47

jack london ● sevginin katıksızı

JACK LONDON

oda YAYINLARI

sevginin katıksızı

roman

SEVGİNİN KATIKSIZI

47

1. Basım Nisan 1978

2. Basım Mart 1981

SEVGİNİN KATIKSIZI / özgün adı, MICHAEL BROTHER of JERRY / jack london'un romanı / türkçesi, şemsa yeğin / kapak, mustafa delioğlu / kapak filmi, ebru grafik / kapak basımı, tekin ofset / onur basımevinde dizilip basılmıştır / oda yayınları, babıali cad. No: 19/3 sıhhiye apt. cağaloğlu / haberleşme, posta kutusu 57, sirkeci - istanbul / telefon, 27 39 53.

JACK
LONDON

Türkçesi
Şemsa Yeğin

sevginin katıksızı

ODA YAYINLARI — İSTANBUL

ÖNSÖZ

Daha hayatımın ilk yıllarında, o anadan doğma ve doymak bilmez merakım yüzünden, eğitilmiş hayvanların yaptığı gösterilerden hoşlanmaz oldum. Bu tür eğlenceden beni yoksun eden, o gösterileri eğlendirici olmaktan çıkaran, merak duygularımdı, çünkü, gösterilerin nasıl gerçekleştirildiğini öğrenmek için, gösterilerin ardında yatanları araştırmak zorunda kalmıştım. Ve bu yürekli gösterilerle, eğlentilerin pırıltıları ardında gördüklerim, hiç güzel değildi. Öyle ürkünç bir işkenceler yumağıydı ki bu, dünyada, aklı başında olan hiç kimsenin, bunun farkına vardıktan sonra, eğitilmiş hayvan gösterilerini izlemekten hoşlanamayacağına inanıyorum.

Bakın, hoşaftan anlamaz biri değilim. Kitap eleştirmenleri ve hoşaftan anlamayanlar, beni, fışkıran kanlardan, şiddet ve dehşetten zevk alan bir çeşit ilkel canavar olarak kabul ediyorlar. Çıkmış olan bu adım üzerine hiç tartışmayıp, takılan etiketi, üstünde yazılı değerden kabul etsem de, hayatımı gerçekten zorlu bir okulda yaşadığımı, zulüm ve insanlık dışı işlemlerden, ortalama bir ademin payına düşenden daha fazlasını aldığımı, gemilerden hapisanelere, bataklıktan çöllere, idam sehpalarından kimsesizler yurduna, savaş meydanlarından askeri hastanelere dek her şeyin tadını ya da acısını tattığımı eklemeliyim. Korkunç ölümler ve işkenceler içinde kol bacak yitirenler gördüm. Akıldan yoksunların, akıldan yoksun olmaları nedeniyle avukatlar tutmayı akıl edemediklerinden asıldıklarını gördüm. Güçlü kuvvetli adamların, yüreklerinin ve güçlerinin kırıldığını gördüm ve insanların çılgına döndürüldüklerini, o koca sağlıklı hayatların bağıra çağıra deliliklere gömüldüğünü, inim inim yokolduğunu gör-

düm. Gençlerin, yaşlıların, hatta çocukların bile, açlıktan öldüğüne tanık oldum. Kamçıların, ve copların, ve yumrukların altında kıvranan adamlar gördüm, kadınlar gördüm. Gergedan derisinden yapılmış kamçıların, büyük bir istekle ve özlemle, siyah delikanlıların siyah vücutlarına indirildiğini, ve her bir darbenin kalkışıyla kara derililerin de yusyuvarlak kalkışını, kıpkırmızı soyuluşunu gördüm. Ve bununla birlikte, ve son olarak, eklemeliyim ki, eğitilmiş hayvanlar sahnede gösteriler yaparken, gülen, neşelenen ve alkış alkış coşan izleyiciler arasında duyduğum düş kırıklığını ve büyük şaşkınlığı, dünyanın hiç bir acımasızlığı, hiç bir işkencesi karşısında duymadım.

Midesi sağlam ve kafası kalın olan biri, dünyanın, büyük öfke ve ahmaklık sergileyen bu bilinçsiz ve kasıtsız zulüm ve işkencesini hoş görebilir. Bende böyle bir mide ve kafa var. Ama asıl başımı döndüren, midemi ağzıma getiren, her yüz hayvan gösterisinden doksan dokuzunun ardında bulunan ve duyulmaz bir sesle bas bas bağıran, soğuk kanlı, bilinçli, bilerek, isteyerek yapılan zulüm ve işkencenin suskun sesi. Zulüm, bir güzel sanat dalı olarak, en kusursuz çiçeğini eğitilmiş hayvanlar dünyasında vermiş.

Güçlüklere, zulüm ve işkenceye bağışıklık kazanmış kalın bir kafayla sağlam bir mideye sahip bir kişi olan ben, gene de, kendimi bilmeye başladıktan sonra, hayvanların gösterisine sıra geldiğinde kalkıp tiyatrodan çıkmakla, eğitilmiş hayvan gösterilerinin bende uyandırdığı büyük üzüntüden, bilinçsiz olarak kenedimi korur oldum. 'Bilinçsiz olarak' diyorum. Bununla, bu programın, bütün eğitilmiş hayvan gösterilerine indirilebilecek bir ölüm darbesi olabileceğinin aklımdan geçmediğini söylemek istiyorum. Ben, yalnızca, bana acı verecek bir şeyi izlememekle, o acıya karşı koruyordum kendimi.

Ama son yıllarda, insan doğasına karşı bende gelişen anlayış, aklı başında ve sağlıklı hiç bir insanoğlu-

nun, bu gösterilerin ardında yatan ve onları olası kılan korkunç zulmü bilip de, bu gibi eğlenceleri hoş karşılayamayacağı bilincini edinmeme yol açtı. İşte şimdi, burada, şu üç şeyi önerme yürekliliğini gösteriyorum:

Birincisi, bütün insanoğulları, kendi ceplerinden para ödeyen seyirciler karşısında yalnız ve yalnız hayvanların yapabileceği ve yapmak zorunda bırakılabileceği bu gösterilerin, sonsuz ve kaçınılmaz bir zulümle gerçekleştiğini bilmiş olsunlar. İkincisi, hayvan eğitme güzel sanat dalının temellerini kavramış olan kadın erkek, kız kızan herkes, yerel ve ulusal insanlığı koruma örgütlerine ve hayvanlara işkenceyi önleme örgütlerine üye olsun ve bu kuruluşlarla işbirliği etsinler.

Üçüncü önerimi, bir giriş yapmadan söyleyemem. Daha başka yüz binlerce insan gibi, ben de başka alanlarda çalıştım, insan kitlelerini, kendi öz sefaletlerini ve perişan durumlarını gidermeleri amacıyla belli hareketleri yapmak üzere örgütlemeye çabaladım. İnsanoğlunu, herhangi bir örgütlü mücadeleye girmeye razı etmek çok güç; kendi kötü koşullarını hafifletmek üzere örgütlenmelerini sağlamak, daha da güç, ve hele kendilerinden biraz daha hayvan olan hayvanların kötü koşullarını hafifletmek üzere örgütleyip mücadeleye sokmak çok daha güç.

Görünürde, eğitilmiş hayvanlar dünyasının varlığını borçlu olduğu ve dayandığı kaçınılmaz zulüm ve işkenceyi bilsek, hepimiz kan-tere bürünür, kanlı yaşlar dökeriz. Ama yüzde birimizin onda biri bile, hayvanlara yapılan işkencenin önlenmesi için hiç bir örgüte katılmayız, ve ne sözlermizle, ne de eylem ve başka katkılarımızla hayvanlara yapılan işkencenin önlenmesi yolunda çalışmayız. Bu, kendi insan doğamızın bir zayıflığı. Sıcağı ve soğuğu bildiğimiz gibi, saydam olmayan cisimlerin ardını göstermediğini bildiğimiz gibi, ve boşluğa bırakılan cisimlerin yerçekimi yasasına uyup yere düşeceğini bildiğimiz gibi kabul etmeliyiz, tanımalıyız bu gerçeği.

Ve bizim için, kendi zayıflığımızın yarattığı o rahat koşullar içinde bulunan yüzde doksan dokuz onda dokuzumuz için, bu yuvarlak dünyanın üzerinde, bizlerden bir derece aşağı hayvanlar olan, eğitilmiş hayvanlara, geri kalanımızın eğlenmesi için birkaçımızın uyguladığı işkenceyi, yeryüzünden kaldırmak amacıyla, kolayca yapabileceğimiz bir başka şey kalıyor. Çok kolay. Aylık ödentiler, ya da yazışmaları yürütecek sekreterler düşünmek zorunda kalmayacağız. Herhangi bir eğlence yerinde ya da sirkte, eğitilmiş hayvan gösterisi başladığı zaman dışında, hiç bir zaman, hiç bir şey düşünmek zorunda kalmayacağız. Ama öyle bir gösteri başlarken, düşünüp taşınmadan, hemen yerimizden kalkıp, dışarı çıkmak, bir yürüyüş yapıp biraz temiz hava almak, sonra gösteri bitince dönüp programın geri kalanını izlemekle, böyle bir gösteriye karşı olduğumuzu anlatabiliriz. Yapacağımız tek şey, tüm eğitilmiş hayvan gösterilerini, genel eğlence yerlerinden kaldırmak. Yöneticilere halkın böyle gösterilere ilgi duymadığını anlatalım, ve bir gün gelecek, bir an gelecek, yönetici, izleyicilerine böyle gösteriler sunmayı bırakacaktır.

Jack London

8 Aralık 1915
Glen Ellen, Sonoma, California.

BİRİNCİ BÖLÜM

Zenci avcısı Michael, Tulagi Adasından denize açılan *Eugénie* adlı gemiye bir daha hiç binmedi.

Makambo gemisi, beş haftada bir, Yeni Gine ve Solomon Adalarından Avustralya'ya gelirken Tulagi limanına uğrardı. İşte bu geminin geçe ve geceye kaldığı bir gelişinde, Kaptan Kellar, Michael'ı kıyıda unuttu. Unutmuşsa ne olmuştu, çünkü, Kaptan Kellar, gece yarısı dönüp gelmiş, *Eugénie*'nin tayfaları kayıkaneyi ve sağı solu boşu boşuna altüst ededursun, o tepeyi tırmanmaya, ada komiserliğinin bekçi kulübesine yollanmaya başlamıştı bile.

Ne var ki, bir saat kadar önce, *Makambo*'nun çıpası salınır ve Kaptan Kellar iskele tahtasından aşağı inerken, Michael, bir sancak lumbarından gemiye biniyordu. Niçin diye sorulacak olursa, Michael, dünyada görmüş geçirmiş bir yaratık değildi. tecrübesizdi ve Jerry'yi, son kez bir gemide gördüğünden, onunla şimdi bu gemide buluşmayı umuyordu, ve çünkü, yeni bir dost edinmişti.

Dag Daughtry, aklı başında olması gereken, ve eğer, kendi öz ve özgün ününe kendini kaptırmış olmasa, aklı başında olacak olan ve de *Makambo* gemisinde çalışan bir kamarottu. Doğuştan güler yüzlü, uysal ve son derece yakışıklı olan bu Daughtry'nin ünü nerden geliyor diye sorulacak olursa, bu adam, tam yirmi yıldır, tek bir gün bile aksatmadan tanrının her günü çalışmış ve böbürlenmesine bakılırsa, her bir şişe biraya, sıtmaya karşı önlem olmak üzere eriyik halinde on tane kinin kattıkları Alaman Adalarında bile gık demeden, her tanrının günü altı şişe birasını içmiştir.

Makambo'nun kaptanı (daha önce, *Moresby, Masena, Sir Edward Grace*, ve Burns Philp Şirketinin garip

adlar taşıyan birkaç başka gemisinin kaptanlarının yaptığı gibi) onunla böbürlenir, gemi yolcularına, denizler tarihinde eşine rastlanmadık bir hilkat garibesi diye gösterirdi Daughtry'yi. Böyle zamanlarda, hiç oralı değilmiş gibilerden, aşağıda, ön güvertede kendi işine, ve bir taraftan da, yan gözle, yukarıdan onu izleye izleye konuşmakta olan kaptana ve yolcularına bakardı. Bakar, sözüm ona çalışır, ve göğsünü şişim şişim şişirirdi, çünkü, kaptanın şu sözleri söylemekte olduğunu bilirdi:

«Şu gördüğünüz var ya, Dag Daughtry'dir o! Etten kemikten bir fıçı! Yirmi yıldır, ne bir gün sarhoş, ne bir gün ayık dolaşmış, ne de günlük altı şişe birasını aksatmıştır. İnsan böyle bir bakışta anlamıyor, ama anam avradım olsun doğru söylüyorum! Aklım almıyor bir türlü. Bayılıyorum herife. Bir dakika aksatmaz işini. Değme kamarota taş çıkartır ha! Herkes bir mi yapıyor, o bir buçuk, iki katı iş çıkarır. Ben bu halimle bir bardak bira içsem mide yürek hak getire, o gün ne kıpırdayabilirim, ne de ağzıma bir lokma koyabilirim. Ama bu içtikçe çiçek olup açılıyor yahu! Şuna bakın! Şuna bakın!»

İşte, kaptanının bu sözleri söylediğini adı gibi bilen Dag Daughtry, hindi gibi kabara kabara ve de daha büyük bir isteklilikle işini sürdürür, bu eşsiz niteliklerini reklam etmek üzere yedinci bir şişenin canına kıyardı. Garip bir ündü bu onunki, kimi garip insanlar gibi garip; ve Dag Daughtry, böyle bir ünü olmasa, yaşayamayacağı inancındaydı.

Dolayısıyla, varını yoğunu, gücünü kuvvetini, bu 'altı şişelik adam' ününü korumaya adamıştı. Aradaki paydoslarda, fazladan para kazanmak için kaplumbağa kabuğundan tarak toka gibi şeyler yapmasının, ve bir başkasının köpeğini çalmak gibi aşağılık işlere el atmasının nedeni buydu. O altı şişe bedavaya alınmıyordu ve otuzla çarpılırsa, aylık bira parası az tutmuyordu; işte, o adam, bu adam yani Dag Daughtry

olduğundan, Michael'ı *Makambo*'nun sancak lumbarından gemiye aktarmayı gerekli gördü.

O gece, Tulagi Adasının kumsallarında, balina gemisine ne olduğunu düşüne taşına dolaşmakta olan Michael, bu kurşuni sakallı gemi kamarotuna rastladı. Hemen hemen anında, aralarında bir dostluk kuruldu, çünkü Michael, şen şakrak bir enikken, şen şakrak bir köpek olgunluğuna erişmişti. Jerry'ye hiç benzemeyen bu Michael, sözü sohbeti seven, sokulgan bir kuloğluydu ve bu nitelikler, çok az sayıda beyaz adamla karşılaşmış olmasına karşın koruduğu, ya da edindiği niteliklerdi. Önce Meringe'den Bay Haggin, Derby ve Bob, sonra *Eugénie* gemisinin kaptanı Kaptan Kellar ve Kaptan Kellar'ın yardımcısı, ve son olarak, Harley Kennan ve *Ariel* gemisinin çalışanlarıyla tanışmış bulunuyordu. Bunların hepsini, ama hepsini de, o küçük görmesi ve hav-huv etmesi öğretilen Zenciler sürüsünden değişik, çok güzel bir biçimde değişik bulmuştu.

Ve Dag Daughtry, «Merhaba, beyaz adam köpeği, bu Zenci memleketinde ne işin var senin?» diye onu selamlamasıyla, bu bulgusunu bir kez daha doğrulamıştı. Michael, hevesli hevesli titreyen kulaklarıyla, cilveyle parlayan gözlerinin yalanladığı onurlu bir umursamazlıkla süzülerek cevap verdi ona. Balina gemilerinin yük boşalttığı yerde Zenci uşakların tuttuğu fenerlerin ışığında Michael'ı inceleyen ve bir köpeği bir bakışta tanıma becerisine sahip olan Dag Daughtry'nin gözünden, bunların hiç biri kaçmadı elbet.

Kamarot, Michael üzerine hemen iki şey düşündü: bir doğuştan güler yüzlü, iyi huylu, sevimli bir köpekti, ve iki, değerli bir köpekti. Yapmış olduğu bu varsayımların itilimiyle hemen sağına soluna bakındı. Kimsenin ilgisi üzerlerinde değildi. Şu anda, sağda solda yalnız Zenciler vardı ve hepsi de, gözlerini denizden yana çevirmiş, gelecek olan geminin yükünü boşaltmak üzere hazrola geçmelerini sağlayacak olan kürek seslerine gözkulak kesilmiş, karanlığın derinlerine bakı-

yorlardı. İlerde sağda, bir başka fenerin altında, Ada Komiserliğinin bir memuruyla, *Makambo*'nun, hamulesenedinde yapılmış olan bir yanlışı hararetli hararetli tartışmakta olan satış memurunu seçebiliyordu.

Kamarot, Michael'a çabucak bir bakış baktı ve kararını verdi. Hiç bir şey olmamış gibilerden döndü, volta atar bir tavırla kumsalda ilerleyerek fenerlerin aydınlattığı çemberden çıktı. Yüz metre kadar ötede, kumlara oturdu, beklemeye başladı.

«En azından yirmi İngiliz lirası eder,» diye mırıldandı kendi kendine. «Bir 'teşekkür ederim hamfendi, tazı ile Teriyeri birbirinden ayırd edemeyen bir enayiyim ben' sözüyle anında on İngiliz lirası alıyor muyum? Alırım be, Sydney kıyılarında hangi meyhaneye girsem elimi öpene veririm bunu. Veririm. On İngiliz alırım...»

On İngiliz lirası, kafasının içinde bira şişelerine dönüştü, yığın yığın parlak camlardan oluşan göz kamaştırıcı, bira fabrikasına benzer bir görüntü oluşturdu.

Kumları kımıldata kımıldata yürüyen küçücük ayakların sesi ve yerden yerden gelen burun çekmeler, birden kendine getirdi kamarotu. Umduğu çıkmıştı. Köpek, daha ilk görüşte hoşlanmıştı ondan, peşinden geliyordu.

Çünkü, Dag Daughtry, onunla nasıl anlaşacağını biliyordu, ve eli ona doğru uzanıp da, yarı çenesine, yarı kulaklarının altına doğru boynuna yapıştığında, Michael da bu gerçeği kabul etmiş bulunuyordu. Ona uzanan bu el, korku getirmiyordu, geçici bir ilgi, ya da ürkü taşımıyordu. Yürekten doğru uzanan, güvenli bir eldi bu, ve Mihael'da güvenlik duygusu uyandırmıştı. İncitmeden hırpalayan, gözdağı vermeden sahiplenen, baştan çıkarmadan, kandırmacasız bir güveni sunmaya hazır bir eldi bu el. Ömründe görmediği bir kimse tarafından, böyle kırk yıllık dostmuş gibi yakalanıp sarsılmak, dünyanın en doğal davranışıydı ona göre, ve bu kimse, tatlı bir sesle, keyifli keyifli şu sözleri mırıldanıyordu: «Aferin sana köpeğim. Peşim-

den ayrılma, peşimden ayrılma ki pırlantalar takınasın. Yaa... belki de pırlantalar takınırsın.»

Kuşkusuz, Michael daha önce hiç kimseyi böyle bir görüşte sevmemişti. Dag Daughtry, ayrıca bir çaba harcamadan, içgüdülerinin itilimiyle köpeklerle anlaşmayı beceriyor, becermekten öte, iyi biliyordu. Yaratılışı gereği, yüreğinde kötülük, hainlik yoktu. Ne isteklerini kabul ettirmede ne de okşamada fazla ileri gitmiyordu. Michael'dan, gereğinden fazla bir dostluk talep etmiyordu. Söz ya da hareketle anlatım kazanan istekleri vardı evet, ama bunlarda, bir zorlama, bir buyruk havası sezilmiyordu. Arada bir —o da sık sık değil— o çene sıkma selamını uyguluyor elini çektiği anda, aklının tümünü de Michael'dan çekmiş oluyordu.

Çok rüzgâr varmış da, kibritler sönüyormuş gibi, birkaç kibritle piposunu yakmaya koyuldu. Ama kibritlerin alevi parmaklarına deyip deyip sönerken, ve kendisi, sözüm ona ıkına sıkına piposunu çekerken, gür kurşuni kaşlar altındaki keskin bakışlı mavi küçük gözler, Michael'ı inceliyordu. Ve Michael, kulaklarını dikmiş, gözlerini açmış, o kırk yıllık dostuymuş gibi görünen bu yabancıya bakıyordu.

Bu hoş, iki ayaklı tanrının tutup tutup bırakmaları, bırakınca umursamamalarının, Michael'ı nasıl etkilediğine gelince, olsa olsa düş kırıklığı uyandırıyordu denebilir. Ağzından, çın çın, çağırgan bir havlama dökerken, küçük kuyruğunu iyi yaklaşımlarını dile getiren bir elsallamayla titretiyor, adamın önünde eğilirken kalçalarında başlayan, göğsünü kumlara değdirmecesine gayretli bir kıvraklık sergiliyor, olabildiğince öne uzanık pençelerini durup dururken kaldırıp yere vuruyor, ve böylece karşısındakiyle onaylamaya yeltenerek kendisine yakınlaşmasını bekleme yüreklilığini gösteriyordu. Ve adam, ilgisizdi, gecenin bu ilerlemiş karanlığında cansız ve duygusuz bir görünüm içinde piposuna asılmış, çekiyordu yalnızca.

Bu yaşlı altı-şişelik gemi kamarotunun Michael'ı

böylesine teklifsiz baştan çıkarmasıyla oldu bittiye getirilen ve üstelik, tümüyle ihanete dayanan bu izdivaçtan daha ustalıklısı görülmemiştir. Adamın bu ilgisizliğini az da olsa sezen Michael, çekilip gitme korkutmacasıyla huzursuz huzursuz kımıldandığında, kamarot boğuk sesler çıkararak üzerine atıldı:

«Uzaklaşma köpek, uzaklaşma.»

Michael, yaklaşıp da pantalonunun paçalarını uzun uzun ve içtenlikle koklarken, Dag Daughtry kendi kendine kıkırdandı. Ve adam, bu yakınlığı onu biraz daha incelemekle değerlendirmek üzere, piposunu yakmaya, köpeğin kusursuz çizgilerini yoklamaya koyuldu.

«Ne köpek, ne güzel bir gövde,» dedi sesli sesli. «Yahu köpek, bayram yerlerinde niyet çeken o küçük kızlar gibi uçlarına top, bebek bağlı kordelaları çekersin sen be... Yalnız kulakların işi bozuyor, ütüleyesim geliyor onları. Veteriner kıvırır bu işi ama.»

Elini, Michael'ın kulağına öylesine düşürdü, ince bir acıma içgüdüsüyle yüklü parmak uçlarını, kulakların dibinde, kafatasına gerili derinin içine gömüldüğü o kök yerinde dolaştırmaya başladı. Ve Michael, bundan hoşlandı. Hayatında hiç bir adam, hem de acıtmadan kulağıyla bunca içli dışlı ve yakın olmamıştı. Ama bu parmaklar, yalnızca fiziksel zevkler uyandırıyordu ve bu duygu öylesine güçlüydü ki, Michael bunun bilincine vardığını anlatmak üzere tüm gövdesiyle kıvrılıp kıvranmaya koyuldu.

Derken, kulağın, düzenli hareketlerle yukarı yukarı çekilmesi, ta derinlere dek tirtir titreyen o kadifemsi organın en ucuna gelinceye dek gevşemeyen ama gene de tatlı tatlı sıkan parmaklar arasından kayması... Bir o kulak, bir öteki... Ve bunlar olurken, adamın, Michael'ın anlamadığı ama kendisine yöneltildiğini kabul ettiği alçak sesli sözcükleri.

Dag Daughtry parmaklarını Michael'ın başında kaydırdı, sonra bir kibrit çaktı. «Kafa fena değil,» dedi. «Kaymak gibi. Hmmm... Kırışıklık da yok. He-

le şu çeneye bak. Yürek yakıyor. Ve yanaklar... Ne fazla etli ne fazla kuru.»

Parmaklarını Michael'ın ağzına soktu ve dişlerinin nice düzgün, nice keskin olduğunu gördü. Omuzların genişliğini göğsün derinliğini ölçtü ve ayaklarından birini eline aldı. Yaktığı bir kibritin ışığında, dört ayağın her birini ayrı ayrı inceledi.

«Tırnakların her biri siyah, simsiyah,» dedi Daughtry. «Hiç bir köpek bunca temiz ayaklar üzerinde yürümemiştir. Ayak parmakları dümdüz, belli belirsiz ve kusursuz bir kıvrımla eğilmiş. Ne çok büyük, ne çok küçük. Ananla babanın, vakti zamanında şıngır şıngır kordelalarla dolaştığına kalıbımı basarım.»

Böyle derinlemesine incelenmekten huzursuz olmaya başlamıştı Michael, ama Daughtry, eliyle yüzünü gözünü yoklar, kalçalarını göğüslerini okşarken birden durdu, ve köpeğin kuyruğunu sihirli parmakları arasına alarak kuyruğa köklük eden adeleleri keşfetmeye, onun uzantısı olan omurgayı bastırıp okşamaya, ve o küçük tüylü uzantıyı cüretkâr bir tavırla büküp döndürmeye başladı. Ve Michael, göklerde uçarcasına kendinden geçik, kalçalarını bir o yana, bir bu yana kıvırıyor, okşayan parmaklara bastırıyordu. Açık ellerini yanlarına, ve biraz da altına yerleştiren adam, ansızın kaldırdı onu. Ama Michael daha korkmaya bile vakit bulmadan, kendini yerde buldu.

«On üç ya da on dört... On iki kilodan fazlasın şu anda, yemin etsem başım ağrımaz, taş çatlasa on beşten yukarı çıkmazsın,» dedi ona Dağ Daughtry. «On beş kilo, hiç fena değil. Hem istesen birkaç yüz gram veriverirsin. Burundan kuyruğa kusursuz bir köpeksin sen. Yarış köpeği yapısında, kavga köpeği ağırlığındasın, hem, bacakların da tüysüz.

«Yok efendim, Bay Köpek, kilonun nesi var? Tam karar, kulakların desen herhangi bir saygın köpek-doktoru tarafından dümdüz edilebilir. Sana 'benim köpeğim' deme hakkına sahip olmak için yirmi İngilizden

fazlasını vermeye can atan yüz kişi vardır en azından Sydney'de. Kalıbımı basarım, vardır.»

Bundan sonra, Michael gereğinden fazla şımartıldığını sanmak gibi bir yanlışa düşmesin diye, Daughtry geri çekildi, piposunu bir kez daha yaktı ve anlaşılan, onun varlığını unuttu. Karşısındakinin rızasını almak yerine, rıza göstermek üzere Michael'ı işe koşmuş oluyordu.

Ve Michael, böğürlerini Daughtry'nin dizine sürterek, o eşsiz kulak okşamalardan ve kuyruk bükmelerden biraz daha verir diye pençesini adamın eline sürterek bu işi yerine getirdi. Beklediğinin tersine, Daughtry onu çenesinden yakaladı, yavaş yavaş başını ileri geri iterek şunları söyledi:

«Sen hangi ademin köpeğisin bakayım? Belki bir zencinin köpeğisin, ama bu olmaz... Belki zencinin teki çalmıştır seni, ne korkunç! Şu köpeklerin başına ne kötü kaderler çöker kimi zaman, aah. Çok yazık, çok. Bir zencinin senin tırnağına bile sahip çıkmasına dayanacak tek bir beyaz adam olamaz. Kimse dayanamaz buna. Nasıl olur! Köpek eğitmekten anlamayan, sana hiç bir halt öğretmeyi bilmeyen beş paralık bir zenci sana sahip olacak ha? Evet, evet, bir zenci çalmış seni. Şimdi karşıma çıksa kafasına yumruğu indirdiğim gibi bir de yer vurur, Saint Paul kilisesinin yedi çanının yedisi de çın çın öter kafasında herifin. Anam avradım olsun öter. Sen onu bana göster, gerisine karışma. Allahını şaşırtmazsam bana ben demesinler. Bir zenciden buyruk almak, şunu bunu getirmek kiim, sen kim! Yok efendim, yok köpeğim, artık böyle uşaklıklara paydos. Bu iş burda biter, o iş orda bitti! Benimle geleceksin, ve sanırım, seni sürüklemek zorunda kalmayacağım.»

Dag Daughtry ayağa kalktı ve kumların üzerinde şöyle bir dönüp umursamaz bir iki adım attı. Michael arkasından baktı, ama peşinden gitmedi. İstiyordu, ama çağıran yoktu ki? Sonunda Daughtry duyulur duyul-

maz bir öpücük sesi çıkardı. Öyle hafifti ki bu ses, kendisi bile zar zor duydu ve karşısındakinin bu sesi çıkardığını kabul ederek, ya da kendi kulaklarından çok onun dudaklarına inanarak bu yorumu yaptı. Michael'ın bulunduğu yerden hiç bir ademoğlu duyamazdı bu sesi; ama Michael duydu, ve sonsuz istekle dolu büyük bir telaş içinde fırladı, sesi izledi.

İKİNCİ BÖLÜM

Michael, ayaklarının dibinde koşturur, ya da, alt dudaktan çıkan o garip sesin her tekrarlanışında büyük bir hoşnutlukla zıplayarak fır dönerken, Dag Daughtry kumsalda dolaşıyordu; fenerin oluşturduğu aydınlık halkaların tam dışında, güçlükle seçilen kımıl kımıl çizgilerinden, balina gemilerinin yükünü boşalttıkları anlaşılan karaltılarla, hamule senedi üzerine tartışmalarını daha bitirmemiş olan Ada Komserliği Memuruyla *Makambo*'nun satış memurunun bulunduğu yerde duraladı. Michael biraz açılmış olsa, adam, aynı anlaşılmaz, nerdeyse duyulmaz öpüşle az önce sıyrıldığı gerilimin içine alıyordu onu.

Çünkü Daughtry, böyle bir köpek hırsızlığı işi üstünde yakalanmak istemiyor ve kimseye görünmeden onu nasıl gemiye sokacağını düşünüyordu. Fenerin aydınlık halkasına girmemeye bakarak ucun ucun dolaştı ve kumsal boyundaki yerli köyüne gitti. Öngörülerine uygun olarak, eli ayağı tutan herkes, yük boşaltmaya koşmuştu. Saman kulübelerde hayat yok gibiydi, ama sonunda, bunların birinden, yaşlı bir adamın çatlak ve saldırganlık belirtileri taşıyan sesi duyuldu.

«Adın sanın ne ola?»

Daughtry, Güney-Batı Pasifik Adalarına özgü diyelekle «Yürümeyi çok severim,» diye cevap verdi. «Gemidenim. Çok uzaklaştım, sandala atıp çıpır çıpır götürsen beni? Ben de sana iki çubuk tütün versem?»

«Sen de bana on çubuk tütün versen, he derim ben bu işe,» diye cevap geldi karanlıktan.

«Beş buçuk versem?» diye koyu pazarlığa girdi altı şişelik kamarot. «Beş çubuğu beğenmem dersen, bu iş burda biter, cehenneme kadar da yolun olur.»

Bu söz üzerine, kısa bir sessizlik oldu.

Daughtry dayanamadı, «Beş çubuğu beğenmedin mi?» diye seslendi karanlığa doğru.

«Beğendim,» diye cevap verdi karanlık. Ve karanlıktan, sözcüklerin sahibi olan gövde çıktığında, öyle garip ayak sesleri duyuldu ki, kamarot geleni görmek için bir kibrit çaktı.

Tek bir koltuk değneği üzerinde zar zor denge sağlayan bulanık gözlü bir ihtiyar karşısında duruyordu. Gözleri yarıya dek hasta bir zarla örtülüydü ve daha örtülmemiş olan kısımları, kızarık kızarık, irin irin parlıyordu. Kendini çoktan uyuza bırakmış olan saçları, öbek öbek, ve ak ak kafasına yamalıydı. Teni yara yara, kırışık ve renk renkti. Renkleri tanımlamak gerekirse, boz bir kaplamayla örtülü morumsu mavi denebilirdi. Bunların kendiliğinden oluştuğu, adamın bir parçası ve bir kısmı haline geldiği kuşku götürür olsa, fırçayla boyanmış diye düşünülebilirdi.

Dag Daughtry, hemen bunun bir cüzzamlı yıkıntı olduğunu düşündü ve gözüne çabuk bakışları bir anda adamın başıyla ayağı arasında mekik dokumaya, kaç parmağının, hangi kulağının cüzzama kurban gittiğini araştırmaya koyuldu. Ancak, yoklanan bu unsurlardan büyük bir çoğunluğunun sapasağlam durmasına karşın, bacaklardan biri, aşağı doğru uzanmaktan vazgeçmiş, baldırla diz arasında bir yerde kalmıştı.

Daughtry, bacağın salınması gereken o boşluğu göstererek, «Vay canına!» diye bağırdı. «Neden orda kalmış bu bacakçık?»

«Koca balık, koca bir köpek balığı gövdesine kattı bacakçığımı,» diye sırıttı yıkıntı, ve dünyadaki dişsiz ağızların en korkuncunu sergiledi.

Nuh nebiden kalma tek bacaklı, «Çok yaşlandı bu ihtiyar,» dedi sonra titrek titrek. «Az yaşından beri tütün görmedi ciğeri. Sen koca adam, beyaz efendi, bana bir çubuk tütün verse de, gemiye çıpır çıpır gitme işini bağlayıverse ya?»

«Ya vermezse?» diye atıldı kamarot. Sabrı taşmış, öfkesi kabarmıştı artık.

Adam, cevap vermek yerine, yana döndü, değneğini taklata tuklata, yarıda kalmış bacağını sallaya sallaya saz kulübesine doğru hoplamaya başladı.

Daughtry hemen davrandı, «Pekâlâ,» diye seslendi. «Sana bir çubuk vereceğim, ama çabuk tüttür.»

Elini ceketinin yan cebine daldırdı, altın seçercesine dolandırdı, ve avuç dolusu çubuklar kalıbından tek bir çubuğu sıyırdı. İhtiyar, obur elini uzatıp çubuğu alırken kendinden geçikti. Kulak memesindeki bir delikten topraktan yapılma kara bir pipoyu çekip çıkarırken, heyecanını dile getirmeye çabalayan garip ah-ohlar, acı içinde kıvranan birinin iniltilerini andıran ıhlamalar duyuluyordu. Elleri ve ayağı ve de yarım bacağı zangır zangırdı. Titreyen parmaklarıyla büküp açtığı, sonra ufaladığı, Virginia'nın en kötü hasadı bozuk ucuz tütünleri piponun içine yerleştirdi.

Başparmağıyla piponun deliğini tıka basa iteledikten sonra, ansızın yere yığıldı, koltuk değneği de aynı anda yanıbaşına düştü. O tek bacağı da altına alınca, yerden bitmiş bacaksız bir popo üzerinde telaşla kımıldanan garip bir yaratık görünümünü aldı. Boynundan sarkıp, o harap ve batık göğse düşmüş duran hindistan cevizli liflerinden örülme küçük bir keseden kav takımını çıkardı, ve sabırsız kamarotun ona bir kutu kibrit uzatmakta olmasına karşın, kavını tutuşturdu, vargücüyle ve de uzun uzun üfledi, piposunu böylece yaktı.

Dumanı içine çekmesiyle ahlayıp ohlamalarını kesmesi bir oldu, heyecanı sönmeye başladı ve adamı anlayış ve hoşgörüyle izlemekte olan Daughtry, ellerindeki titremenin kesildiğini, sarkaç gibi düzenli iniş kalkışlarla sallanan dudaklarının durduğunu, ağzının iki yanından sarkan salyaların salınmaz olduğunu, yüzündeki iki fırlak göz artığındaki donukluğun gittiğini gördü.

Ortaya çöken sessizlikte ihtiyarın gözüne görünen, önünde canlanan neydi, Daughtry bilemiyor, bilebilmeye de çabalamıyordu. Kendi gözlerini yansıttığı görüntüydeydi aklı. Şu küçük, sefil kulübede yaşayan insan yıkıntısındaki pis, ağır kısırlığın, yokluğun ve çoraklığın capcanlı bir alevle yanmakta olduğunu, eski toprak piposuna tıkılacak birkaç kırıntı tütün için yerlere yığılan, salyalar akıtan, ve günün birinde kendisinin de üstüne çullanacak olan yılların yaşını yaşamış, hepsinden kötüsü, altı şişe bir yana bir yudum birayı bile ömründe koklamamış bir insan harabesinin nasıl birdenbire kendinden geçtiğini görüyordu.

Ve piponun alacalandırdığı karanlıkta, biri yere çömelik, öteki ayakta dikili iki ihtiyarın görünümünü incelemekte olan Michael, yıllar dolusu yaş yaşamanın ne büyük bir felaket olduğundan habersiz, köklerini ve omurgaları okşayarak onun kalbini kazanmış olan iki ayaklı beyaz tanrının nice sevilesi olduğunun bilincinde, yeterinden çok, sevinçten uçarcasına bilincindeydi.

Toprak piponun tütmesi durdu, ihtiyar zenci, koltuk değneğinin yardımıyla, şaşılası bir canlılık ve çeviklikte tek ayağı üzerine kalktı, taka-tuka hoplaya hoplaya kumsala indi. Küçük kayığın kumların üzerinden denize çekilmesinde Daughtry'nin el vermesi gerekti. Kayıkçık, sahibi kadar harap ve sahibi gibi bakımsızdı. Başaşağı devirmeden içine geçebilmek için Daughtry bir ayağını bileğine, ötekini de dizine bir ıslattı. İhtiyar, gövdesini küpeştede yuvarlayarak öyle çabuk kayığa kondu ki, kayık, tam alabora olacakken, gövde, tehlikeyi yaratan noktanın tam karşısına geçmiş ve dengeyi sağlamış bulunuyordu.

Michael, kumsalda kalmış, çağrı bekliyordu. Daha kararını vermiş değildi, ama nerdeyse kararlı sayılırdı çünkü o dudak sesinden başka beklediği yoktu. Dag Daughtry dudaklarından öyle alçak bir ses çıkardı ki, yanındaki ihtiyar bile duymadı, ve Michael,

kumların üzerinden sandala öyle bir zıplayış zıpladı ki ayakları bile ıslanmadı. Daughtry'nin omuzunu basamak yerine kullandı, üzerinden atlayarak kayığın dibine kondu. Daughtry gene o öpüşten öptü ve Michael, yüzünü doğrudan ona bakacak yöne döndürdü, oturdu ve başını kamarotun dizlerine yasladı.

Daughtry köpeğin kulağına eğildi. «Köpek durup dururken peşimden geldi diye üst üste dizili yüz incile el basabilirim rahatça,» diye sırıttı.

«Çabuk çabuk, çıpır çıpır, ahbap,» diye buyurdu.

Harabe, bu buyruğa uyarak küreğini suya daldırdı ve *Makambo*'nun demirlediği alanı belirleyen ışıklar kümesinin bulunduğu yere doğru, düzensiz çıpır çıpırlarla kayığı yüzdürmeye başladı. Ama gücü buna yetesi değildi, bir iki kürekten sonra kanter içinde solumaya, durup durup dinlenmeye başladı. Kamarot, sabrını taşıran damlanın eklenmesine az kala küreği ihtiyardan aldı ve işe koyuldu.

Yarıyola geldiklerinde, ihtiyar iniltilerini kesti, başıyla Michael'i göstererek konuşmaya başladı.

«Şu ahbap çavuş, şu köpek, şu uskunanın köpeği...» Verdiği bu bilginin yerli yerine yerleşmesini iyice bekledikten sonra, «...bana on çubuk tütün versen?» diye ekledi.

«Kafana bir yumruk indirsem,» dedi Daughtry gülerek. «O uskunanın beyaz efendisi benim dostumdur. Bak, *Makambo*'nun yanında durmuş. Köpeği de onu da, *Makambo*'ya alıyorum, anlaşıldı mı?»

Harabeden daha ses çıkmadı, ve o günden sonra, daha nice yıllar yaşadıysa da, Michael'ı da alıp götüren kayıktaki geceyarısı yolcusundan hiç kimseye söz etmedi. O gecenin daha ileriki saatlerinde, Kaptan Kellar, Michael'ı arayıp tararken Tulagi'nin altını üstüne getirdiğinde, kumsalda kopan büyük curcuna sırasında, tek bacaklı ihtiyar gene sesini soluğunu çıkarmadı. Gelip giden, çıpır çıpır kürek çeken, höt zöt yöneten beyaz efendilerle, yabancılarla başını derde

sokmak kiim, o kimdi?

Bu konuda, harabenin, Melanezya ırkının kararık tenli insanlarından ayrıldığı yoktu. Beyazların, akla düşünceye sığmaz yolları yordamları ve amaçları vardı. Onlar, üzerinde kara derililerin gerçeklik diye bildiği türden gerçekliklerin bulunmadığı yükseltilmiş bir sahnede, bir düşteki görüntüler gibi hareket eden, evrenin uçsuz bucaksız ve gizemli perdesi üzerine gölgeler düşürerek oynayan doğa üstü yaratıkların bulunduğu bir başka dünya oluşturuyorlardı.

İskele tahtası, limana baktığından, Dag Daughtry geminin sancak tarafına yöneldi ve kayığı, açık bir lumbarın ağzında durdurdu.

«Kwaque!» diye hafiften seslendi. Bir daha seslendi.

İkinci çağrışta, lumbar deliğindeki ışık karardı; ince ince öten bir kafa deliği kapamıştı.

«Burdayım efendim.»

«Bu köpek de burda olacak,» diye fısıldadı kamarot. «Kapıyı kapalı tut. Beni bekle. Bir yere ayrılma! Hazır ol! Haydi!»

Bu son sözleri söylemesiyle Michael'ı kapıp geminin demir duvarından uzanık görünmez ellere geçirmesi bir oldu. Sonra hemen denize iyice sokulmuş bir iskeleye yöneltti kayığı. Tütün cebine daldı, bir avuç dolusu tütünü harabenin eline sıkıştırdı ve kayığı, içindeki çaresiz yolcusunun kıyıya varıp varamayacağını hiç düşünmeden sessiz bir ıhlamayla iterek denize saldı.

İhtiyar, küreğe el sürmedi, yanları hayli yüksek olan geminin yanından geçe geçe karanlığa karışan uskunayı da görmedi. Üzerine yağdırılan tütün servetini saymaya dalmıştı. Kolay bir iş değildi bu. En çok beşe kadar saymasını biliyordu. Beş saydı. Bir kenara koydu, beş daha saydı. Toplam olarak üç beşlik çıktı, iki çubuk artta; böylece, sonunda, çubukların sayısı üzerine, ortalama bir beyaz adamın tek bir on

yedi sayısıyla elde edeceği bilgi kadar kesin bir bilgiye sahip oldu.

Aç gözlerinin, aç yüreğinin, ciğerlerinin istediğinden fazlaydı bu. Ama adam şaşırmadı. Beyazların yaptığı hiç bir şey şaşırtıcı değildi. On yedi yerine iki çubuk olsaydı, gene şaşırmayacaktı. Çünkü beyazların tüm davranışları şaşırtıcı olduğundan, ancak şaşırtıcı olmayan bir şey yaptıklarında bir kara adamı şaşırtabilirlerdi.

Tulagi Dağının karanlık çizgisinin, yıldız serpili göğün donuk parlaklığını kestiği gerçekliğinden, denizin ve onu dermanı tükenik çabasıyla aşmaya çalışan kayığın gerçekliğinden, ve giderek sönmekte olan gücüyle sonunda kuşkusuz varacağı ölümün gerçekliğinden başka hiç bir gerçekliğin bilincinde olmayan ihtiyar kara adam, kah küreği suya daldırarak, kah soluğunu yitirip dinlenerek, yavaş yavaş kıyıya yaklaşmaktaydı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Gelelim Michael'a. Bu arada, havalara kaldırılarak görünmez eller tarafından küçücük bir pirinç yuvarlaktan ışıklandırılmış bir odaya geçirilen Michael, Jerry'yi görmek umuduyla sağına soluna bakındı. Ama Jerry o anda, Villa Kennan'ın, *Ariel*'in azdan yana yatık güvertesindeki şezlongunun dibine yumulmuş, kıçını Solomon adalarına, başını, dosdoğru Yeni-Gine'ye döndürmüş olan bu ince uzun gemi, kendini güney rüzgarlarının kucağına atınca, on birinci milini de tamamlayıp, şarıl şarıl fısıldamakta olan geveze frengi deliğini yanısıra ilerleyen sulara batırırken, denizlerin ıpıl ıpıl rüzgarıyla bir kez daha yıkanmaktaydı. Michael, kendisinden son kez bir gemide ayrıldığı Jerry yerine, Kwaque'ı gördü.

Kwaque da kim? Efendim Kwaque, tüm öteki insanlara, çoğu insanların birbirine benzemediğinden daha çok benzemeyen bir kişi olan Kwaque'dı. Hiç bir başıboş hilkat garibesi, hayat seliyle sürüklenmemiştir. Bu Kwaque, insanoğlunun zaman ölçülerine göre on yedi yaşındaydı, ama çukura kaçık gözleri, oyuk yanakları, çizgi çizgi alnı ve kuru kırışık yüzü ölçüt alınacak olursa, yüz yaşında vardı. Saman çöpü kadar ince, kırılgan ve görüldüğü kadarıyla bir lokma adalenin bile aralarına sıkışmadığı deri kaplamalı kemiklerin sayıldığı bacaklarından —böylesine kupkuru dallardan— şişman bir adamın dev gövdesi sürmüştü. Koskocaman ve dışarı fırlak bir göbek, geniş ve okkalı kalçalar üzerine oturmuştu; ve omuzlar Herkül'ünkiler kadar genişti. Ama, yan çevrildiğinde, bu omuzların ve göğsün genişliği nerdeyse sıfırdı. Sanki, gövde yapısının o bölümünde, iki boyut kullanılmıştı. Kolları, aynı bacakları gibiydi ve, Michael onu ilk gördüğünde, koca göbekli bir kara örümceğe benzetti.

Kwaque giyiniyordu. Birkaç saniye içinde, yelken bezinden yapılma pantalonuyla giyile giyile ve de yıkanmaya yıkanmaya kir tutmuş renksiz bir gömlek geçirdi sırtına. Sol elinin iki parmağı tam tamına iki büklümdü, ve anlayan biri, onun cüzzamlı olduğuna kalıbını basardı. Senetli sepetli satılmış, tapusu kamarotun eline teslim edilmişcesine Dag Daughtr'nin malı olmasına karşın, sahibi, harap sinirlerin bu çirkin büklümünün, o korkunç hastalığın belirtisi olduğunu bilmiyordu.

Sahiplik meselesi çok basitti. Kwaque, Admiralty Adalarından King William Adası'nda, dört ayak üstüne düştü. Yani bu şu demek ki, cüzzamıyla müzzamıyla, Dag Daughtry'nin kollarına düştü. Alışageldiği üzere, ağaçtan yerden ne bulabilirim diye kumsalın tam bitiminde başlayan balta girmemiş ormanda, hayvanların açtığı yollarda dolaşırken, kamarot, Kwaque'ı buldu. Hem de ne bulmak!

Peşinde, dövme demirden iki mızrakla silahlı, ayağına çabuk ve de çevik iki genç olduğu halde iki değnek bacağı üzerinde şaşılası çabuklukla zıplaya hoplaya koşan dermansız Kwaque, Daughtry'nin ayakları dibine düştü, ve avcılardan kaçan bir ceylanın yakarmalı gözleriyle ona baktı. Daughtry, işe el attı; bu el atma, kaba kuvvet uygulaması biçiminde gelişti; çünkü kamarotun, mikroptan pislikten ödü kopardı ve iki çevik genç kirden kabuk bağlamış mızraklarıyla üstüne yürüyünce birinin mızrağını koluyla gövdesi arasında kıstırıp, öteki genci bir sol yumrukla kendinden geçirdi. Bir an sonra, mızrağını tuttuğu öteki genç de, yerdekinin yanını boyladı.

İşbilir kamarot, yalnızca iki mızrakla yetinemezdi. Önüne düşen Kwaque, ayakları dibinde mırıl kırıl kurtarıcısına teşekkür ededursun, kamarct, çıplak olan baygınları soymaya koyuldu. Giysi namına hiç bir şey yoktu üstlerinde, ama boyunlarından, yunus dişlerinden yapılmış, en azından birer İngiliz altını değerinde olan

kolyeleri aldı. Çıplak adamlardan birinin dolaşık saçlarından sonradan Sidney'de bir dükkana sekiz şiline sattığı elde oyulmuş, sık dişli, gepgeniş sırtı sedef kakmalı bir tarak çıkardı. Kemikten ve kaplumbağa kabuğundan yapılma süs eşyalarıyla, otuz beş santim genişliğinde ve en azından on beş şilin değerindeki inci istiridyesi kabuğunu da servetine kattı. İki mızrak, Port Moresby'deki turistlerden anında beşer şilin getirdi. Bir gemi kamarotunun «altı şişelik» ününü koruması öyle kolay değil elbet.

Kendilerine gelmiş ve şimşek bakışlı parlak, vahşi hayvan gözleriyle ona bakmakta olan iki çevik gençten uzaklaşmak üzere geri döndüğünde, Kwaque, peşinde, ayaklarının öylesine dibinden dibinden yürüyordu ki, ikide bir topuklarına bastığından kamarot sık sık tökezliyordu. Bunun üzerine, definesini Kwaque'a yükledi, kumsala varan yolu göstermesi için de onu önüne kattı. Geri kalan yol boyunca, ta gemiye varıncaya dek, Dag Daughtry vurduğu vurguna ve incecik dalları üzerinde, fıçı gibi gövdesiyle sendeleye sendeleye eşkin giden Kwaque'a baktı baktı güldü, baktı baktı kıkırdadı.

Gemiye bindiklerinde —o sıralar kamarotluk ettiği *Cockspur* adlı gemiye yani— Daughtry, Kwaque'ın gemi çalışanları arasına kamarot yardımcısı göreviyle ve de ayda on şilin ücretle alınmasına kaptanı razı etti. Ve hem de, Kwaque'ın öyküsünü öğrendi.

Hep bir domuz yüzündendi. O iki çevik genç, kendi komşu köyünde oturan iki kardeşmişti, domuz da onların domuzuydu — diye anlattı Kwaque o bozuk ya da kendine göre düzgün İngilizcesiyle — Bu, yani Kwaque, domuzu hiç görmemişti. Hayvan ölüp bitinceye dek de varlığından haberli değilmişti. İki genç, domuzu çok seviyorlardı. Ama ne olmuştu yani? Domuzun varlığından haberli olmadığı gibi, onların domuza karşı duydukları sevgiden de haberli olmayan Kwaque'ı ilgilendirmezdi ki bu?

Öne sürdüğüne göre, hemencecik, domuzun öldüğü ve bu yüzden bir kişinin bu domuza karşılık ölmesi gerektiği üzerine bir söylentidir almış yürümüştü. Kamarotun sorusu üzerine söylediğine göre, evet, gelenek buydu, böyle gerektirirdi. Sevilen bir domuz öldü mü, sahiplerinin kalkıp birini, herhangi birini öldürmesi töresel haklarıydı. Elbet, domuzu büyüleyip hasta edeni öldürmek daha iyiydi. Ama, bu kişi bilinmezse, sıradan biri de öldürülebilirdi. İşte bu kan davasına kurban olarak, Kwaque seçilmiş bulunuyordu.

Dag Daughtry, bir domuz ölmüş diye, adamların bir yabancıyı bile öldürdükleri bu ilginç orman masalının sürükleyiciliğine kendini öyle kaptırmıştı ki, dinlerken yedinci bir şişe devirdi.

Ormanda dolaşanlar, —diye sürdürdü öyküsünü Kwaque— iki gözüpek domuz sahibinin gelmekte olduğunu haber vermişler ve hemen, köy halkı, ormana kaçıp ağaçlara tırmanmış — ağaca çıkamayan Kwaque dışında herkes.

«Domuzu hasta eden bensem,» diye bitirdi öyküsünü Kwaque, «iki gözüm önüme aksın.»

«Sen o domuza az yapmamışsın,» dedi Dag Daughtry, «iki gözüm önüme aksın. Şu haline bak. Sana bakan hasta olur be. Beni bile hasta ediyorsun.»

O günden sonra kamarot, altıncı şişeyi bitirip de yatmadan önce, Kwaque'ı çağırıp öyküsünü bir kez daha anlatmasını istemeyi alışkanlık haline getirdi. Bu öykü, çocukluk günlerine, dünyanın öteki ucunda yaşayan yamyam masallarını dinlerkenki heyecanlı günlere, büyüyünce o yamyamları kendi gözleriyle göreceğini düşlediği günlere götürüyordu onu. Ve, işte, gerçek bir yamyamı köle aldığını düşündükçe gülmesini tutamıyordu.

Daughtry onu bir arttırmada almışcasına köleydi evet Kwaque. Kamarot, Burn Philp filosunun hangi gemisine geçse, Kwaque'ın da onunla birlikte geleceğini varsayıyor, ve hemen, on şilin değer biçiyordu.

Kwaque'ın fikrini soran yoktu. Avustralya limanlarında kaçmaya istekli olsa bile, Daughtry'nin onu gözlemesine gerek yoktu. Avustralya, «hep beyaz» politikasıyla bu işin gereğini yerine getiriyordu. İster Malezyalı, ister Japonyalı, ya da ister Polinazyalı olsun, hiç bir kararık derili insanoğlu, hükümetin avucuna teminat akçesi olarak yüz İngiliz lirası bırakmadıkça, Avustralya sahillerine adımını atamazdı.

Makambo'nun uğradığı başka adalarda da ipini koparıp kaçma isteği yoktu Kwaque'da. Ayak bastığı tek kara parçası olan King William adası, tüm öteki adaları değerlendirmede bildiği tek ölçüttü. Ve King William adası bir yamyamlar adası olduğundan, öteki adalarda da aynı beslenme düzeninin hüküm sürdüğünü kabul ediyordu. Başka ne düşünebilir ki?

King William Adasına gelince: *Makambo,* daha önce *Cockspur*'un da yaptığı gibi on haftada bir uğruyordu bu adaya; Daughtry'nin, kölesine verdiği vereceği en büyük gözdağı, iki çevik gencin daha hâlâ domuzlarına yas tuttuğu bu yerde onu karaya çıkaracağıydı. Bundan daha korkunç bir şey olamazdı, çünkü, her seferde, kayıklarla *Makambo*'nun etrafında dolaşmak ve demir korkuluktan kendilerine yüz yamultan Kwaque'a kuduruk birer canavar gibi yüz yamultmak, bu domuzcuların görevi olmuştu. Bir gün gelip de, kıyıya çıkmayı başarıp, doğduğu köye dönme umudunu aklının köşesinden geçirmesin diye, Daughtry bu yamuk yüz alışverişlerini desteklerdi bile.

Ona bakarsanız, Kwaque'da, eh, ne de olsa kendisine karşı iyi ve haklı davranan, ona daha el bile kaldırmamış olan efendisinden ayrılma isteği yoktu pek. Başlangıçta biraz deniz tutması çeken, ve bir daha hiç karaya ayak basmadığından, deniz tutması nedir görmeyen Kwaque, bir yeryüzü cennetinde yaşadığına inanıyordu. Ağaca tırmanma yeteneğinden yoksun olduğuna bir daha hiç üzülmedi, çünkü karşısına bir daha hiç tehlike çıkmadı. Yemesi içmesi sağlanıyor-

du, hem, ne kadar isterse yiyebilirdi. Üstelik, öyle güzeldi ki yemekler! Onun bütün gün, her gün boğazından geçirdiği eşsiz yiyeceklerden bile geçemezdi. İşte bunlardan dolayı, hafif bir memleket hasreti krizini bile atlattı ve denizlere açılan en mutlu insanoğlu oldu.

İşte, Michael'ı lumbar deliğinden çekip, Dag Daughtry'nin kamarasına getiren, ve efendisinin doğru dürüst yoldan dolanıp kapıda gözükmesini bekleyen, Kwaque'di. Michael, odaya çabucak göz gezdirip, yatağı ve yatağın altını kokladıktan ve böylece Jerry'nin burada olmadığını anladıktan sonra, tüm dikkatini Kwaque'a yöneltti.

Kwaque, ona dostluk göstermeye çalıştı. Dostluğunu ilan etmek üzere de ki-ki-ki güler gibi sesler çıkardı, gıdıklamaya mı ne yeltendi, ve Michael, ona el sürme yürekliliğini gösteren bu kara adama —Michael'ın gördüğü eğitime göre alnına kara damga vuran bu adama— ve yalnız beyaz tanrılarla görüşmüş olan kendisiyle konuşmaya yeltenen kara adama, hırladı.

Kwaque, anlamsız bir gülüşle bu hırlamayı geçiştirdi ve efendisinin gelişinde açmaya hazır olmak üzere kapıya yaklaşmaya davrandı. Ama daha ayağını kaldırır kaldırmaz Michael saldırdı, yakaladı. Kwaque, hemen ayağını yere koydu ve Michael yatıştı. Yatıştı ama tetikteydi. Haydi, kara derili falan olması bir yana, yanında beyaz efendisi bulunmayan kara derililere göz kulak olunması gereği bir yana, bu yabancı marsık üzerine ne biliyordu ki? Kwaque, ayağını yavaşça yerde kaydırmayı denedi, ama Michael, bu hileyi önceden biliyordu ve kükreyip gürüldemesiyle ayağı yere kaktı.

İşte Daughtry içeri girdiğinde durum buydu, ve, ışıl ışıl yanan elektrik ışığında Michael'a hayran hayran bakarken, durumu kavradı.

Bu kavrayışının doğru olup olmadığına karar ver-

mek üzere, «Kwaque, ayağının dibinde yürüt onu,» diye buyurdu.

Kwaque'ın, bu söz üzerine Michael'a çevirdiği bakışlar, yeterince inandırıcıydı ama kamarot bununla yetinmedi. Kwaque, buyruk buyruktur deyip canını dişine taktı, söyleneni yapmaya davrandı, ama daha ayağı yerden iki santim kalktı kalkmadı, Michael yapıştı. Ayak ve bacak kaskatı kesildi, taş gibi yere oturdu. Bu arada Michael, rap rap yürüyerek adamın çevresinde korkutmacasına bir yarım yuvarlak çizdi.

«Seni yere çiviledi ha?» diye kıkırkadı Daughtry. «Ne zenci avcısı be! Sürüyle zenci getirir bu, sürüyle!»

Sonra, en köle-efendisi tavrını takınarak, «Hey Kwaque,» diye buyurdu, «git buzluktan iki bira al bana.»

Kwaque, yakarmalı gözlerle baktı, ama kımıldamadı. Buyruk, daha katı biçimde tekrarlandığında da kımıldamadı.

«Bana bak!» diye gürledi kamarot, «Şimdi gidip biraları almazsan kafana yedi tokmak yersin, sonra da köpek tarafından paralanırsın. Şimdi gidip biraları almazsan seni King William Adasında indirir yürütürüm.»

«Yok, yürütme,» diye mırıldandı Kwaque. «Köpekteki gözler bana çok bakıyor. Ben köpekleri yanımda sevmem.»

«Köpekten korkuyor musun?» diye sordu efendisi.

«Ahh, çok korkarım köpekten.»

Dag Daughtry, bu söyleşiyi çok eğlenceli buldu. Ama kıyıdaki uzun yürüyüşü sonucu boğazı iyice kuruduğundan, oyununu uzatmadı.

«Hey, bana bak, köpek,» dedi Michael'a. «Bu çocuk iyi çocuk. Anladın mı? İyi çocuk.»

Michael, anlamaya çalıştığını belirtmek üzere kuyruğunu ve kulaklarını dikti. Kamarot, zencinin omu-

zuna vurunca, Michael, yaklaştı ve yere çakılı tuttuğu ayakların ikisini de kokladı.

«Yürü,» diye buyurdu Kwaque'a. «Yavaş yavaş,» diye uyardı ardından. Gerçi bu uyarıya pek gerek yoktu.

Michael babalandı, ama ilk sakıngan adıma izin verdi. İkinci adımda, doğru bir iş yapıyor muyum anlamına Daughtry'ye baktı.

«Tamam, tamam,» diyerek içini rahatlattı o da. «Bu çocuk benimdir. Merak etme, iyidir.»

Michael, anladığını belirtmek üzere gözleriyle güldü ve hiç bir şey yokmuş gibilerden başka yana dönerek, içinde kaplumbağa kabuğundan tabaklar, demir testereleri, zımpara kağıtları bulunan kapağı açık bir sandığı incelemeye koyuldu.

Elinde bira şişesiyle koltuğunda kaykılmış bulunan Dag Daughtry, Kwaque, ayakkabı bağlarını çözmek üzere önünde diz çökerken, çok önemli bir konuda karar vermek üzereymiş gibilerden, «Şimdii,» diye mırıldandı. «Şimdi sana bir ad bulmak gerek bay köpek. Atalarına layık, benim yaratma gücüme layık bir ad...»

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İrlanda teriyerleri, olgunluk çağına vardıklarında, yalnız yüreklilikleri, bağlılıkları ve sevme yetileriyle değil, soğukkanlılıkları, kendini denetleme güçleri ve dayanıklılıklarıyla da öteki türlerden ayrılırlar. Heyecana kapılıp dengelerini yitirmeleri pek kolay değildir bunların; bir meydan savaşının kargaşası ve kin dolu gerilimi içinde bile sahiplerinin sesini tanırlar; ve bunlar, diyelim tilki teriyerleri için olağan sayılan sinir krizlerine hiç kapılmazlar.

Kendisiyle aynı kanı taşıyan kardeşi Jerry'den daha heyecanlı ve daha dışa dönük olmasına karşın, Michael'da sinirden eser yoktu; hele annesiyle babası, ona kıyasla kendi halinde bir yaşlı çiftti doğrusu. Olgun Michael, olgun Jerry'den çok daha fazla neşeli, oyuncul ve uçarıydı. İçindeki coşku, bir dokunmayla açılıverecek basınçlı bir musluk gibiydi, ve daha sonra göstereceği üzere, bir köpek yavrusunu oynamaktan bitkin hale getirebilirdi. Kısacası Michael, şen şakrak bir ruha sahipti.

«Ruh» sözcüğü özellikle kullanılmıştır burda. İnsan ruhu denen şeyin, —belli yetenekleri, tanıtımları, kişiliği, bilinci yansıtan o gözle görülmez elle tutulmaz şeyin aynı vardı Michael'da kuşkusuz. İnsan ruhu nelere bürünürse, ne belirtiler gösterir ne yansılar yaparsa, onun ruhu da azıcık bir değişiklikle aynı şeyleri yapardı. Sevgiyi, üzüntüyü, neşeyi, öfkeyi, gururu, bilinci, şakayı hep bilirdi. İnsan ruhunun üç temel yansısı, hafıza, irade ve anlayıştır; ve hafıza, irade ve anlayış Michael'da bulunan şeylerdir.

Aynı insanoğlu gibi, beş duyusunu kullanarak dış dünyayla ilişki kurar Michael. Aynı insanoğlundaki gibi, bu ilişkilerin ondaki dönüşümü duygular halinde

kendini gösterir. Ve bu duygular, aynı insanoğlunda olduğu gibi ara sıra doruk noktasına varır, heyecanlara dönüşür. Ve dahası, tıpkı bir insan gibi algılama yeteneğine sahipti Michael, ve algılıyordu. Bu algılar, beyninde kavramlar halinde meyva veriyordu —canım, elbet insanlardaki kadar yoğun, geniş ve derin kavramlar değildi bunlar— ama gene de, kavramdı ya?

Belki de, hayatın bu en değerli nitelemelerini böylesine gözden düşürücü tanıtımlarda araç olarak kullanıp, insanoğlunu düş kırıklığına uğratmamak için, Michael'ın duygularının, diyelim, onun ayağına batırılan bir iğneyle oluşan etkileşime kıyasla bir elin ayasına batırılan iğne aracılığıyla oluşan etkileşimler meselesinde, pek öyle keskin olmadığını itiraf etmek gerek. Ayrıca, şunu da yadsımamak gerekir ki, bilinç bir düşünce halinde beynine yayıldığında, bu düşünce, bir insan beynindeki benzer düşünceden daha belirsiz, daha karanlıktır. Ve ayrıca, Michael'ın asla ve hiç bir zaman, ömrü gibi daha milyonlarca ömürde bir kez bile, iki bilinmeyenli bir denklem çözmediği, ya da bir Euclid teoreminden yararlanmadığı da itiraf olunmaktadır. Bununla birlikte Michael, en küçük bir kuşku bile götürmez bir kesinlikle, üç kemiğin iki kemikten daha fazla olduğunu, ve on köpeğin, iki köpeğe kıyasla daha güvenilir, daha geçerli bir iz sürücüler grubu oluşturduğunu bilir.

Ancak, Michael konusunda söylenemeyecek bir söz vardır, ve o söz de şudur: Michael, bir insan kadar candan, yürekten, özverili, bencillikten uzak, taparcasına, çılgınlar gibi sevemez. Michael olduğu için değil, bir köpek olduğu için böyle sevmektedir o.

Michael, Kaptan Kellar'ı, kendi canından çok sevmişti. Nasıl ki Jerry gözünü kırpmadan Skipper uğruna ölebilirse, o da Kaptan Kellar uğruna ölmekten sakınmazdı. Ve şimdi, zaman ilerler, ve Kaptan Kellar'ın, Meringe ve Solomon adalarıyla birlikte kaçınılmaz yokluğa karıştırdığı inancı aklına yerleşirken, anlayışlı

yöntemleri ve büyüleyici öpüşleri olan bu altı-şişelik kamarotu tam tamına aynı içtenlikle sevmeye başlamıştı. Kwaque'ı değil ama, çünkü Kwaque zenciydi. Kwaque'ı, bir ayrıntı olarak, insan manzarasının bir parçası olarak, Dag Daughtry'nin bir eşyası olarak, az çok kabul etmişti yalnızca.

Ama bu yeni tanrıyı Dag Daughtry diye bilmedi. Kwaque, 'sahip' diyordu ona; ama Michael, karaların başka beyaz adamları da böyle adla andığını duymuştu. Kaptan Kellar'a 'sahip' diyen birçok zenci vardı. Birçok zenciden duymuştu bu adı. Kaptan Duncan, kamarotu, 'Kamarot' diye çağırıyordu. Michael, onu duydu, kaptan yardımcılarının ve tüm yolcuların da onu öyle çağırdığını duydu; ve böylece, Michael'a göre, tanrısının adı Kamarot olmuş oldu. Bundan böyle onu hep Kamarot diye bildi ve öyle düşündü.

Kendi adının ne olacağı sorunu vardı. Gemiye bindiğinin ertesi akşamı, Dag Daughtry bu sorunu onunla tartıştı. Michael, arka ayakları üzerine çöktü, çenesini Daughtry'nin dizine boylu boyunca yerleştirdi, konuşma süresince gözleri iri iri açık, pırıl pırıl parlak, kulakları dikili kaldı. Arada bir dikkatini tazelemek üzere kulaklarını titretip yeniden dikiyor, kısa kuyruğunu tatlı tatlı yere vuruyordu.

«İşte böyle evlat,» dedi ona kamarot. «Anan baban İrlandalıydı. Değil mi? Haydiii, inkara kalkma yaramaz...»

Duyduğu sesteki kusursuz içtenlik ve sevecenlikle yüreklenen Michael, tüm gövdesini nazlı nazlı kıvırır, coşkusunu, sevincini çift vuruşlarla kuyruğundan yere dökerken söyleniyordu bu sözler. Tek bir sözcüğü bile anladığı yoktu, ama anladığı bir şey vardı, o da, bu konuşmanın ardında, beyaz tanrılara özgü o gizemli hoşluğu yayan bir sesler ırmağının bulunduğuydu.

«Atalarından hiç bir zaman utanma. Çıktığın kabuğu beyenmezlik etme. Hem, unutma ki, Tanrı İrlandalıları sever. —Kwaque, git bana ordan buzluktan iki

bira getir!— Hey gidi, şu surata bak, yavrum, bu surat 'ben İrlanda suratıyım' diye bas bas bağırıyor.» (Michael'ın kuyruğu iki kez yere vurdu.) «Haydii, yaltaklanma bakayım. Senin o sinsi sinsi sokulup gönül çelme yöntemlerini bilecek kadar akıllıyımdır. Bendeki yürek duygulara sevgilere kapalı. Bendeki yürekte iş yok, haberin olsun. Bunca yılın bunca günü bunca biraya batıp çıkmış. Seni satmak için çaldım, sevmek için değil. Seni sevebilirdim belki. Ne zaman, biliyor musun? İsa'dan önceki çağlarda ve de daha biranın bulunmadığı çağlarda. Önüme bir fırsat çıksa, yirmi papele şuracıkta satıveririm seni. Seni sevecek değilim, işte sana cevabım, bozdur bozdur harca.

«Ama, o sevecen tavırlarınla yaltaklanıp kabaca sözümü kesmeden önce dediğim gibi...»

Kwaque'ın açıp uzattığı şişeyi ağzına dayamak üzere sözün burasında durdu. Sonra göğüs geçirdi, elinin tersiyle dudaklarını sildi ve devam etti.

«Ne garip iştir bu, evlat, şu bira meselesi diyorum. Kwaque, şurda sırıtan Nuh Nebi'den kalma maymun suratlı adam, benim malımdır. Ama şu kadere bak ki, ben biranın malıyım. Şişeler dolusu, yığın yığın, dağlar kadar, bu gemiyi batıracak kadar bira şişesinin malıyım ben. Köpek be, sana bir şey söyleyeyim mi, senin yerinde olmak isterdim. Alkole bulaşmamış bir gövdeyle rahat rahat oturuyorsun ne güzel. Benim malım olabilirsin, bana yirmi papel veren adamın malı olabilirsin, ama bir yığın şişenin malı olamazsın hiç bir zaman. Sen benden daha özgür bir adamsın be Bay Köpek, gerçi adını bilmiyorum ya. Ha, aklıma geldi...»

Şişeyi başına dikti, ağzına süzdü, Kwaque'a fırlattı, ve işaretle öteki şişeyi açmasını söyledi.

«Sana bir ad takmak, öyle sanıldığınca kolay bir iş değil, evlat. İrlandalı, tamam, ama ne? Paddy'ye ne dersin? Eh, başını iki yana sallamakta haklısın. Hiç bir özelliği yok bu adın. Ballymena olabilir, ama pek

hanım hanımcık bir ad bu be oğul. Sen oğlansın, değil mi ya? Hah, yakaladım, Boy!* Dur bakalım. Banshee Boy? Berbat! Lad of Erin?»

Bu adı uygun bulduğunu anlatan bir baş sallamasıyla birlikte, ikinci şişeye uzandı. İçti, düşündü, sonra gene içti.

«Tamam buldum,» diye açıkladı kesin bir tavırla. «Killeny çok güzel bir ad. İşte sana bir ad, Killeny Boy. Bu senin saygıdeğerliğine uygun saygınlıkta mı ha, ne dersin? Oturaklı... Bir general ya da... biracı emeklisi kadar onurlu. O bira üreticilerinden kaçının emekliye çekilmesine katkım olmuştur, aah... Hey gidi günler.»

Birasını bitirdi, Michael'ın alt ve üst çenesini birden iki eliyle kavradı, ve eğilerek kendi burnunu onunkine sürttü. Fıkır fıkır gözleri ve kıvır kıvır kuyruğuyla birden bırakılan Michael, tanrının yüzüne bakmaya koyuldu. O köpek gözlerinin ardında, elle tutulur bir ruh, ya da bir varlık, bir şey varmışçasına ve onunla ne olduğunu bilmediği şeyler konuşan, yüreğine akla hayale gelmedik ve çok güzel haberler ileten bu sesleri çıkaran kır saçlı tanrıya karşı daha şimdiden sonsuz bir sevgi duyuyormuşçasına parlıyordu bakışları.

«Kwaque! Hey, Kwaque buraya bak!»

Yerde çömelik, kabaları topuklarına dayalı oturmakta olan Kwaque, sahibi tarafından kesilmiş ve biçimlendirilmiş bir deniz kabuğundan oyma tarağı zımparalama işini bıraktı, buyruk alıp hizmet etmeye istekli gözlerle ona baktı.

«Hey, Kwaque, şimdi sana bu köpek arkadaşın adını öğreteceğim. Bu ad, onun adıdır, bu ad, Killeny Boy'dur. Bu köpeğin bu adını kafanın içine sokasın. Ve orda tutasın. Ne vakit bu köpek arkadaşla konuşacak olsan, ona Killeny Boy diyesin. Anladın mı? Anlama-

---

(*) Boy : Oğlan, erkek çocuk.

dın demek, o kafan ordan gidecek demek. Killeny Boy, anladın mı? Killeny Boy. Killeny Boy.»

Kwaque pabuçlarını çıkarır ve onu soyarken, Daughtry uykulu gözlerle Michael'a bakmaktaydı.

«Senin yuvanı yaptım ahbap,» dedi sallana sallana yatağına doğru yürürken. «Adını da taktım. Notunu da verdim... Verdim ya. Ne biliyor musun? *Siniri burnunda ama mantıklı.* Ya, işte böyle. Duvar kağıdı nasıl duvara çakışır, lapadak oturur, öyle tastamam oturdu her şey sana.»

Kwaque yatağa düşüp yayılmasına yardım ederken, «Siniri burnunda ama mantıklı. İşte sen, busun Killeny Boy, siniri burnunda ama mantıklı,» diye söyleniyordu daha.

Kwaque, zımparalama işine döndü. Sessiz fısıltılar çıkarmakta olan dudakları bir süre kımıl kımıl oynadı, sonra durdu, ve kaşları, şaşkın bükümlerle kıvrılıp oynarken kamarota şu soruyu sordu:

«Sahip, o köpek arkadaşa ne ad takılmıştı sahip?»

«Killeny Boy, odun kafalı yamyam, Killeny Boy, Killeny Boy,» diye mırıldandı Dag Daughtry. Sesi zilzurna sarhoştu. «Kwaque, karaderili kan ayyaşı, koş git buzluktan bir şişe getir bana.»

«Kalmadı sahip,» diye titredi kara derili, gözleri, kafasına bir şeyin fırlatılmasını bekliyordu. «Altı şişenin altısı bitti.»

Kamarotun tek cevabı derin bir horultu oldu.

Kara derili, cüzzamdan kıvrık eli, ve aynı hastalığın alnında, gözleri arasındaki deriyi kalınlaştırmasıyla oluşan belli belirsiz ikinci bir kanıtla zımparalama işine eğildi. Dudakları durmak bilmedi ondan sonra. «Killeny Boy,. Killeny Boy,» diyordu boyuna.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Birkaç gün süreyle, Michael yalnız Kamarot'u ve Kwaque'ı gördü. Kamarotun kamarasına kapatılmış olmasındandı bu. Gemide olduğunu başka hiç kimse bilmiyordu, ve bir beyaz adamın köpeğini çalmış bulunduğunun bilincinde olan Dag Daughtry, onun varlığını gizli tutmayı, ve *Makambo* Sydney limanına yanaşınca hemen kapıp karaya çıkarmayı umuyordu.

Kamarot, Michael'daki güçlü öğrenme yetisinin çabuk farkına vardı. Bol bol yedirip içirmeleri arasında ona bir tavuk kemiği verdiği oluyordu. İki ders —ki bunlara ders bile denemezdi, çünkü ikisi de beş dakika içinde gerçekleştirilmişti ve her biri ancak yarım dakika sürmüştü— Michael'a, tavuk kemiklerini, yalnızca yerde, kapıya en yakın köşede kemirebileceğini öğretmeye yetmişti. Ondan sonra, Michael, kendisine kemik verildiğinde, hiç bir hatırlatmayı gerektirmeden kemiği köşeye taşıdı.

Neden olmasın efendim? Onda, Kamarot'un kendisinden istediğini kavrayacak akıl vardı; ona hizmet etmekten mutluluk duyan yürek vardı. Kamarot, onu sesiyle ve dudağıyla seven, eliyle okşayarak, burnunu burnuna tokuşturarak ya da koluna dolayarak seven iyi bir tanrıydı. Bütün hizmet çiçekleri, sevgi toprağında açar ya, Michael için de bu kural geçerliydi. Kamarot, kemiği köşeye taşıdıktan sonra bırakıp dönmesini buyursa, bırakıp dönmekle ona hizmet ederdi. 'Sahip'i olan insana hizmet etmek ya da onun peşisıra gitmek için, severek, isteyerek, ve mutlulukla, sevinçten hoplaya zıplaya yiyeceğine dokunmadan bırakabilen tek hayvan olan köpekler, böyledir.

Dag Daughtry uyanık geçirdiği bütün paydos saatlerinde, buyruk üzere, ve çabucak havlayıp zırlamayı

bırakan tutuklu Michael'la birlikte oluyordu. Ve birlikte geçen bu saatler sırasında Michael çok şey öğrendi. Daughtry, onun, «hayır,» «evet,» «kalk,» ve «yat» gibi basit buyrukları anladığını ve onlara uyduğunu gördü, ve «yatağa git yat,» Yatağın altına gir,» Pabucun tekini getir,» «Pabucun çiftini getir,» gibi şeyler öğreterek bu bilgilerini geliştirdi. Ve hemen hemen hiç çaba harcamadan, yerde yuvarlanmayı, dua etmeyi, ölü numarası yapmayı, başında şapka oturup pipo içmeyi, ve arka ayakları üzerinde yalnız durmayı değil, yürümeyi bile öğretti.

Sonra bir de, «olabilir ve olabilmez» numarası vardı. Leziz, mis kokulu bir et ya da peynir parçasını yatağın kıyısına, Michael'ın burnuna gelecek biçimde koyup, «Olabilmez» derdi Daughtry. Michael da «Olabilir» diye buyur edilmedikçe bu yiyeceğe dokunmazdı. Daughtry «Olabilmez» buyruğu yürürlükteyken kamarasından çıkar, yarım, yada yarım düzüne saat dışarda kalırdı da, döndüğünde yiyeceğin bıraktığı gibi durduğunu ve Michael'ın, diyelim köşeye kıvrılmış, kendisine yatak olarak ayrılan yerinde uyumakta olduğunu görürdü. Bir keresinde, bu numarayı yeni yeni yapmaya başladıklarında, kamarot odadan çıkmış ve Michael'ın burnu yasaklanmış lokmaya iki santim uzaklıkta iştahlı bir koklamaya kendini kaptırmışken, Kwaque şakaya getirip lokmayı almaya yeltenmişti de, Michael'ın çeneleri anında eline kapanmış, sahip'in kölesi» güzel bir yara almakla kalmıştı.

Kwaque'a karşı belli bir öfke duyduğu, kin güttüğü yoktu ama, gene de Michael, Kamarot için yapmaya her vakit istekli ve hazır olduğu oyunlardan hiç birini ona yapmazdı. Neden derseniz, kendini bildi bileli, beyaz adamlarla kara adamlar arasında bir ayrım yapması Michael'a öğretilmişti. Kara adam, her zaman beyazların uşağı olmuştur-ya da o öyle bilir; bunlar, kuşkuyla izlenmesi gereken nesnelerdir, yaramazlık yapma eğilimindedirler hep. Bir köpeğin temel görevi, sağ-

da solda görülen tüm kara derilileri gözlemekle beyaz tanrısına hizmet etmektir.

Bununla birlikte, Michael, önceleri Kamarot gemideki işlerine bakmak üzere kamaradan çıktığında, sonraları her zaman, Kwaque'ın, yemek içmek ve başka işler konusunda kendisine hizmet etmesine izin verdi. Çünkü, üzerinde hiç düşünmeden, Kwaque'ın ona verdiği tüm hizmetlerin, önüne koyduğu tüm yiyeceklerin, aslında Kwaque'dan değil, aynı zamanda kendi sahip'i olan Kwaque'ın sahip'inden kaynaklandığını anlamıştı. Gene de, Kwaque, Michael'ı kıskanıyor, ya da ona kötü gözle bakıyor değildi, ve efendisinin, -o korkunç günde, King William Adasında iki yaşlı domuz sahibinin elinden hayatını kurtaran bu efendinin- mutluluğu ve selametine öyle düşkündü ki onun hatırı için Michael'ı hoş tutuyordu. Kwaque köpeğin, 'sahip'inin sevgisini kazandığını gördükçe, kendi yüreğinde de katıksız bir sevgi yeşertmeye başladı; kamarotun olan her şeye, —ister boyadığı ayakkabı, ister fırçalayıp temizlediği giysi, ya da ister her gün buzluğa koyduğu altı şişe bira olsun— her bir şeye nasıl tapıyorsa, adeta öyle tapıyordu Michael'a.

Aslına bakarsanız, Kwaque'ın içinde 'sahip'lik cevherinden eser yoktu. Öte yanda Michael, anadan doğma bir soyluydu. Michael, Kamarot'a karşı sevgisinin anlatımı olarak ona kulluk kölelik ediyordu, ama kıvırcık kafalıyı, kendisine kul köle etmişti. Kwaque, doğası gereği, etiyle kemiğiyle tam bir köle, hatta, gereğinden fazla köle huyluydu. Kuzey Amerika Yerlilerini, Küba'daki malikhanelere köle olarak çalıştırmaya kalkışıldıkta görülen kölelik duygusundan, kölecil doğadan az fazlası vardı Michael'da. Bütün bunlar, ne Kwaque'ın kişisel kusuru ne de Michael'ın erdemi değildir. Michael'ın, insanoğlu tarafından asırlarca titizlikle ayıklanmış olan kalıtımı, bağlılık ve öfkeyle yoğrulmuştu. Bağlılıkla öfkeyse, bir araya geldiğinde, kaçınılmaz olarak gurur üretirler. Ve ne gurur onursuz, ne de onur ölçüsüz varolabilir.

Kamaradaki ilk birkaç günde, Michael'ı baş tacı eden bir başarısı da, Daughtry'nin koruma ve eğitiminde, beşe kadar saymayı öğrenmesiydi. Ancak, köpeğin o görülmedik algılama yetisine karşın, pek çok saati bu eğitime ayırmak gerekli oldu. Çünkü, sayıları önce sözcükler kılığında öğrenmek zorundaydı; ikinci olarak, beş de dahil olmak üzere, çeşitli sayıda eşya gruplarını gözleriyle görmek ve bir tane bir şeyle, daha çok sayıda şeyler arasında beyninde ayırımlar yapmak zorundaydı; ve üçüncü olarak, Kamarotun ağzından sözcük biçiminde çıkan sayılarla şey, ya da şey grupları arasında ilişki kurmalıydı.

Eğitim sırasında Dag Daughtry sicimle bağlı kağıt yumaklar kullandı. Beş topu yatağın altına yuvarlayıp, Michael'a üçünü getirmesini söylediğinde, Michael ikisini, ya da dördünü değil, tam tamına üçünü alıp getiriyor, eline bırakıyordu. Daughtry yatağın altına üç top fırlatıp da, Michael'a dört top getirmesini söylediğinde, Michael üçünü getiriyor, dördüncüyü bulmak üzere sağa sola bakınıyor, sonra Kamarotun çevresinde dönenip durarak, yalvar yakar zıplayıp kuyruğunu sallayarak çaresizlik içinde kıvranıyor, sonunda yatağın üzerine zıplıyor, ve dördüncü topu yastığın altından ya da battaniyelerin arasından çekip çıkarıyordu.

Başka bilinen şeylerde de durum aynıydı. İster pabuç olsun ister gömlek ya da yastık kılıfı, beş taneye kadar istenilen sayıda eşyayı alıp getiriyordu Michael. Ve, beşe kadar saymasını bilen Michael'ın matematiksel aklıyla, tütün çubuklarını beşerlik desteler halinde sayan Tulagi'li ihtiyar zenci arasındaki uzaklık, Michael'la, çarpma ve yürütmeli bölme işlemlerini yapabilen Dag Daughtry arasındaki uzaklıktan az daha kısaydı. Aynı şekilde, matematiksel yetiler merdiveninde, Dag Daughtry'yle, matematik biliminden yararlanarak *Makambo*'yu seyrettirmekte olan Kaptan Duncan'ı daha büyük bir uzaklık birbirinden ayırmaktaydı. Hepsinden daha büyük olan matematiksel uzaklık, Kaptan

Duncan'ın aklıyla, evrenin haritasını çizen, yıldızlar arasında milyonlarca mil seyreden ve matematiksel bilgisinin yalnızca bir lokmasını, birkaç bilgi kırıntısını Kaptan Duncan'ın önüne atıp, *Makambo*'nun denizdeki yerini günbegün bilmesini olası kılan gökbilimci arasındaki uzaklıktı.

Kwaque, yalnız bir konuda Michael'a egemendi. Kwaque'ın bir ağız tamburası vardı, ve, *Makambo*'nun dünyası ve kamarota sunduğu kölelik hizmeti çekilmez geldiğinde, bu ilkel aleti dişleri arasına alıp, eliyle garip sesler çıkarmakla kendisini King William Adasına götürebilirdi, ve böylece, o, zaman ve mekan değişimi yaparken, Michael şarkı söyler —ya da daha doğrusu aynı Jerry'ninki kadar yumuşak olan ulumasıyla ulurdu. Michael, ulumak istemiyordu, ama, varlığının kimyası öyle bir yapıdaydı ki, elemanlar, labaratuarda birbirine nasıl tepkileşim gösterirse, o da müziğe öyle elinde olmayarak tepkileşim gösteriyordu.

Kamarot'un kamarasında gizlenip saklanmaktayken, sesinin duyulmaması gerekmekteydi. Bu yüzden, Kwaque, kazan dairesinin üzerine gerili demirlerin bunaltıcı sıcağında ağız tamburasıyla avunmak zorunda kalıyordu. Ancak bu, pek uzun sürmedi, çünkü Michael, ya kara talihten, ya da dünyanın temelleri atıldığı gün hayat kitabına yazılmış olan satırlar gereğince, yalnız kendi kaderini değil, Kwaque'ın ve Dag Daughtry'nin de kaderlerini etkileyecek, ve ölüp, gömülecekleri yeri saptayacak serüveni yaşamak üzereydi.

ALTINCI BÖLÜM

Geleceği böylesine değiştirecek olan serüven, Michael'ın hiç bir kötülük düşünmeden, *Makambo*'daki varlığını geminin her yanındaki herkese açıklamasıyla başladı. Bu her şeyden önce, Kwaque'ın dikkatsizliği yüzündendi, çünkü Kwaque, kamaradan çıkarken kapıyı iyice kapamamıştı *Makambo*, açık denizlerde sallanıp dururken, kapıyı açıyor açıyor, sonra büyük bir gürültüyle, ama kilitlenmesini sağlamayacak yavaşlıkta kapatıyordu.

Michael, yalnızca yakın çevreyi incelemek gibi masum bir amaçla, yüksek eşiği aştı. Ama daha adımını dışarı attı atmadı, geminin hızla kaykılıp doğrulmasıyla kapının kapanıp kilitlenmesi bir oldu. Michael hemen dönmek istedi. Söz dinleme huyu sarsılmaz bir huydu yüreğinde, çünkü yüreği, efendisinin isteklerine hizmet etmek istiyordu, ve o birkaç günlük hapislikten, Kamarotun isteğinin, onun odaya kapanması olduğunu hissetmiş ya da sanmıştı, ya da ne bileyim, hiç düşünmeden bunun böyle olduğu içine doğmuştu.

Uzun süre kapalı kapının önünde oturdu, bu kımıltısız nesneye havlamayacak kadar akıllı ve düşünceli bir tavırla ona baktı. Daha enikliği sırasında aldığı eğitim gereği, yalnız canlı şeylerin yakarma ya da ürkütme yoluyla hareket ettirilebileceklerini, ve eğer canlı olmayan şeyler bu kapı gibi hareket etmişse, kendi başlarına hareket etmediklerini, bu şeylerin kulaklarının hayatın kendilerine söyleyebileceği herhangi bir şeye kapalı olduklarını öğrenmişti. Arada bir, kamara kapısının açıldığı dar holü geçiyor, baştan kıça uzanan geçite dalgın dalgın bakıyordu.

Bir saate yakın bir zaman gitti, geldi böyle, her seferinde, açılmayan kapıya döndü. Sonra kesin bir kanıya vardı. Kapı açılamayacağına, ve Kamarot'la Kwaque da daha dönmediğine göre, onları aramaya koyulacaktı. Bu hareketin kavramı, beyninde açıklık kazandıktan sonra, sakınmasız çekinmesiz, hiç bir kararsızlık duymadan, uzun geçit boyunca kıça doğru yürümeye başladı. Geçitin sonundan sağa sapınca, dar bir merdivenle karşılaştı. Birçok kokunun arasında, Kwaque'la Kamarot'unkileri seçti ve onların burdan geçtiğini anladı.

Merdivenleri çıkıp ana güverteye vardığında yolcularla karşılaştı. Bunlar, birer beyaz tanrı olduklarından, kendisiyle konuşmalarına karşı çıkmadı, ama oralarda oyalandığı sanılmasın, şezlonglarda kaykılmış dinlenmekte olan makbul tanrılardan daha bir çoğunun bulunduğu açık güverteye geçti. Görünürlerde ne Kwaque var, ne de Kamarot. Bir başka dar ve dik merdiven onu çağırdı ve Michael, kurtarma sandallarının bulunduğu güverteye çıktı. Burada, geniş tentelerin altında, bu beyaz tanrılardan daha birçoğunu —ömründe hiç görmediğince çoğunu— gördü.

Kurtarma sandallarının bulunduğu güvertenin ön ucu, güvertenin üzerinde bir yay çizmek yerine, onun uzantısı olan bir köprüde son buluyordu. Dümen dolabının çevresinde dolaşırken, gölgeli yanına vardığında, kaderiyle karşılaştı, çünkü, duyduk duymadık demesin, Kaptan Duncan'ın gemide iki tilki teriyerinden başka iri bir Acem kedisi vardır ve bu kedi, bir çuval yavru doğurmuş bulunmaktadır. Kediye kreş diye gösterilen yer, dümen dolabıdır ve Kaptan Duncan, ona yavruları için bir kutu sunmuş, gemideki bütün adamlara, kedilerden biriciğinin üzerine basmak gafletini gösterirlerse dünyalarını zindan edeceği gözdağını vermiştir.

Ama Michael'ın, bütün bunlardan haberi yoktu ki? Michael daha Acemin varlığından bile haberli değilken,

Acem onun varlığından haberli olmuştu. Bu varlığın nasıl bilince dönüştüğüne gelince, Michael daha Acem'in üzerine göz kondurmadan, kedi dümen dolabının açık kapısından uçtuğu gibi köpeğin üzerine atladı. Ne var ki, bu beklenmedik tehlikeyi yarım anlığına görüveren Michael, daha ne olduğunu anlamadan yana çekildi ve kendini kurtardı. Onun açısından, herhangi bir sataşma söz konusu değildi. Tüyleri diken diken olmuş bu yaratığa yalnızca bakıyor ve onu olduğu gibi, bir kedi olarak kabul ediyordu ki, Acem bir kez daha uçtu. Kuyruğu, iri yarı bir adam kolu kadardı. Kendisi baştan aşağı pençe kesilmiş, öfke ve kin kusuyordu.

Kendisine saygısı olan bir İrlanda teriyeri, bu kadarını kaldıramazdı. Michael kedinin ikinci atılımıyla birden öfkelendi, pençelerinden korunmak üzere yana çekildi, uçmakta olan kedi daha hedefine konmadan onu havada yakaladı, çenelerini omurgasında kenetledi. Silkti. Bütün bunlar bir saniye içinde oldu; bu saniyenin sonunda, Acem, kırık bir omurgayla güvertede kıvranıp kıvrılmaktaydı.

Ama Michael için bu yalnızca bir başlangıçtı. Daha başka düşmanların tiz havlamaları değil de çığlıklarıyla yerinden fırladı, ama bu hareket yeterince çabuk gerçekleşmedi. İki besili tilki teriyerinin hışmına uğramış bir halde güvertede yuvarlanmaktaydı. Bu arada, şu da biline ki, bu iki teriyer, *Makambo* gemisine yıllar önce Dag Daughtry'nin ceket cebinde binmişlerdi —Daughtry her zamanki gibi onları Sydney'de ele geçirmiş, ve Kaptan Duncan'a tanesi birer altından satmıştı.

Doğrulup ayağa kalkan Michael, gerçekten öfkelenmişti şimdi işte. Adlı adınca, kedi köpek gibi kavga ediyorlardı. Pek kavgacı bir doğaya sahip olmayan, gelip de kedisine saldırılıncaya dek dünyada düşmanlarının bulunabileceğini bilmeyen Michael'a durup dururken bir kedi köpek saldırısı yapılmış bulunuyordu. İçinde bulundukları azgın öfkeye karşın, yürekliydi bu

tilki teriyerleri ve Michael ayaklarını altına alınca tepesine bindiler. Birinin dişleri Michael'inkilerle çarpıştı ve bu çarpışma sonucu ikisinin de dudakları yırtıldı, az ufarak olan öteki köpeğinse burnu bile kanamadı. Bu öteki köpek, Michael'ın bir kalçasına diş geçirmeyi başardı, yere kan, ve kalçanın sahibine acı verdi. Michael, ani bir hareketle birden kıvrıldı, ötekinin ağzını kıl içinde bıraktı, aynı zamanda dişlerini bir kulağa geçirdi ve dişler birbirine değinceye dek çenelerini sıktı. Tilki teriyeri, büyük bir acıyla bağırırken kulağını liğme liğme edercesine hızla çekti, Michael'ın dişleri bu et parçasını taradı.

İlk teriyer gene saldırıya geçti, Michael, bu saldırıyı karşılamak üzere durum almaktayken, yeni, ve aynı derecede sataşmasız, tek yönlü saldırıyla karşılaştı. Bu kez, saldıran, yerde yatan kedisini görünce öfkesi başına fırlamış olan Kaptan Duncan'dı. Ayağının iç tabanıyla Michael'ı göğsünden kavradığı gibi soluğunu nerdeyse kesti ve havaya kaldırıp lap diye yere yapıştırdı. Michael yanlamasına düştü. İki teriyer, hemen üstüne çullandılar, dişlerini gövdesine geçirerek ağızlarını avlarının dümdüz ve sert tüyleriyle doldurdular. Daha yan yatmakta olan Michael ayakları üzerinde doğrulmaya çabalarken, birinin bacağını kaptı; bu biri acıyla bağırarak kendini kurtardı, üç bacağı üzerinde sekerek, Michael'ın dişlerinin tüm kemiklerini ufaladığı dördüncüsünü, yani ön ayaklarından birini de havada sallayarak geriledi.

Öteki dört ayaklı düşmanı iki kez yere yıktı Michael, bir çember etrafında döndürerek peşinden koştu. Bu arada Kaptan Duncan da onun peşinden koşmaktaydı. Şaşırtmacayla yolu kısaltan Michael, çenelerini ötekinin boynunun arka ve yan tarafına kenetledi. Güzel güzel kaçarken böyle ansızın kendisinden daha iri bir köpek tarafından yakalanmak, tilki teriyerini yarı baygın yere yaydı. Bu olay gerçekleşmekteyken, Kaptan Duncan'ın ikinci tekmesi, Michael'a öyle bir iniş in-

mişti ki, darbenin hızıyla yer değiştirirken, dişleri de tilki teriyerinin etine geçmiş ve çıkmıştı.

Bunun üzerine Michael, Kaptana saldırdı. Beyaz tanrıymışsa ne olmuştu yani? Hiç bir kötülük düşünmeden Kwaque ve Kamarotu aramakta olan Michael, onca düşmanın onca saldırısı karşısında duyduğu öfkeden, bunu düşünecek durumda değildi. Ayrıca bu, daha önce hiç görmediği yabancı bir beyaz tanrıydı.

Başlangıçta homurdadı, soludu. Ama bir tanrıya saldırmak, daha ciddi bir işti, ve bir kez daha tekme indirmek üzere kendisine yöneltilen ayağı havada yakalarken çıtı çıkmadı. Kediyle yaptığı gibi, doğrudan nişan almadı. Önce tekmeden sakınmak için yana bir hamle, ayak hedefi geçip havalanınca vücudu kıvırarak karşı hedefi vurmak. Onun yöntemi buydu. Bu çalımı Meringe adasında ve *Eugenie* gemisinde birçok kara deriliyle yaptığı çarpışmalar sırasında öğrenmişti, ve kaç kez başarısızlığa uğramışsa, o kadar da başarı sağlamak boynunun borcuydu. Dişleri yelken bezinden yapılmış beyaz pantalonlu bacakta birleşti. Kaptan Duncan'ın birden ayağını irkitmesi, öfkeden kudurmuş olan denizcinin dengesini yitirmesine yol açtı. Nerdeyse yüzükoyun yere kapaklanacakken, vahşi bir çabayla kendini tuttu, ikinci bir lokmaya hazırlanmakta olan Michael'ın üzerinden tökezleyerek yere oturdu.

Kendine gelmek için orada ne süre oturduğunu saptamak çözülmesi güç bir sorun çıkarır karşımıza, çünkü Kaptan, Michael'ın dişleri omuzunun etli butlu bir yerine geçer geçmez kendine gelmeyi beklemeden yerinden fırlamak zorunda kalmıştır. Adam ayağa kalkarken Michael'ın dişleri arasındaki et kurtuldu; ama Michael bu kez öteki pantalonlu ayağı parçaladı bu arada, kendisine yarım takla attırarak sırtüstü güverteye uzatan tekmeyi yedi.

Bu ana dek Kaptan, öfkeyle saldıran saftaydı, ve Michael bu kez bacağa değil, kalçaya değil, ama gırtlağa diş geçirmek üzere havalandığında beyaz tanrı ye-

ni bir tekmeye hazırlanmaktaydı. Gırtlak yöresi onun erişemeyeceği yüksekliktedi ama dişleri boynuna dolanık kara eşarpta kenetlendi ve ağırlığı onu yere çekerken kumaş liğme liğme yırtıldı.

Kaptan Duncan'ın savunma safına geçmesinin nedeni bu olaydan çok Michael'ın sessizliğiydi. Ölüm sessizliği gibi uğursuzdu bu. Ne homurtu, ne bir şey. Adamın gözüne bakarak, ve de gözlerini hiç kırpmadan zıplıyordu Michael. Bir daha zıplıyordu. Ne saldırırken gürlüyor, ne tekmelenirken bağırıyordu. Dayak korkusu yoktu onun içinde. Biddy ile Terrence'ın, Tom Haggin'ın böbürlenmesine neden olan bu huyları aynen Jerry ile Michael'a geçmişti, silleden tokattan ürkmezlerdi. Yapıları gereği sallanan yumruğu karşılamak ve yumruğu ileten yaratığa karşı koymak üzere zıplarlardı hep. Ölümün ciddiliğinin getirdiği bir suskunlukla saldırır, saldırırlardı.

Michael da böyle yapıyordu şimdi. Kaptan tekmelemeyi bırakmıştı ama o saldırıyor, atlıyor, düşmanını hırpalıyordu. Kaptan Duncan'ı kurtaran, bir sopanın ucuna bağladığı paçavrayla yerleri silen bir tayfa oldu. Elindekini Michael'ın ağzına fırlatıp onu geriletmeyi başardı. İlkinde, dişleri paspasla kenetlendi. Ama bunu hemen tükürdü Michael, dişlerinin acı vermeyeceği cansız bir şey olduğunu anladı çünkü.

Saldırılarını önlemeye çabalamak dışında denizciyle ilgilendiği yoktu. Michael'ın asıl avı, suratından boncuk boncuk fışkıran terleri silerken sırtını korkuluğa dayamış soluk soluğa oturan Kaptan Duncan'dı. Acem kedisinin öldürülmesiyle başlayan çarpışmanın paspasın Michael'ın ağzına fırlatılmasına kadarki bölümünün anlatılması aslında uzun sürdü sayılır. Olaylar öyle çabuk gelişti ki, Michael, tayfanın paspasından başarılı bir çalımla sıyrılıp, bu kez dişlerini, kaptanın acıyla kıvranıp can havliyle duyulmadık sövgüler haykırmasına neden olacak biçimde etine geçirdiğinde, şez-

longlarından fırlayıp gürültüye koşuşan yolcular üçer beşer olay yerine varmaktaydı.

Başarılı bir tekme, Michael'ı kurbanından uzaklaştırdı ve tayfanın bir kez daha paspasla işe karışmasına olanak sağladı. İşte tam bu sırada, kan revan içinde hızlı hızlı soluyan ve de feleğini şaşırmış bulunan kaptanını kurtaracak olan Dag Daughtry olay yerine geldi. Michael, paspasın başında ürkünç ve suskun bir öfkeyle duruyor, iri Acem lohusa kırık omurgasıyla yerde kıvranıyordu.

«Killeny Boy!» diye haykırdı kamarot.

Nice onurlu ve öfkeli olursa olsun, efendisinin sesi öyle bir içine işledi ve öyle bir bilince dönüştü ki, nerdeyse hemen sakinleşen Michael'ın kulakları düştü, diken diken tüyleri yattı, dudakları dişlerini örttü, başı, söyleneni anladığını gözleriyle belirtmek üzere yukarı kalktı.

«Buraya gel Killeny!»

Michael, korku içinde, yaltaklanarak değil de, istekle, sevinerek buyruğa uydu, Kamarot'un ayakları dibine koştu.

«Yat aşağı Boy!»

Michael, rahat bir soluk alarak gövdesini yere yayarken, kırmızı dilini çıkarıp Kamarot'un ayağını öptü.

«Köpek senin mi Kamarot?» diye sordu Kaptan Duncan. Öfkesini yenmeye çalışan, soluğu daha öyle kesik olduğundan kesik kesik çıkan bir sesle sordu bu soruyu.

«Evet efendim. Benim köpeğim. Size ne yaptı efendim?»

Michael'ın yaptıklarının tümünü birden düşünüvermek Kaptanı boğacak gibi oldu. Konuşamadı. Elini, yavaş bir hareketiyle ölmekte olan kediyle yırtık giysilerini, kanayan yaralarını ve ayakları dibinde inleye inleye birbirlerinin yaralarını yalayıp temizlemekte olan tilki teriyerlerini gösterebildi ancak.

«Çok yazık olmuş efendim...» diye başladı Daughtry.

«Çok yazıkmış!» diye gürledi Kaptan. «Bir de kalkmış konuşuyor! Atın şu köpeği denize.»

Tayfa hemen, «köpeği denize atalım efendim, hay hay efendim,» dedi, ama kımıldamadı.

Dag Daughtry'nin suratı, karşı koyma isteğiyle birden kasıldı; bu sessiz sakin görünümlü adam, böyle durumlarda gözünü karartmasını bilirdi aslında. Ama yeterince saygılı bir biçimde cevap vermek üzere zar zor kendini koyverdi, her zamanki sessiz sakin görünümünü aldı.

«İyi bir köpektir o efendim, saldırgan değildir. Neden böyle şeyler yaptığını anlayamıyorum. Bunun bir nedeni olmalı efendim...»

«Nedeni vardı.»

Solomon adalarında Hindistan cevizi bahçeleri bulunan bir yolcuydu bu söze karışan.

Kamarot, ona şükranla baktı ve sözüne devam etti.

«Çok iyi bir köpektir efendim, söz dinleyen bir köpektir efendim... Bakın nasıl bunca kargaşa içinde sözümü dinleyip oturdu. Şimşek gibi zekası var efendim; ne desem yapar. Şimdi dostluk kuracak, bakın da görün efendim...»

Dag Duaghtry, iki sinirli teriyerin üzerinden atladı, Michael'ı yanına çağırdı.

«Bu zararsız, anladın mı? Killeny bu zararsız,» diye mırıldandı. Bunu söylerken bir elini teriyerin, ötekini de Michael'ın üzerine koydu.

Teriyer irkildi ve geri geri giderek Kaptan Duncan'ın bacaklarına yapıştı. Ama Michael, kuyruğunu sallayarak, kulaklarına kavgacı bir irkinti yansıtmadan, ona yaklaştı. Doğru bir iş yapıyor muyum diye bir kez daha Kamarota baktı, sonra geçmiş düşmanını kokladı. Koklamakla kalmadı, dilini sevgiyle ötekinin kulağında gezdirdi.

«Gördünüz mü efendim, kötülük yok içinde,» dedi Daughtry. «Hangi yılanın kuyruğuna basılsa başını kaldırır efendim. Doğru dürüst, kusursuz bir köpek, er-

kek köpek... erkek adam... Haydi, Killeny! Şimdi öteki. O da zararsız. Öp de barışın. Hah, şöyle.»

Ön ayağı kırık olan öteki tilki teriyeri, Michael'ın koklamalarına sinirli homurtularla karşılık vermekle yetindi ama Michael'ın dilini çıkarması gözyumulur şey değildi. Yaralı Teriyer, Michael'ın diline ve burnuna bir pençe atarak buna dayanamadığını belirtti.

«Zararsızdır Killeny, zararsızdır, sen ona bakma,» diye uyardı hemen Kamarot.

Michael, en küçük bir karşı koyma göstermeden, söyleneni anladığını belirtmek üzere kuyruğunu salladı, elini kaldırdı, ve öyle şakadan, usta bir hareketle tüm ağırlığını ötekinin boynuna bindirdi ve güvertede güzel bir takla kıldırdı. Teriyer, öfkeyle soludu ama, Michael gene de, içine kötülük düşürmeden döndü, hareketini onaylaması bekleyişiyle Kamarota baktı.

Tilki teriyerinin taklası ve Michael'ın ağırbaşlı olgun hoşgörüsü yolcuların kahkahalarıyla karşılandı. Ama yalnız buna gülüyor değillerdi, takla hareketi sırasında, Kaptan Duncan'ın gergin sinirleri birden koptu, yerinden fırlamasına yol açtı.

«Ne olacak efendim,» diye sözünü sürdürdü kamarot. «Yarın bu saatte sizinle de dost ederim onu...»

«Beş dakika sonra bu saatte denizi boylayacak,» diye cevap verdi kaptan. «Sen kim oluyorsun! Bu iş burda biter!»

Tayfa sakıngan bir ileri adım attı, bu arada yolcular mırıl gürül sesler çıkararak bu işe karşı olduklarını belirttiler.

Hareketini haklı çıkarmak için «Kedimin haline bakın, benim halime bakın,» dedi kaptan.

Tayfa bir adım daha attı, ve Dag Daughtry onun üzerine fırlayacakmış gibi bir hareket yaptı.

«Yürrü!» diye buyurdu kaptan.

«Durun!» diye konuştu Solomon'lu cevizci.

«Doğruya doğru, eğriye eğri. Köpeğin hakkını yemeyin. Ben her şeyi gördüm. Başını derde sokmaya

yeltenmedi köpekcağız. Önce kedi onun üzerine atladı. Bir keresine ses etmedi, ama ikincisinde duramadı. Dursaydı kedi onun gözlerini oyacaktı zaten. Derken iki köpek üstüne saldırdı. Onlara bir şey yapmamıştı bu. Sonra sen ona saldırdın. Sana da bir şey yapmamıştı ki? Sonra bir paspaslı tayfa çıktı ortaya. Sen de kalkmış sahibinin yerinden fırlayıp onu denize atmasını bekliyorsun. Köpeğin hakkını yemeyin. Özünü savundu hayvan. Ne yapsın? Hangi köpek olsa böyle davranırdı. Ne yapacaktı, önüne çıkan her kedi-köpeğin karşısında yere yatıp çiğnemelerini mi bekleyecekti? Her oyunun bir kuralı vardır Kaptan bey. Az tekmelemedin hayvanı. O yalnızca kendini savundu.»

«Hem de ne savunma,» diye sırıttı Kaptan Duncan. Eski güleryüzünün dönmekte olduğu ipucunu veren bir gülümsemeydi bu. Kanamakta olan omuzuna yavaşça elini bastırıp acılı gözlerini liğme liğme pantalonuna çevirdi. «Pekala Kamarot,» dedi. «Onu beş dakika içinde bana dost edersen gemide kalıyor demektir. Ama bana bir pantalon almak da boynunun borcu olur, karışmam.»

«Hayhay efendim, memnuniyetle. Sağolun efendim,» diye atıldı Daughtry. «Kedinizin yerine kedi de veririm size efendim. Gel bakalım Killeny Boy. Bu gördüğün sahip iyi bir sahiptir.»

Michael dinledi. Tilki teriyerlerinin yüreğinde için için yanmakta olan boğucu öfkeyle dinlemedi tanrısını, harap sinirlerin oynayıp zıplamasıyla titreyen kulaklarla atıp duran damarlarla değil, soğukkanlılık içinde, akıllı uslu, sanki az önce müthiş bir çarpışma olmamış, dişler etlere geçmemiş, ve gövdesini sızlatmakta olan o tekmeler hiç inmemiş gibi, büyük bir olgunluk içinde dinledi.

Ama, az önce kendi öz dişlerinin paraladığı pantalonlu ayağı ilk koklayışında tüylerinin diken diken olmasını önleyemedi.

«Elinizi başına koyun efendim,» dedi Daughtry.

O eski uysal Kaptan Duncan'lığa dönen Kaptan Duncan, eğildi ve sakınıp çekinmeden elini Michael'ın başına koydu. Bu kadarla kalmadı, kendiliğinden, kulakları okşadı ve diplerini sevgiyle ovaladı. Ve, aslan gibi dövüşen, insan gibi hoşgörüp barışan şen gönüllü Michael, tüylerini indirerek boynunu kaptanın bacağına yaydı, kısa kuyruğunu salladı, gözüyle, kulağıyla ve de ağzıyla gülümsedi, ve az önce savaştığı eli diliyle öptü.

YEDİNCİ BOLÜM

Yolculuğun geri kalan süresince, geminin dümeni Michael'in elindeydi. Tilki teriyerleriyle az oynaşmadı ama, gene de sevgisini yalnız Kamarota sakladı ve herkesle dost oldu.

Dag Daughtry az önce kaplumbağa kabuğundan yapılma taraklarından birini sattığı Solomon'lu cevizciye, «Ömrümde gördüğüm en akıllı ve en neşeli köpek.» diyordu.

Yani, nasıl biliyor musunuz, bazı köpeklerin işi gücü oyun oynamak, türlü şaklabanlıklar yapmaktır. Böyleleri hiç bir işe yaramaz. Ama Killeny Boy öyle mi, saniyede yaramazlığı bırakıp ciddi bir köpek oluverir. Size göstereyim isterseniz... Ha, size başka bir şey göstereyim şimdi. Bu köpekte beşe kadar sayacak ve telsiz telgrafı sökecek beyin var. Bak şimdi, izleyin.»

Kamarot, o duyulur duyulmaz dudak sesini çıkardığında —öylesine hafifti ki bu ses, kendi bile duymadı ve ses çıktı mı, çıkmadı diye sordu içinden; öyle hafifti ki, Solomon'lu cevizcinin, böyle bir ses çıktığını aklına hayaline getirmesi olanaksızdı— işte o sesin çıktığı anda Michael, üç dört metre ötede sırtüstü uzanmış, bacaklarını havaya dikmiş nazlanıp kıvranıyor, iki kuduruk tilki teriyeri de sakıngan bir azgınlık içinde ona yaklaşmaya çalışıyorlardı. Dört ayağını birden harekete geçirerek yan yattı ve soran gözler, dikili kulaklarla bakınıp dinlemeye başladı. Daughtry o dudak sesini bir kez daha çıkardı, Solomon'lu cevizci bir kez daha ne duydu ne aklından geçirdi; ve Michael, ayağa kalkıp efendisinin yanına vardı.

«Ne köpek ha?» diye böbürlendi Kamarot.

«Senin onu istediğini nerden bildi?» diye sordu cevizci. «Çağırmadın ki?»

«Uzaduyum, aynı... uyum içinde mi dersiniz, ne dersiniz, aynı şey içinde birleşmiş ruhların iletişimi,» dedi kamarot. «Yani bu Killeny'yle ben aynı hamurdan yoğrulmuşuz. Ne var ki, ayrı kalıplara dökülmüşüz. Benim aynı kandan aynı candan kardeşim olabilirdi pekala, ya da ben onun kardeşi, ağabeyi neyse. Yalnız, yaratma fabrikasında bir yanlışlık olmuş... Şimdi size biraz da aritmetik bildiğini göstereceğim.»

Bunu dedikten sonra cebinden kağıt topları çıkaran Dag Daughtry, çevresini saran izleyicilerin şaşkın hayranlıkları arasında Michael'ın beşe kadar sayma yeteneğini sergiledi.

«Ne diyorsunuz, beyefendi,» diye bitirdi gösterisini, «kıyıdaki bir birahanede dört şişe bira istesem de, garson üç şişe getirse, benim de dalgınlığıma gelse ve bunu farketmesem, Killeny Boy ortalığı birbirine katar.»

Kwaque, kazan dairesinin üzerindeki demirlerde ağız tamburasını çalmak zorunda kalmıyordu artık, çünkü Michael'ın *Makambo*'daki varlığı bilinmekteydi ve, kamarada, kaçamak yapma fırsatları bulduğunda, Michael'la tek başına bazı denemeler yapıyordu. Ağız tamburası o ilkel sesleri çıkarmaya başlayınca, Michael dayanamıyor, ağzını açıp inim inim uluyordu. Ama Jerry'ninki gibi, altı üstü bir bağrış değildi duyulan. Yumuşak bir türküyü andırıyordu daha çok. Kwaque'ın bu sesi inişli çıkışlı, inceli kalınlı tekdüze bir melodiye dönüştürmesi güç olmadı.

Michael, bu dersleri hiç sevmezdi. Çünkü Kwaque'ı küçümsüyor ve ne biçimde olursa olsun, bir kara derilinin korumasına sığınmış olmayı kabul edemiyordu. Ne var ki, bir müzik dersinde Dag Daughtry onları iş üstünde yakaladığında bütün bunlar değişti. Daughtry'nin, her zamanki uzun eliyle kıyıda bir birahaneden edindiği bir armonikası vardı. Şişeler arasındaki vaktini değerlendirirdi bununla. Michael'a şarkı söyletmenin en kolay yolunun, minörlerle başlamak olduğunu keşfetti. Bir başladı mı, müzik çaldıkça söylü-

yordu köpek. Ayrıca, bir müzik gerecinin bulunmadığı durumlarda, Michael, Kamarotun sesine eşlik ediyordu. Kamarot, «hu, huu,» diye inlemekle başlar, acıklı sesler çıkarır, sonra eski bir şarkının ya da türkünün melodisini mırıldanırdı. Michael, Kwaque'la birlikte şarkı söylemekten nefret ederdi, ama bu işi Kamarot'la yapmaktan, Kamarot onu güverteye kimi gülmekten, kimi şaşkınlıktan katılıp kalan izleyicilerin önünde şarkı söylettiği vakit bile hoşlanıyordu.

Yolculuk sona ererken kamarot iki ciddi görüşme yaptı: biri Kaptan Duncan'la, biri Michael'la.

«Ya, işte böyle Killeny,» diye söze başladı Daughtry bir akşam. Michael'ın başı efendisinin dizine yayılıydı, konuşulanlardan hiç bir şey anlamadan ama çıkan seslerin sıcaklığına bayılarak, hayran hayran efendisinin yüzüne bakıyordu. «Seni bira parası çıkarmak için çaldım, o gece seni kumsalda gördüğümde, bana on altın getireceğini düşündüm. On altın pek öyle küçümsenecek para değil, Boy. Yankilerin kafasına göre elli dolar, Çin kafasına göre yüz meks eder.

«Elli altın dolar, balıklama dalsam beni boğacak kadar çok bira eder. Gene de sana bir soru sormak istiyorum: Seni on İngiliz altınına satabileceğimi aklın alıyor mu?.. Ha? Söyle. Haydi, konuş benimle. Aklın alıyor mu?»

Ve Michael, kuyruğunu yere vurup, keskin keskin havlayarak, söylenenler ne olursa olsun, karşı çıkmayacağını anlattı.

«Ya da diyelim yirmi İngiliz altını. Bu yerinde bir teklif olurdu. Ama verir miyim seni? Ha? Verir miyim? Ölürüm de vermem. Elli İngiliz altınına ne dersin? Bak bu biraz ilgimi çeker doğrusu, ama yüz İngiliz daha çok ilgimi çeker. Öööf, yüz altın bu koca gemiyi yüzdürecek kadar bira satın alır ha! Ama Sam Hill'de kim bana yüz altın verir ki? Ama n'aparım, biliyor musun, adama bir pışık çekerim. Yalnız bir pışık yeter. Al sana cevap. Bu ne demek biliyor musun?

Söyleyeyim sana. Gel bak kulağına söyleyeyim. Canın cehenneme demek bu. Yaa, Killeny Boy, işte o bu demek. Kafasına yumruk indirip kafadan def etmenin efendice yoludur bu.»

Michael'ın Kamarot'a karşı sevgisi öyle büyüktü ki, buna 'dayanılabilir bir kara sevda' denilebilirdi. Kamarotun Michael'a ilişkin ne düşündüğünü ya da duygularının ne yönde gelişeceği, Kaptan Duncan'la yaptığı görüşmeden anlaşılacaktır.

«Anlaşılan efendim, peşimden gemiye gelmiş olmalı efendim,» diye bitirdi söylevini. «Haberim bile yoktu. Bir baktım kumsalda, bir baktım, yatağımda uyuyor. İyi ama, oraya nasıl geldi? Nasıl oldu da benim odamı buldu? Bunların cevabını size bırakıyorum efendim. Buna ben inanılmaz bir mucize diyorum, düpedüz mucize efendim.»

«Çete başı baş-kamarottu ama!» diye burnundan soludu Kaptan Duncan. «Senin numaralarını bilmiyorum sanki, değil mi Kamarot. İnanılmaz yanı yok bu hikayenin. Düpedüz bir hırsızlık vakası. Peşinden geldi ha? O köpek bu geminin iskele tahtasına ömründe ayağını basmadı. Lumbar deliğinden girdi içeri. O senin zencinin de parmağı var bu işte. Şimdi havanda su dövmeyi bırakalım, gel anlaşalım seninle. Köpeği, bana ver, kediyi unut.»

«Aklınızca cinayeti ele vermemek için rüşvet almış olacaksınız,» diye cevap verdi Daughtry. Aklına koyduğunu yapacağını ele veren yüzünde, kaşlar çatılmış, gözler kısılmıştı. «Bendeniz efendim, alt tarafı bir kamarotum, köpek çalmaktan hapse girmekle incilerim dökülmez; ama siz efendim, güzel bir geminin kaptanı olan siz hapse girseniz, nasıl olur efendim? Yok, olmaz efendim; gemiye dek peşimden gelen bir köpeğe benim sahiplenmem çok daha akıllıca bir tutum olur efendim.»

«Sana on İngiliz altını veririm,» dedi bu kez kaptan.

«Hayır, olmaz efendim. Bu sorunu çözmez, çünkü

siz bir kaptansınız efendim.» Kamarot, başını inatla hayır anlamına iki yana sallıyordu. «Hem, Sydney de bildiğim bir yerde lokum gibi bir Ankara kedisi var. Sahibi memlekete gitmiş, kedi artık işine yaramıyor, kediye de bir iyilik olur, değil mi efendim. *Makambo* gibi sıcak bir yuvayı nerden bulur o kedi, efendim?»

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Dag Daughtry'nin Michael'a öğretmeyi başardığı bir başka oyun, Kaptan Duncan'ın gözünde, elli İngiliz lirası ve «kediyi de boşver» önerisini yapacak kadar değerlendirdi onu. Daughtry, önce baş makinistle Solomon'lu cevizcinin önünde sergiledi oyunu. Çalışmasının meyvasını önce kendisi iyice beğenmeden herkesin önüne çıkarmadı.

Birinci ve ikinci görevliye, «Siz şimdi polis, ya da dedektifsiniz,» dedi. «Ve tutun ki ben de korkunç bir cinayet işlemekle suçluyum. Diyelim, Killeny'den başka ip ucu yok ve Killeny sizin elinizde. Sahibini —yani beni elbet— tanırsa, katili yakaladınız demektir. Şimdi tasmasından tutun, güvertenin öte ucuna götürün onu. Güverte de cadde olsun, benim bulunduğum yöne gelin köpekle, köpek beni tanıyınca tutuklayın. Ama tanımazsa, tutuklayamazsınız. Tamam mı?»

İki görevli —Solomon'luyla baş makinist— Michael'ı aldılar götürdüler, birkaç dakika sonra, sağlamca bir ipe bağlı köpek önde, onlar arkada döndüler. Michael, Kamarot'u ararcasına başını gergin tasmadan çeke çeke ilerliyordu.

Yaklaştıklarında, «Köpeğe ne istersiniz?» diye sordu Daughtry. Michael'a öğrettiği şifreydi bu.

İpin ucunda gerili gerili yürüyen Michael, kuyruk bile sallamamacasına, gözünün ucuyla bakmamacasına geçti gitti Kamarot'un yanından. Görevliler, Daughtry'nin önünde durdular. Michael'i çekip aralarına aldılar.

Numaradan polis olan birincisi, «Kaybolmuş,» dedi.

«Sahibini bulmaya çalışıyoruz,» diye tamamladı öteki.

«Ne köpek be... Ne istersiniz?» diye sordu Daughtry.

Bir yandan da alıcı gözüyle Michael'ı inceliyordu. «Nasıl, huyu suyu iyi mi, kolay hırlayan soydan mı yoksa?»

«Bak, da gör,» diye cevap verdiler Daughtry'ye.

Kamarot, elini uzattı, Michael'ın başını okşamaya davrandı, ama Michael, hindi gibi kabarıp köpek gibi homurdanarak dişlerini gösterince birden çekildi.

«Haydi, haydi, tut başını, bir şey yapmaz,» dedi izleyiciler; bu numaradan onlar da hoşlanmıştı.

Bu kez, kamarotun eli az daha parmaksız kalacaktı. Michael, ipin elverdiği uzaklıkta sıçrayıverdi üzerine.

«Çekin şunu gözüm görmesin!» diye gürledi Dag Daughtry. «Hain canavar! Bedava verseniz almam!»

Köpeğin ipini tutanlar yavaş yavaş gerilerken, Michael kamarota havlaya hırlaya, zıplaya atlaya büyük bir öfke gösterisi yapmaktaydı.

«Söyleyin bakalım, böylesini ömründe gören var mı?» diye sordu Daughtry. Kurumundan yanına yanaşılır değildi. «Ben bile hiç izlemedim böyle bir sirk numarası, ama duydum, anlattılardı. Eskiden İngiltere'de büyük avlarda, çağrısız avcıların köpekleri ele geçse de sahiplerini ele vermezlermiş. Ne polis işin içinden çıkabilirmiş ne bekçi. Köpekle sahibi arasındaki parola 'ana'ymış. Sahibi 'anaaa', dedi mi, kırk yıllık düşman kesilirmiş hayvan.

«Aslında bu hiç bir şey değil bana. Bu benim Killeny var ya, eşyaları tanır ha. İngilizce bilir. Şu anda, benim odanın kapısı açık. Ortada gördüğü eşyalardan ne isterseniz şıp diye getirtirim. Pabuç mu dersiniz, terlik mi, şapka mı... Havlu, saç fırçası, tabaka... Söyleyin, haydi, ne isterseniz...»

Yolcuların her biri ayrı bir eşya adı söyledi. Öyle ki, kamarotun saydıklarının hepsi bir anda söylenmiş oldu.

«Aranızda bir sözcü seçin ama,» dedi kamarot.

Oy birliğiyle seçilen Kaptan Duncan, «Terlik,» dedi.

«Tekini mi çiftini mi?» diye sordu Daughtry.

«Çiftini.»

Daughtry köpeğe doğru eğilerek, «Gel buraya Killeny,» dedi. Ve eğilmesiyle geri kaykılıp kendini Michael'ın dişlerinden kurtarması bir oldu.

«Aa, unuttum,» diye özür diledi. «Önceki oyunun bittiğini söylemedim ona. Şimdi iyice dinleyin ve gözünüzü dört açın bakalım, aramızdaki parolayı çözebilecek misiniz.»

Kimse bir şey görmedi, bir şey duymadı, ama Michael heyecanını sesiyle, diliyle, ağzıyla, kıpır kıpır gövdesiyle dile getirerek kamarotun üzerine atladı, çılgınlar gibi ellerini yalamaya, o sevgili ellerin okşamaları altında kıvranıp kıvrılmaya, uzanıp uzanıp efendisinin yüzünü yalamaya koyuldu. Çünkü, Michael için sevgili Kamarotuna rol gereği bile olsa öfke göstermek, onu korkutmak, ısıracakmış gibi davranmak işkencelerin en büyüğüydü. Sinirleri gerilmiş, kendini tutup rolünü başarmak için çok büyük çaba harcamıştı.

Daughtry Michael'ı yatıştırırken, «Olayın etkisinden sıyrılması kolay değil elbet,» diye açıkladı.

«Killeny! Koş git terlik getir! Dur! *Bir* terlik getir. *İki* terlik getir.»

Michael, dikili kulaklar ve kafasındaki tüm bilinci yansıtan sorulu gözlerle baktı sahibine.

«*İki* terlik! Çabuk getir!»

Michael, fırladı gitti. Öyle hızlı koşuyordu ki, ileri ileri atlayan ön ayaklarıyla gövdesi güverteye yapışıkmış, yerde hızla sürünüyormuş gibi görünüyordu. Merdiveni inmek üzere güvertenin köşesini döndüğünde arka ayakları o hızla kaydı, ama o toparlanıp koşusunu sürdürdü.

Nerdeyse aynı anda, ağzında iki terlik, aynı köşede belirdi, terlikleri kamarotun ayakları dibine bıraktı.

Dag Daughtry, aynı günün akşamı, dördüncü şişesini devirirken Solomon'lu cevizciye, «Köpekleri tanı-

dıkça daha ilginç, daha harika bulur oldum,» diyordu. «Killeny Boy'u alalım. Bu yaptıklarını bilinçsiz olarak, öylesine değil, ona böyle öğretildiğinden yapıyor. Dahası var. Bunları, beni sevdiğinden yapıyor. Sana bunu kanıtlayamam, ama biliyorum, adım gibi biliyorum ki beni seviyor.

«Belki aslında benim istediğim de bu. Killeny, sen ben gibi konuşamaz, değil mi, sevgisini böyle dile getiriyor. Ve hayvancılık tepeden tırnağa sevgi. Tüylerinin ucundan taşıyor sevgisi. Ve, hareketler sözlerden daha sesli olduğuna göre, sevgisini bütün bu oyunları yapmakla anlatıyor bana. Oyun de, numara de, ne dersen de. Bunların yanında, insanların özene bezene çektiği söylevler çok daha aşağılık kalmıyor mu sence? Onlarınki de söz, bununki de. Ne var ki, köpeğin dili bağlı. Dili bağlı konuşuyor. Bilmez miyim? Kıvılcımların yukarı yukarı uçtuğunu bildiğim gibi, yaşayan bir canlı olduğumu, insan olduğumu bildiğim gibi, yaptığı oyunların bana mutluluk verdiğini bildiğim gibi biliyorum... Başı dertte bir adama el uzatmak, ya da sevdiğin kızın omuzuna ceketini sarıp onu ısıtmak nasıl mutluluk verirse, bana oyunlar yapmak da öyle mutlu ediyor köpeği. Adım gibi biliyorum...»

Sözün burasında, Dag Daughtry, birayla uyuşmuş, birayla kabarmış beyninde yüzen kavramları dile getirmeyi artık beceremediğinden sustu, ve sonra, bir iki kekeleyip yeniden başladı.

«Bütün mesele ne biliyor musun, insan konuşabilir, Killeny konuşamaz. O gördüğün kafasının içinde düşünceler var, düpedüz düşünce... Güzelim kahverengi gözlerinde görebilirsin bunları. Ama bu düşünceleri bana iletemiyor. Kimi zaman öyle ıkınıyor, öyle sıkınıyor ki bana düşündüklerini anlatmak için, patlayacak sanırsın. Aramızda büyük bir boşluk var, birbirimize varmak için de tek köprü, dil. Bende ne duygu ne düşünce varsa onda da var, ama o boşluk... O boşluğu aşamıyor.

«Ama biliyor musun, bizi birbirimize en çok yaklaştıran numara, benim armonika çaldığım, onun da hav havlarıyla bana katıldığı oyunumuz. Konuşmamız yani... Müzik o köprüyü kurar gibi oluyor. Sözsüz şarkı söylüyor benimle Killeny. Ve... Anlatamam ki... Yani, şarkımızı bitirdiğimizde, birbirimize çok şeyler ilettiğimizi biliyorum, iletilmesinde sözlere gerek olmayan şeyler.

«Nasıl biliyor musun, ben çalıp o söylerken, papazların din dediği, tanrıyı tanımak dediği o şeyi duyuyoruz. Birlikte şarkı söylerken, dinsel duygulara benzer bir şeyler duyuyor, Tanrıya da bir hayli yaklaşıyorum. Sen bilmezsin, büyük, kocaman bir şey bu... Bu benim yaklaştığım Tanrı yani. Yeryüzü kadar, okyanuslar ve gökler ve de bütün yıldızlar kadar büyük. Bana öyle geliyor ki, sonu sonuna hepimiz aynı hamurdan yoğrulmuşuz. Her şey aynı hamurdan... sen, ben, Killeny Boy, dağlar, kum, tuzlu su, böcekler, sinekler, güneşler, kayan yıldızlar, kuyruklu yıldızlar...»

Dag Daughtry, kendisinin de anlamadığı bu söylev de ipin ucunu kaçırdığını anlar gibi oldu, utanmasını ört bas etmek için de Michael'la böbürlenmeye başladı.

«Doğrusu, her ana böyle köpek doğuramaz. Çaldım onu evet. Hoşuma gitti, çaldım, bırakmadım. Şimdi onu tanıdıktan sonra, yeniden çalmak zorunda kalsam, bacağımı yitirmecesine çalarım. Evet, çalarım. İşte bu böyle bir köpek.»

DOKUZUNCU BÖLÜM

Makambo'nun Sydney limanına girdiği sabah, Kaptan Duncan, Michael'a bir kez daha sulandı. Liman doktorunun sandalı gemiye yaklaşırken, güverteden geçmekte olan Daughtry'ye başıyla işaret ederek yanına çağırdı.

«Kamarot, sana yirmi İngiliz lirası veririm.»

«Hayır efendim, sağ olun efendim,» diye cevap verdi Dag Daughtry. «Onun ayrılığına dayanamam.»

«Peki yirmi beş olsun. Daha fazla veremem. Hem canım, dünyada başka İrlanda teriyeri mi yok...»

«Ben de öyle düşünüyorum efendim. Size bir teriyer getireceğim hem de. Buracıkta, Sydney'de. Üstelik, metelik ödemeyeceksiniz.»

«Ama Killeny Boy'u istiyorum ben,» diye üsteledi Kaptan.

«İşin kötüsü, ben de onu istiyorum efendim. Hem, önce ben buldum onu.»

«Yirmi beş altın az para değil... Bir köpek bu alt tarafı,» dedi Kaptan Duncan.

«Killeny Boy da az köpek değil... Para bu alt tarafı,» diye cevap verdi kamarot. «Ne diyorsunuz, efendim, duygusal yanını bir tarafa bıraksak bile, yaptığı oyunların değeri kaç yirmi beş altın eder, düşünsenize. Beni tanımasını istemediğim zaman tanımaması elli İngiliz lirası eder yalnız. Sonra sayı sayması var, şarkı söylemesi, daha öteki oyunlar... Bakın, onu nasıl ele geçirdimse geçirdim, ama oyunları yoktu bana geldiğinde. O oyunların hepsi benim. Ben öğrettim. Gemiye bindiği günkü köpek değil bu köpek. Benden pek çok şey katıldı ona. Ve, onu satmak, kendimden bir parçayı satmak gibi bir şey.»

Kestirip atar bir tavırla, «Otuz İngiliz,» dedi Kaptan.

«Hayır efendim, gene de teşekkür ederim efendim,» dedi Daughtry.

Ve kaptan Duncan, liman doktorunu karşılamak üzere dönüp gitmek zorunda kaldı.

Makambo karantinadan geçerken, bir yandan da limana yanaşıyordu. Doktorun işi bitmek üzereyken, bir savaş gemisinin ince uzun ve de savaş görmüş bir sandalı, yanına sokuldu, ve ince uzun bir yüzbaşı *Makambo'* nun iskele tahtasını uzattı. Yüzbaşının görevi, çabucak anlatıldı. Kendisinin dördüncü yüzbaşısı bulunduğu ikinci sınıf bir İngiliz kruvazörü, İngiliz Güney Denizleri Amiralinin buyruklarıyla Tulagi limanına uğramıştı. *Makambo'*nun limandan ayrılışıyla kruvazörün varışı arasında on iki saatlik bir boşluk olduğundan, Solomon Adalarının Güvenlik Komutanıyla Kaptan Kellar, kayıp köpeğin bu gemiyle gittiği görüşündeydiler. *Albatross Sydney'*e uğrayacağından, *Albatross'*un kaptanı, köpeği arama görevini yüklenmişti. Acaba, bir İrlanda teriyeri olan Michael adındaki köpek gemide miydi?

Kaptan Duncan, hiç de dürüst olmayan bir biçimde Dag Daughtry'nin, köpeğin kendi kendine gemiye geldiği masalını tekrarlayıp onu korumakla birlikte, köpeğin gemide olduğunu söylemek dürüstlüğünü gösterdi. Köpek, Kaptan Kellar'a nasıl iletilecekti?.. Şimdi tek sorun buydu, çünkü, *Albatross* Yeni Zelanda'ya gidiyordu. Kaptan Duncan bu sorunu çözdü.

«*Makambo* sekiz hafta sonra Tulagi'ye dönecek,» dedi yüzbaşıya, «ve köpeği kendi ellerimle sahibine teslim edeceğim. Bu arada, köpeğe çok iyi bakacağız. Kamarotumuz, onu bir anlamda evlat edinmiş durumda, bu yüzden köpek emin ellerde sayılır.»

Kaptan Duncan, olanları anlattığında, «Görünüşe bakılırsa, köpek ikimize de kalmayacak,» dedi Daughtry.

Ama Daughtry arkasını dönüp güvertede yürümeye

başladığı anda, yapısal inatçılığı kaşlarını çattırdı, öyle ki, bunu gören Solomon'lu cevizci, kaptanın ona neler söylediğini merak etmekten kendini alamadı.

Günde altı şişe çekmesine, bütün bu vurdumduymazlığına karşın, Dag Daughtry'de namus denen şeyden kendine göre bir parçacık bulunmaktaydı. Bir köpek, ya da bir kedi çalabilirdi, gözünü kırpmadan çalabilirdi hem de, ama huyu kurusun, işinde gücünde dürüst davranmadan edemezdi. Bir gemi kamarotunun işlevlerini bağlılıkla yerine getirmeden, tek, bir gemi kamarotu damgası karşılığında ücret alamazdı. *Makambo*'nun Syndney'de geçirdiği birkaç gün içinde, kesin kararını çoktan vermiş olmasına karşın, Burns Philp Limanına demir atmış olan geminin yolcuları boşaldıktan sonraki temizlik işlerini, mercan denizlerine ve yamyam adalarına gitmek üzere bilet almış yolcuların gemiye binmesi için gereken bütün hazırlıkları yaptı, işini aksatmadı.

Bu canla başla, kendini işine adamış olarak çalışması sırasında bir gece ve iki öğle sonrası gemiden ayrıldı. Gece izni, denizcilerin sık sık uğradığı ve denizlerde gezen gemiler insanlar üzerine en son dedikoduların sağlandığı yerler olan meyhanelere ayrılmıştı. Sayısını bilemediği bira şişelerini devirirken topladığı bilgileri değerlendirmek üzere, ertesi gün öğleden sonra, on şiline kiraladığı küçük bir savaş gemisi sandalıyla, upuzun direkleri, duvak duvak yelkenleri ve sülün çizgileriyle demir atmış salınan *Mary Turner* adlı Amerikan uskunasının bulunduğu Jackson Körfezine gitti.

Gemiye binip, derdini anlattıktan sonra, aşağı baş kamaraya götürüldü. Burada, Daughtry'nin kendi kendine 'rom fıçısı' diye adlandırdığı bir dörtlü tarafından sorguya çekildi, ve kendisi, bu adamları sorguya çekti.

Bu gemiyi terkeden kamarotla meyhanede uzun

uzun konuştuğundan, Dag Daughtry bu dört adamdan her birini kolayca tanıdı. Şu arkasına yaslanmış oturan ve gözleri solgun, beyaz denecek kadar açık mavi olan adam, «Eski Gemici» olmalıydı. Dağınık ve ağarık saçlarının uzun telleri, aziz kafalarındaki taçlar gibi çevrelemişti yüzünü. Kadidi çıkmışçasına zayıftı. Avurtları çökük'tü. Etten ve kastan yoksun deriler, aşağı sarkıyordu. Gırtlağındaki yuvarlak kemik oynadıkça, onu kat kat saran deriler, adamın yutkunmasıyla uyumlu hareketlerle bir aşağı bir yukarı sallanıyor, bu kemiği bir gösteriyor, bir yitiriyordu.

Kusursuz bir eski gemici, diye düşündü Daughtry. Yetmiş beş yaşında vardı; ya da belki yüz beş, ya da yüz yetmiş beş yaşındaydı. Kaç yaşına gelse, insan bundan daha ihtiyar olamazdı.

Sağ şakağında başlayan derin bir yarık, elmacık kemiğini ikiye bölüyor, çökük avurtlarının derinliklerine gömülüyor, alt çenesinden geçerek boynunun kat kat derileri arasında kayıplara karışıyordu. Her iki kulağının da lop lop memeleri, çingenelerinkine benzer altın halkalarla delinmişti. Sağ elinin iskelet parmaklarında en az beş yüzük —erkek yüzüğü değil, kadın yüzüğü değil, züppe yüzüğü— vardı. «Bunlar para eder,» diye düşündü Daughtry. Sol elinde yüzük yoktu, çünkü yüzük takacak parmak yoktu. Yalnızca baş parmak vardı bu elde; ona bakarsanız, elin büyük bir kısmı, onu şakaktan çeneye ve o yüz kat deriyi taşıyan boynun tanrı bilir neresine dek biçen satırla doğranmış gibi ortalıkta yoktu.

İhtiyar Denizci'nin ağarık gözleri dimdik ve dosdoğru Daughtry'nin gözlerinin içine bakıyordu (ya da en azından Daughtry böyle düşündü); bu bakışlar öyle tedirgin etti ki onu, kamarot bir metre kadar yana çekildi. Bu hareketi göze batmadı çünkü, herkes yerini bilmeliydi, uşak efendisinin önünde el pençe divan dururdu ve şimdi Daughtry'nin, yargıç kürsüsündeymişçesine kurulmuş oturan bu dört adamın karşısında, sa-

nık sandalyesinin önünde ayakta duran bir suçlu gibi durması bekleniyordu. Gene de, onu harekete geçiren, ihtiyarın bakışlarıydı. Ve Daughtry, alıcı gözle bakıp da o solgun gözlerin hiç de kendisine dikili olmadığına karar verinceye dek yana yana kaydı. O ağarık mavi gözlerin üzerine düşlerden bir perde çekiliymiş gibi geldi ona; ve kafatasının içindeki akıl, içinde bulunan o şey, dolaşıyor dolaşıyor, o düş perdesine çarpıp kalıyordu. Perdenin ötesi yoktu o şeye göre.

«Ne ücret istersin?» diye soruyordu kaptan. Daughtry'nin görüşüne göre hiç de kaptana benzemeyen bir kaptandı bu; iki dirhem bir çekirdek, ansızın mirasa konmuş küçük bir büyük iş adamı ya da bakıp da görmeden fabrikasını gezen bir büyük patron?.. eh, ama bir geminin kaptanı olamazdı.

Dörtlünün biri, «Pay almak yok,» dedi. İriyarı, iri kemik, orta yaşlı bir adamdı bu ve Daughtry, onun et et ellerine bakarak, işten çekilen kamarotun sözünü ettiği California'lı çiftçi olduğunu anlamıştı.

Eski gemici, yumurtasını görmüş tavuk gibi kabararak gıdaklar gibi bir sesle: «Herkese yeter, herkese yeter,» diye kıkırdadı. Dag Daughtry'nin şaşkın bakışları altında, «Küpler dolusu, fıçılar dolusu beyler, hepimize yeter, kasa kasa altın. Denizde kum, dibinde altın,» diye sürdürdü gıdaklamasını.

«Pay mı dediniz? Ne payı efendim?» diye sordu Daughtry. Aslında öteki kamarotun, San Francisco'dan gelirken aylık yerine parça başına paraya çalıştığını anlayınca sövüp saydıklarını biliyordu. Payın ne payı olduğunu biliyordu. «Pek önemli değil ama efendim,» diye ekledi, «bir balina av gemisinde çalışmıştım da, ala ala bir dolar almıştım. Bana ücret işler bayım, yalnız dört kişi olduğunuza göre ayda altmış altın ve bir yardımcı isterim bayım.»

«Bir de yardımcı ha?» dedi kaptan.

«Bir de yardımcı,» diye tekrarladı Daughtry. «Ta-

mam, anlaştık efendim. Hiç bir şeyden pay istemem efendim.»

Dev gövdeli, orasından burasından yuvar yuvar etler fışkıran dördüncüsü —önceki kamarotun Daughtry'ye söylediğine göre Ermeni Yahudisi ve San Francisco tefecisi— «Ama senin durumun?» diye çıktı ordan. «Belgelerin var mı, bonservislerin, işten ayrıldığında gemi acentasının müdüründen çıkışını aldığını gösteren kağıtların var mı?»

«Ben de sizin belgelerinizi görmek isteyebilirim, efendim,» diye karşılık verdi Dag Daughtry. «Bu sizinki yük gemisi değil, yolcu gemisi değil, siz sayın baylar da, doğru dürüst şirketleri olan doğru dürüst işler yapan kişiler değilsiniz. Bu geminin sizin olduğunu nerden bileyim? Şu kıyıdaki görevlilerin sizi yakalama buyruğu almadığını, ya da başıma nelerin geleceğini bilmediğim bir kıyıda beni fırlatıp atmayacağınızı, sonra da çekip gitmeyeceğinizi nerden bileyim? Bununla birlikte...» Balon gibi söneceğini çok iyi bildiği Yahudinin meydan okumasına kendi kabadayılığıyla cevap verirken, burnunu da aynı o yahudi gibi havaya dikti. «...bununla birlikte, işte buyrun, belgelerim...»

Elini çabucak ceketinin iç cebine daldırdı, kamara masasının üzerine koca bir öbek damgalı imzalı kağıt yığdı. Kırk beş yıllık yolculuğu boyunca toplamıştı bütün bunları, en sonuncu çıkış belgesi beş yıl öncesinin tarihini taşıyordu.

«Ben sizin belgelerinizi istemiyorum,» diye devam etti. «Benim istediğim, her ayın birinde, nakit olarak altmış altın dolar...»

«Denizde kum dibinde altın, denizde kum dibinde altın... Altından da değerli... küpler fıçılar kasalar... denizde kum dibinde para,» diye gıdakladı gene Eski Gemici. «İstediği para olsun. Krallar, hükümdarlar ve sultanlar hakanlar! Yanımızda hiç kalır. Denizde kum bizde para baylar. Bizde para denizde kum... Bu dünya baştan başa, soldan sağa yukardan aşağı benim, deniz-

lerden yıldızlara, kutuplardan kutuplara, daha da benim bilmediğim noktalara... hep benim. Ve o çılgın, yürekli, çapkın gemi şirketinden hayatta kalmış tek benim...»

«Bunu bile bile işe girer misin?» diye sordu Yahudi. Gıdaklamayı kesmiş oluyordu böylece.

«Yolculuk nerde son buluyor?» diye sordu Daughtry.

«San Francisco.»

«Öyleyse San Francisco'da gemiyi bırakmak üzere anlaşma imzalarım sizinle.»

Yahudi, kaptan ve çiftçi başlarını sallayarak böyle bir anlaşmayı uygun gördüklerini belirttiler.

«Birkaç nokta daha var,» diye pazarlığı sürdürdü Daughtry. «Her şeyden önce, günde altı şişemi isterim. Alışmışım, alışkanlıklarımı deeğiştirecek yaşım da geçmiş bulunuyor.»

«Alkol türünden bir şey demek istiyorsun yanılmıyorsam?» diye sordu Yahudi.

«Hayır, bira türünden. İyi İngiliz birası. Bu konuda önceden anlaşalım. Denizde ne kadar uzun kalırsak kalalım, gemide bira tükenmeyecek. Yeterince yedek bulundurulacak.»

«Daha başka?» diye sordu kaptan.

«Evet efendim, bir şey daha var,» diye cevap verdi Daughtry. «Bir de köpeğim var.»

«Daha başka? Karın çoluğun çocuğun?» diye sordu çiftçi.

«Karım da yok çocuğum da efendim. Ama bir zencim var, kusursuz bir zenci. O da gelecek benimle. Gece gündüz çalışır derseniz, ayda on dolar alır. Yalnız bana çalışırsa, ayda iki buçuk dolar.»

«Filikada on sekiz gün,» diye gıdakladı İhtiyar Denizci. Daughtry gene irkilip şaştı adamın sesine. «Geminin filikasında on sekiz gün. On sekiz günlük cehennem ateşi.»

«Tanrım,» dedi Daughtry, «İnsanın ödünü koparıyorsunuz. Ama kuşkusuz, yeterince bira olacak...»

«Bu kamarotlar da pahalı pabuçmuş yani,» dedi çiftçi. Filikadaki kavurucu sıcağı anlatmakta olan İhtiyar Denizciyi duymazlıktan geldi. Öteki gene de sürdürdü gıdaklamasını.

«Diyelim böyle burnu havada bir kamarotu işe almak istemiyoruz?» diye sordu Yahudi. Renkli ipek mendiliyle yakalığının tozunu silkeliyordu bunu söylerken.

«O durumda, ne iyi bir kamarot kaçırdığınızı hiç bir vakit öğrenemeyeceksiniz efendim,» diye cevap verdi Daughtry. Burnu gene havadaydı.

«Sydney kıyılarında sürüyle kamarot vardır kuşkusuz,» dedi kaptan. «Elimi sallayıp ellisini işe aldığım günleri unutmuş değilim ayrıca. Eskiden, süpürgeyle toplardık kamarotları.»

Yahudi, kaptanın bu sözlerinden esinlenerek kamarotla alay etmeye kalktı. «Bize başvurduğunuz için teşekkür ederiz Bay Kamarot,» dedi. «Bizimle birlikte çalışmanız konusunda taleplerinizi karşılama olanaklarından yoksun bulunmaktan büyük bir üzüntü...»

«Kendine gel be!» dedi çiftçi olanı. Yüzünde, Eski Gemiciye değil de kaptan ve Yahudiye yönelik bir tiksinti okunuyordu. «Bu geminin malları kimin? Benim sözüm geçmeyecek mi burda? Fikrim sorulmayacak mı? Bu kamarottan hoşlandım. Çok iyi birine benziyor. Görüyorum ki kibar bir efendi. Verilen buyrukları kusursuz bir uşak gibi yerine getirecek bir efendi. Üstelik pek aptal birine de benzemiyor.»

«İşte bütün mesele burda, Grimshaw,» diye atıldı Yahudi. «Bizim şeyin... sevkiyatın, sıradan bir mal taşıması olmadığını düşünürsek, daha aptal bir kamarotu hizmetimize almamız gerekir. Bir şey daha var, bana bir iyilik yap da bu işe benim koyduğumdan bir metelik fazlasını koymadığını hatırla...»

Kaptan altta kalmadı, «Benim deniz bilgim olmasaydı, haliniz nice olurdu acaba?» diye atıldı. «Evimi ve de depremden bu yana San Francisco'nun gördüğü

en güzel yapı olan tek katlı villamı ipotek ettiğim de; caba.»

«Peki ama yeminizi kim veriyor, sorarım size? Hepinize.» Çiftçi, öne doğru eğildi, bileklerini dizlerine dayayarak parmaklarını aşağı sarkıttı. «Siz, Kaptan Doane, mallarınız daha bir kuruş getirmez. Benim topraklarımsa, hazır parayı sağlayan buğdayları üretiyor boyuna. Siz, Simon Nishikanta, daha bir kuruş yatıramazsınız işe, tefeci dükkanlarınız, sarhoş denizcilere tanrı bilir yüzde kaça borç verip alacaklı peşinde koşmakta. Burda deliğe kıstırılmış, adamlarımın telgraf gönderisiyle para yollamasını bekliyorsunuz. Ne parası, buğday parası. Benim buğdayların parası olmasa bu kovuktan adımınızı atamazsınız. Uzun sözün kısası, bu kamarotu ayda altmış altın ve daha ne istercesine işe alıyorum, engel olayım derseniz de, San Francisco'ya hareket eden ilk gemiyle çekip gidiyor ve sizi de burada yüz üstü ve de delikte bırakıyorum.»

Adam birden ayağa kalktı. Boyu öyle uzundu ki, Daughtry başını kaldırdığında, başındaki dağınık tacın üst güverteye değdiğini gördü.

«Hepinizden bıktım, evet, bıktım,» diye devam etti. «Haydi, iş başına! Hazırlanın bakalım. Param geliyor. Yarın burda olur. Gerçek bir kamarotu kamarot olarak işe almakla başlayalım bakalım. Peşinde iki takım aile getirse umurumda değil.»

«Belki de haklısın, Grimshaw,» dedi Simon Nishikanta. «Bu yolculuk sinirlerimizi bozdu. Fazla ileri gittimse hoşgör. Elbet istiyorsan bu kamarotu alırız. Sana göre biraz fazla büyük burunlu diye düşünmüştüm.»

Daughtry'ye döndü.

«Elbet, kıyıda ne kadar az konuşursan o kadar iyi.»

«Orası tamam efendim. Çenemi sıkı tutarım. Aslında şu anda az söylenti dolaşmıyor hakkınızda.»

«Denize açılışımızın amacını biliyorlar mı yani?» diye atıldı hemen yahudi.

Daughtry evet anlamına başını salladı.

«Bu yüzden mi gelmek istiyorsun yoksa?» Bu soru da aynı çabuklukla sorulmuştu.

Daughtry başını iki yana salladı.

«Siz bana günlük biramı verdiğiniz sürece efendim, sizin define avcılığınız beni ilgilendirmeyecektir. Bu yeni bir hikaye değil benim için. Çok duydum sizin gibilerini, çok gördüm. Güney Denizleri, define avcılarıyla ünlüdür.» Bu sözü söylediği anda, Daughtry, Eski Gemicinin gözlerindeki düş perdelerini yaran bir merak pırıltısı gördüğüne yemin edebilirdi. Hiç bir şey yokmuşçasına, «Şunu da eklemeliyim ki efendim,» diye devam etti, «Güney Denizleri yığın yığın defineleriyle ünlüdür.» Aslında, ihtiyarın heyecanını sezmemiş olsaydı, bu sözleri söylemeyecekti belki. «Diyelim Keeling-Coco'da, milyonlarca ve milyonlarca altın, İngiliz lirası yani, dümen çevirmeyi iyi bilen şanslıyı bekliyor.»

Bu kez Daughtry, gözlerine gene o düş perdeleri inen Eski Gemicinin rahat bir soluk aldığına yemin edebilirdi.

«Ama define beni ilgilendirmez efendim,» diye sözlerini tamamladı Daughtry. «Beni ilgilendiren tek şey biradır. Ben her gün altı şişenin kapağını açayım da siz kaç gün isterseniz avlanın. İsterseniz yüz gün. Yalnız efendim, işe başlamadan bir noktayı belirtmek isterim: Gemide bira kurursa, sizin peşine düştüğünüz o şey beni ilgilendirecektir. Baştan söyleyeyim efendim.»

«Aylıktan ayrı olarak biranın parasını da mı biz vereceğiz?» diye sordu Simon Nishikanta.

Daughtry kulaklarına inanamadı. Ama acentası telgraf havalesiyle para yollayan çiftçiyle Yahudinin takışmasını da fırsat bilip durumdan yararlanmalıydı.

«Elbette, anlaşmamız böyle efendim. Yarın öğleden sonra saat kaçta işe başlamamı istersiniz efendim?»

«Denizde kum dibinde para, denizde kum, dibinde

para. Kasa kasa para, küp küp altın, denizin dibi dolu altın...» diye kikirdedi gene Eski Gemici.

«Peşin para görmüş gibi gülüyorsunuz bakıyorum,» diye sırıttı Daughtry. «Gerçi, biramı hazır ettikten, her ayın birinci günü aylığımı verdikten, ve San Francisco'da ilişiğimi kesip son aylığımı da tertemiz ödedikten sonra neşeniz, hazineniz beni ilgilendirmez. Siz sözünüzü tuttuğunuz sürece gemiyi seyrettirdiğiniz yere gider, fıçıları sandıkları ter döke döke gemiye taşıyışınızı seyrederim. Benim istediğim sizinle denize açılmak, siz de benim sizinle denize açılmamı istiyorsanız, isteklerimi karşılayacaksınız demektir.»

«Yarın öğleden sonra saat üçte sefer amirinin bürosunda buluşalım,» dedi Yahudi. «Saat kaçta işi teslim alacaksınız?»

«Sefer kaçta efendim?» diye sordu Daughtry.

«Öbürgün sabah. Güneş doğmadan.»

«Öyleyse yarın gece gemide iş başında olacağım efendim.»

İskele ağzına doğru ilerlerken, İhtiyar Denizcinin mırıltılarını duydu: «On sekiz gün filikada, on sekiz gün cehennem sıcağında...»

ONUNCU BÖLÜM

Michael, *Makambo*'ya girdiği gibi lumbar ağzından çıktı. Girişinde olduğu gibi çıkışında da vakit geceydi, ve onu içeri çeken eller, Kwaque'ın elleriydi. Akşamın zifiri karanlığında, el çabukluğuyla yapıldı her şey. Gemi güvertesinde Kwaque'ın kolları altından bir halat ilmik geçirdi, ipi de cayraskaldan sala sala cüzzamlı uşağını beklemekte olan kayığa indirdi.

Güverteden aşağı inerken, onu uyarmayı gerekli gören Kaptan Duncan'la karşılaştı.

«Killeny Boy'la bir işler çevirmek yok ha... Bizimle birlikte Tulagi'ye gidecek o da.»

«Evet efendim,» diye onayladı kamarot. «Odamda sımsıkı tutuyorum onu ben de. Üstüne titriyorum. Görmek ister misiniz efendim?»

Bu çağrı öyle içtenlikle yapılmışa benziyordu ki, kaptan büsbütün kuşkulandı, Killeny Boy'un köpek hırsızı kamarot tarafından kıyıda bir yerlere gizlendiğini düşündü birden.

«Aa, eveet, şöyle bir elini sıkmak, hatırını sormak isterim,» diye cevap verdi.

Ve, kamarotun odasına girip de, Michael'ın yumulup uyuduğu yerden kalkmakta olduğunu görünce gerçekten şaşırdı. Ama odadan çıktıktan sonra, kapalı kapının ardında neler olup bittiğini görseydi, şaşkınlığı çok daha büyük olacaktı. Açık lumbar deliğinden, odanın içindekileri bir bir veriyordu Daughtry. Onun olan ne varsa çıktı delikten. Kaplumbağa kabuğu, duvarda yapışık resimler, takvimler, her şey. Sus buyruğuyla durup duran Michael, delikten çıkan son şeyiydi. Geriye yalnız bir sandıkla iki bavul kaldı. Bunlar lumbar deliğinden çıkamayacak kadar büyük ve bomboştu.

Birkaç dakika sonra Daughtry ana güverteden sa-

lına salına geçip iskele tahtasında gümrük memuru ve liman görevlisiyle bir iki dedikodu yapmak üzere durduğunda, kamarotuna gözü ilişen Kaptan Duncan, onu son kez gördüğünü aklının köşesinden bile geçirmedi.

Kaptan Duncan, geniş sırtının ucunu gördükten on dakika sonra, Daughtry, Michael'ın üzerine abanmış onu okşuyor, eşyalarıyla birlikte onu Jackson Körfezine götüren kayıkta sessizce uzaklaşıyordu. Bu arada Kwaque, içi içine sığmaz bir halde coşkuyla seslenen soluklar soluyor, dünyada değerli nesi varsa hepsini almış olmanın mutluluğu içinde, sevgili ağız tamburasının cebinde olup olmadığını onuncu kez yokluyordu.

Dag Daughtry Michael'ın bedelini ödüyordu. Hem de fazlasıyla. Başka şeylerin yanısıra, dikkati çekmemek için Burns Philp şirketinden çıkışını almamıştı. Yirmi İngiliz lirasını almamış oluyordu böylece ve bu miktar, o gece, Tulagi'deki kumsalda, Michael'ı satarak sağlamayı umduğu paranın miktarıydı. Köpeği çalmasına neden olan satış fiyatını ödüyordu böylece.

Ne demişler, 'at, ağasına göre kişner.' At alçağı alçaltır, yüceyi yüceltir. Köpek de öyle. Bir köpeğin satılmak üzere çalınmamasıyla Michael, Dag Daughtry'yi alçaltmış oluyordu. Uğrunda varını yoğunu vermekten sakınmayacak kadar büyük bir sevgi duyduğundan parayı gözden çıkarmasına neden olmakla, Michael bu kez Dag Daughtry'yi yüceltmiş oluyordu. Ve sandal, güney yıldızlarının altında sessizce körfeze girerken, Dag Daughtry, başlangıçta yığın yığın bira şişesine dönüşebileceğini düşündüğü bu köpeği bırakmamak için hayatını vermeye hazırdı.

Mary Turner, römorkörle açığa çekildi, ve gün doğar doğmaz denize açıldı, ve Daughtry, Kwaque ve Michael, Sydney Limanına son bakışlarını baktılar.

Eski Gemici yanlarında durmuş geride bıraktıkları

limana bakarken, «Bu yaşlı gözler şu güzel cenneti bir kez daha gördü,» diye geveleniyordu. Çiftçiyle tefecinin nasıl kulak kesilip dinlediklerini görmemek, Dag Daughtry'nin elinde değildi. «Elli ikilerdeydi, bin sekiz yüz elli ikide, aynı böyle bir günde, güvertelerde şarkı söyleyip kafa çekerek Sydney limanından ayrıldık. Gemi, *Wide Awake*. Güzel bir gemi. Ahh, bayım, dünyanın en güzel, en akıllı yelkenlisiydi o. Gemi çalışanları, yürekli, hepsi genç. Hepimiz tığ gibi. İçimizde kırkına gelmiş yok. Hep delikanlı, neşeli, çılgın... En yaşlımız yirmi sekizindeki kaptan, üçüncü kaptan on sekizinde. Kadife yanaklı. Daha tüyü bitmemiş. O da kurtarma sandalında can verdi. Kaptan, son nefesini adı bilinmeyen bir adada, palmiye ağaçlarının altında verdi. Çukulata tenli genç kızlar başında göz yaşı döktüler, belki bir soluk yaşar diye yelpaze salladılar...»

Dag Daughtry gerisini duymadı, çünkü işinin başına gitmesi gerekiyordu. Yataklara yeni çarşaflar serer, Kwaque'ı, uzun zamandır su yüzü görmemiş yerleri temizlemeye koşarken, kendi kendine başını sallayarak şöyle söylendi: «Çetin ceviz. Çetin ceviz. Ötekiler de göründükleri kadar aptal değil.»

Mary Turner'ın güzelliği, balina avcılığı için yapılmış bir gemi olduğunu söylemekle belirtilmişti; gene bu nedenle, bu gemide bol bol, yeterinden fazla yer vardı. On iki yataklı baş kasarada, sekiz İskandinavyalı denizci yatıyordu. Kamaralar bölümündeki beş oda, üç define avcısı, Eski Gemici ve bir yardımcıyı barındırıyordu. Bu yardımcı, iri yarı, iyi yürekli bir Rus-Fin melezi̇ydi, gemidekiler, giriş belgelerine yazdığı adı söyleyemediklerinden, Mr. Jackson diyorlardı ona.

Geriye kalıyor kamaraların az ilerisinde, bu bölümden kalın, sağlam bir tahta perdeyle ayrılmış, ana güverteye açılan kasara altı salonu. Kamaralar bölümünden çok daha geniş olan bu salonda, kasara ranzalarının iki katı genişlikte, tek katlı, perdeli altı büyük ranza vardı.

Daughtry, on yedi yaşındaki esmer tenli, kırışık, asırlık ihtiyar yüzlü, canlı iskelet bacaklı ve yaşlı bir Japon güreşçisi gibi iri göbekli Yeni-Gine'li yerlisine, «Amma büyük bir delik ha, Kwaque?» dedi.

Bu büyüklük karşısında konuşamayacak kadar şaşırmış olan Kwaque, sahibinin sözlerini gözleriyle onaylayabildi ancak.

«Bu yatak iyi mi?»

Ufak tefek, yaşlı bir Çinli olan ahçı, eliyle kendi yatağını göstererek, içtenlikli bir konukseverlikle soruyordu bunu kamarota.

Daughtry, hayır anlamında başını iki yana salladı. Gemi ahçılarıyla iyi geçinmenin akıllı bir iş olacağını biliyordu. Çünkü denizdeki ahçılar, birden öfkelenip, buluttan nem kaparlar ve kasap satırları, et bıçaklarıyla denizci yoldaşlarını doğrayıverirlerdi. Üstelik, Çinli'nin yatağının tam karşısında kasara altının genişliğince uzanan bir başka yatak vardı. Çinli'nin, iskele tarafındaki yatağının yanında ve kıç tarafta bulunan ranzayı Kwaque'a ayırdı Daughtry. Böylece, kasaranın yan tarafında bulunan üç yatağın üçü de Daughtry'yle Michael'a kalmış oluyordu. Kendi yatağının bitişiğindekine «Killeny Boy'un» yatağı dedi, ve Kwaque'la ahçıyı çağırarak bu kararını bildirdi. Daughtry'ye öyle geliyordu ki, hemencecik adının Ah Moy olduğunu söyleyen ahçı, bu düzenlemeden hoşnut değildi; ama kamarot, bu durumu, kendisine piyangodan köpek çıkan bir Çinli'nin, evini köpekle paylaşması, onunla aynı odada yatması karşısında duyduğu anlık şaşkınlık olarak değerlendirdi.

Kamaraları toplayıp, yarım saat sonra Kwaque'ın kendisine bir şişe bira sunması için kasara altına döndüğünde, Ah Moy'un kendi yatağını ve de pılısını pırtısını karşı duvara çektiğini gördü. Böylelikle, Çinli'nin yatağı Daughtry ve Michael'ınkilerle yanyana oluyor ve salonun yarısı Kwaque'a kalıyordu. Daughtry'nin merakı büsbütün kabardı.

«Bu çinli merete ne oluyor?» diye sordu Kwaque'a. «Seninle aynı tarafta yatmak istemiyora benzer. Sebep ne ola? Hay allah! O kim oluyor? Bu Çinli benim tepemi attırıyor.»

Kwaque, «Belki ben onu ham ham yaparım sanıyordur,» diyerek kırk yılda bir yaptığı şakalardan birini savurdu.

«Pekâlâ,» diye karar verdi kamarot. «Şimdi anlarız. Sen benim yatağı çek, ben de şu Çinlininkini.»

Bu çekme işleri tamamlandığında, Kwaque, Michael ve Ah Moy, bir tarafta, Daughtry iskele tarafında yerleşmiş oldu. Kamarot çıktı, güverteye, işinin başına döndü. Bu kez geldiğinde, Ah Moy'un iskele tarafında, en uçtaki yatağa geçmiş olduğunu gördü.

«Herif benden hoşlandı galiba,» diye gülümsedi kamarot.

Ah Moy'un, yatağını neden hep Kwaque'ın karşı tarafında seçtiğini bir türlü anlayamadı.

Daughtry'nin sorusu üzerine, «Ben değiştirdim,» diye açıkladı küçük ihtiyar. «Ben hep değiştiririm. Değişiklikten hoşlanırım. Anlıyorsunuz ya?»

Daughtry anlamıyordu, başını iki yana salladı. Bu arada Ah Moy'un fır gözleri heyecanını ve Kwaque'ın iki bükük parmağıyla gözlerinin arasında, alnının ortasındaki az daha esmer, az daha kalın olan derisini ve ona daha şimdiden aslan görünümü veren kısa dikeyçizgileri, hastalığın uzmanlarınca aslan yüzü diye adlandırılan lekeyi görmesinden doğan korkuyu gizleyemiyordu.

Daha ileriki günlerde, kamarot, günlük payının beş şişesini içtiğinde aklına estikçe kendi yatağıyla Kwaque'ın yatağını ordan oraya taşıdı. Ve her seferinde, Ah Moy yatak değiştirdi. Gerçi, Daughtry, onun, Kwaque'ın yatmış olduğu bir yatağa hiç bir zaman girmediğini farketmedi. Kwaque, altı yatağın altısında da yatmış olunca, Ah Moy'un kirişlere astığı bir hamakta yatmaya karar verdiğini de farketmedi. Hamağı gördü de

elbet, tavandan sallanan bu filenin,Kwaque'lanmamış yatak kalmadığı anda asıldığını anlamadı.

Daughtry, bu konuyu da, Çinli aklının derinliklerine varamadığı, anlayamadığı bir olgusu olarak kabul edip aklından çıkardı. Ancak Kwaque'ın mutfağa girmesine izin verilmediğini farketmedi. Farkedemediği bir şey daha vardı, Kwaque'ın sözleriyle: «Ömrümde bunun kadar temiz ve titiz bir Çinli görmedim. Mutfakta titiz, oturup kalktığı yerde, yattığı yerde titiz. Tertemiz. Kendini, ya da giyisilerini çarşaflarını yıkamadığı zamanlar, ya tabakları kaynatıyor, ya çatal kaşıkları. Durup durup kaynatıyor her şeyi. Gözlerimle gördüm, battaniyelerini bile haftada bir kaynatıyor!»

Kamarot bunları hiç farketmedi, çünkü aklı başka şeylerdeydi. Kamaralardaki beş adamla tanışıp sıkı fıkı olmak, durumları, ve o beş kişinin her birinin bir diğeriyle ilişkisini ayarlamak çok zaman alıyordu. *Mary Turner*'ın koca denizde nereye yollandığı belli değildi. Geminin nereye seyrettiğini, hangi limana uğrayacağını bilmek istemeyen denizci, denizci değildir. Oysa Daughtry, eski bir denizcidir.

'Yeni Zelanda'nın kuzeyine doğru bir yerlerde seyrediyor olmalıyız,' diye düşündü Daughtry. Bu varsayımı yapmadan dürbünden yüzlerce kaçamak bakış baktı ama. Ancak, geminin seyri üzerine kaçırabildiği tek bilgi buydu; çünkü Kaptan Doane, bütün gözlemleri değerlendiriyor, yardımcısına bile söylemeden gemiyi nasıl seyrettireceğine karar veriyordu. Ve Kaptan Doane, haritasını da seyir defterini de kilitli tutuyor, kimselere göstermiyordu. Kamarada ateşli tartışmalar oluyor, enlem, boylam sözleri duyuluyordu. Bunları anlıyordu Daughtry; ama daha fazlasını ne bilebilir, ne de anlayabilirdi, çünkü toplantı yapılırken bu kamaraya girmesi yasak edilmişti. Bir de, bu toplantıların, gerçek birer çarpışma olduğunu kabul etmemek elinde değildi, çünkü Mr. Doane, Mr. Nishikanta, ve Mr. Grimshaw, birbirlerine bağırıp çağırır, yumrukları masaya iner kal-

kar, tek Eski Gemiciyle konuşurken herkes sabırlı ve kibar kesilirdi.

«Eski Gemici bunların ilmini almış,» diye karar verdi kendi kendine kamarot; ama daha sonra, kendisi, ne yaptı, ne ettiyse, Eski Gemicinin ilmini alamadı.

Eski Gemicinin adı, Charles Stough Greenleaf'di. Bunu, ondan öğrendi Daughtry, ama denizdeki kumlardan, dibindeki altınlardan, filikanın sıcağı üzerine mırıldadıklarından başka hiç bir şey öğrenemedi.

«Eh, kimi yer, kimi bakar, kıyamet ondan kopar,» diye kestirip attı kamarot bir gün. «Ben de bu günlerde güzel bir oyunun izleyicisiyim. Baktıkça da hayranlığım artıyor. Bakalım sonu neye varacak.»

Eski Gemici boş, görmez gözlerle kamarotun gözlerinin içine baktı bir gün.

«*Wide Awake* Gemisinde kamarotlar hep gençti, çocuktu hepsi,» diye mırıldadı.

«Evet efendim,» diye atıldı Daughtry hemen. «Söylediklerinize bakılırsa, *Wide Awake*, bütün o delikanlılarla eşsiz bir gemiymiş. Bu bizim hantal gemideki yaşlılara benzemez elbet. Ama efendim, acaba , o genç delikanlılar, bu gemide oynamakta olan oyunlar kadar güzel şey görmüşler midir? Hiç sanmam efendim. Doğrusu, bu işlerin çevrilişine hayran olmamak elimde değil efendim.»

Eski Gemici, öylesine büyük bir sır veriyormuş gibi bir tavır takındı ki, Daughtry bilinçsiz bir hareketle eğilerek ona sokuldu. «Sana bir şey söyleyeyim mi,» dedi ihtiyar. «*Wide Awake*'de hiç bir kamarot 'fidan boylu' kokteylini senin kadar güzel yapamazdı. O vakitler böyle kokteyller bilinmezdi pek gerçi, vermutla angustra karıştırırdık. O da iyi iştah açar ha, çok iyi.

«Sana bir şey daha söyleyeceğim,» diye devam etti. Oysa sözlerini bitirmiş gibi görünüyordu. Böyle yapmakla, Daughtry'nin, *Mary Turner*'ın durumu ve Eski Gemicinin bu gemideki rolü üzerine sormaya davrandığı soruyu üçüncü kez önlemiş oluyordu. «Saat ner-

deyse beşe geliyor. Yemekten önce senin o leziz kokteyllerinden bir tane içmek isterim.»

Bu sözler üzerine büsbütün meraklandı, şaşırdı Daughtry. Ama günler geçtikçe, Charles Stough Greenleaf'in, Güney Denizlerinde bir yerde bir hazinenin gömülü olduğuna içtenlikle inanan zavallı bir ihtiyar olduğu kanısı güçlendi.

Bir keresinde, kamaranın kapısındaki pirinç tokmakları parlatırken, Daughtry, ihtiyarın, yüzündeki yara izinin ve eksik parmaklarının öyküsünü Grimshaw'la Ermeni Yahudisine anlatmakta olduğunu duydu. İkisi bir olmuş, dilini çözüp ağzından söz alma umuduyla bir iki kadeh fazla çektirmişlerdi Eski gemiciye.

«Filikadaydık,» diye kıkırdadı yaşlı sesli ihtiyar. «On birinci günde, isyan çıktı. Filikanın kıçaltındaki bizler, isyancılara karşı durduk. Bir curcunadır gidiyordu. Biz kıçaltında direniyoruz. Direniyoruz ama açız. Haydi açlığa alıştık, ama susuzluk? Susuzluğa alışamadık elbet. Su meselesinden çıktı bu olay. Nasıl biliyor musunuz, küreklerde, küpeştede, oturaklarda, yerlerde biriken kırağıları yalardık hep. Kırağı tutan yüzeyleri aramızda paylaşmıştık. Bu paylaşmaya göre, dümen yekesi, ve dümen baş, sancak tarafındaki tahtaların yarısı, ikinci kaptanın malıydı. Hiç birimiz, onun mülküne saygı göstermek onurundan yoksun kalmadık. Üçüncü kaptan gençten bir delikanlıydı, on sekiz yaşlarında yürekli, sevimli bir çocuktu. Sancak tarafındaki tahtaların yarısı onundu. Herkesin yeri belli olsun diye çizgiler çektiler, hiç birisi de, gece saatlerinde düşen kırağı çok az da olsa, kendi çizgisini aşmayı aklının ucundan geçirmezdi. Çok onurluydular.

«Ama denizciler öyle mi? Kırağılı yüzeyleri kapışır dururlardı, birbirlerinin kırağısına göz dikerlerdi. Ve daha bir gece önce, biri kırağı çaldığı için bıçaklanmıştı. Ama o gece, bana ait olan alanlarda, biraz daha kırağı birikmesini beklerken, kendi sulanma bölgemde birilerinin dolaştığını sezdim. Yerden fışkıran kaynak-

lar, şelaleler ve taşan ırmaklar düşlemekteyken, bu karabasandan uyanıp, benim malımı yaladığını sandığım bu gece hırsızına kulak kabarttım.

Benim bölgeme yaklaştıkça kulağıma gelen sesler belirginleşmekteydi. Adam, nemli tahtaları yalarken ah oh diye inliyor ya da coşuyordu. Gece yarısı, yürüye yürüye otlamakta olan bir hayvanın çıkardığı seslere benziyordu duyduklarım.

«Raslantı bu ya, elimde uzunca bir odun vardı, uzatmış, üzerine kırağı topluyordum. Kim olduğunu bilmediğim biri benim bölgeme geçti ve sevgili ve de çok değerli kırağı taneciklerimi ohlaya inleye yalamaya koyuldu, saldırdım. Sopa burnuna indi. Ezdiğim burun, kaptanın burnuymuş meğer. Sen misin kaptanın burnuna dokunan!.. Yüzümü ve parmaklarımı doğruyan, o kaptanın bıçağıydı işte. Üçüncü kaptan, o on sekiz yaşındaki delikanlı benden yana çıktı, beni korudu, böylece, bayılmama ramak kalmışken, o delikanlıyla ben, ikimiz, aramızda yani, herifin cesedini denize fırlattık.»

Kamaradakilerin ayak değiştirdiğini, kımıldandığını duyan Daughtry, hemen o arada unutmuş olduğu tokmak parlatma işine döndü. Pirinçleri ovalarken, kendi kendine şöyle dedi: «Zavallı adam az çekmemiş. Bayılmıştır mutlaka.»

«Hayır,» diye devam ediyordu İhtiyar Denizci içerden. Bir soruya cevaptı bu söylediği. «Beni bayıltan aldığım yara değildi. Boğuşmadan yorgun düşmüştüm. Çok zayıftım. Hayır; gövdemde öyle az nem vardı ki, pek kanım akmadı. O koşullar altında, nasıl çabucak yaraların kapandığına hayret edersiniz. Ertesi gün, ikinci kaptan, fildişi bir kürdandan yaptığı iğne ve eski bir muşambanın liflerinden büktüğü iplikle dikti yaralarımı.»

Daughtry, Simon Nishikanta'nın «Sorabilir miyim, Mr. Greenleaf,» diye sorduğunu duydu, «parmaklarınız kesildiğinde yüzükleriniz var mıydı?»

«Evet, hem de çok güzel bir yüzük. Sonradan filikanın dibinde buldum onu ve beni kurtaran sandalcıya armağan ettim. Büyük bir pırlantaydı. Tek taş. Barbados'da bir İngiliz denizciden seksen altına almıştım. Aslında yüzük çok daha fazla ederdi ama, adam çalmış olduğundan bana ucuza verdi. Çok seçkin bir taştı. Sandal yapımcısı, o yüzüğe sahip olabilmek için benim hayatımı kurtarmakla kalmadı, üstümü başımı giydirmek ve Perşembe Adasından Şangay'a kadar biletimi almak için tam yüz İngiliz altını harcadı.»

Daughtry, Simon Nishikanta'nın o gece Grimshaw'a karanlık bir köşede «Yüzüklerde gözüm kaldı.» dediğini duydu. «Öyle yüzüklere rastlanmıyor günümüzde. Çok eski, antika hepsi. Hani o erkek yüzüğü denilen türden değil. Eskiden beyefendiler takardı öyle yüzükleri. Gerçek beyefendiler yani, büyük centilmenler. Benim tefeci dükkanına böyleleri gelse ya. Çok para eder bu yüzükler çok.»

«Bak sana ne söyleyeceğim Killeny Boy, belki bu yolculuğun sonuna varmadan aylık yerine definesine çalışmak isteyebilirim, haberin olsun yani,» diye Michael'a açıkladı o gece Daughtry. Bu arada Kwaque, çizmelerini çıkarıyor, kendisi de altıncı şişesinin dibini buluyordu. «Bu sözüme mim koy, Killeny, o yaşlı bay, ne söylediğini biliyor. Bir hayli de gün görmüş. Çuval doğratır, ne de yüzünü biçtirir... Ne de Yahudi tefecinin ağzını sulandıran yüzükler takar.»

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Mary Turner'ın yolculuğu sona ermeden, sıra sıra su küpleri arasında oturmakta olan Dag Daughtry, içten bir kahkaha atarak uskunayı ikinci kez vaftiz etti ve ona, «Aptallar Gemisi» adını verdi. Ama bu, birkaç hafta sonraydı. Bu arada, görevlerini öyle kusursuz yerine getirdi ki, Kaptan Doane bile çıtını çıkaramadı.

Kamarot, özellikle, kendisine karşı sevgi değilse bile büyük bir hayranlık duyduğu Eski Gemicinin hizmetinde kusur etmiyordu. Bu ihtiyar, kamara arkadaşlarından farklıydı. Onlar, para aşıklısıydı; onların gözünde her şey, dolar kılığında kendini gösteriyordu. Daughtry, rahat yaşayan, eli pek sıkı olmayan bir kişi olarak, bolluk içinde yaşadığı anlaşılan ve de aranan hazineyi pek umursamayan bu Eski Gemicinin eli açıklığına bayılıyordu.

«Parsanı toplayacaksın, kamarot... Kendi payımdan ayırmak zorunda olsam bile seni boş bırakmayacağım.» derdi ikide bir. Bu sözleri genellikle kamarotun ona özel ilgi gösterdiği anlarda söylerdi. «Denizde kum, dibinde para, şıkır şıkır para. Ne hısım var, ne akraba... Şurda kaç günüm kalmış, parayı ne yapayım. Birkaç kuruş bana yeter de artar bile...»

Ve böylece, Aptallar Gemisi, kandıra kandıra, uydurduğu anahtarlar Kaptan Doane'ın kilitli masasından geminin günlük konumunu çalan masum bakışlı, yufka yürekli ve define kokusuyla kımıl kımıl burun delikli Finli yoldaşıyla, o korkunç hastalığı bedeninde barındıran Kwaque'la sürekli ilişkide bulunanlara göze aldıkları tehlikeyi değil söylemek, fısıldamayan ve Kwaque'dan uzak durmak için ne yapacağını bilmeyen ahçı Ah Moy'uyla seyretti durdu.

Kwaque, bu konuyu ne düşünüyor, ne de kendine dert ediniyordu. Bu insan denen yaratıklara ara sıra musallat olan bir hastalıktı, biliyordu. Bu onu, acı verme açısından rahatsız ediyordu. O da her zaman değil. Ve 'sahip'inin bu gerçeği bilmediği o dolaşık saçlı kafasının ucundan bile geçmemişti. Aynı nedenle, Ah Moy'un ondan uzak duruşunu bu hastalığa bağlamak aklından geçmiyordu. Kwaque'ın başka tasaları da yoktu. Onun tanrısı, denizlerin ve ormanların tanrılarının tümünden üstündü, o ona tapıyordu. Hiç bir tanrıya bunca yakın olmasına izin verilmemişti ömründe. Tanrısının, kamarotun bulunduğu her yer, onun cennetiydi. Yakınacak bir şeyi yoktu.

Michael'ın da öyle, Kwaque, altı-şişelik adamı nasıl seviyor ve ona tapıyorsa, o da öyle seviyor ve tapıyordu. Michael ve Kwaque'a göre, Dag Daughtry'nin onlara karşı gösterdiği günlük, ya da hatta saatlik ilgi, Hazreti İbrahim'in bağrına basılmış ve o kutsal göğüste doyasıya dinlenilmiş olmakla aynı değerdeydi. Sayın Baylar Doane, Nishikanta ve Grimshaw'ın tanrısı adı Altın olan cansız bir puttu. Kwaque'le Michael'ın tanrısı, sesi duyulan, kolları sımsıcak saran, yüreğinin atışı hızlı hızlı hareket ettiğinde ya da okşayışları sırasında duyulabilen canlı bir tanrıydı.

Michael için, Kamarotun dizi dibinde oturup onun mırıltılarına ya da sözlü şarkılarına kendini kaptırmak ve onunla birlikte şarkı söylemekten daha büyük bir sevinç kaynağı yoktu. Jerry'ye kıyasla onun içinde daha fazla ya da azıcık daha fazla akıl, ya da üstünlük, olağanüstülük bulunduğundan, Michael, daha çabuk öğreniyordu, ve şarkıyla eğitildiğinden, Villa Kennan'ın Jerry'ye öğrettiğinin çok ötesinde bir ustalıkla şarkı söyler olmuştu.

Michael, Kamarotun kendisiyle birlikte söylemeyi seçtiği havalardan, —kavrayış gücünün ötesinde olmadıktan sonra— herhangi birini uluyabilir, ya da daha doğrusu söyleyebilirdi (çünkü uluması öyle tatlı ve öyle

düzenli, öyle denetliydi ki). Ayrıca, kendi başına ve hiç yanlış yapmadan, «Home, Sweet Home,» «God Seave the King,» ve «The Sweet Bye and Bye» havalarını söyleyebilirdi. Yalnızken bile, kendisinden metrelerce uzakta bulunan Kamarotun mırıldandığını duyarak, burnunu kaldırıp «Shenandoah» ve «Roll Me Down to Rio» şarkılarını söyleyebilirdi.

Kamarot görünürlerde olmadığı zamanlar, Kwaque, kendi ağız tamburasını çıkarır, ilkel aracı üfleye öttüre Michael'a King William Adasının tak-tuklu ilkel hahavalarını söyletirdi. Bir başka şarkı ustası, ama Michael'ın hoşlandığı bir şarkı ustası ona egemen çıktı. Bu 'sahip'in adı Cocky'ydi. İlk karşılaşmalarında öyle tanıttı kendini.

Michael, görür görmez onu yok etmek üzere üstüne atladığında, tüyünü kıpırdatmadan, hiç korkmadan, son derece yürekli bir sesle, «Cocky,» dedi. Küçücük, kar beyazı kuşun gırtlağından çıkan bu insan sesi, bu tanrı sesi, birden Michael'ı arka ayakları üzerine çöktürdü; bu arada gözleri ve burun delikleriyle, konuşan insanoğlunu bulmak üzere kasarayı araştırmaya başladı. İnsan denen şeyden yoktu görünürlerde. Yalnız, yan tarafından, başını uysal uysal bükmüş duran ve «Cocky» sözcüğünü tekrarlayan bir papağan görülüyordu.

Bir tavuğun yanına yaklaşılmayacağını, ona dokunulmayacağını, daha Meringe'deyken, çocukluğunda öğrenmişti Michael. *Mister* Haggin ve onun beyaz tanrı arkadaşları tarafından beslenen tavuklar, köpeklerin saldırmak yerine savunmak zorunda olduğu şeylerdi. Ama bu şey, tavuk olmayan, ormandan fırlamış vahşi tüylü bir yaratığa benzeyen bu şey, bir köpeğin rahatça paralaması gereken bu canlı, bir tanrı sesiyle konuşuyordu.

Sanki Michael'ı bir kez daha şaşırtmak ve sesini çıkaran tanrı-gırtlağını aranmasını sağlamak için, tam tamına bir insan gibi, buyruksu bir sesle, «Ayakta uyuma,» diye buyurdu.

«Ayakta uyuma, yoksa masanın ayağını fırlatırım sana,» diye ikinci bir buyruk geldi küçücük tüylü şeyden.

Bu buyruktan sonra, Ah Moy'un sesine çok benzeyen bir Çinli sesi geldi, Michael, bir kez daha ama son olarak kasara altında bakınarak sesin sahibini arandı.

Bunun üzerine papağan, öyle gürültülü bir kahkaha attı, öyle bir keyiflenip zıplamaya başladı ki, Michael, kulakları dikili, kafası bir yana çevrili durumda, gülme sesinin doğasında az önce duyduğu seslerin niteliklerinin bulunduğunu anladı.

Ve, ağırlığı yalnızca birkaç yüz gram olan, yarım kilodan hafif, küçücük bir avuç kemiği, bir avuç tüyle kaplı, yüreği yiğitlikte en azından, *Mary Turner*'daki herhangi bir yürek kadar büyük olan papağan, hemen hemen o anda, Michael'ın 'sahip'i olduğu kadar dostu ve yoldaşı da oluverdi. Öylesine yürekli ve kabadayı davranmakla, papağan, daha ilk görüşte Michael'ın saygısını kazanmıştı. Ve, rasgele bir ayak vurmayla papağının ince boynunu kırması, ve gözlerinin yürekli parlaklığını sonsuza dek söndürmesi işten olmayan Michael, daha ilk anda onu sakınır, korur oldu. Ve ona, Kwaque'a hiç bir zaman veremeyeceği bir yığın özgürlük verdi.

Dört ayaklı köpekler yeryüzüne geldikten beri, Michael'a kalıtım yoluyla geçen bir huy da, *eti savunma* huyuydu. Bunu kafasında çözümlemeye kalkmadı Michael. Nedenini aramadı. Yüreğinin atması, soluması nasıl isteği dışında, kendiliğinden oluyorsa, pençesini geçirdiği, dişini gömdüğü eti savunması da öyle oluyordu. Kendi dokunduğu bir et parçasına, sonradan Kamarotun dokunmasına izin verebilmek için çok büyük bir çaba harcamış, büyük zorluklarla kendini tutmayı öğrenmiş, ondan sonra tanrısına bu hakkı tanır olmuştu. Kamarotun buyruklarına uygun ollarak ona yiyeceğini veren Kwaque bile, parmaklarının ve kendi etinin selametinin, Michael'ın mülkiyetine geçmiş olan yiye-

cekle hiç bir ilişkisinin bulunmamasına bağlı olduğunu biliyordu. Ama, bu bir parçacık tüylü yaratık, tanrı gırtlağına sahip bu bir yudum hayat ve ışık kaynağı, bu Cocky, utanmasız bir yüreklilik, ve sakınmasızlıkla, Michael'ın vazgeçilmez geleneği olan 'eti savunma' kuralını çiğnemişti.

Karanlıkların ortasından yaşamın aydınlıklarına gelmiş, karanlıklar arasında küçücük bir kıvılcım, bir zerre olan bu yaratık, Michael'ın tabağının kenarına tünüyor, sarımsı pembe sırtını titrete oynata, boncuk karası gözlerini şaşılacak ölçüde büyüte döndüre, gırtlağından bütün tanrılarınkinden farksız boğuk ve çaresiz çığlıklar çıkara çıkara, Michael'ı, tabağındaki en seçme, en değerli en leziz parçalardan vaz geçirebiliyordu.

Çünkü, Cocky, onunla anlaşmayı biliyordu. Türlü türlü yolları vardı Cocky'nin. Birden aklına estiğinde kılıçtan keskin kesilen o, denizaşırı ülkelerden getirilmiş cümbüşçüler kadar şakrak olabilir, Cennetten dışarı adımını atmış ilk kadın, ya da o soyun son kadını kadar oynak ve kıvrak olabilirdi. Cocky, tek ayak üzerinde durup, havadaki ayağıyla Michael'ın boynunu eşelerken, Michael'ın kulağına eğilerek ötmeye başlayınca, Michael, yarı baygın gözler, ve Cocky her ne yapıyorsa onu onaylayan bakışlarla kuşun tüylerini okşamaktan başka bir şey yapamazdı.

Cocky, kendini tümüyle Michael'a vermişti çünkü, Ah Moy, daha başlangıçta, kuştan elini yıkamıştı. Çinli, onu Sydney'de bir denizciden on sekiz şiline almış ve tam bir saat de pazarlık etmişti. Ama bir gün, Cocky'nin, Kwaque'ın sol elinin bükük parmağı üzerinde tüneyip, değerli bir çiçekmişçesine özenle sevildiğini görünce, Ah Moy, kuştan öylesine hoşlanmaz oldu ki, ne on sekiz şilin, ne de Cocky'nin değdiği ya da *belki* değdiği eşyaların onun gözünde hiç bir değeri kalmadı.

«Kuşu beğendin mi? İster misin?» diye sordu.

«Değiş tokuş?» diye sordu Kwaque. Çinlinin kuşu verip ondan başka bir şey alacağını sanmış, ve acaba

Onun o sevgili ağız tamburasına mı göz koydu diye tasalanmaya başlamıştı.

«Değiş tokuş yok,» diye cevap verdi Ah Moy. «İstiyorsan, senin olsun. Öyle.»

«Nasıl olur?» diye sordu Kwaque. Elinden geldiğince düzgün konuşmaya çabalıyordu bu arada. «Ben de sana beğendiğin bir şeyi vereyim ha?»

«Yok, değiş tokuş yok,» diye üsteledi Ah Moy. «İstiyorsan, senin olsun istiyorsan, senin olsun. Söz.»

Böylece, bir lokmacık tüylü yaşam parçası olan yürekli kuş, insanların adına Cocky dediği, onun da öyle bildiği, ve Santo adasında bir ormanın ağaçlarının tepesinde dünyaya gelmiş, iki bacaklı kara bir yamyam tarafından avlanıp bir filenin içinde çırpınmış, altı çubuk tütününe sıtmadan ölmekte olan İskoçyalı bir tüccara satılmış, ve ondan öyle, elden ele, dört şiline bir kuşçuya, kaplumbağa kabuğundan eski İspanyol stili oymalı bir tarak karşılığı bir İngilize, bir geminin kasara altında, poker oyununda altı şilin altı penisine bir başkasına, en azından yirmi şilin eden elden düşme bir akordeon karşılığı bir başkasına ve on sekiz şilin nakit para karşılığı ihtiyar Çinliye geçmiş olan ve gezegendeki herhangi bir hayat kıvılcımı kadar ölümlü, ya da ölümsüz olan Cocky, kırk yıl önce genç karısını öldürüp denizlere açılan bir ahçının Ah Moy'un ellerinden, kendisi de başka adamlara köle olan ve «Evet efendim,» «Hayır efendim,» ve «Sağolun efendim,» diye diye başkalarına hizmet eden Dag Daughtry'ye köle olan Kara derili cüzzamlı Yeni Gineli Kwaque'ın ellerine geçmiş bulunuyordu.

Michael, kendine bir başka yoldaş daha buldu. Bu, Kırpıntı adında, Labrodorlu garip bir köpek yavrusuydu. Hiç kimsenin malı değildi. Olsa olsa, *Mary Turner* uskunasının malı olabilirdi, çünkü ne başta, ne kıçta hiç bir insanoğlu, ona sahiplenmiyor, öteyanda herkes köpeği gemiye kendisinin getirmediğini söylüyordu. Bu yüzden Kırpıntı adı verilmişti ona ve hiç kimsenin kö-

peği olmadığına göre herkesin köpeğiydi — öyle ki, Mr. Jackson, yavruyu iyi beslemezse Ah Moy'un kafasını uçuracağını söylüyor, kasara altındaki Sigurd Halvorsen, Kırpıntı'ya tekme vurup kovduğunu görse, Henrik Gjertsen'in canına okuyordu. Bu kadar da değil. İriyarı, etli butlu ve durup dinlenmeden oya gibi, kadınsı suluboya resimler yapan Simon Nishikanta, resim sehpasını kazayla devirdi diye güvertedeki sandalyelerden birini Kırpıntıya fırlattığında, tam o anda, Grimshaw'ın tombul eli omuzuna öyle bir indi ki, güverteden aşağı yuvarlanmaktan kendini dar kurtaran adam, günlerce omuz ağrısından, mor mor çürüklerden yakındı.

Artık iyice büyümüş, olgunlaşmış olan Michael, öyle cana yakın, öyle şen şakrak bir bireydi ki, Kırpıntıyla bitmez tükenmez oyunlara dalmak, onunla atlayıp zıplamak çok hoşuna giderdi. Ondaki oyun dürtüsü, oynama isteği, kendi fizik yapısı gibi güçlüydü; öyle güçlüydü ki, Kırpıntı oynamaktan yorulup, soluk soluğa, gülmekten katıla katıla güverteye yayılıp kalıncaya dek durmak bilmez, yavrucuğun cansız cansız hareket eden ellerini ayaklarını ısırıp okşamasını sürdürürdü. Oysa Kırpıntı, Michael'dan en azından üç kez daha kabadayı, daha oyun canlısı, daha hevesli, ve ayaklarının ileteceği ağırlık konusunda, papatya tarlasında yürüyen bir fil yavrusu kadar umursamasızdı. Biraz soluk alıp kendine geldikten sonra, yeni doğmuş gibi capcanlı, albaştan eder, Michael da ona karşılık verecek kadar boşalmamış, bıkmamış olduğundan, oyunu sevinerek sürdürürdü. Bütün bunlar. Michael'ın bedensel ve akılsal sağlığını korumada, geliştirmede eşsiz birer deneyim ve eğitim kazandırıyordu ona.

ON İKİNCİ BÖLÜM

Ve böylece Aptallar Gemisi seyretmekte, Michael, Kırpıntıyla oynamakta, Cocky'ye saygı göstermekte, Cocky tarafından kışkırtılmakta, Kamarot'la birlikte şarkı söylemekte ve ona tapmakta; Daughtry günlük altı şişe birasını çekmekte, her ayın birinde aylığını almakta ve Charles Stough Greenleaf'e gemideki en iyi adam olarak hayranlık duymakta; Kwaque, 'sahip'ini sevmekte ona hizmet etmekte, yayılan cüzzamıyla alnını her gün biraz daha karartıp buruşturmakta; Ah Moy, Kara Yeni-Gine'liden vebadan kaçar gibi kaçıp, boyuna kendisini yıkamakta ve haftada bir battaniyelerini kaynatmakta; Kaptan Doane, gemiyi yürütüp San Francisco'daki eve hayıflanmakta, Grimshaw et ellerini koca dizlerine dayayıp bu serüvene, kendi buğday tarlalarından aktardığınca katkı yapması için tefecinin başının etini yemekte; Simon Nishikanta terli boynunu yağlı ipek mendiliyle sile sile bitmek tükenmek bilmeyen sulu boya resimlerini yapmakta; ikinci kaptan, uydurduğu anahtarıyla ve de sabırla geminin enlemini boylamını çalmakta; ve Eski Gemici, kokteylleri çekip serüvene masraf yazılan üçü bir dolarlık Havana purolarını tüttürmekte ve durmadan filikadaki cehennemden, denizdeki kumla dibindeki hazineden söz etmekteydi.

Daughtry'ye göre gördüğü öteki uçsuz bucaksız okyanuslardan ayrılamayan ve tüm öteki okyanuslara benzeyen sonsuz denizlerin ortasına vardılar. Gemi merkez, ufuk, dünyanın değişmez ve sonsuz çemberiydi. *Mary Turner*, pusulanın mıknatıslı iğnesinin gösterdiği yönden hiç şaşmıyordu. Güneş, doğu olduğu kuşku götürmez yönden doğuyor, ve elbet, eğilimler, sapmalar ve değişmelerle doğrulanıp saptanan yönden — batı ol-

duğu kuşku götürmez yönden batıyor ve yıldızların, gökyüzündeki yürüyüşü hiç şaşmadan her gece devam ediyordu.

Bu uçsuz bucaksız okyanusta, gözetleme işi, tan ağarırken direğin tepesinde başlatılıyor, gün batımına dek direğin tepesinde sürdürülüyor, o vakit *Mary Turner* rüzgârı başa alarak, gece boyunca aynı yerde kalmayı sağlıyordu. Zaman ilerleyip, Eski Gemicinin demesiyle havanın kokusu sıcakladığında, serüvenin üç yatırımcısı da yukarlara çıkmaya başladılar. Grimshaw, kurcetada dikilmekle yetiniyordu. Kaptan Doane, daha da yükseklere çıkıyor, puruva direğinin dibine oturup, bacaklarını gabya çubuğundan sallandırıyordu. Ve Simon Nishikanta, renk renk süslediği gökleriyle denizleriyle öğrenci resimlerine benzeyen bitmek bilmez suluboya tablolarından zar zor koparak, mizana direğinin ıskalaryasına çıkarılmak üzere, koca gövdesini, kurcetaya doğru dürüst bağlayıp, onu altın altın parlayan gözlerine, tefeci dükkanına rehin bırakılıp da alınmayan güpgüzel dürbünü dayayarak güneşte yıkanmış sulara bakmaya bırakacak olan iki sırıtkan ince belli denizciye teslim ediyordu.

«Garip,» diye mırıldanıyordu İhtiyar Denizci, «...garip, hem de çok garip. Tam burasıydı. Yanlış olamaz. O üçüncü kaptana, o genç delikanlıya gözüm kapalı güvenirim ben. Daha on sekiz yaşındaydı, ama kaptandan iyi yürütürdü gemiyi. Filikada on sekiz güncük yolculuktan sonra mercan adasını eliyle koymuş gibi bulan o değil miydi? Öyle pusula falan da yoktu ha. Koca deniz, küçücük kayık... Öldü, öldü ama, ölürken de her şeyi söyledi bana. Cesedini denize attığımın ertesi günü buldum mercan adasını.»

Kaptan Doane, omuz silkip, Ermeni Yahudisinin güven vermekten uzak gözlerine dik dik bakardı.

Eski Gemici kimseye söz söyleme fırsatı vermeden, sürdürdü konuşmasını: «Ada batmadı ya? Öyle bir avuç yer falan değildi. Bir karış yükseklikte de sanıl-

masın. Kaptanla üçüncü kaptan ölçtü, tam bin iki yüz yetmiş sekiz metreydi yüksekliği.»

«Denizi tırmıkladım, taradım,» diyordu Kaptan Doane. «Ve benim tarağımın dişleri, bin metrelik bir yığını kaydıracak kadar geniş aralıklı değil.»

«Garip, garip,» diye mırıldanırdı Eski Gemici bunun üzerine; sözlerinin yarısı düşünüp taşınmakta olan kendi öz ruhuna, yarısı da —daha yüksek sesli olarak— define arayıcılarınaydı. Az durur, birden canlanarak şöyle eklerdi:

«Ama yerkürenin eğimi, değişmiştir, Kaptan Doane! Yarım yüzyıllık değişmeyi hesapladınız mı? Bu çok şeyi değiştirir. Elbet, ben denizcilikten falan anlamam ama, o günlerde, değişmeler, bugünkü gibi kesinlikle saptanamıyordu.»

«Enlem, aynı enlem, boylam, aynı boylamdı,» diye cevap verirdi Kaptan. «Değişmeler ve eğimler, seyir yönünün saptanmasında ve parakete hesabında kullanılır.»

Tartışmada, hiç düşünmeden Eski Gemiciden yana çıkıveren Simon Nishikanta'nın, bu sözlerin hiç birinden anladığı yoktu elbet.

Ama Eski Gemici, aklı başında bir adamdı. Hak yemezdi. Bir an için Yahudiye fırsat vermiş olsa, onu izleyen anda hemen kaptanı destekliyordu.

«Ne yazık ki,» diyordu Kaptan Doane'a. «yalnızca bir kronometreniz var. Belki de bütün suç kronometrede. Neden sanki tek bir kronometreyle yola çıktın?»

«Ben iki tane alalım demiştim işte,» diye savunmaya geçerdi Yahudi. «Biliyorsun, değil mi Grimshaw?»

Çiftçi umursamaz bir tavırla evet anlamında başını sallarken, Kaptan atılırdı:

«Ama üç kronometre alalım dememiştin.»

«Ama, kendi ağzınla söylediğin gibi, Grimshaw'ın da kulaklarıyla duyduğu gibi, iki kronometre birden yararlı değilse, üç kronometre de, ikiden daha yararlı değildir. Fazladan masraf, o kadar.»

«Ama yalnızca iki kronometren varsa, hangisinin doğru olduğunu nasıl anlayacaksın?» diye sorardı Kaptan Doane.

«Al bundan da on paralık!» diye öflerdi tefeci. «İkisinden hangisinin yanlış olduğunu anlayamazsan, iki düzine kronometreden hangisinin yanlış olduğunu nasıl anlayacaksın? Yalnız iki tane olunca, doğruyu bulma olasılığı yüzde elli, ya o doğrudur, ya o.»

«Ama şunu anlamıyorsun sen...»

«Bütün bu saçmalıkların, denizcilik zırvalarının büyük bir aptallık olduğunu anlıyorum pekâlâ. Benim tefeci dükkanında çalışan on dört yaşındaki bacak kadar çocuk bile size taş çıkarttırır be! Sorun bakalım iki kronometre bir taneden daha geçerli değilse, iki bin kronometre nasıl olur da bir taneden geçerli olabilir? Anında yapıştırırlar cevabı, anında: İki dolar bir dolardan farksızsa, iki bin dolar bir dolardan farklı değildir. Akıl var mantık var.»

«Gene de anlamıyorsun,» diye kükrerdi Grimshaw. «Daha başından söylediğim gibi, Kaptan Doane'ı bu işin içine katmamızın tek nedeni, bir denizciye ihtiyacımız olduğu ve ne senin ne de benim denizciliğin damlasını bilmeyişimizdir. Böyle demedim mi sana? Sen de, 'Evet, haklısın,' dememiş miydin? Şimdi birden bilgin kesildin, kaptandan daha iyi bildiğini sanıyorsun, üç kronometre almaya dayanamıyorsun. Senin asıl derdin, masrafın ucu sana dokunacak. Senin aklın bundan fazlasına ermez zaten! Altmış sekiz peniye satılan elden düşme bir kamayla on milyon dolarlık defineyi kazmaya kalkarsın sen. Başka ne beklenir o küçük kafandan?»

Toplantıdan çok kavgaya benzeyen bu konuşmalara kulak misafiri olmadan edemezdi Dag Daughtry. Simon Nishikanta, her toplantının sonunda, denizcilerin, «deniz ekşisi» dediği suratı takınırdı. Toplantıdan sonra küskün ve de suratsız durur, saatlerce kimseyle konuşmazdı. Kendini resim yapmaya zorlar, sonra du-

rup dururken birden parlayarak rap rap, pat küt güverteye çıkar, geniş kalibreli otomatik tüfeğini alır, baş kasarasının demirlerine dayanır, önüne gelen yunus balığına, albakora, ne gelirse iri balıklara kurşun sıkardı. Dev bir balığın gövdesine kurşun raslatıp, onun kıvrak hareketlerini durdurmak, ışık ışık yansıyan koca gövdeyi kıvrandırmak sonsuz bir rahatlık verirdi ona.

Ara sıra, her biri hatırı sayılır büyüklükte balinalardan oluşan bir sürü geçmekteyken, Nishikanta kendinden geçer, dünyanın en keyifli yaratığı o anda oymuşcasına, işe koyulurdu. Sürünün içinde belki yalnız birkaçına varabilir, kurşunları kamçı gibi değip geçerdi hayvanlara. Bu durumda hayvan nerden geldiği belli olmayan ani bir kamçı darbesiyle irkilir gibi havaya fırlar ya da kuyruğunu titreterek dibe dalar, sonra da şimşek hızıyla ve de can havliyle okyanusun öbür başına ilerlerdi.

Eski Gemici üzgün üzgün başını iki yana sallar, durup duran zararsız hayvanların duyduğu acıdan aynı şekilde etkilenen Daughtry, onun duygularını anlayışla karşılarken, üçü bir dolarlık pahalı purolardan bir tane koşturarak sinirlerinin yatışmasına yardımcı olmaya çalışırdı. Grimshaw, dudağını gerer, ters ters söylenirdi: «Ciğeri beş para etmez. Kokarca. Şu kadarcık yüreği olan hiçbir insan zararsız yaratıklardan almaz hırsını. Bu herif öyle bir herif ki, kaşını gözünü beğenmemişse, ya da konuşmasını, dil bilgisini ya da aritmetiğini eleştirirse, hırsını köpekten alır. Tekmeler... ya da belki zehirler bile. Bizim zamanımızda, Colusa'da, soluduğumuz havayı temiz tutmak için asardık böylelerini.»

Ama Kaptan Doane, düpedüz söylerdi düşündüğünü.

«Bana bak Nishikanta,» derdi. Yüzü bembeyaz, dudakları tir tirdi bunu söylerken. «Bu yaptığın zorbalıktır, karşılığında alacağın da zorbalıktan başka bir şey değil, anladın mı? Beni iyi dinle bak, bizim hayat-

larımızı tehlikeye atmaya hakkın yok. *Annie Mine* gemisi, Golden Gate'de balina toslamasıyla batmamış mıydı, ha? Gençliğimde, ikinci kaptanı bulunduğum *Berncastle*'da, balina bize kancayı taktığında ne yapacağını şaşıran, gemiyi su yüzünde tutabilmek için yüz parça olan ben değil miydim, ha? *Essex* adlı o koca balina gemisi, Güney Amerika'nın batı sahillerinde, en yakın kara parçasından bin iki yüz mil açıkta batmadı mı, bu batışın sebebi de, bir balinanın, geminin gövdesini parçalamış olması değil miydi ha?»

Ve beş karış suratlı Simon Nishikanta, hiç sesini çıkarmaz, son balinayı da havaya fırlatmak üzere kurşunlamaya davranırdı.

«Balina gemisi *Essex*'i hatırlıyorum,» derdi ihtiyar Denizci Dag Daughtry'ye. «Bir dişi balinayla yavrusu hakkından geldi onun. Fıçılar da yarıdan fazla suyla doluydu. Batması bir saat bile sürmedi bu yüzden. Tek canlı çıkmadı gemiden.»

Daughtry saygılı bir anlayış ve ilgiyle «Kurtarma kayıklarından biri Hawaii'ye varmamış mıydı, efendim?» diye sordu. «Çünkü efendim, otuz yıl önce Honolulu'da bir denizciyle karşılaşmıştım. Güney Amerika sahillerinde balinalar tarafından batırılan bir gemide zıpkıncı olduğunu söylemişti. Bir daha da kimsenin o gemiden söz ettiğini duymadım efendim. Şimdi siz söylüyorsunuz da... Bu, aynı gemi olamaz mı, ne dersiniz efendim?»

«Batı kıyılarında iki ayrı gemi balinalar tarafından batırılmışsa, bilmem,» diye cevap verdi Eski gemici. «Birinin *Essex* olduğu kesin. Tarihe geçmiş, bir gerçek bu. Belki de sözünü ettiğin adam, *Essex* gemisindendi, Kamarot.»

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kaptan Doane, uğraşıp didiniyor, dünyanın o dev yörüngesi çevresinde dönmesinden ileri gelen sapmalarını saptayıp zaman denklemleriyle düzeltmek üzere güneşin gökyüzündeki seyrini hiç kaçırmadan izleyerek, haritada enlemlere boylamlara kalemle sayısız işaretler, suların üzerinde gözleriyle, görülmeyen enlemler çizerek, ıkınarak sıkınarak, gözleri kararıp başı dönesiye çalışıyordu.

Simon Nishikanta, kaptanın yetersiz bulduğu denizciliğine dudak bükmeye, ve ilhamı geldikçe sulu boya yapıtlar vermeye devam ediyor, kafası bozulduğunda, İhtiyar Denizcinin hazine adasının Lion's Head diye anılan tepesini bir türlü görememekten gelen düş kırıklığı içinde denize düşman kesilip hayata küstükçe de yunus balıklarına, deniz kuşlarına, acı duyabilecek her şeye ateş ediyordu.

Bir gün, Nishikanta, puruva direğinin tepesinde tam beş saat boyu kızara kavrula denizi araştırdıktan sonra, «Size cimri olmadığımı göstereceğim,» diye böbürlendi. «Kaptan Doane, San Francisco'da kaça satılıyor kronometreler, yani, elden düşme iyi bir kronometre demek istiyorum?»

«Diyelim yüz dolar,» diye cevap verdi kaptan.

«Güzeel. Bakın, beni iyi dinleyin. Aldatmaca kandırmaca yok. Böyle bir kronometre alsaydık, bu parayı üçümüz ortaklaşa ödeyecektik, tamam mı? Oysa ben, bu yüz doları tek başıma üstlenmeye hazırım. Denizcilerine söyle kaptan, ben, Simon Nishikanta, Mr. Greenleaf'ın enlemiyle boylamında karayı ilk görene yüz altın dolar ödeyeceğim.»

Ancak, puruva direklerine tırmanan denizciler, yalnızca iki gün okyanusun yüzüne bakmakla kaldıktan

sonra düş kırıklığına uğrayacaklardı. Dag Daughtry' nin yapmayı kafasına koyduğu ve de yaptığı hareket, denizcilerin daha uzun süre gözetlemesini engellemeye yeterdi gerçi ama, gene de bu işin iki güncük sürmesinin tek sorumlusu o değildi.

Ana kamaranın altındaki erzak ambarına uğradığı bir gün, özellikle kendisi için gemiye yüklenmiş bira kasalarını şöyle bir saymaya kalktı. Saydı. Üç kasa. Gözlerine inanmadı. Duyularının elde ettiği bu sonucu kuşkuyla karşıladı, birkaç kibrit daha çaktı, gene saydı, üç. Başka bir yere konmuş bira kasaları bulmak umuduyla ambarın sağına soluna bakındı. Her tarafı didik didik aradı, yok.

Ana kamaranın eşiğinin altına oturdu ve tam bir saat düşündü Daughtry. Bu yahudinin işi diye düşündü. *Mary Turner*'a iki kronometre almaya razı olan, ama üçüncüye yanaşmayan Yahudi, Daughtry'nin günlük altı şişesini aksatmamak üzere gemiye yeterince bira yüklemeye razı olan Yahudi. Kamarot, kasaları bir kez daha saydı. Evet. Üç kasa vardı. Ve, her kasada iki düzine şişe olduğuna göre, ve de günlük bira hakkı altı şişe olduğuna göre, su yüzüne bakmakta olan biralar, yalnız on iki gün yetecekti ona. Bu çırılçıplak tanımlanamaz, tanınamaz deniz deryasından bira alınabilecek en yakın limana varmak için on iki gün, gün değildi.

Kamarot, kararını verdikten sonra hiç vakit kaybetmedi. Kapak biçimindeki gizli kapıyı yerine takıp masaları hazırlamak üzere ambardan yukarı çıktığında saat on ikiye çeyrek vardı. Öğle yemeği servisini yaptı, aslında, ağzına bir dolu mercimek çorbası kazanını Simon Nishikanta'nın kafasına geçirmemek için kendini zor tutuyordu, ve eğer yemek servisi yapmaya kendini zorlamasaydı, ne yapardı, belli değildi. Şunu da eklemek gerekir ki, çorba kazanını şeytanın dürttüğü yere boşaltmaktan onu asıl alıkoyan ambarda ver-

diği karar gereğince o gün öğleden sonra su fıçılarının bulunduğu yerde yapacağı işti.

Saat üçte, *Eski gemicinin* odasında kestirmekte olduğu varsayılan, Kaptan Doane, Grimshaw ve gözcülerden yarıdan çoğunun direk tepesinde yapışıp, yakut mavisi denizden Lion's Head'in fırlamasını beklediği bu saatte, Dag Daughtry lumbar merdivenini sarkıtarak işini göreceği güverteye indi. Burada, yan yatmış duran, tıpaları sımsıkı kapalı su fıçıları sıralanmıştı.

Kamarot, gömleğinin içinden bir matkap çıkardı ve buna, cebinden çıkardığı iki santim kadar uzunluğunda bir uç taktı. Diz çökerek işe koyuldu, sırabaşındaki fıçının tepesini, içindeki su güverteye boşanasıya deldi. Eline çabuktu. Bir fıçıyı bitirip ötekine geçiyordu. Giderek alacalanan ikindi vaktine ilerleyen koridor boyunca deldi durdu. Birinci sıranın sonu geldiğinde bir an durdu. Boşa akan iki santimlik ırmağın şarıltısına kulak verdi. Bir sonraki koridorun, bulunduğu yönden, sağ taraftan, bu şarıltılara benzer sesler geldiğini kaçırmadı kulakları. Dinledi. Az daha dinledi. Duyduğu sesin tahtaya gömülmekte olan küçük bir demir parçasının çıkardığı ses olduğuna yemin edebilirdi.

Bir dakika sonra, kendi matkapıyla ucu özenle saklanmış olduğu halde, elini, karanlıkta tanıyamadığı, ama diz çökmüş, bir fıçının tepesini delmekte olan bir adamın omuzuna koymaktaydı. Suçüstü yakalanan, kaçmaya falan davranmadı, ve Daughtry bir kibrit çakıp da kendisine doğru dönen yüze bakınca bunun *Eski gemicinin* yüzü olduğunu gördü.

«Aaaa!» diye mırıldandı şaşkın kamarot. «Neden suyu boşuna akıtıyorsunuz?»

İhtiyarın gövdesinin öfkeden ve sinirden zangır zangır titremekte ve kendi yüreğinin onu avutmaya, hoşgörmeye eğilimli olduğunu duyuyordu.

«Üzülmeyin,» diye fısıldadı. «Siz bana bakmayın. Kaç tane deldiniz?»

«Bütün bu sırayı,» diye cevap verdi ihtiyar. «Beni gammazlamayacaksın... yani ötekilere söy...»

«Gammazlamak mı?» diye güldü Daughtry. «İkimizin de aynı oyunu oynamakta olduğumuzu size söylemekten çekinmeyeceğim,» dedi sonra. «Gerçi sizin neden bu oyuna katıldığınızı bilmiyorum. Ben kendi adıma, şu öteki sırayı baştan sona deldim. Şimdi siz işinize bakın efendim. İşler yolunda gidiyor, nenize gerek, hazır herkes yukarlardayken işinizi bitirin. Ben de kendi işimi bitireyim... Bütün suyu boşaltacağız... Yalnız, diyelim on iki gün falan yetecek kadar su bırakmalıyız.»

«Seninle konuşmak isterim, bazı şeyleri açıklamak isterim,» diye fısıldadı İhtiyar Denizci.

«Hayhay efendim. Söyleyeceklerinizi bir an önce dinlemek için sabırsızlandığımı gizlemeyeceğim doğrusu. Diyelim on dakikaya kadar kamaraya gelirim, rahat rahat konuşuruz efendim. Ama bu oynadığınız oyun her neyse, bilin ki yanınızdayım. Çünkü benim derdim, bir an önce bir limana çıkmak, ve çünkü efendim, size karşı büyük bir sevgi ve saygı duyuyorum. Haydi, işe devam. On dakika içinde yanınızdayım.»

«Senden çok hoşlanıyorum kamarot,» diye mırıldandı ihtiyar.

«Ben de sizden hoşlanıyorum efendim... Şu yukardaki madrabazları da bir kaşık suda boğmak istiyorum, ne yalan söyleyeyim efendim. Ama şimdi işimize bakalım. Siz burayı tamamlayın, ben de şu sırayı.»

Üç madrabaz puruva tepelerinde kavruladursun, çeyrek saat sonra, Charles Stough Greenleaf, kamarasında oturmuş kokteylini yudumlamakta ve bardağa gerek görmeden şişeden bira içmekte olan Dag Daughtry karşısında ayakta durmaktaydı.

«Bilmem anladın mı,» dedi İhtiyar Denizci. «Bu definenin peşinde yaptığım dördüncü yolculuk bu.»

«Yani...?» diye sordu Daughtry.

«Evet, yani. Define falan yok. Hiç bir zaman yoktu. Lion's Head nasıl uydurmaysa, filika nasıl uydur-

maysa, efendime söyleyeyim, cehennem sıcakları nasıl uydurmaysa, define de öyle...»

Daughtry ağarık saçlarını avuçlarken şaşkınlığını gizlemedi.

«Ama beni bile faka bastırdınız efendim. Ben bile inandım o define masalına.»

«Doğrusunu söylemek gerekirse, Kamarot, seni de inandırdığıma çok sevindim. Senin gibi bir adamı kandırıyorsam, kurnazlıkta aşağı kalmıyorum demektir. Ruhları paradan başka şey tanımayan bilmeyen adamları kandırmak kolaydır. Ama sen başkasın. Sen para için yaşıyor ve soluyor değilsin. Köpeğinle olan ilişkilerini izledim. Zencinle olan ilişkilerinde izledim seni. Biralarınla izledim. Ve senin yüreğin, gömülmüş bir altın definesi için çarpmadığından seni kandırmak daha güçtür. Yüreği para diye çarpanlar, şaşılacak derecede kolay kandırılır. Ciğerleri beş para etmez onların. Bire yüz getirecek bir iş öner, oltanın ucundaki solucana saldıran çaylak kesilirler. Bire bin getiren bir iş öner, resmen çılgına dönerler. Ben yaşımı başımı alınış bir adamım, düpedüz ihtiyarladım artık. Ölünceye dek de yaşamak —yani, doğru dürüst, rahat, saygın bir biçimde yaşamak— isterim.»

«Ve uzun yolculukları da seviyorsunuz? Şimdi anlıyorum efendim. Definenin olmadığı yere gelmeye yakın, su stokunun kaybı gibi küçük bir kaza onları limana çıkarıp avcılığı albaştan etmelerine yeter, değil mi efendim?»

Eski gemici evet anlamına başını salladı, güneşte yıkanık gözleri ışıldadı.

«*Emma Louisa* adlı bir gemi vardı. On sekiz aydan fazla zaman çeşit çeşit kazalarla seferde tuttum gemiyi. Üstelik, yolculuğa başlamadan tam dört ay, New Orleans'da en lüks otellerde yatırdılar beni. Bol bol avans verdiler. Evet, bol tarafından, güzel tarafından, korkmadan para verdiler.»

«Biraz daha anlatsanız efendim? Çok ilginç sizin

bu serüvenleriniz,» dedi Daughtry şişedeki son yudumu tüketirken. «Güzel bir oyun bu. Bana da öğretseniz de iyice ihtiyarlayınca ben de oynasam. Gerçi, söz veriyorum efendim, sizin oyununuzu bozmayacağım. Siz iyice çekilip gidinceye dek ağzımı açmayacağım, yani hallerine gülmeyeceğim efendim.»

«Her şeyden önce, paralı adamları seçmelisin. Çok çok paraları olacak, olacak ki, uğradıkları zarar onları yıkmayacak. Bir de elbet, böylelerini kandırmak daha kolay...»

«Çünkü onlar daha oburdur,» diye sözünü kesti kamarot. «Ne kadar çok paraları varsa, o kadar çok isterler. Gözleri doymaz.»

«Hah, üstüne bastın. Gözleri doymaz,» diye devam etti *Eski gemici*. «Hem, yaptıkları işin karşılığını veriyorum onlara. Böyle deniz yolculukları sağlığa çok yararlıdır. İşin sonunda onlara kötülük değil, iyilik etmiş olurum, sağlıklarına katkıda bulunuyorum.»

«Ama o yaralar, yüzünüzdeki o yarık, elinizde bulunmayan parmaklar? Filikadaki kavgada almadınız o yaraları. Kimse de bıçakla biçmedi parmaklarınızı. O iş nerde oldu? Ah, bir dakika, bardağınızı doldurayım efendim.»

Yeni içkisiyle birlikte, yaralarının öyküsünü de anlatmaya başladı Charles Stough Greenleaf.

«Önce şunu söyleyeyim ki Kamarot ben... yani... bir beyefendiyimdir. Adımın, Amerika Birleşik Devletleri tarihinde yeri vardır ve bu yer, Birleşik Devletlerden eskidir. Adı lazım değil, bir üniversiteden sınıf ikincisi olarak diploma almış bir adamım ben. Şu duyduğun ad da benim kendi adım değil ona bakarsan. Başka ailelerin adlarından özenle seçip ayarladım kendime bu adı. Kötü günler gördüm. Kaderin çok sillesini yedim. Daha delikanlıyken —en sevdiğim ve bu yaşlı canıma can katan gemi olan *Wide Awake*'in değilse bile— bir geminin kıç güvertesine ayak bastım.

«Sen bu yüzümdeki yarayı ve parmakların nereye

gittiğini sormuştun, değil mi? O öykünün aslı şu: Pullmandaydım. Sabahın bir geç saatinde, daha yataktan kalkmamıştım kaza olduğunda. Bizim vagon çok kalabalık olduğundan, en üst ranzayı kabul etmek zorunda kalmıştım. Daha dün gibi. Oysa iki üç yıl oldu. Gene böyle, ya da az daha genç bir ihtiyardım. Florida'dan geliyorduk. Yüksek bir uçurumun kıyısında ilerliyordu tren. Birden karşısına çıkan trenle içiçe geçti, vagonlar yana devrildi ve otuz metre aşağıya, kuru bir ırmak yatağına düştü. Kupkuruydu, dedim ya, ama üç metre çapında, yirmi santim kadar derin bir gölcük vardı. Ve dostum, devlet kuşu benim başıma kondu ve ben bu göle düştüm.

«Nasıl mı? Bak: Yeni uyanmıştım ya, pabuçlarımı, pantalonu, gömleği giydim, ranzadan aşağı inmek üzereydim. Yatağın kenarına oturmuş, ayaklarımı sarkıtmış duruyordum ki, birden trenler çarpıştı. Öteki yataklar yapılmış bile, sahipleri kurulup oturmuş bile.

«Ve ben orda oturmuş, bacaklarımı sarkıtmış duruyorum, dünyadan haberim yok, daha sarımı yutmamışım, ve trenler çarpışıyor. Tabii, hemen üst ranzadan indim, kuş gibi uçtum ve karşıma rastlayan pencereyi balıklama bir dalışla kırdım, o otuz metreyi sayısını hatırlamak bile istemediğim taklalarla indim ve nasılsa, kardeşim, havada yamyassı uçtum, o su birikintisine güzelce kondum. Suyun derinliği on santim var yok, ben böyle, kuştüyü yataklara yatar gibi indim göle. Demek, beni kaldıracak kadar derinmiş su. Bizim vagondan tek kurtulan bendim. Vagon, benden on, on beş metre öteye düştü. İçinden çıkanların hepsi ölüydü. Beni gölcükten çıkardıklarında hiç de ölü değildim. Doktorlar ameliyatımı bitirdiğinde, parmaklar gitmişti, yüzümde de bu yarık... Ve inanmazsın, o günden beri üç omurga kemiği eksik bir adamım ben.

«Çıtım çıkmadı doğrusu. Vagondaki öbür yolcuları düşün, hepsi ölü. Aslında transit yolcu olmasaydım, tren şirketini dava etmez değildim. Ama gel gör ki,

otuz metre yükseklikten yirmi santimlik suya atlayan tek yüzücü olan ben, bu öyküyü anlatmak üzere hayatta kalıyorum... Kamarot, rica etsem bir bardak daha doldurur musunuz...»

Dag Daughtry, bu isteği yerine getirdi ve o heyecanla kendine de bir şişe bira açtı.

«Siz anlatın, anlatın efendim,» dedi dudaklarını silerken. «Sonra bu define avcılığı masalı nerden çıktı? Meraktan çatlayacağım efendim. Şerefinize efendim!»

«Şunu söylemeliyim ki Kamarot,» diye devam etti. *Eski Gemici,* «Hani kadir gecesi doğmuş derler ya, ben öyle doğdum. Bolluk içinde de büyüdüm. Bir de, öyle bir büyük burunla doğmuşum ki, kıl aldırmam. Babama müdana etmem. Değil öyle sıradan bir tren kazası, ondan önce de, sonra da başıma gelen hiç bir şey öldürmedi beni. Ailem beni ölmeye bıraktı, sonradan ben onları dirilttim. Neyse... Onlar da kendilerine göre haklıydı belki. Bir şeyler oldu işte. Vızıklanmadım. Baş eğmedim. Kendimi bırakmadım. Varlığımın son zerrelerini de yemiştim... Bu zerreler neydi dersen, pamuk tarlaları, Tongo'da kakao çiftlikleri, Yucatan'da gürgen ormanları... Sonunda ne oldu biliyor musun? Doğu Yakasındaki aş evlerinde karnımı doyurdum. Bowery'de pansiyonlarda uyudum, ve gece yarısından ekmek kuyruklarına girip, ağzıma bir lokma koysam da açlıktan bayılmasam diye çook bekledim.»

Daughtry, hayran hayran başını sallayarak «Ve ailenizden yardım istemediniz hiç, ha?» diye sordu.

Eski Gemici arkasına kaykılıp omuzlarını dikti, başını arkaya attı, sonra eğerek, «Hayır,» dedi. «Hiç bir zaman onlardan yardım istemedim. Durumumu belli bile etmedim. Yetimhaneye, ya da yoksullar çiftliği dedikleri yerlere gittim. Sefiller gibi yaşadım. Hayvan gibi yaşadım. Tam altı ay hayvancasına yaşadım, sonra kendimi kurtardım. *Wide Awake*'i yapmaya başladım düşlerimde. Her bir tahtasını kendi ellerimle çaktım, bakır çemberlerini kendi düşlerimle bağladım. Di-

reklerini bir bir seçtim, taktım, baştan kıça donattım, Yahudi tayfasını da koydum içine, Güney Denizlerine, kumun dibindeki defineleri aramaya çıktım.

«Bütün bu işleri önce kafamda çözdüm, anlıyor musun, çünkü yoksullar çiftliğinde, sakatlar arasında hep bunları düşündüm.»

Eski Gemici'nin yüzü birden öfkeye büründü, sağ eli uzanıp Daughtry'nin bileğine yapıştı, çelik parmaklar ezercesine sıkıyordu tuttuğunu.

«Yoksullar çiftliğinden çıkmak, ve benim o sefil küçük, acınası küçüklükteki *Wide Awake* serüvenimi finanse etmek hiç kolay olmadı elbet. Ne yaptım biliyor musun, tam iki yıl, haftalığı bir buçuk dolara yoksullar çiftliğinin çamaşırlarını yıkadım. Nasıl biliyor musun? Elde kalan bu tek elle ne yapabilinirse yaparken, o olmayan elimle de renklileri beyazları ayırıp çarşafları yastık kılıflarını katlıyordum. Sırtıma ağrılar girdi, omurgam ortasından kırılacak diye bekliyor, bir yandan da eksik omurga kemiklerimin bıraktığı boşluklardaki sancılarla savaşıyordum.»

«Daha gençsiniz ama,» diye sözünü kesti Daughtry. Ağarık saçlarını parmaklarıyla tarar gibi sıvazladı, ve sırıttı bunu söylerken.

«Asıl sen daha gençsin, Kamarot,» dedi İhtiyar Denizci. Daughtry'nin sözünden alınmış gibiydi. «Sen hayattan el etek çekmek nedir bilmemişsin ömründe. Yoksullar çiftliğinde, insan hayattan elini eteğini çeker. Yoksullar evinde, bırak yaşlıları, insan hayatına bile saygı yok. Nasıl anlatsam? Ne ölüsün orda, ne de canlı. Bir zamanlar canlıymışsın da, yavaş yavaş ölüyormuşun gibi, ölme sürecine girmişsin gibi. Gibi değil, öyle. Cüzzamlılar böyle kapatılıp ölüme bırakılır. Bir de akıl hastaları. Biliyorum. Gençliğimde, denizciyken, bir yüzbaşı kardeşimiz çıldırdı. Ara ara saldırganlaşıyordu, onu durdurmaya çalışırdık, kolunu büker, orasını burasını hırpalardık, kendine, gemiye, bize zarar vermesin diye elini kolunu bağlar karşısına geçip

otururduk. Daha yaşıyor bu arkadaş, ama bize göre ölü. Anlıyor musun? Artık bizden biri değil, bizim gibi değildi çıldırdıktan sonra. Başka bir şeydi. Evet, tamam... *başka* bir şey. Biz de öyle, yoksullar evinde, gömülmüş, mezara girmiş değildik gerçi, ama işte *başkaydık.* Filikadaki cehennemden söz eder dururdum ya, o cehennem yoksullar evindeki yaşantının yanında hiç kalır. Yemeğiyle, içmesiyle, pisliği perişanlığıyla, itilip kakılmasıyla, hayvansılığıyla cehennemden beterdir yoksullar çiftliği. Ne çiftlik! Anlatılamaz ki...

«Tam iki yıl, haftada bir buçuk dolara çamaşırhanede çalıştım. Düşünsene, ben, anasının kadir gecesi doğurduğu ben, paralar içinde yüzen bir adam, Kamarot, gözünün önüne getir hele... Ben, zavallı acılı kemiklerim, gençlik günlerimin unutulmaz zevklerinin anısı olan bu karnım, olgunluk günlerimin tadlarını daha üzerinden silmemiş bu ihtiyar damağım... diyorum ya Kamarot, gözünün önüne getir, ben, parayı avuçla sayan ben, anadan doğma bir cimri gibi o bir buçuk dolarları biriktiriyorum, tütün almak yok, köpeğin önüne atsan yemeyeceği türden yiyeceklere karşı koyan zavallı midemin acıklı durumuna, hassaslığına yaraşır bir çare aramak yok, boyuna biriktiriyorum. Yokolmanın eşiğinde zangır zangır titreyen bitik ve de harap moruklardan tütün dilendim, ucuz tütün, en kötüsünden hem de. Bu da bir şey mi, bitişiğimdeki ranzada yatan Samuel Merrivale'i yatağında ölü bulduğumda, ilk iş olarak partal pantalonunun ceplerini yağmaladım, tek mirası olduğunu bildiğim yarım deste tütüne saldırdım.

«Yaa, Kamarot, o bir buçuk dolarları nasıl sıkı tuttum, bilsen... Yani nasıl, biliyor musun, küçücük bir çelik testereyle kaçmanın yollarını hazırlayan bir tutukluydum. Ve başardım!» Burada sesi o büyük başarıyı o anda elde etmişcesine gür ve heyecanlıydı. «Başardım Kamarot, başardım!»

Dag Daughtry, bira şişesini ileri uzatarak, büyük

bir içtenlikle ve başarının doygunluğunu kendi yüreğinde duyarak, «Şerefinize içiyorum efendim!» dedi.

«Ve ben de, teşekkür ederim efendim... Anlıyorsun,» diye cevap verdi Eski Gemici. Alçakgönüllü bir gururla bardağını şişeye tokuşturdu, kamarotla göz göze içtiler.

«Yoksullar çiftliğinden çıktığımda, yüz elli altı dolarım olacaktı,» diye devam etti ihtiyar. «Ama iki haftamı grip yedi, bir hafta da zatülcenpten yattım, sonunda topu topu yüz elli bir dolar elli sentle, canlı bir cenaze olarak çıktım o yerden.»

Daughtry'nin ihtiyara karşı duyduğu hayranlık, içten bir coşkuya dönüşmüştü. «Anlıyorum efendim,» diye atıldı. «Küçücük testere koca bir kaldıraç oldu ve siz onunla bir hırsız gibi hayat bahçesine atladınız.»

Charles Stough Greenleaf'in solgun gözleri alev alevdi. Bardağını kaldırdı.

«Kamarot, şerefine içiyorum,» dedi. «Anlıyorsun. Çok yerinde bir benzetme yaptın. Hayata atılıyordum. İşkence içinde geçirdiğim o iki yıl boyunca biriktirdiğim para bir kaldıraçtı. Düşünsene! Hazır paraların suyunu çekmediği günlerde, iskambil kağıdını bir çevirişte saçardım bunca parayı. Ama dediğin gibi, çevresi duvarlarla sarılı olan hayat bahçesine atlamaya, gizlice sızmaya çalışıyordum. Ve bir hırsız gibi Boston'a geldim. Güzel konuşuyorsun, Kamarot, Şerefine.»

Şişeyle bardak gene tokuşup çınladı ve iki adam, gözleri birbirinin gözlerinde, ikisi de, karşısındakinin bakışlarının anlayış ve içtenlik dolu olduğunun bilincinde, içtiler.

«Ama benim kaldıraç çok ince bir kaldıraçtı. Kamarot. Bütün ağırlığımı veremiyordum, beni kaldıramaz, istediğim yere fırlatamaz diye sakınıyordum. Küçük, ama saygın bir otelde bir oda tuttum. Avrupa stili bir otel. Boston'da. Söylemiştim Boston'da olduğunu, değil mi, neyse... Kaldıracımı kırmamak için neler neler yapıyordum, bilsen. Açlıktan ölmemi önle-

yecek kadar az yiyordum. Kimi gün aç yattığım oluyordu. Ama başkalarına içkiler ısmarlıyordum. Özenle seçilmiş, soylu içkiler. Anlattığım öyküyü inandırıcı kılmak için de, öyle havalarda sunuyorum ki içkileri, şanıma layık... Kendi kadehimin içi beni yakar, dışı karşımdakini!.. Elimdeki kadeh, görmüş geçirmiş bir ihtiyarın *Wide Awake* ipini eğiren kirmanlardı aslında. Filikalar, sayısız define yatakları, denizdeki kumlar, dibindeki altınlar, hep o kadehlerimde varlık kazandı. Anlattıklarım destan gibiydi. İnandırıcıydı. Tuzlu denizlerin tadı, güçlü kürekçilerin yiğitliği, İspanya yarımadasının gözüpek korsanları yaşıyordu öykülerimde.

«Şu saatimin kösteğinde asılı külçeyi gördün mü sen Kamarot? Bak! O zamanlar bu altın külçeciği alacak param bile yoktu ama altın ağzımdan düşmüyordu. California altını, külçe külçe, yığın yığın altın... Kırkdokuzlarda, ellilerde yapılan kazılardan ele geçen külçeler... Altın harflerle yazılası bir destan yarattım. Renkli, coşkun... Sonraları, Boston'dan yaptığım ilk deniz yolculuğundan sonra bir külçe alacak param vardı. Adamların balık gibi üşüştüğü bir oltadır bu, iyi bak. Balık gibi ağızlarına aldılar bu külçeciği. Bu yüzükler de öyle... Olta, çapari. Böyle yüzükler tarihe karıştı. Elime para geçtikten sonra ilk iş bunları aldım. Diyelim şu külçe: Konuşuyorum. Hiç farkında değilmişim gibi de, kumların dibine gömülü büyük altın definesinden söz ederken bununla oynuyorum. Tesbih çeker gibi. Birden, bu altın parçası, bana bir şey hatırlatıyor. Ne hatırlatıyor? Anlatıyorum. Filikayı anlatıyorum. Aç susuz günlerimizi, üçüncü kaptanı, yüzüne ustura değmemiş genç delikanlıyı, onun dalgıçlığını anlatıyorum.

«Ama Boston'dayken... Kulaç kulaç yün eğirdim kirmanımda. Kadehlerimde. İçkinin şişede durduğu gibi durmazlığına sığınıp, sözüm ona dilimi çözerek, görünürde yakın dostlarıma — o küçük insanlara, dün-

yanın en budala aptallarına, o iğrenç yaratıklara denizler kadar yün eğirdim. Ama ne dedim, yalnızca yakın tanışlarıma... Elbet, insan ağzı torba değil büzesin; eh, büzmek isteyen de yok ayrıca, benim giz diye anlattıklarım, ağızlarda sakız oldu ve sonunda bir gün, genç bir gazeteci geldi, define ve Wide Awake konusunda benimle bir görüşme yapmak istediğini söyledi. Körün istediği bir göz, tanrı verdi iki göz. Ama sanma ki bülbül gibi öttüm gazeteciye. Öfkem burnumda, burnum havada — ve de yeterince nazik bir tavırla, yüreğim sevinçten uçarken — gazeteciyle görüşmeyi kabul etmediğimi söyledim; o yakın tanışlardan yeterince bilgi aldığını biliyordum çünkü.

«Ertesi sabah, iki sütun başlıklı çıktı benim masal gazetelerde. Ayağıma gelip görüşmek isteyen isteyene. Hepsini de bir güzel sorguya çektim, iyice inceledim. Çoğu meteliksiz olup, defineyle servete kavuşmak isteyen serüvencilerdi. Bunlardan sakındım, ve bekledim. Zaten az olan param eridikçe daha az yedim, ama bekledim.

«Sonunda, benim neşeli doktor çıkageldi — felsefe doktoruydu kendisi, ama çok zengindi. Sevinçten uçuyordum. Ama cepte kalmış yirmi sekiz dolar. O da gidince ya yoksullar çiftliği ya ölüm. Yoksullar çiftliğinin o yaşayan ölüleri arasına katılmaktansa düpedüz ölmeyi yeğlemiş ve bu konuda kararımı vermiştim. Ama ne öldüm, ne de o ölüler arasına gittim. Güney Denizleri gözünün önünde canlanınca, genç doktorun ağzı sulandı. Burun deliklerinden, o uzak ülkelerdeki çiçek çiçek havaları üfledim, gözlerinin önüne, güney rüzgârlarına kanat uyduran bulutları, renk renk gökleri, mercan denizlerindeki palmiye adalarını serdim.

«Parasını har vurup harman savuran, şımarık bir köpek yavrusu kadar neşeli, bir arslan yavrusu kadar korkusuz, bir leopar kadar uysal ve güzel, o güzel beyninde zıp zıp zıplayan heveslerle, şeytanlıklarla deli, evet azıcık deliydi. Bu adam ne yapsa beğenirsin, Ka-

marot? Doktor tarafından satın alınan ve o senin bildiğin yatlara hep kıçını gösteren türden bir yata benzeyen Gloucester balık uskunasıyla yola çıkmadan önce, ateşli delikanlı beni evine çağırdı. Ne gibi kişisel eşya araç gereç alacakmışız, onu danışacakmış. Şu, bu diye konuşurken, damdan düşer gibi:

«Hanım yokluğuma dayanabilecek mi acaba? Ne dersin, o da bizimle gelsin mi?» demez mi?

«Ben, karısı ya da kadını kızı olduğunu bilmiyordum. Bu soru üzerine şaşkın şaşkın baktım öyle.

«'Onu da sefere götüremez miyim yani?' dedi gülerek. Gülmesi acıydı. Şaşkın suratıma bön bön, deli deli bakıyordu. 'Gel, tanıştırayım sizi.'

«Beni aldı, doğru yatak odasına, yatağının başına götürdü, yatak örtülerini çekip açarak, binlerce yıldır olduğu gibi, o anda da uyumakta olan ince uzun bir Mısır'lı kızın mumyasını gösterdi.

«Hanım, Güney Denizlerine yaptığımız boş yolculuk boyunca bizimle geldi ve döndü, ve Kamarot, şerefim üzerine yemin ederim, o hanımcağızdan ben de hoşlandım, ona alıştım, sevdim.»

Eski Gemici, çook gerilere dalık bakışlarını bardağına çevirdi, öyle kaldı. Dag Daughtry bu aradan yararlanarak sorusunu sordu:

«Peki genç doktor? Seferin boşa çıkmasına definenin bulunamamasına ne dedi? Nasıl karşıladı?»

Eski Gemici'nin yüzü neşeyle pırıldadı.

«Elini omuzuma koydu, ve benim, çok hoş bir hilekar olduğumu söyledi. Yahu Kamarot, o genç adamı, sevgili oğlum gibi sever oldum tanıdıktan sonra. Eli omuzumda, uskuna daha River Platte'e gelmeden benim ne yapmak istediğimi anladığını söyledi. Omuzuma hoşnutluktan çok sevecenlik yükleyen elini indirip kaldırarak, anlattığım masaldaki sakatlıkları bir bir saydı (onun sayesinde hepsini düzelttim, bir daha öyle yanlışlar yapmadım, Kamarot) ve bu yolculuğun çok büyük bir başarıyla sonuçlandığını, kendisinin bu gezi-

den çok hoşnut kaldığını, bana olan borcunu nasıl ödeyeceğini bilemediğini söyledi.

«Ne yaparsın? Gerçeği söyledim ona. Asıl adımı bile söyledim, bütün gizlerimi açıkladım.

«Elini omuzuma koydu, inanır mısın...»

Eski Gemici, boğazı düğüm düğüm, gözleri dolu dolu olduğundan konuşmasını kesmek zorunda kaldı.

Dag Daughtry sessizce bekledi, ihtiyar, içkisinden bir yudum daha alarak kendini toparladı.

«Boston'a demir attığımız gün, o büyük ve ıssız evinde onunla birlikte oturabileceğimi söyledi bana. Bir de, avukatlarıyla görüşecek, ve beni 'nüfusuna geçirecekmiş,' öyle dedi. Çok değişik, çok ilginç buldu bu nüfusa geçirme işini, bayağı heyecanlandı, telaşlandı. 'İştar'la seni nüfusuma geçireceğim,' dedi. İştar dediği mumya.

«Yeniden dünyaya gelmiş gibi oldum. Düşünsene, Kamarot, dünyaya ben gelmeyeceğim de kim gelecek, nüfuslara geçiriliyorum!.. Ama dünya acımasız, dünya hain. Tam on sekiz saat sonra, güneş doğduğunda, yanında mumyasıyla yatağında ölü buldum onu. Kalbi mi tutmuş, beyninde bir damar mı çatlamış, hiç bir zaman öğrenemedim.

«Çiftin bir arada gömülmesi için yalvardım, yakardım, dinlemediler. Soğuk, katı birer Yeni İngiltere'liydi hepsi. Yeğenleri, halaları yani... Mumyayı müzeye sundular, bana da evden çıkmak için bir hafta izin. Bir saat içinde çıktım. Çıkarken küçücük çantamı didik didik aradılar.

«New York'a gittim. Orda da aynı numara. Ne var ki, bu kez daha çok param vardı ve daha güzel oynuyordum. New Orleans'da, Galveston'da hep aynı oyunu oynadım. California'ya geldim. Bu beşinci yolculuğum. Bu üçünü oyuna getirmek için az uğraşmadım. Anlaşmayı imzalatana dek neyim var, neyim yok tükettim. Çok inatçı bunlar. Hele avans vermek düşüncesi yüreklerini yerinden oynattı. Düşünmek yetiyor-

du, değil vermek! Ama sözleşmeyi imzaladılar ya, ben de aptal değilim ya, kaldığım güzel otelin faturasını nasıl hazırlatacağımı biliyorum. (Zaten bendeki para suyunu çekmiş.) Son gün de, en pahalı yemekler, içkiler, purolar, ne istersen getirttim, faturayı uskunaya! N'aparsın. Eden bulur. Üçü de saçını başını yoldu... benim başımı da rahat bırakmadılar bu arada. Olamaz dediler. Hemen hastalandım. Sinirlerimi tepeme çıkardıklarından hasta olduğumu söyledim. Büsbütün öfkelendiler. Ben de büsbütün hastalandım. Sonra boyun eğdiler. Ben de hemen iyileştim. İşte, gördüğün gibi, okyanusun kucağındayız. Az sonra, fıçıları doldurmak üzere dümenimiz Markiz adalarına çevrilecek. Sonra dönüp albaştan edecekler.»

«Öyle mi dersiniz efendim?»

«Daha bu yolculuk üzerine neler neler diyeceğim. Kamarot,» diye gülümsedi Eski Gemici. «Kuşkusuz dönecekler. Onları iyi tanırım. Hırs gözlerini bürümüş. Dar kafalı kuş beyinli birer aptal hepsi.»

«Aptal! Hepsi aptal! Aptallar gemisi!» diye coştu birden Dag Daughtry. Son fıçıyı delerken, söylediklerini tekrar ederken, içme sularının güvertelere boşalışını dinliyor, Eski Gemici'nin kendisiyle aynı düşünceyi paylaştığını, aynı amaçla — bir limana uğramak için — aynı işi yaptığını düşündükçe kıkır kıkır gülmemek için kendini zor tutuyordu. Çok mutluydu, çok!

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ertesi sabah, kamaralara günlük su ihtiyacını koymaya davranan nöbetçiler, fıçıların boş olduğunu gördüler. Mr. Jackson öyle telaşlanmıştı ki, hemen Kaptan Doane'ı çağırttı ve Kaptan Doane, bir iki dakika içinde, olanları anlatmak üzere Grimshaw ve Nishikanta'ya yollandı.

Üç ortağın öfkeden kudura bağıra yaptıkları kahvaltı, özellikle Eski Gemici ve Dag Daughtry için çok heyecan verici bir olay oldu. Üç ortağın üçü de dokunulsa ağlayacak gibiydi. Hele Kaptan Doane!.. Simon Nishikanta bu iyiliği yapanı eline geçirdiğinde ne işlemler uygulayacağını dişlerini gıcırdata gıcırdata anlatırken, Grimshaw iri ellerini boyuna yumuyor, açıyor, bir gırtlağı sıkıyormuş gibi dizlerine bastırıyordu.

«Hiç unutmam, kırk yedilerde miydi... yok, kırk altıydı yanılmıyorsam... evet, evet kırkaltılarda...» diyordu Eski Gemici, «bundan beter bir felaket gelmişti başımıza. Filikadaydık. On altı kişiyiz hem... Glister kayalıklarına bindirdik. Küçük güzel filikamız gecenin karanlığında bu kayaları keşfedip üzerine kemiklerini bıraktığında vaftiz edildi. Biz bu adı verdik onlara. Haritalara da böyle geçmiştir bu kayalıkların adı. Kaptan Doane hatırlayacaktır...»

Pasta servisi yaparken konuşulanlara hayran hayran kulak veren Dag Daughtry'den başka dinleyen yoktu. Ama ihtiyarın bir şeyler gevelediğinin birden farkına varan Simon Nishikanta, öfkeyle haykırdı:

«Kes sesini be! Çenesi boklu! 'Hiç unutmam'ların mideme dokunmaya başladı artık!»

Eski Gemici, öyküsünün bir yerinde bir yanlış yaptığını sanmış gibi şaşırmış göründü.

«Yok, inanın doğru söylüyorum,» diye devam etti.

«Yalnız ihtiyar dilim sürçmüş olacak. *Wide Awake* değil de, *Glister*'deydik. *Wide Awake* mi dedim? *Glister*' di, *Glister*. Küçük bir yelkenli, oyuncak yelkenli bile denebilir hatta. Gövdesi bakırdandı, yunus balığı gibi denizleri ve rüzgarları yara yara ilerlerdi. Seyrettirmesi de topaç çevirmek kadar kolaydı, biliyor musunuz? Şerefsizim beyler, iki nöbetçinin ikisine de göz kırptırmazdı. Kanatlarını açtı mı, martıları geride bırakırdı mübarek. New York'dan demir almış. Kuzeybatı kıyılarına gidiyorduk... Kralın buyruğuyla elbet...»

«Hay senin kralına da, kralının buyruklarına da... Dırdırlarınla çıldırtıyorsun beni!» Hiç de yapmacık olmayan büyük bir öfkeyle bağırıyordu Nishikanta. Öfkesi etlerine vurmuştu, titriyordu. «Bak, ihtiyar, sende insanlık yok mu, susamaz mısın, ha? Bana ne senin *Glister*'ından, bana ne kralının buyruklarından!»

«Aah, kralın buyrukları,» diye kasıla kasıla sürdürdü konuşmasını Eski Gemici. «Sihirli sözler... Kralın buyrukları.» Hecelerin üstüne basa basa söyledi bunları. «Neydi o günler... Gemilerin mühürlü mektuplarla seyrettiği o günler...»

Herkes, yeni bir bulgunun heyecanını tattı o gün. Kaptan Doane, yardımcısının uydurduğu anahtarla geminin seyir defterini okuduğunu, üstüne titrediği sırlarını çaldığını öğrendi. Bir patırtı koptu, ama hepsi o kadar, çünkü Fin, kişisel karşılaşmalara çağrılmayacak kadar iri yarı bir adamdı ve Kaptan Doane, onun bu davranışını, «Evet efendim,» «Hayır efendim,» ve «Afedersiniz efendim,» sözleriyle karşılanan kısa bir azarlamayla cezalandırmış oldu.

Kamarot, bulduğu şeyin ne olduğunu o anda anlamamıştı ama, o günkü bulgular içinde en önemli olanı, belki de Dag Daughtry'ninkiydi. Geminin seyri değiştirildikten, bütün yelkenler ayarlandıktan sonra, Eski Gemici gizlice. Markiz Adaları'ndan Taiohae'ye doğru yol aldıklarını söyleyince, Daughtry büyük bir sevinçle traş olmaya yollandı. Ama kafasına bir şey takıl-

mıştı. Taiohea gibi sapa bir yerde iyi bira bulunur muydu acaba?

Yüzünün büyük bir kısmı köpük köpük beyaz sabuna bulanık, ilk ustura darbesini kaydırmak üzereyken, alnında, tam iki kaşının arasından yukarı doğru uzanan bir leke gördü. Derisi azdan esmerlemişti burda. Traşını bitirince, böyle tek bir yerin nasıl olup da güneşten yandığını anlamak üzere eliyle esmer deriye dokundu. Ama dokunduğu yerin, parmağın dokunmasını duymadığını, herhangi bir duyusal tepki göstermediğini farketmedi. Esmer yöre cansızdı.

«Hayret,» diye düşündü, yüzünü kuruladı, ve alnındaki güneş yanığını aklından çıkardı.

O esmer derisinin ne korkunç bir şeyin belirtisi olduğunu bilmediği gibi, Ah Moy'un çekik gözlerinin de, onu çoktan farkettiğini ve her geçen gün, yüreğinde gizlice büyüyen bir korkuyla farketmekte olduğunu bilmiyordu.

Mary Turner, burnunu Markiz Adaları'na çevirdiğinde, kimse sevinçten yerinde duramıyordu. Denizci ücretiyle çalışan birer denizci olduklarından, su fıçılarını doldurmak üzere bir tropik adaya doğru seyrettikleri haberi, hepsini coşturdu. Önde, üç ortak, öfkeden kuduruyordu ve Nishikanta, Kaptan Doane'a açık açık diş biliyor, Markiz Adaları'nı bulabileceğinden kuşku duyuyordu. Kasara altında herkes mutluydu. Dag Daughtry, birası daha bitmediği ve eksiğinin tamamlanacağı kesin olduğu için, Kwaque, sahibi mutlu olduğu zaman kendisi de mutlu olduğundan, Ah Moy, çok geçmeden uskunayı ve kendisiyle aynı odada yaşayan iki cüzzamlıyı bırakıp gideceği için mutluydu.

Michael, kasara altındaki bu genel mutluluğu paylaşıyor, beşinci bir şarkıyı ezberlemek üzere ve de büyük bir isteklilikle Kamarota eşlik ediyordu. Bu öğrendiği, «Lead, Kindly Light.» şarkısıydı. Sonu sonuna eğitilmiş bir havlayıştan başka bir şey olmayan bu söyleyişinde, Michael, ne olduğunu bilmediği bir şeyi

arıyordu. Gerçekte bir *tükenmiş soydu* bu aradığı, ilk çağların, köpek denen yaratık daha insanların ateşine yanmadan ona bakarsanız, insanoğlu ateşi bulmadan, insan, insan olmadan önceki çağların bir soyu.

Daha dün doğmuş, ve dünyada, yalnızca iki yıl yaşamıştı, bu yüzden, o tükenmiş soyu ömründe tanımamıştı. Binlerce kuşak uzaktı o soydan; bununla birlikte, varlığının derinliklerinde, her bir etinin her bir damlasında, bütün damarlarında, gözünün önünde canlandıramadığı atalarının soydaşlarıyla bir arada koşuştuğu, kendilerini ve aynı zamanda soylarını geliştirdiği özgürlük günlerinin silinmez kazınmaz anıları vardı. Michael uykudayken, o soyunun sürü halinde koşuştuğu günlerin anıları bilinç altından yüzeye çıkardı. Bu düşler, sürdüğü sürece gerçekti, ama uyandığında çok azını hatırlıyordu. Oysa uykudayken, ya da Kamarotla şarkı söylerken, o tükenmiş soyu içinde duyuyor, onu arıyor, ona giden yolu bulmaya çalışıyordu.

Uyanıkken, bir başka, ve gerçek sürünün içindeydi Michael. Bu sürü, Kamarot, Kwaque, Cocky ve Kırpıntı'dan oluşuyordu ve ataları avda nasıl kendi soydaşlarıyla koşturmuşsa, o da bu sürünün içinde öyle koşturuyordu. Kasara altı bu sürünün barınağıydı: Michael, bu alanın dışında, dünyayı, yani taşkın denizin yüzeyinde durmadan sallanan, ilerleyen gerileyen, dönenen *Mary Turner*'ı dolaşıyordu.

Ama kasara altı ve orada yaşayanlar, bir sürünün, bir soydaşlar topluluğunun ötesinde anlam taşıyordu Michael'a göre. Burası, aynı zamanda Tanrıyı barındıran cennetti. İnsanoğlu, Tanrıyı, ilk çağlarda, çoğu kez taştan, ateşten, ya da topraktan yaratmış, onu ağaçlara, dağlara ve yıldızların arasına yerleştirmiştir. Çünkü insanoğlu, kabilesinden, ailesinden, ya da, sonu sonuna bir insan sürüsü olan topluluğun ne ad vermişse ondan ayrılıp göçtüğünü yitip gittiğini görmüştür. Ve insanoğlu, soyunun tükenmesini, yitip gitmeyi kabul etmek istememiştir. Bu yüzden, hayalin-

de, ölümsüz, sonsuza dek yaşayacak yeni bir soy yaratmıştır. Bakmış ki bütün insanlar karanlıkta kayboluyor, karanlıktan korkmuş, ve karanlıkların ötesinde, daha aydınlık bir bölge, daha rahat bir avlanma alanı, daha neşeli bir bayram yeri ve gülüp eğlenmek, oynayıp zıplamak için büyük bir salon yaptırmış buna da, «cennet» adı vermiştir.

Michael, çok eski çağlarda yaşayan en ilkel insanlardan bazıları gibi, kendi gölgesini aklına düşürüp ona Tanrı olarak tapmaya kalkmamış, böyle bir şeyi aklından geçirmemişti ve Michael, kendi gibi dört ayaklı, tüylerle kaplı bir görünüme değil, etten ve kemikten yapılmış, iki ayaklı, tüysüz, dik duran bir görünüme, gerçek ve somut bir tanrıya, varlığı kuşku götürmez Kamarota tapıyordu.

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

Seyir yönü Markiz Adaları'na çevrildikten sonra, ikinci gün rüzgar durmasaydı; Kaptan Doane, öğle yemeğinde yalnızca iki kronometreleri olmasından bir kez daha yakınmasaydı; bunun üzerine Simon Nishikanta'nın siniri tepesine çıkıp tüfeğiyle güverteye fırlayarak katledecek deniz hayvanı aramasaydı; ve gemiye çok yakın bir yerde beliren deniz hayvanı, bir torik, bir yunus balığı, köpek balığı, ya da, memede yavrusu peşinde, otuz metre uzunluğunda bir dev balina dışında herhangi bir şey olsaydı — bu olaylar zincirinden bir halka eksik olsaydı, *Mary Turner* kuşkusuz Markiz Adaları'na varacak, fıçılarını dolduracak ve define avcılığına dönecekti; ve Michael, Daughtry, Kwaque ve Cocky'nin geleceği bir hayli değişik, ve belki de daha az korkunç olacaktı.

Ama olaylar zincirinin bütün halkaları tamamdı. Uskuna, koca yelkenlerinin gerilip şişmesiyle, direkleri, makaraları gacır gucur öte inleye sonsuz bir çarşaf gibi uzanan sularda ilerlerken, Nishikanta küçük balina yavrusunun gövdesine bir kurşun sapladı. Nerdeyse mucize denecek bir rastlantıyla, kurşun yavruyu öldürdü. Saçmayla fil öldürmeye benziyordu bu. Yavru, hemen ölmedi. Sıçramalarını kesti ve bir süre okyanusun yüzeyinde titreye titreye durup durdu. Yavru vurulduğu anda, anası yanında bitti; hemen hemen doğrudan ona bakan gemidekiler, ananın yüzündeki derin hüznü ve vahşi telaşı apaçık gördüler. Dev omuzuyla yavrusunu hafifçe dürtüyor, çevresinde dönenip çırpındıktan sonra gene gelip omuzlamalarını, dürtmelerini tekrarlıyordu.

Mary Turner'daki herkes, başta ve kıçta, demirle-

re dizilmiş, uskunanın boyunda olan dev balinaya durumu kavrayan gözlerle bakıyordu.

«Ötekinin *Essex*'e yaptığını bu bize yaparsa, efendim...» dedi Dag Daughtry Eski Gemiciye.

«Hakettiğimizden fazlasını almış oluruz,» dedi ihtiyar. «Gereksiz bir saldırıydı, haksız, hayvansı...»

Yan güvertedeki telaşın farkında olan Michael, geminin yan tarafında olanları demirler yüzünden göremediğinden kamaranın tepesine çıktı, ve canavarı görür görmez havlamaya başladı. Şaşkın ve korkulu gözler, bütün gözler ona döndü, ve Kamarot, gerekli buyruğu fısıldayarak onu susturdu.

Grimshaw dişleri arasından. «Bu son olsun,» diye fısıldadı Nishikanta'ya. «Bu yolculukta, bir daha bir balinaya ateş ettiğini görürsem, boynunu paçavra gibi büker kırarım, anlaşıldı mı? Yaparım diyorsam da yaparım, anlaşıldı mı? Gırtlağını sıktığım gibi gözlerini havaya fırlatırım ben adamın.»

Yahudi, pis pis, zavallı zavallı gülümsedi, ve, «Hiç bir şey olmaz,» diye inledi. «Bir kurşundan ne çıkar. Hem, *Essex*'i bir balinanın batırdığını da hiç sanmam.»

Can çekişen yavru, annesinin dürtüklemesi, üstelemesiyle sıçrayıp çırpınıyor, yüzmeye çabalıyor, ama bu çabaları boşa çıkıyor, hayvanın bir o yana, bir bu yana yalpalayıp yan yatmasıyla sonuçlanıyordu.

Ana, yavrusunun çevresinde böyle dört dönerken, kazara, *Mary Turner*'ın dibine çarptı, ve *Mary Turner*, bir metre ya da daha fazla yükselip yalpaladı. Bu kasıtsız okşayış, bu kadarla kalmadı ama. Omuzu gemiye dokunur dokunmaz, birden şaşıran hayvan, kuyruğunu salladı. Bu darbe, demirleri yaladı, ve sanki bir puro kutusuymuş gibi, geminin burun tahtalarında koca bir oyuk açtı.

Bu, herkese yetti. Geminin tüm çalışanları, ve de çalışmayanları, büyük bir korku ve susku içinde, yavrusunun can çekişmesi karşısında ne yapacağını bilmeyen üzgün ve azgın deniz canavarına bakıyordu.

Yavru, uskunayla iki balinanın giderek birbirinden uzaklaştığı bir saat içinde, birkaç kez, boşa çıkan çabalarla yüzmeyi denedi. Sonra zangır zangır titremeye, kuyruğunu sağa sola yatırmaya, çırpınmaya, kendini ordan oraya atmaya başladı.

«Can çekişiyor,» diye fısıldadı Eski gemici.

Beş dakika sonra, «Düpedüz öldü,» dedi Kaptan Doane. «Gözümle görmesem inanmazdım. Bir tüfek kurşunu alt tarafı! Allah verse de, yarım saatçik bir rüzgar esip bizi onların yöresinden alıp götürse.»

«Son çığlık,» dedi Grimshaw.

Kaptan Doane, çaresiz başını iki yana sallayarak bomboş, salkım saçak duran yelkene baktı; suyun yüzünde, rüzgar kımıltıları görme umuduyla okyanusu taradı. İkisi de son derece dingindi. Yükselen, yığılan, cıva madenine çok benzeyen dağcıklar oluşturan büyük denizlerin bir uzantısı olan bu koca okyanus, camsı bir parlaklıkla, inatla olduğu yerde duruyordu.

«Zarar yok,» diye avuttu herkesi Grimshaw. «Bakın gidiyor. Bizden uzaklaşıyor.»

«Elbette zarar yok, hiç bir zaman zarar yoktu ki.» diye böbürlendi Nishikanta. Ötekiler gibi bir yandan gitmekte olan balinaya bakarken, bir yandan da yüzündeki boynundaki ter tanelerini kuruluyordu. «Amma da ödlekmişsiniz siz de. İnsan balıktan korkar mı?»

«Senin benzinin her zamankinden daha atık olduğunu farkettim ama,» dedi Grimshaw. «Yüreğin ağzına gelmiş olmalı.»

Kaptan Doane, derin bir soluk aldı. İçindeki rahatlama, çene çalmaya elvermeyecek kadar büyüktü.

«Yüzün sapsarı,» diye devam etti Grimshaw. «Bet beniz kalmamış.» Başıyla Eski Gemiciyi gösterdi. «İşte erkek dediğin böyle olur. Kılı kıpırdamadı. Gözünü kırpmadı, ve bana kalırsa tehlikenin nice büyük olduğunu senden daha iyi biliyordu o. Issız adada seninle mi, onunla mı kalacağım sorulsa, hiç durmadan onu seçerdim. Sen onun eline su bile dökemezsin...»

Tayfalardan birinin çığlığı, Grimshaw'ın sözünü kesti.

«Tanrım!» diye inledi Kaptan Doane.

Ana balina dönmüştü, yüze çıkmış, balıklama üzerlerine geliyordu. Hızı, öyle bir hızdı ki, burnunun sularda açtığı oyuk, bir savaş gemisinin, ya da bir transatlantiğin açabileceği oyuk kadar derindi.

«Sıkı durun!» diye gürledi Kaptan Doane.

Herkes bir yere sarıldı, bir şeye tutundu. Dümendeki denizci Henrik Gjertsen, bacaklarını yaydı, iki büklüm eğildi, omuzlarıyla kollarını çarkın tutma çubuklarına yapıştırdı, tekere asıldı. Tayfalardan birkaçı orta güverteden üst güverteye, ötekiler de tepeye çıktılar. Daughtry, bir eliyle güverteyi çevreleyen demirlere, ötekiyle de Eski Gemicinin beline sarıldı.

Herkes bir yere tutunmuştu. Balina, *Mary Turner*'ı tam burnundan vurdu. Hiç bir gözün peşpeşe izleyemeyeceği pek çok şey oldu bu arada. Tayfalardan biri, iki eliyle birden tuttuğu ıskalaryayla birlikte başaşağı düşerken, bir yoldaşının ayak bileğinden yakalamasıyla canını kurtarmakta, uskuna çatırdamakta, havalanıp suyun yüzüne inerken yan demirlerini okyanusla bir düzeye getirmekteydi. Kamaranın dümdüz tavanında bulunan Michael, dik bir uçurumdan kayar gibi yere indi ve ortadan kayboldu, hırlaya havlaya içeri girdi. Puruva direğinin ipleri zincirlere dolandı, gabya direkleri ayyaş ayyaş sallanarak yan yattı.

«Vay canına,» dedi Eski Gemici. «İyi yokladı.»

Kaptan Doane, İkinci kaptana. «Mr. Jackson!» diye buyurdu. «Tulumbayı çalıştır.»

İkinci kaptan, buyruğa uydu ama, büyük bir yay çizerek doğuya doğru bir kurşun hızıyla açılan balinadan da gözünü ayırmadı.

«İşte ağzının payını aldın,» dedi gene dişleri arasından Grimshaw.

Payını alan Nishikanta, terini kurularken başını salladı, «Aldım evet,» dedi. «Cevabımı aldım. Bir bali-

nanın bunu yapacağı, bunca öfkeleneceği aklımdan geçmezdi. Bir daha tövbe.»

«Belki de bir daha hiç yapamayacaksın böyle bir şey, ya da başka bir şey,» diye cevap verdi kaptan.

«Daha işimiz bitmedi. *Essex*'e saldıran balina bir kez saldırmakla yetinmedi. Durdu durdu torpilledi. Son birkaç yıl içinde balinalar huy değiştirmemiştir bana kalırsa.»

Mr. Jackson, yerine getirdiği buyruğun sonucunu bildirmek üzere, «Takır takır kuru efendim,» dedi.

«Döndü!» diye haykırdı Daughtry.

Yarım mil kadar uzakta, balina bir çember çizdi, ve hızla saldırıya geçti.

Kaptan Doane, az önce kasara altından çıkmış, elinde bir cankurtaran yeleğiyle durdu, ve tepesinde puruva direğinin düştü düşecek sallandığı tayfaya, «Çekil ordan!» diye seslendi.

«Tasını tarağını toplamış,» diye mırıldandı Daughtry Eski Gemiciye. «Fare gibi.»

«Hepimiz birer fareyiz,» diye cevaplandı bu sözler. «Yoksullar çiftliğinin fareleri arasında bir fare gibi yaşarken öğrendim bunu.»

Bu arada, gemide bulunan bütün insanlar, bulaşıcı korku ve heyecanlarını Michael'a anlatmış bulunuyorlardı. Olan biteni görsün diye gene kamaranın tepesine çıkmış olan Michael, adamlar, yaklaşmakta olan öldürücü darbeye karşı korunmak üzere bir kez daha ona buna tutunur, balina da hızla üzerlerine gelirken, ana balığa havladı.

Mary Turner, mizana direklerinin arkasına, kıç tarafına bir darbe yedi. Michael uçup konduğu yan güvertede, çatırdayan tahtaların sesini duyuyordu. Tüm gücüyle çarka sarılmış olan Henrik Gjertsen, dümenin dönmesiyle havada fır dönen çarkla birlikte topaç gibi döndü, elini demirlerden çekmek zorunda kalan Kaptan Doane'ın üstüne fırladı. Adamlar dengelerini bulamayıp yere yuvarlandılar. Nishikanta, kamaranın yan

duvarına abanmış sövüyordu, sarsıntıya karşı koyup demirleri bırakmayayım derken iki elinin tırnakları da sökülürcesine kırılmıştı.

Daughtry elindeki halatı bir Eski Gemicinin bir mizana direklerinin çevresinden dolaştırır, onu sağlama bağlarken, Kaptan Doane, soluk soluğa demirlere doğru emekledi, tutunup ayağa kalktı.

«İyi nişan aldı,» diye fısıldadı. Elini yan tarafına, sızlayan yerine bastırdı. «Tulumbaya bak, durma pompala,» dedi.

Yardımcısına söylediği bu sözleri birden çok tayfa üstüne alındı, hemen aşağı koşup kasara altına daldılar ve tası tarağı toplamaya koyuldular. Ah Moy, elinde torbası merdiven başında bittiğinde, Daughtry her ikisinin de eşyalarını toplamak üzere Kwaque'ı aşağı yolladı.

«Takır takır kuru,» diye bilgi verdi Jackson.

Artık kendine gelmiş, sesini yükseltecek kadar toparlanmış olan kaptan, «başından ayrılma,» diye buyurdu. «İşte gene geliyor, uskuna böyle darbelere dayanıklı değil, dayanamaz!»

Bu arada Daughtry, Michael'ı kolunun altına sıkıştırmış, öbür elini de bir sonraki darbede iplere yapıştırmak üzere hazırlamış, bekliyordu.

Ana, saldırmak üzere dönerken, *Mary Turner*'ın kıçını altı metrelik bir yanılgıyla hedefi dışında bırakmıştı. Bununla birlikte, yanından geçerken yükselttiği dalgalar, uskunanın kıçını yavaşça kaldırıp, başını iyice ve de kibarca eğip sulara gömmesine yetti.

«Bir rastlasaydı...» diye mırıldandı Kaptan Doane ve sustu.

«Rastlasaydı son uykumuza yatmış olacaktık.» diye tamamladı Daughtry. «Kıçımızı olduğu gibi biçer götürürdü efendim.»

Bu kez, iki yüz mil kadar öteden tornistan eden balina, çizdiği yarım daireyi iyice tamamlamadan saldırışa geçti, ve uskunanın başının bir yanını deldi geç-

ti. Ananın sırtı uskunanın dibini yaladı, bununla birlikte, *Mary Turner*, deniz, kıçtaki demir korunaklarla aynı düzleme çıkasıya sallanmakla yetindi. Ama olanlar, yalnız bu kadar değildi. Martingal kayışı, cıvadra bağları hep koptu. Sancak velena yelkenleri, cıvadraya dek ayrıldı, öyle ki, cıvadra, iskeleye doğru sallanarak yıkılmayan gabya yelkenlerini de kaldırıp sürükledi. Gabya direği havada sallandı, sallandı, sonra güverteye yıkılarak cıvadranın sulara batmasına, geminin yanında sürüklenmesine yol açtı.

«Sustur şu köpeği!» diye buyurdu Nishikanta Daughtry'ye. «Yoksa...»

Kamarotun kollarında bulunan Michael, yalnızca ana balinaya değil, bu yüzden dünyanın iki ayaklı tanrılarına büyük korku veren kötülük ve şeytanlık dolu evrene havlıyordu.

«İyi ki söyledin,» diye gürledi Daughtry de. «Canıma değsin, şimdi hiç susturmadan havlatacağım işte. Bütün bu bokluğu çıkaran sensin, ve eğer ki, köpeğime elini sürecek olursan, başlattığın bokluğun sonunu görmeden gidersin köpoğlu tefeci alçağı! Duydun mu?»

«Ağzına sağlık, ağzına sağlık,» diye başını salladı Eski Gemici. «Kamarot, bir parça bez, ya da battaniye falan gibi yumuşak bir şey bulsan da bu ipi çıkarıp onunla bağlasan beni? Kaburga kemiklerimin kesik olduğu yeri çok acıtıyor halat.»

Daughtry Michael'ı ihtiyarın ellerine tutuşturdu.

«Tutun efendim,» dedi. «Şu tefeci, Killeny Boy'a elini kaldıracak olursa, yüzüne tükürün, ısırın, bir şeyler yapın işte. Şimdi dönerim efendim. Herif yerinden kımıldamadan, balina da saldırmadan dönerim. Bırakın Killeny Boy dilediği kadar gürültü yapsın. Onun bir kılı, bir dünya dolusu tefeci kokarcasından değerlidir benim için.»

Daughtry kamaraya daldı, bir yastık, üç çarşafla döndü. Yastığı, yastık olarak kullandı, çarşafları da gemici düğümleriyle hemencecik birbirine ekleyerek

Eski Gemiciyi güvenliğe, Michael'ı da kollarına aldı.

«Su alıyor efendim,» diye seslendi ikinci kaptan.

«On beş santim, yok, on sekiz santim, efendim.»

Tayfalar ordan oraya koşuşuyordu.

«Şu tekneyi sallandırın Mr. Jackson,» diye buyurdu kaptan. Gözleri, yeni bir saldırıyı gerçekleştirmek üzere suları yaran ana balinanın köpük köpük beyazlattığı çizgideydi. «Ama indirmeyin. Yandan sallandırın. Yoksa şu kahrolası balık onu da parçalayacak. Çözün, sallandırın, hazır dursun. Tayfalar toparlansın, tekneye yiyecek koyun, su koyun.»

Sandalın ipleri çözüldü, makaralar takıldı, adamlar yer kapma telaşına düştü düşmedi, balina geldi. *Mary Turner*'a tam ortasından, öyle bir vuruş vurdu ki, kulaklarla duyulduğu gibi gözlerle de görüldüğü üzere geminin yanı tahtadan dokunmuş bir kumaş gibi bir çöktü, bir yaylanıp açıldı. Ne var ki, açıldığında iki uca ayrılmıştı. Geminin öbür yanı, sulara gömüldü, yattı, vahşi bir kaykılmayla doğrulurken, su güverteyi kucakladı, denizcileri dizlerine bir ıslatarak kayığa kadar geldi.

«Salın!» diye buyurdu Kaptan Doane. «Kaldırın! Salla! Çabuk olun! Durun! Acele etmeyin!»

Tayfalar itişip kakışıyor, daha şimdiden kayığa çıkmaya davranıyorlardı. Kayık iyice alçaldı. Kenarları, *Mary Turner*'ın demirlerine değiyordu.

«Yirmi beş santim, efendim. Hızla yükseliyor,» diye bilgi verdi ikinci kaptan.

«Araçlarımı gereçlerimi toparlayacağım,» dedi Kaptan Doane ve kamarasına yollandı. Yarıyolda durdu. Nishikanta'nın duyacağı biçimde, «İki tane olmayan kronometremi de alacağım,» diye ekledi.

«Kırkbeş santim,» diye seslendi yardımcı.

Grimshaw, kaptanın peşinden giderken, Nishikanta'ya, «Biz de eşyalarımızı alsak iyi olur,» dedi.

«Kamarot,» dedi Nishikanta, «aşağı in benim yataklarımı topla. Gerisini ben alırım.»

«Mr. Nishikanta, cehennemin dibine kadar yolunuz var efendim, herkesin de cehenneme kadar yolu var,» diye cevap verdi Daughtry. Sesi öfkeli değildi. Ya da sesini yükseltmiş değildi bunu söylerken. Öte yanda, aynı ses tonuyla, Eski Gemiciye şunları söylüyordu: «Siz Killeny'yi tutun efendim. Ben eşyalarınızı toplarım. Özellikle yanınıza almak istediğiniz bir şey var mıydı efendim?»

Jackson, aşağıdaki dört adama katıldı, beşi birden acele acele değerli ve rahatlık sağlayıcı eşyalarını toplarken, *Mary Turner,* bir darbe daha yedi. Aşağılarda, hazırlıksız kıstırılmış olan beş adam, çil yavrusu gibi dağılacakken, geminin iskele tarafına yatmasıyla, yattığı yönde bir şeylere çarptılar. Simon Nishikanta'nın kamarasından, kaburga kemiklerinin yatağın demirlerinde parçalandığı haberini veren sövgüler duyuldu. Ama bu ses, geminin parçalanmasından çıkan sesin içinde yitti gitti.

«Kaptan Doane, sakin sesiyle, «sobalık tahta parçası,» diye mırıldandı. Bir yandan da kronometresini göğsüne bastırmış emekleyerek ilerliyordu.

Kronometreyi bir tayfaya emanet ederek döndü, kamarotun yardımıyla çekmecelerini boşalttı. Sonra da, Eski Gemicinin çekmecesinin boşaltılmasında kamarota yardım etti. Bundan sonra, telaşlı tayfaların yardımıyla Daughtry'yle birlikte ambara indi, eline geçirdiği yiyeceği yukarı vermeye koyuldu. Kutu kutu balık konservesi, reçel, bisküvi, tereyağı, süt, konserve ve konsantre edilmiş ne varsa, insanların beslenmesi için çağdaş uygarlığın hazırlayıp gemilerle denizlere saldığı ne varsa, alıp yukarı, tayfalara verdi.

Daughtry'yle kaptan kamaranın ambara açılan deliğinden çıkan son iki kişi oldu ve ikisi de, daha birkaç dakika önce mizana ve gabya direklerinin bulunduğu yerde, üst yelken ve serenlerin ortasında koca boşlukların belirdiğini gördüler. Bir an sonra, güvertede de benzeri bir yıkıntıyla karşılaştılar. Mizana gab-

yası, randa yelkenini yırtıp uzanmış, ileri geri sallanan yelken bezleri yığınına yaslanmıştı.

Ana balina, değerli bir şeyinin elinden alındığını dehşet saçarak, yakıp yıkarak anlatmaya çalışırken, bir başka saldırıya hazırlanmak üzere yeterince açıklara doğru ilerlerken, *Mary Turner*'deki bütün eller, suya indirilmeye hazır sandala yapışmış bulunuyordu. Küçük bir tepe denecek kadar çok yiyecek, su kabı ve kişisel eşya, yan güverteye yığılmıştı. Bu yığına, ve öndeki, arkadaki adamlara bakarak, kayığın kaldıramayacağı ölçüde yük yükleneceği görülebilirdi.

«Tayfalar hazır olsun,» dedi Simon Nishikanta. «Baş köşeye tayfaları istiyoruz, değil mi? Kürek çekecekler.»

«Ama acaba seni istiyen var mı?» diye sordu Grimshaw. «Fazla yer tutarsın, çok şişmansın. Hem, ayrıca da bir hayvansın.»

Tefeci, telaşlı ve öfkeli parmaklarla gömleğinin dört düğmesini koparıp önünü açar, ve kabzası sağ elinin emrine her an hazır durumda, sol kolunun altında, çıplak tenine asılı duran otomatik kırk dörtlüğü gözler önüne sererken, «İsteyen olacak sanırım,» dedi. «Beni isteyeceğinizden kuşkum yok. Ama gene de, istenmeyenleri temizleyebiliriz.»

Çiftçi, iri ellerini farkında olmadan bir gırtlak sıkarmış gibi yumup burdu ama, «Senin dediğin olsun,» dedi gene de. «Hem, yolun ortasında yiyeceğimiz biterse, istenenlerden olduğun ortaya çıkacak — yani çok etli butlusun demek istiyorum, çok yemek yutarsın, yanlış anlama... Peki, kim var burda istenmeyen sence? Kara zenci mi? Onun silahı yok.»

Grimshaw'ın dalgası, balinanın saldırısıyla yarıda kaldı. Bu kez dümen yekesi parçalanmış, geminin başı, başını alıp gitmişti.

«Su ne kadar?» diye sordu Kaptan Doane.

«Üç metre efendim, şimdi ölçtüm,» diye cevap geldi. «Bence kayığı yükleyip hazırlamak gerek efendim:

sonra, balina bir daha vurduğunda makarayı salmalı, geri kalan yükü ve kendimizi kayığa atmalıyız.»

Kaptan Doane, bu sözleri başıyla onayladı.

«Curcuna başlıyor,» dedi. «Hepiniz hazır olun! Kamarot, önce sen atla, kronometreyi sana uzatacağım.»

Nishikanta, o koca gövdesinin etli omuzuyla kaptanı omuzladı, gömleğini açtı, silahını gösterdi.

«Bunca insan kayığa sığmaz,» dedi. «Kamarot da bu sığmayacaklardan biri. Anlaşıldı mı? Bunu aklından çıkarma. Kamarot bu kayığa sığmayacaklardan biridir.»

Kaptan Doane, soğukkanlılıkla koca otomatiği inceledi, bilincinin gerilerinde, San Francisco'daki apartman dairesinin görüntüsü alev alev yanmaktaydı.

Omuz silkti. «Zaten bunca süprüntü kayığa fazla gelir. Haydi, başla, yap seçimini, ama unutma ki denizci olan benim burda, ve eğer, ömründe bir daha o tefeci dükkanlarına kendi gözlerinle bakmak istiyorsan, bana iyi bakılmasını sağla... Kamarot!»

Daughtry bir adım beri geldi.

«Seni kayığa alamayacağız. Yer yok... daha birkaç kişiye de yer olmayacak, çok üzgünüm.»

«Yaşasın!» dedi Daughtry. «Ben de gel diyeceksiniz sandım da ödüm kopuyordu, efendim... Kwaque, benim eşyalarımı öbür taraftaki sandala yerleştir.»

Kaptan yardımcısı suyun yüksekliğini son olarak bildirmek üzere üç buçuk metre diye bağırır, tayfalar yükte hafif eşyayı yarı inik kayığa fırlatırken, Kwaque, kamarotun buyruğunu yerine getirdi.

Düşük omuzlu, bir doksan boyunda, kereste kadar ince ve uzun renksiz denecek kadar ağarık mavi gözlü, teni ve saçları, bu renksizliğe uygun solgunlukta olan İskandinavyalı genç bir tayfa Kwaque'a yardım etmeye koyuldu.

«Buraya bak Koca John,» dedi ikinci kaptan, «Senin sandalın burda. Buraya çalış.»

Öteki, bir an durdu, utangaç utangaç gülümseyerek, «Ben bu tarafta gitmek istiyorum,» dedi.

Nishikanta duruma el koydu. «Bırak, bırak gitsin.» dedi. «Yükümüz ne kadar azalırsa o kadar iyi olur. Başka gitmek isteyen var mı?»

«Var,» dedi Dag Daughtry. «Biranın geri kalanı da benim kayığa gider... Elbet bir diyeceğin yoksa. Pazarlığa kalkarsan durum değişir elbet...»

Nishikanta, öfkeli yüzünün tümüyle tükürür gibi, «İki sent...» diye söze başladı.

«İki değil, iki milyar sent versen zırnık alamazsın benden, koca pinti,» diye cevap verdi Daughtry. «Onların dizginini eline almışsın, ama ben de senin ne mal olduğunu anlamışım. Şimdi bana iki milyar sent versen çöpümü alamazsın! Hey, Koca John! Şu kasayı, sonra da şu yarım kasa birayı karşıya götür, benim sandala koy... Nishikanta, elini kıpırdatayım, deme canına okurum ha.»

Simon Nishikanta, hiç bir yerini kıpırdatamadı, aslında ne yapacağını bilemiyordu. Bu kararsızlıktan onu bir çığlık kurtardı.

«Geliyor!»

Balina, biraz daha odun kırar, *Mary Turner*, iskeleti çıkarılmış bir fil gibi sağa sola yalpalanırken, herkes bir şeylere tutunmak üzere koşuştu ve tutundu.

«İndirin! Haydi! Çabuk olun!»

Kaptan Doane'ın buyruklarına çabucak uyuldu. Tayfaların çözüp hazırladığı sandal yükseldi, ve uskunanın yanısıra sulara kondu, bir yandan da, yiyecekler, kişisel eşya torbaları, içine atılıyordu.

Daughtry, «Merak etmeyin, gidersiniz, gidersiniz, telaşlanmayın efendim, durun size yardım edeyim,» diyerek kronometreyi Kaptan Doane'ın elinden aldı, kaptan kayığa iner inmez kendisine uzatmak üzere bekledi.

«Haydi, Greenleaf,» diye seslendi Grimshaw Eski Gemiciye.

«Ah, çok teşekkür ederim efendim,» diye cevaplandı bu çağrı. «Sanırım öteki sandalda daha çok yer olacak.»

«Ahçıyı istiyoruz!» diye seslendi Nishikanta. «Gel buraya sarı maymun! Atla!»

Yaşlı, küçük, titrek Ah Moy, kararsızdı. Onun, şişman tefecinin silahına, ve Kwaque'la Daughtry'nin cüzzamlarına bakıp ikisi arasında bir seçim yapmaya çabaladığını, iki kayığı kafasında evirip çevirerek hangisinin daha hafif olduğunu saptamaya uğraştığını kimse bilmiyordu ama, adam, apaçık durmuş, düşünüyordu.

Torbasını yerde sürümeye davranarak. «Ben öteki sandalla gideceğim,» dedi birden.

«Haydi!» diye buyurdu Kaptan Doane.

Bir Labrodor köpeği olan Kırpıntı, bütün o heyecan yaşanırken oynayıp zıplamış *Mary Turner*'ın bütün insanlarının aşağıdaki kayıkta olduğunu görünce de, demirlerin üzerinden atlayıp, yiyecek ve eşya yığının üzerine konmuştu.

Kayık sallandı; Nishikanta, elinde otomatiği bağırdı:

«Fırlatın şunu! Gemiye atın!»

Tayfalar buyruğa uydu, ve havada kısa bir uçuş yapmış olan Kırpıntı, kendini gerisin geri *Mary Turner*'ın güvertesinde buldu. Ne olursa olsun, bunu bir eşek şakası olarak kabul etti ve kendisine yeni oyunlar bulmak üzere sağda solda kıvır kıvır dolaşmaya koyuldu. Bir yakın dosta iyi niyetle yaltaklanır havasında hafif bir homurtu çıkararak, şimdi güvertede dolaşmakta olan Michael'a sırnaştı, ve karşılığında tersleyici bir hırlama aldı.

«Onu da kolleksiyona ekleyeceğiz gibi görünüyor ne dersiniz efendim?» dedi Daughtry. İri köpek yavrusunun başına elini koyup ona güven vermek üzere de bir an için işini bıraktı, ve bu özveri karşılığında, yav-

runun mutlu dilinden elinin üzerine sıvanan sevecen ödülü aldı.

Ortalama yönetim yetisinin üstünde bir beceriklilige sahip olmayan kamarot, birinci sınıf kamarot, değildir. Dag Daughtry birinci sınıf kamarottu. Eski Gemici güvenli ve rahat bir köşeye yerleştirdikten sonra, Koca John'u kayığı çözmeye, makaraları takmaya koştu, Kwaque'ı arta kalan içme suyunu uygun kaplara doldurmaya. Ah Moy'u da mutfaktaki yiyecekleri silip süpürmeye yolladı.

İnsan, yiyecek ve mülkle tepeleme dolu olan öteki sandal, tehlike merkezinden yani *Mary Turner*'dan hızla uzaklaşmaya bakıyordu: ancak daha yüz metre bile gitmemişti ki, hınçlı ana, uskunaya çullanmak üzere yaptığı saldırının başarıyla sonuçlanmaması karşısında, o hızla döndü, okyanusu yara yara ilerledi. Kudurttuğu suların tümü kayıkla sarmaş dolaştı şimdi. Kayığın öyle yakınından geçti ki, o yandaki kürekçiler, küreklerini içeri çektiler. Koca sandalın kıç tarafı bir süre görünmez oldu. Otomatiğini daha elinden bırakmamış olan Nishikanta, kaptığı rahat yerinden kalkıp, kayığın ta ortasına kapaklanmak zorunda kaldı. Dengesini yitirmeme çabasıyla aptalca çırpınırken de silahı elinden kaçırdı, suların içinde yiten kara demirin ardından bile bakamadı.

«Hah hah ha!» diye seslendi Daughtry. «Kaç paraydı o Nishikanta! Gitti paralar! Dizginler de elinden gitti! Oysa ben senin ne bok olduğunu biliyorum! Yiyecek sıkıntısı çekmeyeceksiniz. Biftek! Elinizin altında! Önce onu yiyin, olur mu! Evet, kokarca alt tarafı, ama n'aparsınız! İnsan darda kalınca bunun gibi kokarcaları bile yer! Bana kalırsa bir gece öncesinden tuzlu suya basın da fazla kokmasın!»

Hiç de rahat bir yer kapamamış olan Grimshaw, Daughtry'nin sözleriyle de biraz uyanarak birden fırladı, şişko tefeciyi ensesinden yakaladı: sonra hiç de kaba ve haşin olmayan bir tavırla, hafifçe itti, yüzükoyun yere kapakladı.

Okyanusun yüz metre ötesinden. «Hah-ha!» dedi Daughtry.

Grimshaw, bundan sonra hiç acele etmeden o rahat yere oturdu.

«Gelmek ister misin?» diye seslendi Daughtry'ye.

«Hayır, teşekkür ederim efendim,» diye cevap verdi beriki. «Çok kalabalığız. Bu kayıkta daha rahat gideriz.»

Kimi kayıktaki suları boşaltırken, kimi eğilip küreklere sarıldı, ve tekne, can havliyle uzaklaşmaya koyuldu. Bu arada Daughtry Ah Moy'u yanına alarak kamaranın döşemesindeki delikten ambara indi, eline geçirdiği yiyeceği ona uzattı.

Aşağıda bu işi yapmaktayken, ana balina bir kafa daha indirdi uskunaya. Daughtry'nin çıkan sesten anladığı kadarıyla, kuyruğuyla da harap gemiyi okşayarak mizana direklerini, ve daha güvertede az yüksek ne varsa indirdi. O uçsuz bucaksız koca deniz bu kez inip kalktığında, iyice can çekişen gemi kalıntısı üzerindeki direkler, yelkenler ne varsa sulara katıldı.

Girdikleri delikten çıkıp da olanları gördüklerinde, «Ne balinaymış ha!» diye ünledi Daughtry Ah Moy'a.

Ah Moy, mutfakta alınacak başka yiyecekler olduğunu hatırladı, oraya yollandı; bu arada Daughtry, Kwaque ve Koca John bütün ağırlıklarını iplere asarak tekneyi kaldırdılar, sallandırdılar.

«Bir saldırı daha yapsın, indireceğiz. Her şeyi içine atıp bu tahta parçalarından ayrılacağız,» dedi Kamarot Eski Gemiciye. «Vaktimiz var. Bir darbe daha yiyince yan yatsa bile şimdikinden daha hızlı batmayacak bu meret.»

Bunları söylediği sırada alt güverte, okyanusla aynı düzeydeydi ve gemi beceriksiz hareketlerle yalpalıyordu.

Birden aklına geldi, «Heeey!» diye seslendi. Sesi yönelttiği Kaptan Doane bir hayli uzaktaydı şimdi.

«Markiz Adaları hangi yönde? Ve ne uzaklıkta efendim?»

«Kuzey-kuzey doğu!» Kaptanın sesi güç duyuluyordu. «Nuka-Hiva'yı bulacaksın! İki yüz mil kadar!»

«Sağolun efendim,» diye bağırarak baş tarafa koştu kamarot, dürbünü söktü, dümen pusulasını aldı, tekneye döndü.

Balina saldırısını biraz geciktirince, vazgeçti diye düşündüler. Sekiz mil kadar ötede, hayvanın kabarttığı suları izlerlerken, *Mart Turner* yavaş yavaş batmaktaydı.

Daughtry, Koca John'a «Belki de bir daha gelmez,» derken, yeni bir ses konuşmaya katıldı.

«Cocky! Cocky!»

«Sen kusur kaldın! Aman sen kusur kaldın!» dedi Koca John. Öfkeliydi.

Daughtry, dümen yekesinin bulunduğu yönden bir yerlerden gelen sesin sahibini aranırken, «Onu da alacağız, onu da alacağız!» diye keyiflendi. Yığın yığın yıkıntılar arasında yol açа açа direkleri tahtaları kaldıra koya ilerledi, ve bir çubuğun üzerine tünemiş duran küçük, beyaz hayat parçasını buldu. Cocky, tüylerini dikip indirmekte, pembe boynunu doğrultup dikmekteydi. Daughtry, dünyanın gidişine, gemilerin ve denizlerdeki insanların durumuna, en içten, en insancıl sözcüklerle rahat rahat söverken, papağana elini uzattı.

Papağan, Daughtry'nin çağırgan işaret parmağına bastı, sonra çabucak koluna, ordan da omuzuna yürüdü, incecik pençelerini gömleğin tiril tiril kumaşına gömdü, öyle bir bastırdı ki, kumaşın altındaki etler acıdı; başını kulağa yanaştırdı, kurtulmuş olmanın verdiği rahatlık ve duyduğu güvenle, mutluluğunu, dile getirdi:

«Cocky! Cocky!»

«Seni gidi yaramaz,» dedi Daughtry.

«Yaşasın!» diye cevap verdi Cocky. Papağanın bu sözleri Daughtry'nin ses tonuyla söylemesi kamarotu öyle bir şaşırttı ki, bir an için kendisinin konuştuğunu sandı.

«Seni gidi yaramaz,» diye tekrarladı Daughtry ve kulağıyla yanağını papağanın tüylü ve yuvarlak kafasına sürttü. «Bazı insanlar da bu dünyada yalnız insanların sayı saymayı bildiğini sanır.»

Balina gecikmesini sürdürüyordu, okyanus da alt güvertedekilerin ayaklarını yıkamakta olduğundan, Daughtry teknenin indirilmesini buyurdu. Ah Moy, bir an önce sandala atlamaya bakıyordu. Çinli'nin bu acelesinin, geminin batacağından duyduğu korku sonucu olduğunu sanan Daughtry yanılmaktaydı. Ah Moy'un acelesi, teknede, Kwaque'ın ve kamarotun bulunduğu yerden çok uzak, en uzak yere oturmaya bakmasındandı.

Tekneye yüklenecekleri rastgele fırlatıp bir yere yığdılar, kendileri de yerlerini aldılar. Ah Moy, baş taraftaki küreği kaptı, öte yanda, arkada, Koca John, Kwaque ve Daughtry (Cocky daha omuzunda) ardarda oturmuşlardı. Michael yiyecek ve eşya yığınının tepesinde, başını *Mary Turner*'a doğru uzatmış bakıyor, bir yandan da, aptal gibi oyun peşinde koşan, sırasıymış gibi kendisiyle boğuşmak isteyen Kırpıntı'yı tersliyordu. Eski Gemici, dümenin üstünde dikilmiş durmaktaydı; küreklerin suya daldırılması buyruğunu o verdi.

Michael'ın keskin hırlayışı, balinanın gelmekle kalmayıp, kendilerine çok yakın bulunduğunu haber verdi. Ama ana saldırmıyordu. Düşmanını incelermiş gibi yavaş yavaş uskunanın çevresinde bir çember çizdi.

«Vura vura kafası acımış olacak, acıyı ancak duyuyor belki de,» diye sırıttı Daughtry; yoldaşlarının korkmaması için böyle konuşmuş, zar zor da sırıtmıştı bile.

Daha kürekleri suya on, on iki kez daldırdılar daldırmadılar, Koca John'dan gelen bir bağrış, hepsinin gözlerini uskunanın üst güvertesine çevirdi. Burada, koca bir sıçanın peşine düşmüş koşuşan kedi görülmekteydi. Yükselen suların dışarlara fırlattığı anlaşılan başka sıçanlar da gördüler.

«Kediyi bırakamayız,» dedi Daughtry. Sesinde, yoldaşlarından onay isteyen bir incelik vardı.

«Yok, bırakamayız,» diye cevap verdi Eski Gemici. Vermesiyle de dümeni kırması bir oldu.

Balina, turalaması sırasında iki kez tekneyi havalandırıp oturttu, bu arada kedi alınıp kurtarıldı ve kürekler çekilmeye başlandı. Balina, onları umursamaz görünüyordu. Yavrusunun ölümü, o koca şeyden, uskunadan gelip konmuştu üzerlerine; ve acısının gazabını uskunaya yöneltmişti ana.

Daha iyice uzaklaşmamışlardı ki, balina döndü, ileri ileri yüzdü, yarım mil kadar uzaklaştıktan sonra top mermisi gibi uskunanın üzerine yürüdü.

«Şimdi iyice su almış olan uskuna canına okuyacak hayvancığın,» dedi Daughtry. «Kürekleri sıkı tutup gözleyin bakalım.»

Mary Turner'ın yediği en güçlü darbe oldu bu. Islak bakır levhalar, güneşte ışıldaya ışıldaya havalarda uçar, tahta kısımlar çatur çatur bağırarak paramparça yerlerinden fırlarken, uskunanın parçalanmadık yeri kalmadı denebilirdi.

Balinanın çılgınlar gibi ordan oraya atılarak saldırılarını sürdürdüğünü gören Daughtry, «Tam bir nakavt!» diye bağırdı. «İkisinin de sonu geldi!»

«Üskunanın sonu daha çabuk gelecek,» dedi Kwaque. Tam bu sırada, *Mary Turner*'ın demir parmaklıkları gözden kaybolmaktaydı.

Çabucak battı. Direği de birkaç saniye içinde kayboldu. Geriye, denizin yüzünde çırpınıp duran balina kaldı.

«Hiç de övünülecek bir yanı yok bu olayın!» dedi kendi kendine Daughtry. *Mary Turner*'ın artık görünmediği noktaya dalıktı gözleri. «Bize kimse inanmayacak. Böylesine sağlam bir tekne batsın, hele yaşlı bir ana-balina tarafından bile bile batırılsın, yok! Olamaz! O Honolulu'da gördüğüm adam batan *Essex* gemisin-

den kurtulan tek canlı olduğunu öne sürdüğünde ben nasıl inanmadıysam, kimse de bana inanmayacak.»

Eski gemici, «Güzelim uskuna, güzelim tekne» diye mırıldanıyordu. «Hiç bir üç direkli uskunada, böylesi güzel yelken dalgalanmamıştır, dünyada hiç bir üç direkli uskuna, rüzgârla böylesi güzel anlaşmamıştır.»

Boyunduruk altına girmemek için bir kez bile evlenmemiş olan Dag Daughtry, çıpa zinciriyle bağlı bulunduğu tekne dolusu sorumluluğunu gözden geçirmekteydi şimdi. Soydaşlarının bıçağından kurtardığı kara hilkat garibesi Yeni-Gine yerlisi Kwaque; kaç asır yaşında olduğu aşağı yukarı bile saptanamayan ihtiyar küçük deniz ahçısı Ah Moy; sevgili, saygın, ve de onurlu Eski Gemici; boyu devlerin santimleriyle, aklı çocukların aklıyla ölçülen genç İskandinavyalı Koca John; eşsiz köpek, köpek olduğuna inanılamayan köpek Killeny Boy; inanılmayacak kadar aptal, ve tombul köpek Kırpıntı; tatlı bir çocuk gibi yaramaz, keskin bir kılıç gibi buyurgan beyaz tüylü hayat yudumu, Cocky; Ah Moy'un bacakları arasına sığınmış duran sıçan düşmanı koca kedi. Ve Markiz Adaları, şimdi durmuş ya da başka diyarlara gitmiş, ama kuşkusuz sabah güneşinin göklerde belirlemesiyle can bulacak olan rüzgar da yardım ederse, iki yüz mil sonra ayakları altına serilecek...

Kamarot, göğüs geçirdi. Birden, bebekliğinde babasının okuduğu eski pabuçtan evde oturan ihtiyar kadın kitabında gördüğü resim canlandı gözünün önünde. Elinin tersiyle alnındaki teri sildi, alnının ortasında iki kaşı arasındaki yörenin duygusuz olduğunun farkına varır gibiyken:

«Eee, çocuklar,» dedi. «Böyle küreklere asılmakla Markiz Adalarına varamayız. Biraz da rüzgar gerek. Şu anda, istersek bir mil kadar yol alır, şu ateşi daha sönmemiş hayvanla aramızı açabiliriz. Belki canlanır, belki canlanmaz, ama gene de, içim rahat değil.»

ON ALTINCI BÖLÜM

İki gün sonra, *Mariposa* gemisi, Tahiti'yle San Francisco arasında alışageldiği yönde seyrederken, yolcularından güvertede halka atmaca oynayanlar demir halkalarını, sigara salonunda iskambil oynayanlar kağıtlarını, güvertede sezlonglarda kitap okuyanlar kitaplarını bırakarak, rüzgarı peşine takmış denizin ortasından doğru kendilerine yaklaşan küçük tekneye bakmak üzere güverte demirlerine tutundular. Koca John, Ah Moy ve Kwaque'ın yardımıyla yelken indirip, direği yatırdığında, yolcular hep bir ağızdan ama hepsi de değişik tonda kahkalar savurdular. Okyanusun ortasında parçalanmış bir geminin yolcularının böyle kurtarıldığını hiç duymamışlardı. Gördükleri, düşlediklerini doğrulamıyordu.

Bütün yükü, yatağı yorganı, su yüzü görmemiş kupkuru sandıkları, bira kasaları, kedisi, iki köpeği, bir beyaz papağanı, çinlisi, garip kafalı zencisi, solgun dağınık saçlı ince uzun devi, ağarık saçlı Dag Daughtry'si, ve her şeyiyle ötekilere benzeyen Eski gemicisiyle, bu tekneyi Nuhun gemisine benzettiler. Tatile çıkmış bir mimar katibi Eski Gemiciye Nuh adını verdi ve onu öyle karşıladı.

«Heey, Nuh!» diye seslendi. «Şu tufana bak! Görülmüş şey değil! Ararat'ın yerini saptadın mı?»

Gençlerden biri, «Balık tuttunuz mu?» diye seslendi.

«Vay canına! Şu biralara bak! Hem de İngiliz Birası! Bana bir kasa ayırın!»

O güne dek hiç bir batık geminin hiç bir kurtarılmış tayfası, daha neşeli bir kurtarışla kurtarılmamıştır. Çocuklar, Yiten Kabilenin artakalanlarıyla birlikte, İhtiyar Nuh'un ta kendisinin gemiye geldiğini kabul ettiler ve yaşlıca dişi yolculara, koca bir tropik adanın

volkanik bir patlama ve zelzeleyle batıp gittiği üzerine tüyler ürpertici masallar düzdüler.

«Ben, kamarotum,» dedi *Mariposa'nın* kaptanına Daughtry. «Sizin kamarotlarınızla birlikte bu güzel gemiye hizmet etmekten onur duyacağım. Koca John, tayfadır, o da işinize yarar. Çinli geminin ahçısıdır ve zenci, bana aittir. Ama efendim. Mr. Greenleaf, bir beyefendidir, ancak en iyi kamara ve en rahat döşekler onu kabul edebilir efendim.»

Bunların, bir balina tarafından batırılmış *Mary Turner* adlı üç direkli bir uskunadan canlarını kurtaranlardan bir kısmı olduğu haberi yayıldığında, yaşlıca kadınlar, batık ada masalına inandıkları kadar bile inanmadılar duyduklarına.

Kadınlardan biri, «Kaptan Hayward,» dedi. «*Mariposa'yı* bir balina batırabilir mi?»

«Şimdiye dek hiç öyle batmadı,» diye cevaplandı sorusu.

«Ben demiştim zaten!» diye güldü kadın. «Denizlerdeki gemileri balinalar batıramaz ki, değil mi kaptan?»

«Hayır hanımefendi, batıramaz. Ama gene de bu beş adam öyle söylüyor.»

«Denizcilerin yalanı boldur, değil mi?» diye şımardı bu kez kadın.

«Dünyanın en büyük yalancılarıdır, hanımefendi. Size bir şey söyleyeyim mi, kırk yıllık bir denizci olarak, yeminliyken bile kendime inanmıyorum.»

Dokuz gün sonra, *Mariposa* Golden Gate'dan girdi ve San Francisco limanına yanaştı, *Mariposa* gemisinin, gazetecilerin bile inanmadığı uyduruk bir masalın kahramanları olduklarını söyleyen bazı deniz serserilerini kurtardığı haberi, ilkokuldan yeni çıkmış tüysüz gazeteciler tarafından her zamanki saçma gazeteci palavracılığını yansıtan yarım sütunlar halinde yerel gazetelerde çıktı ve bu haber, küçücük bir an için de olsa San Francisco'luları eğlendirdi. Saçma gazeteci palavracılığı, genellikle, olağanüstü bir gerçeği yalan

gösterir. Yaşamlarının bütün heyecanlarını, sinema filmlerine borçlu olan, gerçek dünyayı ve onun büyüklüğünü görmeyen zenginler takımı, kent gazeteleri ve yeni yetme gazeteciler böyledir işte.

«Balina mı batırmış?» diye soruyordu sıradan bir zengin. «Saçma. Düpedüz saçma. 'Eleanor'un Serüvenleri' filminden, ne gördüm, biliyor musun? Ama söylemem git kendin gör, kaçırılmaz bir film, aahh...»

Böylece, Daughtry ve yolcuları, ertesi sabah gazetecilerin, dev bir deniz anasının saldırısına uğramış bir İtalyan istakoz avcısının başına gelenler konusunda araştırma ve incelemeler yaptığı, ve bir diğerininkini tutamaz öyküler yarattığı bir saatte, sessiz sedasız Frisco Town'a geldiler. Koca John, hemen gözden kayboldu. Bir denizciler yurduna başını soktu; bir hafta sonra da Denizciler Birliğine yazılarak, kereste yüklemek üzere Oregan'a giden bir gemiye girdi. Ah Moy, karaya ayak bastıktan sonra Federal Göçmen Birliğinin karantina barakalarından öte gitmedi; ordan da ilk posta gemisiyle Çin'e sepetlendi. *Mary Turner*'ın kedisini, *Mariposa*'daki denizciler evlat edindi ve *Mariposa* Tahiti'ye döndü. Kırpıntı'yı karaya çıkaran ikinci kaptan, onu evine götürüp ailesinin bağrına bastırdı.

Kenara koyduğu birkaç kuruş parayla karaya ayak basan Dag Daughtry, kendisi ve geri kalan eline bakanları — yani, Charles Stought Greenleaf, Kwaque, Michael, ve küçücük de olsa, Cocky için iki küçük oda kiraladı. Ama Eski Gemicinin kendisiyle uzun süre bir arada oturmasına razı olmadı.

«Bu işin şakası yok, efendim,» dedi ona. «Bize anapara gerek. Anaparanın ilgisini çekmek zorundayız, bunun için de ilgi çekici şeyi yapmak gerek. Bugünden tezi yok, kendinize iki bavul alacaksınız. Bir taksi tutup, kerli ferli bir beyefendi olarak Bronx Otelinin önüne dayanacaksınız. Çok lüks bir oteldir, ama insan isterse, ucuza patlatabilir onun lüksünü. Küçücük bir oda, arkalardan... Yemeği de dışarda yediniz mi, tamamdır.»

«Ama Kamarot, benim param yok ki,» diye karşı çıktı Eski Gemici.

«Olsun efendim, elimden geldiğince destek olacağım size.»

«Ama dostum, benim usta bir dolandırıcı olduğumu biliyorsun. Ötekileri nasıl dolandırdımsa, seni de dolandırabilirim. Ama sen... sen... yahu sen benim dostumsun, anlamıyor musun?»

«Anlamaz olur muyum, ayrıca söylediğiniz için de teşekkür ederim efendim. Ben de bu yüzden yanınızdayım ya. Define meraklısı birkaç aptal daha topladınız gemiyi de hazır ettiniz mi, beni gemiye kamarot olarak alırsınız. Kwaque'ı da, Killeny Boy'u ve ailemizin hepsini de yanınıza alırsınız. Beni evlat edindiniz şimdi. Sizin büyük oğlunuzum, öyleyse benim sözümden çıkmayacaksınız. Bronx tam size göre bir otel, değil mi? Adı da şatafatlı. Önemli olan havadır. Yekürküm ye dünyası. Söylediklerinizden çok otelinizin adına kulak verecektir dinleyenler. Şöyle rahat bir maroken koltuğa kaykılıp, elde okkalı bir puro, yanıbaşınızda yirmi sentlik bir içkiyle defineden söz ettiğinizi düşünün bir? Bu görünüm başlı başına bir define! İnanmasınlar da n'apsınlar? Haydi, buyrun efendim, şimdi gidip o bavulları alalım.»

Eski gemici, bir kez daha dünyaya gelerek, taksiyi Bronx'un kapısına çekti; şimdi tarihe karışmış eski süslü yazısıyla «Charles Stough Greenleaf»ini yazdı ve onu yıllardır yoksullar çiftliğinden uzak tutan çalışmalarına bir kez daha başladı. Dag Daughtry de, ondan aşağı kalmayarak iş aramaya koyuldu. Bu, çok gerekliydi. Çünkü çok pahalı harcamaları olan bir adamdı. Kwaque, Michael ve Cocky'den oluşan ailesi yiyecek ve barınak isterdi; Eski gemicinin birinci sınıf otelde kalması bu harcamadan da daha pahalıydı; ve ayrıca, altı şişeyle doyan bir susuzluk alışkanlığı vardı.

Ne var ki, dönem, sanayi buhranı dönemiydi. İşsizlik sorunu. San Francisco hemşerilerinin omuzlarında

giderek ağırlaşmaktaydı. Gemilere, şileplere gelince, bu alanda da, bir kamarot kadrosuna üç kamarot düşmekteydi. Dag Daughtry sürekli bir iş bulamadı, yaptığı ufak tefek işler, masraflarını karşılamaya yetmiyordu. Belediyeye girip çöpçülük bile yaptı. O işten bile çıkmazdı ama, üç gün çalıştıktan sonra, tarafsız uygulama dedikleri bir işlem gereği, üç günlük çalışmayla daha uzun süre yaşayabilecek bir başka işsize yer açmak üzere kendisine yol verildi.

Daughtry, Kwaque'ı çalıştırırdı, ama Kwaque'ın adam olması olanaksızdı. Sydney'yi yalnızca gemi güvertesinden görmüş olan zenci ömründe kente ayak basmış değildi. Onun bütün bildiği gemiler dünyası, uzaklardan seçilebilen Güney Denizi adaları ve Melanezya'daki yurdu olan King William Adası'ydı. Bu durumda, Kwaque o iki odada kaldı, sahibi için yemek pişirmek, silip süpürmek, Michael ve Cocky'ye bakmak işlerini yüklendi. Büyük çiftliklerde, mercan kıyılarında, koca gemilerde koşturmaya alışık olan Michael'a göre, bu yaşantı, bir tutuklu yaşantısıydı.

Ama akşamları, kimi zaman Kwaque'la birlikte, Kamarotun peşine takılırdı. Kaldırımlardaki insan kalabalığından çok sıkılıyordu Michael. Öyle ki, gün geçtikçe, bu insan tanrılar, Michael'ın gözünde değerlerini yitirdiler. Birçok tanrı karşısında şaşırıp kaldığı, düş kırıklığına uğradığı oldu; öte yanda, Kamarotun İbrahim Peygambervari bağrı, kabalığın ve tehlikenin hiç uğramadığı barınak olma özelliğini koruyor, bu yerin değeri giderek artıyordu.

Yirminci yüzyıl kent yaşantısını, yaşayanların kafasına kakan sözler, «Bastığın yeri gör,» sözleriydi. Michael, alçaklarda yürüyen dört ayaklı İrlanda teriyerinin varlığını ve yürüme hakkını yokumsayan, yavaş yürümek nedir bilmeyen deri kaplı insan ayaklarının sayısız, binlercesi arasında kendi ayaklarını kollarken, bu sözleri öğrenmekte gecikmedi.

Kamarotla birlikte yapılan yürüyüşler, her akşam,

hiç şaşmadan bardan bara götürürdü onları. Burada, yüksek taburelerin üzerinde, yerde ayakta dikilerek, ya da masalara oturarak içilir, konuşulurdu. Bu iki şeyi de yapan genellikle erkekler olurdu. Kamarot da, günlük altı şişesi yerini bulduğunda eve yollanır, yatardı. Kamarot, ve bu arada Michael, pek çok kişiyle tanıştı. Bunların çoğu kıyı denizcileri, ya da gemicilerdi. Aralarında pek çok liman işçisi de yok değildi.

San Joaquin ve Sacramento nehirleriyle körfezde sefer yapan bir geminin kaptanından, *Howard* gemisinde ahçı ve tayfa olarak çalışma sözü kopardı Daughtry. Sekiz ton yük taşırdı bu gemi, ve demokratik olsun diye, Kaptan Jorgensen, ahçıyla, iki tayfayla birlikte boyuna yükleme ve boşaltma yapar, gece demez gündüz demez, dalga fırtına demez çalışırdı; adamların biri dümende, üçü uykuda olur, böyle nöbetleşe, durmadan seyreder, doldurur, boşaltırlardı. Fazla mesai değil, çifte mesai, hatta daha fazlası yapılıyordu böylece ama, yemek boldu ve ücretler de ayda kırkbeş dolarla altmış dolar arasında değişiyordu.

«Valla da atacağım,» dedi Kaptan Jorgensen. «Bu Hanson ahçısını anasından doğduğuna pişman edip atacağım işten. Atıp seni alacağım... hav havı da.» Sözün burasında işten nasır tutmuş ağır ve sevecen elini Michael'ın başına koydu. «Güzel bir hav hav bu. İşçiler limanda uyurken, ya da demir nöbetinde böyle bir hav hav çok işe yarar.»

Hemen çıkar Hanson'ı,» diye üsteledi Dag Daughtry. Ama Kaptan Jorgensen o ağır başını ağır ağır iki yana salladı.

«Önce anasından doğduğuna pişman edeceğim.»

«Şimdi dövsene,» diye üsteledi Daughtry. «Bak, şurda, köşede duruyor.»

«Yok, olmaz. Kuyruğuma basmalı. Dövmemin bir nedeni olmalı. Çok nedeni var, var ama, herkesin gözüyle göreceği bir hır çıkarsın istiyorum. Herifi para-

larken 'Yaşa Kaptan, istedi!' diye bağırsın herkes. Sonra anında seni alacağım Daughtry.»

Kaptan Jorgensen tasarladığı dayak konusunda sabırlı olmasaydı, Hanson, dayağı gerektirecek kışkırtmayı yapmada gecikmeseydi, Michael, Kamarot'la birlikte *Howard* gemisine girecek, Michael'ın bu yeni ortamdaki deneyimleri, alnına yazılandan çok başka olacaktı. Ama alnına yazılan yazılmıştı, ve Michael'ın elinde olmayan bazı rastlantılar, ya da rastlantılar zinciri, beklenmedik olaylar yaratıyordu. Bu olayları engellemek, değiştirmek, yaşamak ya da yaşamamak hatta onların bilincine varmak, Kamarotun elinde olmadığı gibi Michael'ın da elinde değildi. İleride sahnelerde çalışacağı, büyük işkence karabasanlarına gömüleceği, o dönemde, evrenin en zalim falcısının küresinde, ya da kavrayışında beliremeyecek kadar uzak bir olasılıktı. Dag Daughtry'nin kaderine gelince, Kwaque'ınkini olduğu gibi onunkini de dünyanın en çılgın tıp önsezileri bile sezemezdi.

ON YEDİNCİ BÖLÜM

Bir gece, Dag Daughtry Samancılar Yuvası denen bir meyhanede, bir masada oturuyordu. Kafası bozuktu. İş bulmak her zamankinden güçtü bugünlerde, ve biriktirdiği paranın da dibine darı ekilmişti. O gün, akşamüstü, az önce emekli bir kocakarı doktorunu, umulmadık büyüklükte bir lokma koparmak üzere tavladığını, bunun da şimdiye dek yaptığı tek gelişme olduğunu bildiren Eski Gemiciyle bir telefon oturumu yapmışlardı.

«Yüzüklerimi rehine vereyim,» diye üstelemişti Eski Gemici telefonda. Bu öneriyi daha önce yapmamış değildi.

«Olmaz efendim,» diye cevap vermişti Daughtry. «İşimizin demirbaşı onlar. Forsumuz. Havamız. İnsanların söyleyemeyeceği sözleri söyler onlar. O sözler de çok gerekli bizim için. Bu gece düşüneyim, yarın sabah görüşürüz efendim. O yüzükleri sıkı tutun ve o doktora da fazla yüz vermeyin. Bırakın kendi ayağıyla gelsin. Başka yolu yok bu işin. Kendinizi koyvermeyin. İşler tıkırında sayılır. Sakın baş eğmeyin. Hiç merak etmeyin Dag Daughtry daha düşmedi.»

Ama bu Samancılar Yuvasında otururken, düşmesi çok yakınmış gibi geldi. Cebinde, tam tamına gelecek haftanın kirasını karşılayacak kadar para vardı. Onun da kaporası üç gün gecikmiş bulunuyordu ve asık suratlı ev sahibesi bu gecikmeyi kendisine hatırlatmakta gecikmemişti. Evdeki yiyecek, hesaplı davranılırsa bir gün daha yeterdi. Eski gemicinin ucuz otel faturası iki haftadır ödenmemişti; otel birinci sınıf olduğundan, durum hiç iç açıcı değildi. Öte yanda Eski gemicinin cebinde, definecilik oynamak isteyen emekli doktora

bir servetmiş gibi gösterilmek üzere topu topu iki dolar vardı.

Ancak, bütün bunlar bir yana, en kötüsü, Dağ Daughtry'nin günlük şişe hakkı üç şişe eksilmiş bulunuyordu. Kendisi ve ailesiyle, sokağın ortası arasında dikili tek duvar olan kira parasına dokunmaya da yüreği elvermiyordu. Petaluma'dan bir uskuna yükü samanla az önce dönmüş olan Kaptan Jorgensen'le bira masasına oturmasının nedeni buydu. Adam, iki bira içmişti, ve daha susuzluk belirtisi göstermiyordu. Bir bira daha istemek yerine saatlerce çalışmaktan ve yürümekten yorgun düştüğünü vurgularcasına yayık yayık esniyor, saatine bakıyordu. Ve Daughtry'ye daha üç şişe bira gerekti! Üstelik, Hanson da daha dayak yememişti, dolayısıyla uskunadaki ahçılık, geleceğin bilinmeyen uzaklarında durup durmaktaydı.

Böyle ne yapacağını bilmez halde kara kara düşünürken, kendisine bir kulplu bardak fıçı bira sağlayacak bir fikir geldi aklına. Fıçı birasını pek sevmezdi ama şişe birasından daha ucuzdu ne de olsa.

«Kaptan be,» dedi. «Şu Killeny Boy'un ne akıllı olduğunu biliyor musun? Sen ben gibi sayı saydığını biliyor musun örneğin?»

«Pöh!» diyerek kafasını yamulttu Kaptan Jorgensen. «Cambazhanelerde nice köpek görmüşüm. Hepsi numara. Köpekler bir, atlar iki, sayı sayamazlar.»

«Ama bu köpekler sayar,» diye devam etti Daughtry. Sözlerine fazla önem verir görünmüyordu. «Bu köpek sayar, sen de şaşar kalırsın. Şimdi seninle bahse girerim istersen. Köpeğin duyacağı sesle bağıra bağıra garsondan iki bira isteyeceğim, sonra garsona bir bira getirmesini fısıldarız, adam bir birayla geldiğinde Killeny Boy ayaklanıp garsona havlayacak, tamam mı?»

«Hah hah haay!» dedi kaptan «Nesine?»

Kamarot cebindeki on senti yokladı. Killeny Boy yüzünü kara çıkarırsa, kira parası bozulacak demekti. Ama Killeny onun yüzünü kara çıkaramazdı ve çıkar-

mayacaktı. Böyle düşündü ve cevabını verdi.

«İki bira parasına bahse girerim.»

Garson çağrıldı, kulağına söylenecek söylendikten sonra köşede, Kwaque'ın ayakları dibinde oturmakta olan Michael çağrıldı. Kamarot masaya bir sandalye daha çekip onu çağrınca, Michael kuruldu, oturdu, beklemeye başladı. Kamarot ondan bir şey bekliyordu, gösteriş yapmasını istiyordu. Ve o hazırdı. Gösteriş yapmaya istekli, hevesli olduğundan değil, kamarota karşı duyduğu sevgiden hazırdı Michael. Michael'ın aklının sade işleyişinde, sevgiyle hizmet aynı şeydi. Nasıl ki Kamarot'un hatırı için ateşe atlamaya hazırsa, şimdi de, Kamarot nasıl isterse, ona öyle hizmet etmeye hazırdı. Ona göre sevginin anlamı buydu. Sevginin tek ifadesi buydu; hizmet.

«Garson!» diye seslendi Kamarot; garson masanın başına dikilince de, «İki bira —Anladın mı Killeny— *İki* bira,» dedi.

Michael, poposunu ve kuyruğunu sandalyeye yerleştirmek üzere kımıldandı, pençesini öylesine masanın üzerine koydu, ve gene öylesine, kordela gibi uzattığı dilini, Kamarotun eğik duran yüzünde gezdirmeye başladı.

Daughtry, «Artık unutmaz,» dedi düz dipli uskuna kaptanına.

«Konuşursak unutur ama,» diye cevaplandı bu sözler. «Şimdi senin hav havı kandıracağız. Hanson'ı dövünce işe alınacağını söyleyeceğim. Sen de Hanson'ı pataklamamın tam zamanı olduğunu söyleyeceksin. Ben de, Hanson pataklanmayı gerektirecek bir şey yapmalı diyeceğim. Sonra ağzı pis aptallar gibi ağız kavgasına tutuşacağız. Hazır mısın?»

Daughtry evet anlamına başını salladı, ve bunun üzerine, Michael'ın içtenlikli dikkatini bir konuşmacıdan ötekine çeviren gürültülü bir tartışma başladı.

Kaptan Jorgensen, garsonun bir bardak birayla kendilerine yaklaşmakta olduğunu görünce. «Ben kazan-

dım,» dedi. «Hav hav'ın aklından çıktı — girdiyse bile yani... Kavga ettiğimizi sanıyor. Aklına yazılan *bir* bira, *iki* bira silindi gitti. Hani dalga gelir de ıslak kuma yazılmış sözleri siler ya, öyle.»

«Ne kadar bağrıp çağırsan, aritmetiği unutmaz Killeny,» dedi. Dedi ama söylediğine pek inanmıyordu. «Hem, kalleşlik yapmaz,» diye ekledi umutla. «Bak görürsün.»

Uzun, saplı ve köpük köpük dolu bir bardak bira, kaptanın önüne kondu, ve kaptan, hemen elini uzatıp bardağa sarıldı. Kendisinden bir şey beklendiğinin bilincinde olan ve el-pençe-divan ve de bir yay gibi gergin beklemekte olan Michael, *Makambo* gemisindeki eski derslerini hatırladı, Kamarotun kımıltısız yüzüne bakarak bir işaret arandı, aradığını bulamayınca, sağına soluna bakınınırken, *iki* değil, tek *bir* bardak birayı gördü. Birle iki arasındaki ayrımı öylesine iyi öğrenmişti ki, iki bardak istenmişken bir bardak biranın getirildiği aklına geldi. —Akla gelen bu şeyin ne olduğu ve nasıl geldiği konusunda yapabileceği açıklama, en ünlü ruh doktorlarının yapabileceği açıklamadan öte gidemezdi— işte, böyle durup dururken yerinden fırladı, öfkesini gırtlağından çıkararak iki ön pençesini masaya dayadı, garsona havlamaya başladı.

Kaptan Jorgensen yumruğunu masaya indirdi.

«Sen kazandın!» diye gürledi. «Biranın parası benden. Garson, bir bira daha getir.»

Michael, iyi ettim mi gibilerden Kamarota baktı, Kamarotun başını okşayan eli yeterli cevabı vermiş oldu.

Uykusu dağılmış, ilgisi dirilmiş olan kaptan, elinin tersiyle bıyıklarındaki bira köpüklerini silerken, «Var mısın bir daha?» dedi. «Belki de yalnız birle ikiyi biliyordur. Üçten ne haber? Ya dört?»

«Farketmez kaptanım. Beşe kadar sayar. Beşten sonraki sayıların adını bilmez ama, beşten fazla bir şey gördüğünde onun beşten fazla olduğunu bilir.»

Köşede duran *Howard*'ın ahçısına, «Hey, Hanson!» diye seslendi Kaptan Jorgensen. «Baksana, hey, kaz kafalı! Gel bir bira iç!»

Hanson geldi, bir sandalye çekti.

«Paralar benden,» dedi Kaptan, «Ama sen söyle Daughtry. Bak, Hanson, bu bir hav hav oyunu. Bu hav hav senden iyi sayı sayıyor. Şimdi üç kişiyiz. Daughtry üç bira söyleyecek. Hav hav *üç* sözünü duyacak. Ben garsona böyle, parmaklarımla iki diye işaret edeceğim. İki bira getirecek. Ve hav hav, garsona bağırıp çağıracak. Anladın mı?»

Bütün bu söylenenler oldu, Michael, istenen şey gereğince yerine getirilinceye dek sakınmasız bağırdı.

«Sayamaz canım,» sonucuna vardı Hanson. «Baktı ki adamlardan birinde bira yok, havladı. O kadar. Herkesin önünde bir bardak olması gerektiğini biliyor. Ondan havladı.»

«Var mısın,» diye böbürlendi Daughtry. Üç kişiyiz. Dört bira söyleyeceğiz. Herkese bir bardak gelecek, ama Killeny gene de garsonla konuşacak.»

Elbette, artık oyunun iyice bilincine varmış olan Michael, dördüncü bardak gelinceye dek garsona havladı. Bu arada masanın çevresine bir yığın adam toplanmıştı, hepsi bira söyleyip Michael'ı sınamak istiyordu.

«Şu işe bak,» dedi Dag Daughtry kendi kendine, «Şu dünyanın işine bak. Birasızlıktan kıvranırken bir bakıyorsun biraya boğulmuşsun.»

On beş, ya da yirmi gibi gülünç bedeller önererek Michael'ı satın almak isteyen birkaç kişi bile çıktı.

Kaptan Jorgensen, «Bak ne diyeceğim,» dedi Daughtry'ye. «Sen bana şu hav havı ver, ben Hanson'ı şimdi haklayıp seni işe alacağım. Yarın sabah iş başı yap.»

Samancılar Yuvası'nın sahibi, kendisine şu sözleri fısıldamak üzere Daughtry'yi bir başka köşeye çekti:

«Şu köpeğinle her gece gel buraya. İş yapalım. Sa-

na istediğin kadar bedava bira ve gecede elli sent veririm.»

Daughtry'nın aklına o fikri getiren, bu öneri olmuştu işte. Odalarına döndüklerinde Kwaque potinlerini çözerken Michael'a şunları söylüyordu:

«İşte böyle Killeny. Bak, eğer ki, şu meyhanecinin gözünde, bedava bira ve gecede elli sent edersen, benim gözümde de o kadar edersin... Yok, yok, daha çok edersin evlat, daha çok... Çünkü adam kâr peşinde. Bu yüzden bira almıyor da satıyor, değil mi. Hem, Killeny, bana çalışmaktan yakınmazsın, biliyorum. Paraya ihtiyacımız var. Seni beni saymasak, Kwaque var, Mr. Greenleaf var, Cocky var, hepsi elimize bakıyor. Hepimiz de yemek isteriz, başımızı sokacak bir delik isteriz... Oda kiraları yüksek ,oda bulmak güç, hele iş bulmak daha da güç. Ne dersin evlat, yarın gece çıkalım, bakalım kaç metelik toplayacağız, ha?»

Kamarotun dizlerinde, onunla göz göze, burun buruna oturmakta olan Michael, çenesini kamarotun ellerinden çekmemeye özen göstererek, sevinçle kıpırdandı. Kuyruğunu salladı, dilini çıkarıp oynattı. Bu şey ne ise, iyi bir şeydi, tatlıydı, çünkü konuşan, Kamarottu.

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ak saçlı gemi kamarotu ve sert tüylü İrlanda teriyeri, kısa zamanda San Francisco'nun Barbary Sahili denen mahallesinin gece hayatında en çarpıcı iki unsur haline geldiler. Daughtry, bu sayma numarasını Cocky'yle birlikte yapmayı denedi, onu da işin içine soktu. Bu durumda, garson, istenen sayıda bira bardağını getirmeyince, Michael durup bekliyor, Cocky Kamarotun özel ve gizli işareti üzerine tek ayakla seksek durarak öteki ayağıyla Michael'ın boynunu gıdıklayıncaya, ve herhalde aynı zamanda kulağına bir şeyler söyleyinceye dek kımıldamıyordu. Michael, ancak bu söyleşiden sonra masadaki bardaklara bakınıp bakıyor, ve garsonla hesaplaşmaya girişiyordu.

Ama Daughtry'yle Michael «Roll Me Down to Rio» şarkısını ilk söylediklerinde dünyaları değişti. Pacific Caddesinde, denizcilerin uğrak yeri olan bir dans salonundaydılar. Şarkı söylendiğinde dans edenler ona sihirli bir değneğin buyruğuna uymuş gibi durdular, sonra şarkı söyleyen köpeği dinlemeyi yeğlediklerini büyük gürültü ve taşkınlıklarla belirttiler. Dans salonu, dans salonu olmaktan çıktı diye yakınmadı, çünkü kimse çıkıp gitmediği gibi, Michael, «God Save the King,» «Sweet Bye and Bye,» «Lead, Kindly Light,» «Home, Sweet Home,» ve «Shenandoah» şarkılarından oluşan repertuarını tamamlarken herkes ayağa kalkıp çevrelerine toplandı, salon giderek kalabalıklaştı.

Bu gösteri, Daughtry'ye bedava biradan daha çok şey sunuyordu, çünkü, salondan çıkarlarken, kulübün sahibi eline üç gümüş dolar sıkıştırdı ve ertesi gece gene köpekle gelmesi için yakardı.

Daughtry elindeki paraya, az buluyormuş gibilerden bakarak, «Bu kadar mı?» diye sordu.

Salon sahibi, acele tarafından iki dolar daha saydı ve Daughtry geleceğine söz verdi.

«Ama gene de,» diyordu o gece Michael'e, «gene de oğlum Killeny, biz senle gecesi beş dolardan fazla ederiz gibi geliyor bana. Senin gibisini hiç kimse görmemiş ömründe. Hemen hemen her havayı benimle birlikte, daha yarım düzine şarkıyı kendi başına söyleyebilen bir köpek şarkıcı, bir köpek sanatçı nerde görülmüş? Bir Caruso değilsin elbet, ama tüm dünyanın tek köpek-Caruso'sunun. Evlat, senin menajerin olacağım. Gecede yirmi dolar ve hem de altın dolar kazanmazsak... Bak, daha güzel bir eve taşınırız, değil mi oğlum? Bronx Otelindeki ihtiyar beyefendi de yaraşığı bir manzaralı odaya taşınır. Kwaque'a bir takım giysi alırız. Oğlum Killeny, öyle bir zengin olacağız ki, bir hazırlopçu enayi tavlayamazsa, ihtiyara biz bir gemi alır, kendi başına define aramaya yollarız onu. Biz ikimiz o aradığı enayilerin yerine geçeriz ha? Hem de severek!»

San Francisco'nun Yedi Denizlerin en büyük ve kıyı kesimi, kentleşmenin yanısıra gelişerek özellik kasabası olan San Francisco'nun Barbary Sahili denen kıyı kesimi, kentleşmenin yanısıra gelişerek özellik kazanmış ve bura halkı, gelirinin yarıdan çoğunu elibol gezginlerden sağlayan ve giderek kentin iç kesimlerine dek uzanan bir bölge olmuştu. Toplumun üst sınıflarından olanların çoğu için, özellikle meraklı doğulu konuklarını ağırlarken, akşam yemeğinden sonra bir ya da birkaç saati, dans salonundan dans salonuna, ya da kabareden kabareye gezerek geçirmek alışkanlık haline gelmişti. Kısacası, Çin Mahallesi ve Cliff House nasıl gezilip görülecek yerlerdense, 'Sahil' de öyle uğranmadan geçilmez bir yer olup çıkmıştı.

Dag Daughtry'nin yirmi dakikalık iki gösteriyle gecede yirmi dolar almaya ve kendisininkine eşit susuz-

lukta bir düzine adamın kaldırabileceğinden çok bira içmeye başlaması uzun sürmedi. Ömründe bunca varsıl olmamıştı; Michael'ın bundan hoşlandığı da yadsınamazdı. Hoşlanıyordu evet, ama aslında Kamarotun hatırı içindi yaptıkları. Kamarota hizmet etmekteydi, ve böyle bir hizmette bulunmak yüreğinin tümüyle, deriniyle yapmak isteği şeydi.

Gerçeği söylemek gerekirse, Michael, hayli kalabalık ve bireyleri bir hayli iyi durumda olan bir ailenin ekmek parasını kazanıyordu. Kwaque, kiremit rengi pabuçlar, yepyeni şapkası, bıçak sırtı gibi ütülü pantalonlu boz takımıyla çiçek olup açmıştı. Bir de, sinemalara dadanmış, hiç bir filmi kaçırmaz olmuş, günde yalnız sinemaya yirmi otuz sent harcamacasına programı iki, üç kez izlemeye bile başlamıştı. Daughtry'nin işleri için çok az zaman ona yetiyordu çünkü artık yemeklerini lokantalarda yiyorlardı. Eski Gemici, Bronx Otelinde daha pahalı bir ön odaya taşınmakla kalmamış, Daughtry'nin üstelemesiyle, daha çok para harcamaya, örneğin dişe dokunur bir tanışı ara sıra tiyatroya, ya da konsere götürmeye, ve de taksiyle evinin kapısına bırakmaya başlamıştı.

«Ölünceye dek çalışacak değiliz, Killeny,» dedi Kamarot, Michael'a. «İhtiyar beyefendimiz, cebi dolu burnu keskin av köpeklerinden birkaçını define avına koşturmaya başlasın, işimiz tamam. Gelsin okyanusların maviliği evlat, gelsin ayaklarımızın altında gelin gibi sözülen yelkenliler, güverteleri yıkayan billur damlalar, gelsin dalgalar, güneşler... 'Rolling Down to Rio' şarkısını bir sürü beş para etmez adama söylemekle kalmayacağız, salına salına Rio'lara gideceğiz. Kokmuş kentleri onların olsun, denizlerde hayat bizi bekliyor, seni ve beni Killeny oğlum, ve ihtiyar efendiyi ve Kwaque'ı ve elbet Cocky'yi bekliyor. Biz kente alışık değiliz. Bize göre değil buralar. Sağlığımıza dokunur. Valla, inanmazsın oğlum neşem kaçtı bu kente geldik geleli. Gücüm kuvvetim azaldı sanki. Kolumu

kaldırasım yok, yürekten gülesim yok. Gevşedim kaldım öyle. Ot gibi. İnsan dediğin hareket etmeli, bir şeyler yapmalı, böyle oturmakla olmaz! Canıma dokunuyor bu durum doğrusu. O ihtiyar efendinin, 'Kamarot, hani yemekten önce şu senin kokteyllerden bir tane yuvarlaman olmuyor,' demesi aklıma geldikçe tepem atıyor. Neydi o günler... Ama yakındır Killeny, yakındır... Hem bu kez, yola çıkmadan önce, o buz makinalarından bir tane alırız da, içkilerin en alasını hazırlarız seninle, ha?

«Sonra, şu Kwaque'a bak, Killeny'ciğim, ne nale geldi. Bu iklime alışık değil o. Resmen hastalandı. Kötürümden farkı yok. O sinemalarda biraz daha otursa verem olacak zavallı. Hem onun sağlığı, hem benim, hem senin, hepimizin sağlığı için yakında demir alıp tatlı rüzgarların kucağında, denizin bütün canlılığı, hayatı, tuzuyla, tadıyla tenimizi öpecek rüzgarlarla sarmaş dolaş olacağız Killeny...»

Yalan değil, hiç yakınmamakla birlikte, Kwaque, hızla hastalanmaktaydı. Koltuğunun altında birden oluşan ve önceleri hiç acı vermeyen şişiklik, dayanılmaz sancılar yaratıyordu şimdi. Artık geceleri uyuyamaz olmuştu. Sol yanına yatmakla birlikte, gecede en az iki kez, kimi gece üç, dört kez sancıyla uyandığı oluyordu. Ah Moy, göçmenlik dairesi yetkilileri tarafından çoktan Çin'e postalanmış olmasaydı, Dag Daughtry' ve, gözleri arasında giderek yayılan esmer duygusuz alanın, artık daha belirgin hale gelen dikey aslan yüzü çizgilerinin anlamını söyleyebileceği gibi, bu şişmenin nedenini de söyleyebilirdi. Sol elinin serçe parmağına ne olduğunu da söyleyebilirdi. Daughtry önce, veter burkulması dedi parmaktaki bükülmeye. Sonra nemli ve sisli San Francisco ikliminin getirdiği romatizma olduğuna karar verdi. Tropik güneşinin romatizmasını geçireceği denizlere açılmaya istekli olmasının nedenlerinden biri de buydu.

Daughtry, bir kamarot olarak, dünyanın üst katla-

rındaki kadınlarla, erkeklerle ilişkide olmaya alışıktı. Ama hayatında ilk kez, San Francisco dünyasının alt katlarında, bu ucuz meyhaneler mahallesinde, üst tabakadan insanlarla karşılaşmaktaydı. Karşılaşmak ne söz, bu kaymak tabaka insanları, kendisiyle tanışmaya görüşmeye can atıyorlardı. Onu arıyorlardı. Bulunmaz kabare sanatçısı Michael'ın yapıp ettiğini izlerken, bira ısmarlasınlar, ya da Daughtry ne isterse sunsunlar diye masasına çağırması için yaltaklanıyorlardı bile. Birasına inatla bağlı kalmasaydı, büyük paralar ödeyecek şarap bile ısmarlayabilirlerdi. Aralarında onu evlerine çağıranlar bile vardı — «O harika köpeği de getirseniz de bir iki şarkı söylese»; ama Daughtry, böyle çağrıların kaynağı olduğu için Michael'den gurur duyarak, meslek hayatının, böyle çağrılara uymasını engelleyecek kadar çetin olduğunu öne sürer, gitmezdi. Michael'a da, bir ellilik vereceklerini söyleseler, «bir numarasına» gidebileceklerini söylerdi.

Kabare yaşantılarında edindikleri ve kendilerini evlerine çağıran tanışlar arasında ikisi, Daughtry'yle Michael'ın yaşamlarında önemli roller oynayacak, geleceklerini değiştireceklerdi. Bunlardan ilki Daughtry'nin, görenek gereği onlarla birlikte sandalyede oturan Michael'ın da bulunduğu masasına birkaç kez gelmiş oturmuş olan siyaset adamı ve doktor, Emory'ydi — Walter Merritt Emory. Doktor Emory, söz arasında Daughtry'nin gösterdiği inceliğe bir karşılık olmak üzere, kendilerine bir kartvizit de sunarak, 'sahip'i olsun, köpeği olsun hastalandıklarında bedelsiz tedavi etmek onurunu kendisine vermelerini diledi. Daughtry'nin görüşüne göre, Dr. Walter Merritt Emory, çok zeki, çok akıllı, ve mesleğinde, kuşkusuz yetenekli, ama aç bir aslan gibi bana mısın demeden bencil davranabilen bir adamdı. Böyle övüldüğü durumlarda saklamak zorunda kalmadığı o acımasız dobralığıyla, ona şunları söyledi:

«Doktor, siz harika bir adamsınız. Bunu gözlü de

görür gözsüz de. Aklınıza koyduğunuzu yapıyorsunuz. Bir şeyi istemeyegörün, hemen elde ediyorsunuz. Engel tanımıyorsunuz... yalnız...»

«Yalnız ne?»

«Yalnız eğer o istediğiniz şey, yere çakılı, ya da kilit altında, ya da polis gözetiminde olursa o başka. Aklınıza düşen bir şeyin benim elimde olmasını istemezdim doğrusu.»

«Ama var öyle bir şey,» dedi hemen Doktor Emory. İkisinin ortasındaki sandalyede oturan Michael'ı da başıyla gösterdi bunu söylerken...

«Hhiii!» dedi Daughtry. «Yüreğimi ağzıma getirdiniz. Sözünüze inansaydım, San Francisco'da iki dakika daha durmazdım.» Bir an için bira bardağına daldı, düşündü, sonra inanmış bir kahkaha attı. «Kimse o köpeği elimden alamaz benim. Neden biliyor musunuz, adamı öldürürüm. Şimdi size nasıl söylüyorsam, ona da önceden söylerim öldüreceğimi. Ve şimdi siz bana nasıl inanıyorsanız, o da öyle inanır. Siz biliyorsunuz ki dediğimi yaparım, o da dediğimi yapacağıma inanır. Çünkü, o köpek...»

Duygularını dile getirmede, Michael'a olan bağlılığını anlatmada güçlük çektiğini gören Daughtry, sözünü yarıda bırakıp bira bardağına yumuldu.

Geleceklerini değiştirecek olan öteki kişinin nitelikleri bambaşkaydı. Adının Harry Del Mar olduğunu söylüyordu bu adam, ve Orfeus sirki afişlerinde görülen ad, Harry Del Mar'dı. Del Mar, tatile çıkmış olduğundan Daughtry bunu bilmiyordu ama, adam hayvan gösterileri yaparak hayatını kazanırdı. O da Daughtry'nin masasında çook bira ısmarlamıştı. Gençti, otuzunda ya var ya yoktu. İri ve uzun kirpikli kahve rengi, esmer teni üzerinde hayli yer tutan gözlerinin çok çekici olduğuna inanan bu adamın yüzü melek gibiydi. Kusursuz bir iş adamı tavrıyla hep işten söz etmesi, bütün bu görünümünü yalancı çıkarıyordu.

Michael için ilkten önerdiği beş yüz doları bine

çıkardığında, «Ama onu alacak param yok,» diye cevap vermişti Daughtry.

«Bin dolar demek istiyorsan, işte, cebimde.»

«Yok,» diye başını salladı Daughtry. «Ona paha biçemezsin, satılık değil demek istiyorum. Hem, ne yapacaksın sen onu?»

«Hoşlandım,» diye cevap verdi Del Mar. «Niye bu Sahil'e geliyorum? Niye herkes buraya geliyor? İnsanlar neden şarap içer, at biner, aktristleri tutar, papaz, ya da kitap kurdu olur? Öyle isterler de ondan. İşte sana cevap. Hepimiz, elimizdeyse, hoşlandığımız şeyleri yapmak isteriz, elde edelim etmeyelim, istediğimiz şeyin peşinden koşarız. Şimdi ben bu köpekten hoşlanıyorum. Onu istiyorum. Bin dolar kadar hoşlandım ondan — Şurdaki kadının taktığı o koca pırlantayı görüyorsun ya, hoşlanmış, istemiş, fiyatına bakmadan almış. Pırlantaya ödediği para pırlanta kadar değerli değil ona göre. Şimdi şu senin köpek...»

«Senden hoşlanmıyor,» diye sözünü kesti Daughtry. «Ki bu da hiç doğal değil, çünkü hiç nazlanmadan herkese yanaşan, çoğu insandan hoşlanan bir köpektir kendisi. Ama seni daha ilk gördüğünde teni dikenlendi. İnsan kendisinden hoşlanmayan köpeği istemez ki.»

«Hiç önemi yok,» dedi Del Mar. İstifini bozmadı. «Ben ondan hoşlanmıyorum. Onun benden hoşlanıp hoşlanmadığına gelince, o beni ilgilendirir, ve sanırım, ben bu sorunu çözebilecek yetenekteyim.»

Daughtry'ye öyle geldi ki, bu adamın pürüzsüz sözleri, ve meleksi görünümü altında, zekice örtbas edilen çelik gibi katı dipsiz bir kuyu kadar derin bir acımasızlık, bir gaddarlık vardı. Daughtry, izlenimlerini düşünceye dönüştürürken bu sözcükleri kullanmadı. Bu yalnızca bir izlenimdi, duyguydu, ve duyguların uygulanması ya da anlaşılır hale gelmesi için sözcüklere gerek yoktu.

«Sabaha dek açık bir banka biliyorum,» diye de-

vam etti öteki. «Şöyle bir çıkalım, yarım saate kadar avucuna sayarım parayı.»

Daughtry başını iki yana salladı.

«İş adamı kafasıyla düşünsem bile önerine kulak asmamam gerekir,» dedi. «Bak. Bu köpek gecede yirmi dolar kazanıyor mu, kazanıyor. Diyelim ayda yirmibeş gün çalıştı. Eder, ayda beş yüz, ya da yılda altı bin dolar. Sayması kolay olsun diye bunun anamalın yüzde beşi olduğunu varsayalım, altı bin dolar, yüz yirmi bin dolarlık bir anamal demektir. Hadi diyelim benim maaşım ve masraflarım yirmi bin dolar. Geriye kalır yüz bin dolar değerinde bir köpek. Hak geçmesin diye yarısını alalım, elli bin dolarlık köpek. Sen kalkmış bin dolar veriyorsun.»

«Parselli arsa gibi sonsuza dek kalacak sanıyorsun bakıyorum,» diye gülümsedi Del Mar.

Daughtry altta kalır mı?

«De ki beş yıl çalışabilir, otuz bin dolar eder. Deki bir yıl çalıştı, altı bin dolar. Sen altı bin dolara karşı bin dolar veriyorsun. Böyle iş olur mu — bana göre değil bu iş, ona göre de değil. Hem, artık çalışamaz hale geldiğinde, kimse metelik vermese, benim gözümde koca bir milyon eder Killeny, ve eğer biri kalkıp da bir milyon önerirse, ederini arttırırım.»

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

Del Mar, Daughtry'yle Michael'ın satışı üzerine yaptığı dördüncü konuşmayı, «Gene görüşürüz,» sözleriyle bitirdi.

İş bu konuda, Harry Del Mar yanılmıştı. Daughtry'yi bir daha hiç görmedi, çünkü daha önce Daughtry Doktor Emory'yi gördü.

Kwaque'ın sağ koltuk altındaki şişlik nedeniyle duyduğu sancılar, Daughtry'yi de uyandırmaya başlamıştı. Böyle uykusuz geçen birkaç gece sonra, kamarot soruna eğildi ve Kwaque'ın bir doktora gerek gösterecek derecede hasta olduğuna karar verdi. İş bu nedenle, bir sabah saat on birde, Kwaque'ı da yanına alarak Walter Merritt Emory'nin muayenehanesine gitti ve kalabalık bekleme odasında sırasını beklemeye koyuldu.

«Kanseri var bunun sanırım, Doktor,» dedi Daughtry. Bu arada Kwaque gömleğini ve çamaşırını soyunmaktaydı. «Hiç yakınmadı, vızvızlanmadı. Zenciler böyledir, bilirsiniz. Uykusunda inleyip kıvranarak beni de ayağa kaldırmaya başlayıncaya dek anlamadım. İşte! Siz ne diyorsunuz? Kanser mi tümör mü — ya o, ya o, değil mi?»

Ne var ki, Walter Merritt Emory, kaşla göz arasında Kwaque'ın sol elinin bükük parmaklarını görmüş bulunuyordu. Emory'nin gözleri yalnız kesin değil, aynı zamanda «cüzzamcı» gözleriydi. Çünkü gençliğinde, gönüllü cerrah olarak Filipinlere gitmiş, cüzzam üzerine derin incelemeler yapmış ve öyle çok cüzzamlı görmüştü ki, hastalığın başlangıç dönemi dışında ne zaman olsa, nerde görse bir bakışta tanırdı cüzzamı. Sinirlerin kopmasıyla oluşan, 'anestezik form' denilen bükük parmaklardan, (gene anestezik forma

giren) aslan yüzüne, alnındaki ölü hücrelere dek her şeyi çoktan görmüş olan gözleri, sağ koltuk altındaki şişliğe kondu ve beyni bu gördüğünü «tüberküler form» olarak tanımladı.

Beyninden, gene aynı çabuklukta iki düşünce geçti: İlki, *nerede ve ne vakit bir cüzzamlı görürsen, ötekini ara* aksiyomu, ötekiyse, Kwaque'la hanidir ilişkide bulunan Daughtry'nin sahibi olduğu ve kendisinin de gönül verdiği İrlanda teriyeri. İşte bu noktada, Walter Merritt Emory'nin gözlerinin keskinliği, bakışlarının şimşekliği sönüverdi. Kamarotun cüzzam üzerine ne bilip ne bilmediğini bilmiyor, ve onları telaşa düşürmeyi pek istemiyordu. Öyle alışkın bir tavırla saatini çıkarıp baktı, ve dönüp Daughtry'ye şunları söyledi:

«Bana kalırsa kanında bir düzensizlik var. Çok yorgun. Bu yaşadığı hayata da alışık değil, yediği yiyeceğe de. Yanılmamış olmak için kanser var mı ya da tümör mü diye araştıracağım, ama hiç sanmam.»

Böyle konuşurken, gözleri, bir an için Daughtry'nin iki gözü arasından alnına yayılmış olan o yöreye kondu. Bu yetti. 'Cüzzam gözleri,' cüzzamlının 'cüzzamını' görmüştü.

«Sen de pek yorulmuşa benzersin,» diye sürdürdü konuşmasını. Hiç bir şey yokmuş, gibilerden, «Sen de pek öyle sağlıklı biri değilsin, öyle görünüyor, ha?»

«Pek sayılmaz,» diye onayladı Daughtry. «Yakında denizlere tropik iklimlere dönüp romatizmalarımı güneşte kurutmaya başlayacağım.»

Doktor Emory, sanki Kwaque'ın şişini incelemeye başlayacakmış da, kamarotun dediğini anlamamış gibilerden «Nerenizde?» diye sordu.

Daughtry sol elini ona doğru uzattı, dermansız derdin yerleştiği serçe parmağını da ötekilerden azıcık ayrı tutarak titretti. Walter Merritt Emory, hiç oralı değilmiş gibilerden, gözlerini hafiften kısıp gösterilen şeye baktı ve az şişkin, az bükük, deri dokusu parlaya-

cak kadar ipeksi, pürüzsüz olan serçe parmağı gördü. Gene, Kwaque'ı muayene edecekmiş gibi dönerken, Daughtry'nin yüzüne ilişen gözleri, kamarotun alnındaki aslan suratına bir kez daha kondu.

Aklına bir şey gelmiş tavrıyla Daughtry'ye dönen Doktor Emory. «Romatizma daha da korkunç bir hastalık,» dedi. «Kişisel bir hastalık denebilir romatizmaya. Herkeste ayrı biçimlerde kendini gösteriyor. Uyuşma falan var mı?»

«Evet efendim. Eskiden olduğu kadar hareketli değil parmağım.»

Kendine güvenen ve büyük güven uyandıran bir tavırla. «Şurdaki koltuğa oturunuz,» dedi. «Belki hastalığınızı iyi edemem, ama kuşkusuz, derdinize iyi gelecek bir yere gönderebilirim sizi... Miss Judson!»

Genç bir kadın olmasının yanısıra deneyimli bir hemşire olan Miss Judson Dag Daughtry'yi beyaz cerrah koltuğuna yerleştirip, istendiği üzere arka üstü yaslanmasını sağlarken, muayenehanede bulunabilen en güçlü antiseptiğe parmaklarını batırmakta olan Doktor Emory'nin gözlerinin gerisinde, beyninin ortasında bir yerlerde, gemici kasabalarının kabarelerinde numaralar yapan, Killeny Boy diye çağrıldıkta cevap veren uzun tüylü İrlanda teriyerinin görüntüsü alev alev parıldamaktaydı.

«Romatizma yalnız sizin serçe parmağınızda değil,» dedi Daughtry'ye. Yanılmıyorsam şurda da azıcık var, tam alnınızda. Bir dakika lütfen. Acıtırsam kımıldayarak haber verin. Yoksa öyle durun, çünkü canınızı acıtmak istemiyorum. Yalnızca teşhisimin doğru olup olmadığını görmek için... Tamam mı, bir şey duyarsanız kımıldayın. Romatizmanın çok değişik belirtileri vardır. Bakın, Miss Judson, böyle belirtileri olan romatizmaya daha önce tanık olduğunuzu sanmıyorum. Bakın, karşı koymuyor. Daha başlamadığını sanıyor...»

Bir yandan konuşuyor, bir yandan da, Daughtry'nin aklından geçmeyecek, izlemekte olan Kwaque'a,

inanılmazlığı ve olanaksızlığı nedeniyle düş gibi görünen bir şeyi yapıyordu. Doktor Emory, o esmer yöredeki dikey cüzzam kırışıklarının ortasına kalın ve uzun bir iğne batırmaktaydı. Batırmakla kalmıyordu. İğneyi duyarlığını yitirmiş derinin altında, deriye paralel olarak yürütüyordu. İğnenin tümü, derinin ya da o esmer yörenin içine girmiş bulunuyordu. Kwaque, gözlerini faltaşı gibi açmış bakmaktaydı; şaşkınlığı, sahip'inin, acı duyduğunu gösteren bir çığlık atmamasına, bu işin yapıldığını belli eden küçücük bir harekette bulunmamasınaydı.

«Haydi başlasanıza?» dedi Dag Daughtry. Sabrı tükenmişti. «Hem asıl önemli olan benim romatizmam değil. Zencimin şişkinliğine bakacaktınız.»

«Size de bir tedavi gerek,» dedi Doktor Emory. «Romatizma tehlikeli bir hastalıktır. Akut hale gelmesine meydan verilmemelidir. Size bir tedavi uygulayacağım. Şimdi koltuktan kalkın, kara uşağınıza bakalım.»

Ancak, Kwaque koltuğa uzatılmadan önce, Doktor Emory altına öyle bir çarşaf serdi ki, tam yanma noktasına geldiğinde ateşten çekildiği söylenebilecek kadar yanık kokuyordu. Tam Kwaque'ı muayene edecekken, bir şey hatırlamış gibilerden saatine davrandı. Vaktin ne olduğunu görünce, birden telaşlandı, soran ve azarlayan suratını yardımcısına çevirdi.

«Miss Judson,» dedi soğuk soğuk. «Beni çok şaşırttınız. Bakın, on ikiye yirmi var, ve siz biliyorsunuz ki, saat tam on bir buçukta Doktor Hadley'le o vaka üzerine bir görüşme yapmak zorundayım. Şimdi bana nasıl sövüyordur kim bilir! Ne titiz bir kişi olduğunu da biliyorsunuz.»

Miss Judson, konuyu çok iyi biliyormuşçasına alınmış, üzülmüş, telaşlanmış bir tavırla başını salladı, gerçekte, görüşmeden falan haberi yoktu, ancak patronunu çok iyi tanıyordu, ve o ana dek saat onbir buçukta görüşmesi olduğunu kesinlikle duymamıştı.

Doktor Emory, «Doktor Hadley karşı odada,» diye

açıkladı Daughtry'ye. «Beş dakika sürmez. Aramızda bir görüş ayrılığı var da. Bir vakaya kronik apandisit teşhisi koydu, ameliyat etmek istiyor. Bense, ağız yoluyla mideye geçen piyore teşhisi koydum, ve mide rahatsızlığını gidermek için ağza emetin tedavisi önerdim. Anlamazsınız elbet, ama demek istediğim, diş hekimi ve piyore uzmanı Doktor Granville'in çağrılmasına Doktor Hadley'i razı ettim. Şimdi on dakikadır beni bekliyorlar! Hemen gitmeliyim.» Odanın kapısı ardından kapanırken, «Beş dakikaya kalmaz dönerim,» diye sesleniyordu. «Miss Judson, bekleme odasındakilere sabırlı olmalarını söyler misiniz lütfen.»

Ne piyore hastası vardı ne de apandisitli; ama Emory, gene de Doktor Hadley'in odasına girdi. İki yere telefon etti: bir sağlık müdürüne, bir de emniyet müdürüne. Neyse ki, ikisini de yerlerinde yakaladı, kırk yıllık dostlarıymışçasına senli benli, çook gizli ve çook çırpınık, eli ayağına dolaşık bir havayla konuştu.

«Ben dememiş miydim,» dedi Miss Judson'a, ve hemen Daughtry'ye döndü, sevinçli bir haber veriyormuşçasına, «Doktor Granville benim görüşüme katıldı,» dedi. «Düpedüz piyore canım. Ameliyat falan olmayacak. Şu anda emetinle diş etlerini sarsıp irin boşaltmaktalar. Vay canına! Herkes kendini bir adam sanıyor. Neyse, şimdi bir sigarayı hakettim, ha? Bir sakıncası yok ya Mr. Daughtry?»

Ve kamarot başını hayır anlamına iki yana sallarken, Doktor Emory büyük bir Havana purosu yaktı ve öteki doktoru uydurmadan yenmesinin keyfini sesli sesli çıkarmaya koyuldu. Söze dalıp puroyu unuttu bu arada ve, babasının evindeymiş gibi koltuğa yaslanırken, farkında değişmişçesine purosunun ucundaki kızıl koru, Kwaque'ın bükük parmaklarının ucuna dayadı. Bu hareketi tek gören Miss Judson'a gizlice göz kırparak olabilecek herhangi bir şeye karşı onu uyardı.

Kamarotun gözlerini kendi gözlerine çakılı tutar,

puronun yanık ucunu da Kwaque'ın parmağına dayamayı sürdürürken, çok istekli, heyecanlı bir konuşma yapmaktaydı Walter Merritt Emory. «Biliyor musunuz, Mr. Daughtry,» diyordu, «yaşım ilerledikçe görüyorum ki, pek çok hastaya yanlış teşhis konuyor ve hemen bıçak altına yatırılıyorlar.»

Ateşle insan eti, birbirine bitişik durmaktaydı daha, ve Kwaque'ın parmak ucundan, purodan çıkan dumanın rengine hiç benzemeyen renkte ince bir duman çıkmaktaydı.

«Şu Doktor Hadley'in zavallı hastasını ele alalım örneğin. Sayemde kurtuldu. Apandisit ameliyatı tehlikesinden değil, doktor parasından, hastane masrafından da kurtuldu. Bu yaptığım hizmet karşılığı hiç para alınayacağım ondan. Hadley de fazla para almaz. Dışardan çağırdığımız doktor Granville, alsa alsa emetin tedavisi karşılığında elli dolar alır. Ama şu benim yaptığım işe bak! Hem hayatını tehlikeye atmaktan, bütün o rahatsızlıktan ağrıdan sancıdan, hem de cerrah parası, hastane masrafı, hemşire bahşişi falan derken az buz değil, bin dolar masraftan kurtardım adamcağızı.»

Daughtry'nin gözlerini kendi üzerinden ayırmama çabasıyla konuşur dururken, havada bir yanık et kokusu dolaşmaya başladı. Doktor Emory oburca kokladı kokuyu. Miss Judson da kokladı ama uyarılmış olduğundan renk vermedi. Puroyla parmağın birbirine çakıştığını bildiği yöne de bakmadı, burnu, bu beraberliğin sürdüğünü kanıtlıyordu.

«Bir yanık kokusu var?» diye atıldı birden Daughtry. Havayı koklamaya, sağına soluna bakınmaya başladı.

Doktor Emory, bu arada sigarını Kwaque'ın parmağından çekmiş, hoşnutsuzlukla inceliyordu sanki. Puroyu burnuna yaklaştırdı, yüzünü buruşturdu. «Lahana yaprağı desem, değil,» dedi. «Ne koyarlar bunların içine bilmiyorum. Öğrenmeye de kalkmıyorum.

İşin aslı ne, biliyor musunuz, önce iyi tütün yaprağından sarılmış, güzel purolar çıkarıyorlar. Yeni bir marka. Bir reklam, bir satış, sonra halk markaya alıştı mı, tık içine otu, sür pazara. Artık beni kandıramazlar. Bu günden tezi yok başka marka puro içeceğim.»

Böyle diyerek puroyu bir tükrük hokkasına fırlattı. Ömründe oturduğu en rahat yer olan koltuğunda kaykılmış oturmakta olan Kwaque, parmağının ucunun yandığının, bir santimden fazla da kavrulduğunun farkında değildi; yalnız bu doktorun çenesini ne vakit kapayacağını ve sonra da kolunun altındaki acılı şişliği muayene edeceğini merak ediyordu.

Ve Dag Daughtry, hayatında ilk kez tam şu anda, faka basmış, çukura düşmüş bulunuyordu. Öyle bir düşüş ki, bir daha kalkması olanaksız... Kabaran denizlerden yalpalayan güvertelerden, alize rüzgarlarının vatanından gönlünce gelip geçen, limanlar arasında mekik dokuyan hayat, kamarota göre orada, Walter Merritt Emory'nin muayenehanesinde durmuş bulunuyordu. Bu arada hiç istifini bozmamış olan Miss Judson, eti cayır cayır yanmakta olan bir insanın nasıl olup da gözünü kırpmadan durabildiğini düşünmekteydi.

Kwaque'ın hastalığını gecikmeli ve uzaktan uzaktan incelemeye başlayan doktor, «Şimdi, bu şişliğe gelince,» diyordu, «bana kalırsa, ilk bakışta tümör de değil, kanser de. Su toplaması bile değil... Bence...»

Odasına açılan başka bir özel kapının çalınması, saklamaya kalkışmadığı bir rahatlamayla eğildiği yerden doğrulmasına yol açtı. Miss Judson'a başıyla işaret ederek, kapıyı açmasını sağladı, ve kapıdan, iki polis, bir çavuş, ve bir sakal sanatçısının usturasından çıkma suratlı, iki dirhem bir çekirdek kuşamlı, ceketinin yakasında da bir karanfil bulunan bir adam girdi.

Emory, o karanfilliyi, «Günaydın Doktor Masters,» diye selamladı, ve ötekilerini, şu sözlerle karşıladı:

«Selam çavuş;» «Merhaba Tim,» «Vay, merhaba Johnson — Çin Mahallesinden ne vakit aldılar seni?»

Bundan sonra, hemen Kwaque'ın şişkinliğine dönen Walter Merritt Emory, yarıda kalan sözlerini tamamlamak üzere,

«Evet, bence,» diye devam etti, «dediğim gibi, bu en kusursuz, en olgun ve de en kuşku götürmez ve hiç bir San Francisco doktorunun, Sağlık Müdürlüğüne sunmak onuruna erişmediği türden bir *basilli lepre* şişidir.»

«Cüzzam!» diye ünledi birden Doktor Masters.

Bu sözcüğün söylenmesi üzerine, herkes hayretten ağzını açtı kaldı. Çavuşla iki polis, Kwaque'dan uzaklaşmaya davrandı; Miss Judson küçük bir 'hiii' çekerek ellerini göğsüne kavuşturdu; ve Dag Daughtry, şaşkın ama kuşkulu bir tavırla sordu:

«Ne iş çeviriyorsunuz, Doktor?»

«Kımıldama! Olduğun yerde dur!» diye atıldı Walter Merritt Emory. Ötekilere döndü, «Şimdi buraya bakın,» dedi. Yeni yaktığı puronun yanan ucunu, kamarotun gözleri arasından yukarı yayılan esmer yöreye yapıştırdı. «Kımıldama,» diye buyurdu Daughtry'ye. «Dur bir dakika, daha başlamadım.»

Ve Daughtry, şaşkın, huzursuz bekler, Doktor Emory'nin neden yapacağını yapmaya başlamadığını düşünürken, ak kor derisini ve etini kokutmacasına, tüttürmecesine yakmaktaydı. Doktor Emory bir zafer kahkahası atarak geri çekildi.

«Ee, haydi yapsana ne yapacaksan,» diye söylendi Daughtry. Olaylar öyle hızla gelişmişti ki, ve öyle bir gizli kapaklılık vardı ki, kamarot hiç bir şey anlamış değildi. «Ve o yapacağını yaptıktan sonra, şu zenci için ne sözler gevelediğini, ne cüzzamından söz ettiğini açıklamanı istiyorum. O benim uşağımdır, benimdir, onun için böyle şeyler uyduramazsın... benim için de.»

«Baylar, gördünüz,» dedi Doktor Emory. «İki kesin vaka. Bir sahip ve bir uşak, uşakta biraz daha

ileri, her iki biçimiyle yerleşmiş, sahipte yalnız anestezik form... serçe parmağında da çürüme başlamış bulunuyor. Alın götürün bunları. Aman Doktor Masters, ambulansı yakma yoluyla dezenfekte etmeyi unutmayın sonra.»

«Buraya bak...» diye söze başladı Dag Daughtry. Şaşkınlıktan konuşacak hali bile yoktu aslında.

Doktor Emory, Doktor Masters'a uyarıcı bir bakış Doktor Masters çavuşa yetkin bir bakış, ve o da iki polisine buyurgan bir bakış baktı. Ama Daughtry'nin üzerine çullanmadılar. Yaklaşmak yerine adım adım gerilediler, coplarını çektiler, ürkek ürkek baktılar. Polislerin bu tutumu, Daughtry'ye göre bütün olanlardan daha inandırıcıydı. Ona dokunmaktan korkuyor, bu duygularını apaçık belli ediyorlardı. Yürümeye başladığında, iyice uzattıkları copların ucuyla kaburgalarını dürtüklediler.

«Daha yaklaşma,» dedi biri. Copunu havada sallayarak da gözdağı verdi. «Orda dur bekle.»

Doktor Emory, Kwaque'ın uzanıp durduğu muayene koltuğunu birden dikip kaldırdı, ve zenciyi yere döktü. «Gömleğini giy, ve sahibinin yanına git,» diye buyurdu.

«Ne oluyor, ne...» diyecek oldu, ama eski dostu Daughtry, Doktor Masters'la konuşmaya başladığından onu duymazlıktan geldi.

«Cüzzam hastanesi o Japonun öldüğü günden beri boş. Sizin bölümdeki korkakları polisleri iyi tanırım, bunlara bol ilaç verilsin de gittikleri yeri mikroplamasınlar, polislere bir şey bulaştırmasınlar.»

Korkunç hastalığın kendisinde yerleşmiş olduğuna inanmaya başlamış olan Daughtry, karşı koymayı bırakıp, «Vay başıma gelenler» diye yakınmaya başlamıştı. Parmağıyla duygusuz alnına dokundu, parmağını kokladı ve sonra yandığını duymadığı o et kokusunu tanıdı. «Peki ama, neden böyle birden telaşlanıyorsunuz, tamam, hastalığı kapmışım,» dedi. «Ama bu de-

mek değildir ki beyaz adamlara yaraşır biçimde anlaşmayalım, bu sorunu uygarca çözmeyelim? Bana iki saat verin, kenti terketmiş olurum. Yirmi dört saatte de ülkeden çıkmış olurum. Gemiye biner...»

«Ve gittiğin her yerde kamu sağlığını tehlikeye sokmayı sürdürürsün,» diye araya girdi Doktor Masters. Akşam gazetelerinde, kendisini kahraman ilan eden resimli sütunları gözünün önüne getirmekteydi. Cüzzam canavarıyla kent halkı arasında kanatlarını germiş duran San Francisco peygamberi olarak görüyordu kendini.

«Götürün,» dedi Walter Merritt Emory. Daughtry'yle gözgöze gelmemeye bakıyordu.

«Hazrol! İleri!» diye komut verdi çavuş.

İki polis, copları uzanık, Daughtry'yle Kwaque'a yaklaştılar.

«Çok yaklaşmayın, sallanmayın, hızlı yürüyün,» diye azarladı onları polislerden biri. «Söyleneni de yapın çünkü kafalarınız kolaylıkla parçalanabilir. Haydi, dışarı. Çıkın dışarı. Zencine de söyle sana yapışık yürüsün.»

Daughtry: «Doktor, sizinle bir dakika görüşmeme izin verin,» diye yakardı Emory'ye.

«Şimdi konuşmanın sırası değil,» diye cevaplandı isteği. «Şimdi tecrit edilmenin sırası — Doktor Masters, yükü boşaltınca ambulansı temizlemeyi unutmayın.»

Önde Sağlık Müdürlüğünün doktoru ve çavuş en arkada copları uzanık polisler olduğu halde tabur ilerledi, kapıya vardı.

Kafasının kırılması pahasına arkasına dönen Daughtry.

«Doktor! Köpeğim! Siz tanıyorsunuz onu!» diye seslendi.

«İyi, ben gider alırım,» dedi hemen Doktor Emory, «sana gönderirim. Adres neydi?»

«Bowhead pansiyonu, Clay Caddesinde... On sekiz

numaralı oda. Bowhead Barının bulunduğu köşeden dönünce hemen orda. Beni nereye yollarlarsa onu da oraya gönderin, olmaz mı?»

«Elbet gönderiririm, gönderiririm,» dedi Doktor Emory. «Senin bir de papağanın vardı, değil mi?»

«Var doktor, var! Onu da gönderin, olmaz mı efendim?»

Saint Joseph hastanesinde çalışan genç bir stajyerle yemeğe çıkmış olan Miss Judson, «Şaştım doğrusu,» diyordu dostuna o akşam. «Şu Doktor Emory sihirbaz değilse ne olayım! Boşuna ün salmamış! Düşünsene! Muayenehanede iki cüzzamlı! Biri orman yabanılı. Ve adam daha görür görmez anladı cüzzamlı olduklarını. Korkulur bu doktordan. Purosuyla ne yaptı biliyor musun, anlatsam, şaşarsın! Öyle de tatlıydı ki! Önce bana bir göz attı. Doktorun ne yaptığı, iki aptalın da aklının ucundan geçmedi, biliyor musun. Puroyu aldı...»

YİRMİNCİ BÖLÜM

Köpek, tıpkı at gibi, alçağı alçaltır. Walter Merritt Emory, alçak olduğundan, Michael'a sahip olma isteğiyle alçalmış bulunuyordu. Michael olmasaydı, tutumu çok daha başka olacaktı. Daughtry'ye, onun da tanımladığı gibi beyaz adamlar arasında uygulanagelen yöntemlerle, başka türlü davranacaktı. Hastalığı konusunda Daughtry'yi uyaracak, Güney Denizlerine, ya da Japonya'ya, ya da cüzzamlıların soyutlanmadığı başka ülkelere giden bir gemiye binmesine olanak vermiş olacaktı. Bu, o ülkelerin başına dert açmayacaktı, çünkü oralarda uygulama böyleydi; öte yanda Daughtry'yle Kwaque, San Francisco cüzzam hastanesi denilen cehennemden kurtulmuş olacaklardı. Bu durumda Emory, alçalması nedeniyle, onları hayatlarının sonuna dek orada kalmaya mahkum etmiş bulunuyordu.

Üstelik, cüzzam hastanesinde gece gündüz ve de yıllarca nöbet tutması gereken silahlı bekçilerin masrafı da hesaba katılırsa, Walter Merritt Emory, San Francisco kentinin vergi mükelleflerini binlerce dolar zarara sokmuş oiuyordu; oysa bu binlerce dolar, başka yerlere harcansa, okullardaki dersliklerin hızla kalabalıklaşması önlenebilir, yoksulların çocuklarına daha katıksız sütler verilebilir, ya da boğucu getto halkının yararlanacağı bir park sistemi kurularak soluk alma alanı arttırılabilirdi. Ama Walter Merritt Emory böylesine düşünceli bir insan olsaydı, yalnız Daughtry'yle Kwaque denizlere açılmakla kalmayacak, Michael da onlarla birlikte gitmiş olacaktı.

Hiç bir bekleme odası dolusu hasta, Doktor Emory'ninkiler kadar hızlı ve kaçarcasına oda boşaltmamıştır. Polisin Daughtry'nin görünen son çıkıntılarını da

gözden kaybeden kapı kapamasından sonra, belki de aynı anda, bütün hastalar birden iyileşip yok oluverdi. Ve Doktor Emory, gecikmiş öğle yemeğini biraz daha geciktirmek üzere, Barbary Sahiline koşarak Bowhead Pansiyonunun kapısına dayandı. Siyasal ilişkileri sayesinde, yolda giderken bir polis şefini de yanına almayı başarmıştı. Yanına şefin katılmasının çok yerinde olduğu görüldü, çünkü pansiyoncu kadın, kiracısının köpeğini vermemekte diretti. Ama polis şefi Milliken'in ne mâl olduğunu bildiğinden, şefin simgelediği ve kendisinin şaşılacak derecede cahili bulunduğu yasaya boyun eğdi.

Michael, bir ipin ucuna bağlı olarak odadan çıkarken, kar beyazı küçücük bir papağanın tünemiş olduğu pencere pervazından uyarıcı bir çağrı duyuldu.

«Cocky,» diye seslendi papağan. «Cocky.»

Walter Merritt Emory arkasına baktı, bir an için kararsız durdu. İsteksiz bir boyun eğmişlikle ve belki cayarlar umuduyla beklenmedik konukları merdivenlerden aşağı geçirmek üzere önlerinden yürürken, polis şefinin, Daughtry'nin oda kapısını aralık bıraktığının farkına varmayan pansiyoncu kadına, «Onu sonra aldırırız,» dedi.

Ancak, Walter Merritt Emory, Michael'a sahip olma isteğiyle alçalan tek alçak değildi. Yat Kulübünde yumuşak bir maroken koltuğa gömülmüş, ayaklarını başka bir yumuşak maroken koltuğa dayamış olan Harry Del Mar, ona göre aynı zamanda kahvaltı sayılan öğle yemeğinin çöktürdüğü ağırlığı gidermek, yediklerini sindirmek üzere dinlenmekte ve erken çıkan akşam gazetelerine göz gezdirmekteydi. Altında beş satır bulunan iri puntulu bir başlığa konan gözleri birden parladı. Ayakları anında koltuktan çekildi, gövdesi gömüldüğü koltuğu bırakarak ayaklar üzerine dikildi. Birden bir şey düşündü, oturdu, yanıbaşındaki zile

bastı ve kulüp hizmetlisini beklerken başlığı ve beş satırı bir kez daha okudu.

Taksiye atlayıp Barbary Sahiline yollanan Harry Del Mar'ın gözlerinde altın altın yıldızlar parlıyordu. Bu altın renkli yıldızlar, sapsarı yirmi dolarlık altınlara, üzerinde Birleşik Devletler hükümetinin damgaları imzaları bulunan sarı renkli kağıt paralara, banka hesap defterlerine, deste deste hisse senetlerine dönüştü — sonra hepsi bir anda parlayarak ışıl ışıl aydınlatılmış sahnelerde, ağzını açarken burnunu görkemli bir havayla yukarı kaldırarak da hiç bir köpekten duyulmadık güzellikle, inanılmaz kusursuzlukta şarkı söyleyen uzun tüylü İrlanda teriyerinin çizgilerini oluşturdu.

Kapının aralık olduğunu ilk farkeden Cocky oldu. Farketti ve kapıya bakarak «durumu değerlendirmeye» koyuldu (çevresinde gözlemlediği yeni bir izlenimi, gizemli bir biçimde bilincine yerleştirerek, bu yeni izlenimin tavrını tutumunu belirlediği yolda hareket etmeye ya da etmemeye hazırlanan bir kuşun anlıksal çalışması «durum değerlendirme» kavramıyla tanımlanabilirse elbet. İnsanlar bunun tıpkısını yaparlar ve kimileri onu «bireysel irade» diye adlandırırlar.) Açık kapıya bakmakta olan Cocky, daha geniş bir dünyaya açılan o aralığı daha yakından inceleyip incelememe konusunda bir saptama yapma aşamasındaydı; bu incelemenin sonunda aralıktan süzülüp süzülmeyeceğine karar vermiş olacaktı. İşte tam bu aşamadayken, Cocky'nin gözleri, içeriye doğru bakmakta olan ikinci bir incelemenin gözleriyle karşılaştı.

Gözler, canavarsı, sarımsı yeşildi. Odanın ışıkları ve loşluklarını dolanarak aranmakta olan göz bebekleri daralıp genişliyordu. Cocky, tehlikeyi — yabanıl ölümün büyük tehlikesini — ilk bakışta gördü. Gene de, hiç bir şey yapmadı. Yüreğinde korku kay-

naşmadı. Hareketsiz, yalnız bir gözü aralığa dönük ve o bir göz, kafasını bir görüntü gibi aralıktan tıkmış olan sıska bir sokak kedisinin başına ve gözlerine kakılı, duruyordu.

Tetikte, sakıntılı ama çabuk çabuk büyüyen küçülen ve büyük bir kavrayışı yansıttıkları kuşkusuz olan gözbebekleri, yeşilimsi sarıların birbirine karıştığı bulanık göz aklarında hızla fırdöndü, ve bir anda odayı kolaçan etti. Gözlerin son durağı Cocky oldu; burada pırıl pırıl ışıldayıverdi hayvansı gözler. O anda, kapı aralığından uzanan kafa, kedinin kaskatı kesildiğini, donup kaldığını eleverdi. Nerdeyse farkedilemeyen gözler, bir sfenksin uçsuz bucaksız kum çöllerine dalık taşsı bakışlarıyla, bir izleme eylemine girdi. Bu gözler, yüzyıllardır, milyonlarca yıldır öyle bakmaktaymıştı sanki.

Cocky de, kaskatı kesilme konusunda ondan aşağı değildi. Görünen tek gözüne o incecik perdesini çekmedi, azdan yana yatık başını kımıldatmadı, ve benliğini sarmış olan kavrayışı, o ilk bakışta gördüğü tehlikenin küçücük yüreğinde uyandırdığı dayanılmaz acı, tek bir tüy titremesinde bile kendini açığa çıkarmadı. Her iki yaratık da, avcıyla avının, cellatla kurbanın, et-yiyiciyle etin karşılıklı bakışlarını, o taşsı bakışları kendi öz gözleriyle değiştirmişlerdi.

Bu bakışma, uzun dakikalar aldı, sonunda kapı aralığındaki kafa, hafif bir dönmeyle gözden kayboldu. Eğer bir kuş göğüs geçirebilseydi, Cocky rahat bir soluk alacaktı. Ama, kapının önünden sürüklene sürüklene geçen ayakların tırıs tırıs sesini, insan ayağından çıkan bu seslerin koridorun sonuna doğru önce hafifleldiğini, sonra duyulmaz olduğunu dinlerken, hiç bir şey yapmadı. Kımıldamadı.

Birkaç dakika geçti, ve gene öyle birden, görüntü gene göründü — ve bu kez yalnız kafa değil, kafadan arkaya doğru uzanan uzantının tümü, odanın içine kaydı ve orta yere çöktü. Gözler, Cocky'ye dikiliydi,

ve bir o yana, bir bu yana, sonra gene o yana öfkeli ama tekdüze hareketlerle sallanan kuyruk dışında bütün vücut, kımıltısızdı.

Kedi, gözlerini Cocky'den hiç ayırmadan yavaşça ilerledi, iki metre kadar ötesinde durdu. Yalnız kuyruk, sallanıyor ve gözler, karşısındaki pencereden giren ışıkta değerli taşlar gibi parıldıyordu, göz aklarına bir boydan bir boya yayılmış olan göz bebeklerinde, görünür görünmez kara çizgiler, belli belirsiz kımıldıyordu belki.

Ölümü, bir insan kavrayışının açıklığıyla bilemeyen Cocky, her şeyin sonunun yaklaşmakta olduğundan tümüyle habersiz değildi gene de. Kedinin zıplamak üzere toparlanmasını izlerken, her şeye karşın küçük, yürekli bir hayat yudumu olan Cocky, yüreğine gömdüğü haklı korkuya ihanet etti.

Görmez duymaz duvarlara, «Cocky! Cocky!» diye seslendi.

Bütün dünyaydı bu çağrı, bütün güçlere, ve şeylere, ve iki ayaklı insan - yaratıklara, özellikle Kamarota, Kwaque ve Michael'aydı. Seslenişinde şu sözler yüklüydü: «Benim, ben Cocky. Çok küçük ve çok güçsüzüm, bu da beni yokedecek canavardır, ve ben bu aydınlık dünyayı çok seviyorum. Bu aydınlıkta yaşamak, ve yaşamımı sürdürmek istiyorum. Ama çok küçüğüm. Küçük, iyi bir yüreği olan, küçük iyi bir yaratığım, bu koca azgın ve de aç şeyle savaşamam, yardım istiyorum, imdat, imdat, imdat. Ben Cocky'yim. Beni herkes tanır. Cocky'yim.»

«Cocky! Cocky!» diye yaptığı çağrıda bu sözler ve daha bir yığın başka şey yüklüydü.

Ve, görmez duymaz duvarlardan cevap gelmedi, ne dışardan, ne de şu koca dünyadan hiç bir cevap gelmedi. Korkusunu böylece açığa vurup susan Cocky, gene eski korkusuz Cocky oldu. Pencerenin pervazında öyle kımıltısız oturuyordu. Başı gene bir yana kaykılık, kırpmadığı tek gözle yere, tüm kötü niyetiyle

yaklaşmış duran ve türünün evrensel düşmanı olan yaratığa bakıyordu.

Sesindeki insansı nitelik, aç kediyi şaşırtmış, sıçramayı bırakıp, kulaklarını indirmesine, gövdesini az daha yere yaklaştırarak sinmesine yol açmıştı.

Ardından çöken dingin havada, mavi bir sineğin pencere camını döven vızırtısı yankıdı. Arada bir pat pat cama vuruyor, kendisinin de bir derdi olduğunu, incecik bir saydam tabakanın ardı kadar yakınında olan aydınlık dünyadan yoksun bırakılmış bir mahpus olduğunu anlatmak istiyordu.

Aç kedi de başı dertsiz, hayatta acı yüzü görmemiş bir yaratık değildi. Açlık acı veriyordu ona, yedi cılız ve miyavlayan vıyaklayan bebeği doyurması için dolu olması gereken sarkık memeleri acıyordu. Kendisinin kopyası olan yavruları, anadan ayıran tek özellik, gözlerinin daha açılmamış, ve kemiği katılaşmamış cılız ayakları üzerinde duramıyor olmalarıydı. Göğsündeki acıyla, içgüdüsünün dürtüsüyle ansıyordu yavrularını; bir de, gözünün önünde canlandırma yoluyla ansıyordu onları, ansıyor ve beyninin o duygan yapısı sayesinde, hava deliğine gerili yırtık sinek telinin ötesinden, merdiven altının karanlık ve pis köşesinde, kuşatıp karnındaki çöpü boşalttığı köşede kımıldaşan çocuklarını görebiliyordu.

Onların görüntüsü, açlığının acısı, kediyi kendine getirdi, ve hayvan, gövdesini toparlayıp, sıçrama noktasının uzaklığını ölçmeye başladı. Ama bu arada, Cocky de kendine gelmişti.

«Allah kahretsin! Allah kahretsin!»

Cocky, aşağısında duran sıska kediye bir cellat gibi diklenerek avazı çıktığınca ve en kavgacı sesiyle böyle haykırdı. Bunu yapmakla, kediyi şaşkın şaşkın sindirip, gövdesini yere yaklaştırmış, kulaklarını dümdüz düşürmüş, kuyruğunu sarkıtıp başını sağa sola döndürmesine, odanın en akla gelmedik ve en görün-

mez köşelerini görme çabasıyle sesi duyulan insanoğlu aramaya koyulmasına neden olmuştu.

Sıska kedi, bütün duyularının, bu insan sesinin pencerenin pervazında duran beyaz kuştan çıktığına tanıklık etmesine karşın, bütün bu söylenenleri yaptı.

Ardından gelen dingin havada, sinek bir kez daha uçtu ve o görünmez hapisane duvarına bir kez daha çarptı. Sıska kedi hazırlandı ve ani bir kararla sıçrayarak, Cocky'nin bir saniyeden az zaman önce tünemekte olduğu pervaza zıpladı. Cocky, yana sıçramıştı, ama sıçrarken bile ve kedinin pencere pervazına konmasına karşın, kedinin pençesi yana atıldı, uçmaya çok az alışkın olan kanatlarıyla havayı döverek dikine yukarı kaydı. Sıska kedi, arka ayakları üzerinde doğruldu, bir çocuğun, şapkasıyla kelebeğe çarpması gibi, pençesiyle Cocky'ye dokundu. Ama kedinin pençesinin ağırlığı vardı ve pençedeki tırnaklar, bir sürü kanca gibi yayılıp açılmıştı.

Küçücük, incecik dişleri birbirine takılmış kurgulu bir oyuncak gibi, küçücük bir uçak gibi havada vurulan Cocky, havada uçuşan beyaz tüyler arasında, ama tüylerden daha hızlı, yere düştü. Kar taneleri gibi dağılan beyaz tüyler, kedinin bir sıçrayışta yere inmesinden sonra da yağdı, yağdı. Bir kısmı kedinin sırtına kondu. Tüylerin tatlı okşayışları gözleriyle etrafı kolaçan eden, bir tehlike başgösterebilir mi diye sağa sola ve başını kaldırıp yukarıya bakan kedinin gergin sinirlerini allak bullak etti.

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

Harry Del Mar, Dag Daughtry'nin Bowhead Pansiyonundaki odasında birkaç beyaz kuş tüyünden başka bir şey bulamadı ve pansiyoncu kadından Michael'ın başına gelenleri öğrendi. Taksiyi kapıda bekletmekte olan Harry Del Mar'ın ilk işi, Doktor Emory'nin nerde oturduğunu ve Michael'ın arka bahçede bir kulübede kapatılmış bulunduğunu öğrenmek oldu. Bundan sonra, güneş doğarken Seatle ve Puget Sound limanlarına doğru denize açılacak olan *Umatilla* gemisinde yer ayırttı. Sonra da eşyalarını topladı, otelle ilişiğini kesti.

Bu arada, Walter Merritt Emory'nin muayenehanesinde, kızışkın bir ağız kavgası yapılmaktaydı.

«Adam avazı çıktığınca bağırıyor,» diyordu Doktor Masters. «Polis ambulansta coplarla tutabildi onu ancak. Etmediğini koymadı. 'Köpeğim de köpeğim.' Olamaz. Yapamazsın. O adamın köpeğini çalamazsın. Gazetelere verir seni. Adın çıkar. Görevimizi kötüye kullanmış oluruz. Rezil oluruz.»

«Hıh,» diye omuz silkti Walter Merritt Emory. «Cüzzam hastanesine tıkılmış bir cüzzamlıya, konuşabilecek kadar yaklaşan gazetecinin alnını karışlarım. Hastanenin nöbetçilerinden kurtulsa bile, bir cüzzam hastanesinden gönderilmiş bir mektubu, nerden geldiğini anladığı an yaktırmayan gazete editörünün de alnını karışlarım. Sen üzülme Doktor. Gazetelerde gürültü çıkmaz.»

«Ama cüzzam! Kamu sağlığı! Köpek sahibiyle bir aradaydı. Köpek de hastalığı pekala yayabilecek bir mikrop yuvası.»

«Bulaştırıcı sözcüğü daha yerinde ve daha teknik

bir niteleme olurdu Doktor,» diye bilgiçlik tasladı Walter Merritt Emory.

«Peki, dediğin olsun,» diye bağırdı Doktor Masters. «Halkı düşünmek zorundayız. Bu mikrobu kapmalarına göz yumamayız...»

«Bulaşıcı hastalığa yakalanmalarına,» diye düzeltti öteki.

«İyi, iyi, ne dersen de. Ama halk...»

«Boşuna konuşuyorsun,» dedi Walter Merritt Emory. «Cüzzam üzerine bilmediklerin, ve Sağlık Müdürlüğünüzdeki yöneticilerin cüzzam üzerine bilmedikleri, hastalığı uzmanca inceleyenlerin yazdıklarından çok kitap doldururdu. Yüzyıllardır uğraştıkları ve belki de daha yüzyıllarca uğraşacakları bir konu da, insandaki cüzzamı, insanın dışında bir başka hayvana aşılamak. At, tavşan, fare, eşek, maymun, köpek — hepsinde denediler, binlerce ve yüzbinlerce kez denediler ve hiç bir zaman başarı sağlayamadılar. Cüzzamın insandan hayvana aşılanmasını gerçekleştiremediler. Gel bak göstereyim.»

Kitap raflarından cilt cilt kitap indirmeye başladı Walter Merritt Emory.

Ötekinin bilgiç bilgiç çevirdiği sayfalara bakarken, «Şaşılacak şey... çok ilginç...» gibi sözler ederek başını sallıyordu Doktor Masters. «Vay, vay, demek bunca kitap yazılmış bu konuda... vay, vay, vay...»

Doktor Master, baktı baktı. «Ama senin rafların da cüzzamlının kendisini inandıracak bir kitap yok. Nasıl anlatacağım ben ona köpeğinin kendisine verilemeyeceğini? Halkıma nasıl anlatacağım? Adam, cüzzam hastanesinde ömür boyu hapse tutuklu. Biliyorsun korkunç bir deliktir orası. Tıkılır çıkamazsın. Adam köpeğini seviyor. Çılgın gibi seviyor. Bırak alsın hayvanı. Hiç doğru bir şey değil senin bu yaptığın; ayrıca ben de kendi adıma buna göz yumacak değilim.»

«Yumarsın, yumarsın,» dedi Walter Merritt Emory. «Bak, neden yumarsın anlatayım.»

Anlattı. Bir doktorun bir başka doktora söyleyebileceği şeyler değildi bunlar. Bir siyaset adamının, rahatça söyleyebileceği ve sık sık söyleyegeldiği, bu sözler, hiç değilse ortalama bir Amerikan yurttaşının gururunu okşayacak nitelikte olmadığından, burada tekrarlanmaya değmez.

Oy kulübelerinde krallar gibi oy veren ortalama Amerikan yurttaşının, yönettiğini sandığı gizli hükümetlerin, büyük belediyelerinin içyüzünü yansıtan sözlerdi bunlar; ara sıra bile olsa, bir bölümü de olsa, su yüzüne çıkarılan, Lexow Komitelerinin ve Federal Komisyonların raporlarında konu edilen türden şeylerdi.

Ve Walter Merritt Emory, Doktor Masters'ın bütün doğrucubaşılığına karşın Michael'ı kendine saklamayı başardı; bu başarıyı kutlamak için de, karısını Jule Restorant'da yemeğe götürdü, Margaret Anglin' in programını izletti; gecenin birinde eve döndüklerinde, Michael'a son bir kez bakmak üzere pijamalarıyla bahçeye çıktı ve Michael'ı yerinde bulamadı.

San Francisco cüzzam hastanesi, Amerikan kentlerinin hepsindeki cüzzam hastaneleri gibi, kent belediyesinin elinde bulunan en uzak, en ucuz, en ıssız ve çorak yerde kurulmuştu. Pasifik Okyanusundan gerektiğince korunmamış olan hastane, soğuk rüzgarları, kum tepelerinin üzerinde üzgün üzgün dönenen yoğun sis bulutlarını, ister istemez kucaklıyordu. Ne kır gezmelerine çıkanlar, ne de kuş yuvalarına saldıran ya da Kızılderililicilik oynayan çocuklar buralara uğramazdı. Yörenin tek müdavimleri, hayata küsmüş olup, ona son vermek üzere bu yeri uygun bulan ve intihar etmek üzere gelen kişilerdi. Ve bunlar, hayatlarını sona erdirdiklerinden ziyaretlerini tekrarlamazlardı.

Pencereden dışarı bakıldıkta, çok iç açıcı bir gö-

rünümle karşılaşılmıyordu. Dag Daughtry, ne yönden baksa, kum tepeleri boyunca dizilmiş nöbetçi kulübelerini, ve kaçmaya davranan cüzzamlıya el sürmekten çok kurşun sıkmaya hevesli, hele onunla konuşup güzellikle tutukevine dönmesini sağlamaya hiç kalkışmayan silahlı nöbetçileri görürdü.

Cüzzam hastanesinin dört duvarının öteki pencerelerinden bakıldıkta, ağaçlar görünüyordu. Bunlar, Okalüptüüs ağaçlarıydı, ama kardeşlerinin anavatanda yaşadığı gibi el bebek gül bebek yaşamıyorlar, soylu birer kral işlemi görmüyorlardı. Siyaset yüzünden iyi dikilmemiş, siyaset yüzünden iyi bakım görmemiş, çevrelerinin yaşamlarını zar zor sürdürmeyi başarmış düşmancıl güçleri tarafından kesilip budanmış, budanıp kesilmiş, acıyla inliyormuş gibi yamuk yumuk dallarını kıvrana kıvrana havaya uzatmış zavallı ağaçlardı bunlar. Toprağın yetersizliğinden, denize denize emekleyen kökleriyle ancak ayakta durabilecek kadar yiyecek sağlayan zavallı, sefil canlılardı bunlar.

Daughtry'le Kwaque, nöbetçi kulübelerine kadar yürümeye bile bırakılmıyordu. Nöbetçiler, yüz metre ötelerinde duruyor, yiyecek, ilaç ya doktor yönergelerini bırakıp kaçar gibi uzaklaşıyorlardı. Bu yüz metrelik sınırda, bir de kara tahta vardı. Daughtry'ye, isteklerini uzaktan okunacak büyüklükte harflerle buraya yazması söylenmişti. Ve işte bu tahtaya, günlerce, şimdi değil altı şişe bir yudum bile olmayan günlük bira hakkını dile getiren istekler değil de, şu istemleri yazıyordu:

KÖPEĞİM NEREDE?
KÖPEGİM İRLANDA TERİYERİDİR.
UZUN TÜYLÜDÜR
ADI KILLENY BOY'DUR.
KÖPEĞİMİ İSTİYORUM.
DOKTOR EMORY'YLE GÖRÜŞMEK İSTİYORUM.

DOKTOR EMORY'YE SÖYLEYİN KÖPEĞİMİN DURUMUNU BANA YAZSIN.

Bir gün, Dag Daughtry şunları yazdı:
KOPEĞİM GELMEZSE DOKTOR EMORY'Yİ ÖLDÜRECEĞİM.

İşte bunun üzerine, gazeteler, cüzzam hastanesindeki iki cüzzamlının durumunun çok kötü olduğunu, çünkü beyaz olanının çıldırdığını yaydı. Halkın selametini üstlerine görev bilen yurttaşlar, gazetelere mektuplar göndererek, böyle tehlikeli yaratıkların, çevre halkı için büyük zararlar doğuracağını öne sürerek Birleşik Devletler hükümetinde, Amerika kıtasından çok uzaklarda bir adada ya da soyutlanmış bir dağ tepesinde bir ulusal cüzzamhane yaptırmasını istediler. Ama bu heves, yetmiş iki saat içinde söndü gitti, ve gazeteciler, halkın ilgisini, yarısı ayı olan Alaskalı Eskimo köpeğine, Crispi Angelotti'nin, Guiseppi Bartholdi'nin cesedini küçük küçük lokmalara ayırıp arpa çuvalına doldurduktan sonra Balıkçı Köyü kıyılarında denize atmasının doğru olup olmadığına, ve Hawaii, Filipin adalarıyla Kuzey Amerika'nın Pasifik Kıyılarını resmeden Japon tablolarına çekmekle görevlerini sürdürdüler.

Ve tutukevinin dışında, ta bir günün akşam karanlığına dek, Dag Daughtry'yle Kwaque'ın ilgisini çekecek bir şey olmadı. Devlet kuşu tepelerinde dolanmıyor, başlarının ortasına konmaya hazırlanıyordu. Nasıl dersiniz, genç kadınlardan oluşan bilmem neleri koruma derneğinden gelen bir sepet meyvanın arasındaki bir elmanın koçan yerine ustalıkla yerleştirilmiş bir not buldu Daughtry; bu yazıyla, gelecek Cuma gecesi, ışığını söndürmemesi isteniyordu. O gecenin sabah beşinde, Daughtry bir konuk ağırladı.

Eski Gemici Charles Stough Greenleaf'in ta kendisiydi bu. Okaliptüs ormanının derin kumluklarında iki saat kadar batıp çıkarak yürüdükten sonra, cüzzam hastanesinin kapısına yığılmıştı. Daughtry kapıyı açtı-

ğında, ihtiyar, derin bir soluk alarak, dışarların temiz rüzgarını üfledi yüzüne. Daughtry hemen koluna girip bir sandalyeye çökmesine yardım etmeye davrandı. Ama hastalığını ansıdığı an öyle bir bırakış bıraktı ki, ihtiyar küt diye sandalyeye düştü.

«Ama efendim, nasıl geldiniz buraya... Olamaz... Kwaque, gel bak bu dostumuz sırılsıklam olmuş, kalk pabuçlarını çıkar.»

Hemen eğilen Kwaque, daha ayakkabı bağlarına dokunmadan, Daughtry, Kwaque'ın da kendisinden hırlı olmadığını ansıdı ve atılıp onu kenara çekti.

«Ne yapacağımı bilmiyorum ki,» dedi Daughtry kendi kendine. Buranın bir cüzzamlılar yuvası olduğunu düşünerek umarsız gözlerle sağa sola bakındı. Bu ihtiyarın oturduğu şu sandalye, bir cüzzamlı sandalyesi, yorgun ayaklarını bastığı bu yer, cüzzamlı yeriydi.

«Sizi gördüğüme çok sevindim, pek çok sevindim,» dedi Eski Gemici soluk soluğa, ve elini uzattı.

Dag Daughtry elini vermedi.

«Define avcılığı nasıl gidiyor?» diye sordu. «Kimi kimseyi buldunuz mu?»

Eski Gemici evet anlamında başını salladı, konuşabilecek kadar rahat solumaya başlayınca da:

«Bu sabah saat yedide yola çıkıyoruz,» dedi. «Gemi şimdi ırmağın ağzında. Küçük bir uskuna. Adı *Bethlehem*. Güzel bir gemi. Büyük bir ambarı, büyük büyük kamaraları var. Daha önce Tahiti seferleri yapıyormuş, ama öteki gemiler bunun işini bozmuş. Koşullar iyi. Yiyecek yeterli. İçecek gani. Her şeyi düşündüm, ayarladım. Kaptandan hoşlandığımı söyleyemem. Onun gibilerine hiç rastlamadım daha önce. İyi bir denizci olduğuna güvenim sonsuz, ama pek kötü yürekli, pek şeytan bir herif. Anadan doğma korsan. Paralı defineci de ondan hırlı değil. Orta yaşlı. Geçmişi lekeli. Bir beyefendinin yanından bile geçmediği belli, ama paası çok. Önce California petrol kuyularından cebini doldurmuş, sonra İngiliz Kolombia'sında

birini kazıklamış, kendi servetini yüz katına çıkarmış. Çok sevimsiz, pis bir herif. Ama şansa inanıyor, ve bizim serüvenden en az elli milyon dolar kazanacağımızı, sonra da beni dolandırıp payımı cebine indireceğini sanıyor. Tuttuğu kaptan nice azılı bir korsansa, o da öyle aslında.»

«Mr. Greenleaf, sizi kutlarım efendim,» dedi Daughtry. «Beni de çok duygulandırdınız efendim, gözlerim yaşarıyor. Böyle bir gecede bunca yolu teperek, onca tehlikeyi göze alarak, iyiniyetli, ama nedense kara yazılı zavallı Dag Daughtry'ye veda etmek için buralara gelmeniz, bayağı gururlandırdı beni efendim.»

Ancak, böyle içtenlikle konuşurken, uçsuz bucaksız Güney Denizinde süzülen küçük uskunanın büyük özgürlüğünü yüreğinde duyan Daughtry, kendisinin cüzzam hastanesi ,kum tepeleri ve üzgün ökaliptus ağaçlarıyla başbaşa kalacağını aklına getirince birden sustu.

Eski Gemici, oturduğu yerde doğruldu.

«Bayım ,kalbimi kırdınız. Yüreğimi derinden yaraladınız.»

Daughtry, yaşlı beyefendinin duygularını nasıl incittiğini pek anlamadı ama, gene de, «Hayır efendim sizi incitmek ister miyim hiç?» diye özür diledi.

«Siz, benim dostumsunuz,» diye devam etti öteki. «Ve ben sizin dostunuzum efendim. Ve siz sanıyorsunuz ki, ben bu cehennem deliğine size hoşçakalın diye el sallamaya geldim. Öyle mi? Yok efendim, sizi alıp götürmeye geldim ben buraya. Seni ve zencini. Uskuna sizi bekliyor. Her şey ayarlandı. Liman görevlisi gerekli belgeleri imzaladı. İki adam buldum, götürdüm, onlara sizin adınızı taktım, tamam. Oldu bu iş. Beşerden on dolar verdim, sizin adlarınızı imzaladılar.»

«Ama Mr. Greenleaf, ikimizin de cüzzamlı olduğumuzu unutuyorsunuz.»

Eski Gemici, birden ayağa kalktı, ve büyük bir öfkeyle şöyle bağırdı:

«Ama bayım, siz de benim dostum olduğunuzu unutuyorsunuz. Biz dostuz be, dost!»

Gene öyle öfkeli, elini uzattı.

«Kamarot, Daughtry, Mr. Daughtry, dostum, efendim, ya da ne dersem diyeyim, bu filika masalı değil, kumların dibindeki altınlar masalı değil, bu gerçek. Ben, bağrında yüreği olan bir adamım. İşte bayım, (sözün burasında elini Daughtry'nin burnunun dibine uzattı) dost elim. Şimdi yapacağım tek şey, bu eli kendi elinin içine alıp sıkmak... benim yüreğim nasıl bu elimdeyse, sen de yüreğini avucuna alıp sıkmalısın elimi.»

«Ama... ama...» diye kekeledi Daughtry.

«Eğer elimi sıkmazsan, burdan bir yere kımıldamayacağım. Burda kalıp öleceğim. Senin cüzzamlı olduğunu biliyorum. Boşuna konuşma. İste elimi uzatıyorum. Tutuyor musun? Yüreğim, avuç içimde, her bir parmağım yürek yürek atıyor. Tutmazsan, söylüyorum, şu sandalyede oturup öleceğim. Unutma ki bayım ben erkek adamım. Ben bir beyefendiyim. Bir dost, bir yoldaşım. Korkak bir et yığını değilim ben. Yüreğimle ve kafamla yaşarım, şu lanet olası gövdeyle değil. Al şu eli. Sık. Sonra konuşalım.»

Dag Daughtry, çekine sakına elini uzattı ama Eski Gemici, onun o titrek elini öyle bir sıktı ki, yaşlı parmakları acıdı.

«Şimdi konuşabiliriz,» dedi. «Ben her şeyi düşündüm. *Bethlehem* gemisine bineceğiz. O gözü boklu herif, ünlü definemden metelik alamayacağını anlayınca. ayrılacağız. Adam bizden kurtulduğuna. sevinecek. Değil dayılanmak, üste para bile verecek çekip gitmemiz için. Ve biz, sen, ben ve zencin, Markiz sahillerine çıkacağız. Cüzzamlılar ortalıkta dolaşır orda. Yasak değil. Gözlerimle gördüm. Özgür olacağız. Adalar, cennet. Küçük bir kulübeye yerleşiriz. Bir saatte çıkarız

bir barınak, zor mu? Hayır, kolay. Kıyıların, denizlerin ve dağların tüm özgürlüğü bizimdir o vakit. Sen denize girersin, balık tutarsın, avlanırsın. Bunlar sana göre işler. Dağ keçileri var, yabani tavuklar, yabani öküzler var orda. Muz ağaçları tepemizden sarkacak. Avakadolar, yeşil elmalar... Kapımızın dibinde kırmızı biberler bitecek, tavuk da besleyeceğiz. Yumurtalarını yiyeceğiz. Kwaque yemek pişirir. Biramız da olur. Senin biralarını da düşündüm. Günde altı şişe, doymazsan, daha bir altı şişe...

«Haydi, çabuk olun. Şimdi yola çıkmalıyız. Üzülerek söyleyeyim ki, köpeğini aramadığım yer kalmadı. Dolandırıcı dedektiflere avuç avuç para bile verdim. Doktor Emory, Killeny Boy'u senden çalmış, ama daha on iki saat geçmeden, bir başkası da ondan çalmış götürmüş. Kaldırmadığım taş kalmadı. Killeny Boy gitti, biz bu kent dedikleri delikten nasıl çıkıp gideceksek, öyle gitti.

«Kapıda bir araba bekliyor. Yani biraz ötede. Şöföre iyi para verdim. Bir de, beni ele verirse onu öldüreceğime söz verdim. Bu garip ormanın öte ucunda, yolun kenarındaki kum tepesinin arkasında duruyor araba... Haydi, yola çıkalım. Sonra konuşuruz. Nerdeyse güneş doğacak. Nöbetçilere görünmemek gerek...»

Fırtınanın kucağına atıldılar. Sevincinden içi içine sığmayan Kwaque en arkadan geliyordu. Başlangıçta Daughtry kendi başına yürüyordu, ama fırtınanın ilk güçlü soluğundan sonra Daughtry'nin eli ötekinin koluna yapıştı, bayır yukarı yürümesine yardım etti. Eski Gemici, rahat bir döşeğe yayılırcasına dayandı dostuna.

İki üfürüğün arasında sesini duyurabileceği ilk fırsatta, «Teşekkür ederim kamarot, sağol dostum,» diye mırıldandı.

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM

Michael, gecenin karanlığında, Harry Del Mar'la giderken, adamı sevmemesine karşın tümden isteksiz davranmadı. Adam, Doktor Emory'nin arka bahçesinde Michael'ın tutuklu bulunduğu yere, derin bir sessizlik içinde tam bir hırsız gibi geldi. Del Mar, cep feneri falan gibi modası geçmiş melodramatik unsurları kullanmaya kalkmayacak kadar iyi biliyordu sahne sanatını. Karanlıkta, el ve ayak yordamıyla geldi, bahçedeki kulübeyi buldu, mandalını açtı, yavaşça içeri süzüldü ve uzun sert tüylü posta dokunmak üzere elini yavaşça uzattı.

Ve Michael, içindeki tüm o insan-köpeklik ve aslan-köpeklikle çağrısız konuğun konduğu an tüylerini dikti, ama bağırmak yerine tufeyliyi kokladı ve hemen tanıdı. Adamdan hoşlanmıyordu ama gene de boynuna bir ip geçirmesine izin verdi ve sessizce peşinden giderek kaldırıma çıktı, köşeyi dönüp beklemekte olan taksiye bindi.

Şu mantıkla — Michael'ın mantığı olduğu yadsınmazsa elbet — hareket etmişti: Bu adamla, birden çok kez, Kamarotla birlikte karşılaşmıştı. Bir masada oturduklarına, birlikte içki içtiklerine göre, aralarında dostluk vardı. Kamarot yitikti. Michael, onu nerede bulabileceğini bilmiyordu, ve kendisi, bir yabancı evin arka bahçesinde tutukluydu. Bir kez olan şey, bir daha olabilirdi. Kamarot, Del Mar ve Michael'ın bir masada oturduğu olmuştu. Böyle bir birlikteliğin gene gerçekleşmesi olasıydı, şimdi gerçekleşecek ve bir kez daha, ışıl ışıl aydınlanmış gece kulübünde, Michael, bir yanında Del Mar, bir yanında önünde bira bardağıyla sevgili Kamarotu bir araya geleceklerdi — bu-

na, 'bir sonuca varma' da denebilir; çünkü bu bir sonuçtu ve Michael, bu çıkardığı sonuca göre davrandı.

Yalnız, Michael, bu sonuca varmak için akıl yürütemez ya da bu kararı elde etmek üzere sözcüklerle düşünemezdi. Örneğin, «dostluk», onun bilincinde olan bir sözcük değildi. Bu sonuca varmak için, gözünün önünden peşpeşe geçen imge ve resimlerle ve imge ve resimlerin çabucak birbirine bağlanmasıyla düşünüp düşünmediği konusu, insanlığın çözümünü bekleyen bir sorun olmakta devam etmekte. Asıl önemli olan nokta şu: *Michael düşündü.* Bu yadsınacak olursa, köpek, yalnız dürtüleriyle hareket etti demektir ki, bu belli belirsiz bir düşünme işlemini gerçekleştirdiğine kıyasla, büsbütün şaşılası, olağanüstü bir şeydir.

Ancak, taksiye binip, San Francisco sokaklarının karışıklığında ilerlerken, Michael, Del Mar'ın ayakları dibinde yerde oturdu, ve bir dostluk girişimi yapmadı. Aynı nedenle, adamın kişiliğinin içinde uyandırdığı tepki ve isteksizliği açığa vuran hiç bir harekette bulunmadı. Çünkü, alçak, ve Michael'a sahip olup böylece para kazanmak isteğiyle büsbütün alçalmış olan Del Mar, bu alçaklığını ta başlangıçta Michael'a hissettirmişti. Barbary Sahilindeki gece kulübünde karşılaştıkları ilk gece, Michael ona diklenmiş, adam elini Michael'ın başına koyunca da kazık gibi durmuş, hiç yüz vermemişti. Michael, bir daha da bu adamı ne düşünmüş, ne, de anlamaya, çözümlemeye kalkmıştı. O elde bir terslik vardı — uzaktan göreni pekala kandıracak yapmacık bir içtenlikle kafasına değen o elde bir baştan savmalık göze çarpıyordu. *Teması* güzel olmamıştı. Yerinde değildi. Bir sıcaklık, bir yürek, beyninden kaynaklanan gerçek ve iyi bir yaklaşımın yansısı ve adamın ruhu yoktu dokunaç yerine geçen o elde. Kısacası, söylenmek, ya da duyurulmak istenen, iyi bir söz, iyi bir duygu değildi ve Michael, hiç düşünmeden, insanların 'sezgi' dediği *bilgilenmeyle* diklenmiş, taş kesilmişti.

Işıl ışıl ampuller, üstü tenteli rıhtım, dağ dağ yığılmış bavullar, sandıklar, liman hammallarının ve denizcilerin patırtılı gürültülü çalışmaları motorların homurtuları, bavul taşıyan beyaz giysili kamarotlar, *Umatilla*'nın gezi güvertesine dimdik dayanmış ambar iskelesi, iskelenin başında duran daha başka kamarotlar ve sırmalı giysili kaptanlar, gemi çalışanları, insanlar kalabalığı, daracık güverteyi tıkayanların ardında nereye nasıl gideceklerini bilmeyen yolcular... Bütün bunlar, Michael'a, Kamarot'la ilk karşılaştığı, ve büyük kentte yakında yaşadığı karabasanın dışında kamarotla hep birlikte yaşadığı denizlere ve denizlerin gemilerine geldiğini anlatıyordu. Bilincinde yanıp sönen görüntüler arasında, Kwaque'la Cocky'nin imgeleri ve anıları yok değildi. İstekli bir iniltiyle, kayışına asıldı, Cocky'yi, Kwaque'ı ve hepsinden çok Kamarotu aranır, koklanırken, nazik ayaklarının, bir yığın düşüncesiz, sabırsız deri kaplı insan ayağının altına girmesine göz yumdu.

Michael, onlarla hemen karşılaşmamanın doğurduğu düş kırıklığını kabullendi, çünkü, kendini bildi bileli, köpeklerin insanlarla ilişkisinde, sınırlamalar ve kısıtlamalar, sabır kavramları biçiminde bilincinde yerleşmişti. Eve gitmek istediği, ve Kamarotun masada oturup konuşmasını ve bira içmesini sürdürdüğü zamanlardaki bekleme sabrı, boynundaki ipe karşı gösterdiği sabır, atlayamayacağı yükseklikte bir duvar başındaki sabır, kendisinin hiç bir vakit açamayacağı, yalnızca insanlar tarafından tokmağı çevrilebilen kapalı kapılı dört dar duvarlı odada gereken sabır hep vardı Michael'da. Bu yüzdendir ki, *Umatilla*'daki bütün köpek yolculardan sorumlu olan gemi kasabının, ipinden tutup onu götürmesine izin vermişti. Çoğunlukla sandıklar, denklerle tıkış tıkış dolu olan küçücük bir deliğe gene öyle boynundan bağlı olarak kapatıldığında, ses çıkarmadı; çünkü her an kapının açılmasını, bilincini tümüyle saran ve orada ışıl ışıl yanan Kamarotun

görüntüsünün, etten kemikten yapılmış gerçek halinin belirmesini bekliyordu.

Michael, olay sırasında bile umudunu yitirmiş değildi ve sabrının ödülünü almayı bekliyordu. Ve ta Del Mar'ın önüne çıkıncaya dek hiç bir karşı koyucu harekette bulunmadı, ama beklediği üzere gelişen olay, beklediği sonuca varmadı. Geminin, kasap kılıklı kasabı kapısını açtı, ipini çözdü, ve Michael'ı kamarot kılıklı bir kamarota verdi, ve bu kamarot, onu Del Mar'ın kamarasına götürdü. Olayın bu son noktasına dek, Michael, Kamarota götürüldüğü inancındaydı. Ama kamarada, Del Mar'la karşılaştı. «Kamarot yok» sözcükleri Michael'ın düşüncesi olarak tanımlanabilir. Ama *sabır* sözcüğüyle, tanrısı, en sevdiği, şeyi, karşılaşmakta olduğu bir yığın insan tanrısı arasında kendi öz insan tanrısı olarak Kamarotu görme konusunda biraz daha gecikmeyi kabul ettiği olgusu anlatılabilir.

Michael, kuyruğunu salladı, kulaklarını dikti, hatta kulağını bile titretti, ve azıcık, gülümsedi de. Burada Kamarotun kokusunun bulunmadığından iyice emin olmak için odayı kokladı, kokladı ve bekleyiş içinde yere uzandı. Del Mar konuşmaya başlayınca, başını kaldırıp ona baktı.

«Yaa, işte böyle oğlum, yeni bir yaşantı başlıyor senin için,» dedi Del Mar. Sesi soğuk, ısırgandı. «Seni aktör yapacağım. Neyin ne olduğunu öğreteceğim sana. Birinci ders, buraya gel... BURAYA GEL!»

Michael hiç acele etmeden, ama süklüm püklüm değil, isteksiz bir sabırla buyruğa uydu.

«Alışırsın, alışırsın. Seninle konuşulurken biraz daha canlı davranmayı öğrenirsin.» diye güvence verdi ona, ama Michael, bu sözlerin aslında bir gözdağı olduğunu anladı. «Şimdi bakalım o numarayı kıvırabilecek misin. Şimdi beni dinle ve o cüzzamlıya yaptığın gibi bana bir şarkı söyle.»

Ceket cebinden bir armonika çıkardı, dudaklarına

dayadı, ve «Marching Through Georgia» şarkısını çalmaya başladı.

«Otur!» diye buyurdu.

Michael, gene buyruğa uydu, oysa karşı koyma isteğinden başka hiç bir şey yoktu yüreğinde. Çalgıdan dökülen tatlı sesler, süzüm süzüm içine aktı. Gırtlağı ve göğsü, şarkı söylemeye hazırlanır hareketlere girişti, ama gırtlağın da, ciğerlerin de denetimi Michael'ın elindeydi, bu adama şarkı söylemek istemiyordu. Ondan, Kamarotu istiyordu yalnızca.

«Haa, demek inatlaşıyorsun?» diye çıkıştı ona Del Mar. «Cins köpeksin de ondan. Senin soyun sopun inatçıdır böyle. Ama evlat, ne var ki, ben senin soyunu da tanırım, sülaleni de. Ve yanılmıyorsam, o öteki adama nasıl çalıştınsa bana da öyle güle oynaya çalışmanı sağlayacağım. Ben adamı çalıştırmasını bilirim. Hadi, iş başına.»

Bu kez, «Georgia Camp-Meeting» şarkısını çalmaya başladı. Ama Michael, bana mısın demedi. Ancak, «Old Kentucky Home» şarkısının eriyen nağmeleri içine akmaya başlayınca, elinde olmadan kendinden geçti, ve başını kaldırarak, özünde binlerce yıl öncesinin yitik soyuna yapılan bir çağrı olan tatlı uluma sesini gırtlağından döktürdü. Onu kendinden geçiren müziğin etkisiyle, dünyanın daha çok genç olduğu çağlarda, sürü halinde yaşayan soyunun, sayısız yüzyıllar süren evcilleşme süreci sonunda yitiklere karışmadığı çağlarda var olan soyunun unutulmuş yaşamına duyduğu özlemi dile getirmekten başka şey gelmiyordu elinden.

Döktürdüğü nağmelerin nice ünlü tarihler, nice sonsuz geçmişler ansıttığından haberli olmayan Del Mar, «Hah, haay,» diye kıkırdadı. Gülmesi soğuk soğuktu.

Duvara hızlıca inen birkaç yumruk, bitişik kamaradakinin uyumak istediğini söylüyordu.

«Bu kadar yeter!» dedi, Armonikayı dudaklarından

çekti. Michael sustu ve ondan nefret etti. «Senin bam telini buldum sayılır. Haydi, sepet havası. Bitlerini döke saça burda yatağını, benim de uykumun içine edeceğini sanıyorsan aldanıyorsun.»

Kamarot çağırma düğmesine bastı, odasına bakan kamarot gelince, Michael'ı, aşağıya götürülüp, tıkış tıkış ambara bağlanmak üzere ona verdi.

Umatilla'da geçen birkaç gün ve gece boyunca, Michael, Harry Del Mar'ın neyin nesi, kimin fesi olduğunu öğrendi. Nerdeyse, denilebilir ki, Del Mar'ın tarihçesini bilmeden, soyunu sopunu öğrendi. Örneğin, Del Mar'ın asıl adının Percival Grunsky olduğunu, ona ilkokulda kızların, «Çukulata» erkeklerinse «Marsık» dediğini bilmiyordu. Elbet, ilkokulu yarıyolda bırakıp, sanayi devrimi okuluna atladığını da bilmiyordu; hayvan eğitimi yaparak sahnelere hayvan yetiştirmekle hayatını kazanan —hem de çok iyi kazanan— Harris Collins'in yanında iki yıl çalıştıktan sonra serbest çalışmaya başladığını da bilmiyordu. Bunları bilmediği gibi, Del Mar'ın altı yıllık deneyimi sonunda, hayvan verip, karşılığında alacağını aldığını bilmesi de beklenemezdi.

Michael'ın bildiği bir şey varsa, o da, Del Mar'ın soyunun sopunun olmadığı ve Kamarot, Kaptan Kellar ve *Mister* Haggin gibi cins insanların yanında beş para etmez bir soysuz olduğuydu.

Gündüzleri, bir kamarotun yakalayıp güverteye getirdiği Michael, kendisine bir yığın tatlı söz söyleyen, onu okşayıp seven bir yığın şatafatlı bayan ve rüküş erkeği çevresinde toplamış duran Del Mar'ın önüne çıkardı. Çok sıkılmasına karşın, buna dayanırdı Michael; ama Del Mar'ın yapmacık gülmeleri, uyduruk ve de duygusuz tatlı sözleri, sevgi gösterilerine dayanması çok güçtü. Bu insanların içtenlikten uzak, insafsız birer yaratık olduğunu biliyordu, çünkü geceleri,

Del Mar'ın kamarasına getirildiğinde, yalnız soğuk soğuk, iğne iğne batan sözler duyar, bir diğerinin kişiliğinde yalnız şeytanlık, aldatmaca ve gözdağı sezer, kendisine dokunuldukta, yüreğin sevecenliğinden, ruhtan yoksun bir çelik parçası, ya da odunun temasına çok benzeyen bir katılık, bir kabalık algılardı.

Bu adam iki yüzlü, iki huyluydu. Safkan, cins yaratıklar tek yüzlü ve tek huylu olurlardı. Bir safkan, öfkesi burnunda, çabuk parlayan bir yaratık olabilirdi, ama içtenliği elden bırakmazdı. Öfkeleri de içtenlikli olurdu, sevgileri de. Oysa bu aşağılık yaratıklarda içtenlik değil, yalnız kusursuz bir içtenliksizlik vardı. Safkan, cins bir yaratık, hiddetli olduğundan, tutkuluydu, hırslıydı; oysa bu yaratıklarda ne sevgi vardı ne tutku. Soğukkanlıydılar. Her şeyi düşünüp taşınarak, bile bile yaparlardı yalnız. Yaptıkları her şey, tasarladıkları çıkarı elde etmek için yalnız çıkarcı amaçlara yönelik yapmacık hareketlerdi. Bütün bunları düşünmedi Michael. Nasıl ki her yaratık *sevildiğini* ya da *sevilmediğini* anlarsa, o da öyle anladı yalnızca.

Üstüne üstlük, gemide geçirdikleri son gece, içtenlikle öfkelenmek yetisinden bile yoksun olan bu soğukkanlı adam karşısında sabrı taştı, ve safkanlı öfkesi kabardı. Döğüşmeye kadar gitti iş. Ve Michael'ın elinde kozu yoktu. Soyluca öfkelendi. Kulağının altına iki tokat yedikten sonra saldırıya geçerek soyluca savaştı. Eline ve aklına çabukluğu sayesinde Güney Denizi zencilerini kıskıvrak yakalamaya alışık olan Michael, bütün o çevikliğine karşın Harris Collins'in hayvanlarının altı yıl eğittiği bu adama dişlerini değdiremedi. Ağzını açıp ısırmak üzere sıçradığında, Del Mar'ın sağ eli ileri fırladı, onu çenesinin altından yakaladı ve havada bir takla attırarak sırtüstü yere yaydı. Bir kez daha ağzını açıp saldırdı, ve gene yere çarpıldı; öyle ki, soluğunun son damlasını da yitirecekti nerdeyse. Üçüncü saldırı, son oldu. Gırtlağından yaka-

lanmıştı. İki başparmak, soluk borusunun iki yanındaki atardamarlara sıkıca bastırılmış, kanın beynine geçmesini engellemiş, ona dayanılmaz acılar verirken, en güçlü bayıltma ilacından daha çabuk kendinden geçirmişti. Karanlıklar kendini hayvanın üzerine attı birden; yerde bir süre titredikten sonra, gözünün önünde uçuşan yıldızların daha büyük ışık parçalarına dönüşmesiyle aydınlığa, ve tetikte bir yürekle kibriti sigaraya değdirirken tetikte gözlerle kendisine bakan adamın karşısına çıktı.

«Gel bakalım!» diye dayılandı Del Mar. «Senin gibileri iyi tanırım. Dizginlerimi eline alamazsın. Gerçi ben de seninkileri alamam belki ama, elimin altında tutar çalıştırırım ya! Gel bakalım, haydi!»

Ve Michael geldi. Sıcak bir insanoğlu olmaktan uzak, yabancı, kaskatı iki ayaklı şey tarafından dövüldüğünü, onun gırtlağına saldırmakla şu odanın duvarlarına, bir ağaç gövdesine ya da bir kaya parçasına saldırmak arasında fark olmadığını bilmesine karşın, safkan bir yaratık olduğundan, çıplak dişlerini adamın gırtlağına yönelterek atladı. Ancak gırtlağa değil, adamın hayvan eğitiminden öğrendiği o kıskaçlamaya atlamış oldu. Aynı kıskaçlama tekrarlandı. Gırtlağı sıkıldı, başparmaklar beyne akan kanı kesti, ve karanlık üzerine örtüldü. Olağan bir safkan köpek olmasaydı, yüreği çatlayasıya, ya da düşüp ölesiye kuşatılmaz düşmanına saldırmaya, devam ederdi. Ama Michael, olağan bir köpekti. Diş geçirilmez, el vurulmaz bir şeydi bu karşısındaki. Maden gibi, taş gibi bir şey. Bir kentin taş döşeli çimento örtülü kaldırımından ne zafer kazanabilirse, bununla savaşmakla da aynı zaferi kazanabilirdi. Bu şey kötüydü, sertliği ve soğukluğuyla, kurnazlığı ve aklıyla, varıyla yoğuyla kötü. Kamarot nice iyiyse, bu da onca kötüydü. İkisi de iki ayaklıydı. İkisi de tanrıydı. Ama bu, kötü tanrıydı.

Bütün bunları düşünüp taşınmadı. Düşünüp bir yargıya varmadı. Hiç birini aklından geçirmedi. Ama ge-

ne de, gösterdiği tutum, insan anlayışı ve düşüncesi sınırları içine aktarılacak ve o ölçütler içinde değerlendirilecek olursa, Del Mar'a karşı beslediği duyguları, yeterince tanımlanmış olur. Michael, bir sıcak tanrıyla kavgaya tutuşmuş olsaydı, doya doya öfkelenir, vurur kırar saldırır, çatışkının karmaşası içinde hem döver hem dövülür, acı çeker, çektirirdi, çünkü böyle bir tanrı, sıcakkanlı olması nedeniyle, aynı şekilde döver dövülür, acı çeker çektirirdi, çünkü ne de olsa etten kemikten yapılmış, yaşayan soluyan bir varlıktı. Oysa bu iki ayaklı tanrı-şeytan öfkelenmiyordu ve hırslanıp ateş püskürme yeteneğinden yoksundu. Kurnaz, dev bir çelik makinaya öyle çok benziyordu ki, Michael'ın aklından geçmeyen, düşüne düşmeyen şeyle — yani aslında çok az insanın, ve bütün hayvan eğiticilerin yaptığı şeyi yapıyordu: *düşünme konusunda Michael'dan bir düşün önce gidiyordu,* dolayısıyla ,Michael'ın bir sonraki eyleminin ne olduğunu bilmekle ,ona karşı ne tavır alacağını saptamış oluyordu. Hep hazırlıklıydı. Duygusal ve düşkün bir koca ve baba olmasına karşın, insanların dışındaki hayvanlara gelince başşeytan kesilen, yarattığı ve kazançlı bir duruma getirdiği hayvanlar cehenneminde krallık eden Harris Collins'den öğrenmişti bütün bunları.

Michael,Seattle limanında karaya çıkarken yerinde duramıyor, tasmanın ucuna bağlı ipi boğulurcasına gere gere koşuyor ve Del Mar'ın soğuk soğuk sövgülerine hedef oluyordu. Bu istekliliğin nedenine gelince, Michael, Kamarot'la buluşacağı umudunun etkisi altındaydı, ve sönmeyen, yıpranmayan hevesiyle büyük bir istekle, heyecanla sağda solda, geçtikleri her köşe bucakta onu arandı. Ama bir sürü insan görmesine karşın Kamarotu göremiyordu. Kamarot yoktu. Kamarotla buluşmak şöyle dursun, Yeni Washington Otelinin ışıkları hiç söndürülmeyen bodrumunda, otel ha-

malının korumasında, durmadan yığılan, indirilip çıkarılan, aranıp ayrılan, taşınıp getirilen bir sürü sandıktan artakalan bir köşecikte sıkıca boynundan bağlanıp tutuklandı.

Sönük ve kederli bir üç gün geçirdi burda. Hamallar onunla dost oldu, otel lokantasının artıklarıyla doldurdukları tabak tabak eti önüne sürdüler. Michael, Kamarotunu bulamamanın düş kırıklığı ve üzüntüsü içinde zar zor bir iki lokma alırken, Del Mar, otel müdürünü yanına katarak, köpeği besleme yönergelerini hiçe saydıkları için hamallara kıyametler koparmaya bodruma bile indi.

Del Mar gittikten sonra, baş-hamal, «Bu herifte hiç iş yok,» dedi yardımcısına. «Yağlı. Çok yağlı. Şişman esmerlerden hiç hoşlanmam. Benim karım da esmer, ama neyse ki yağlı değil.»

«Öyle,» dedi yardımcısı. «Bunun gibilerini iyi tanırım. Biliyor musun, etine bıçak saplasan kan akmaz bunlardan. Sıvılaşmış iç yağı boşalır.»

Bu olaydan sonra ,iki hamal, Michael'a daha çok et vermeye başladılar, ama Kamarota karşı duyduğu özlem ve istek artık içine işlediğinden, sofralara yüz veresi yoktu.

Bu arada Del Mar, New York'a iki telgraf gönderdi. Biri, tatili süresince köpeklerini bıraktığı Harris Collins hayvan eğitme okuluna:

Köpeklerimi Sat. Becerilerini ve kaç para ettiklerini biliyorsun. Onlarla işim bitti. Köpeklerin otel masrafını çıkar, parayı hesabıma geçir. Elimde köpek üstü bir köpek var. Bunun yapacağı numaralar şimdiye dek yaptığım tüm gösterileri solda sıfır bırakacak. Eşsiz bir köpek. Göreceksin.

İkinci telgraf, menajerineydi:

İşe koyul. En iyi salonlarda yer ayırt. Çok para iste. Yıldızlık gösterilerle geliyorum. Beş yıldız. Böylesi, köpeklik tarihinde görülmedi. En yüksek ücreti

değil, daha da fazlasını iste. Gösterimi tekrarlamadan sahneden indirmeyecek beni izleyiciler. Böyle söyle onlara. Beni bilirsin. Yalan yok. Biletler karaborsa satılacak.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Derken, tahta kafes geldi. Kafesi ambara getiren Del Mar olduğundan, Michael pirelendi. Bir dakikaya kalmadan kuşkusunda haklı olduğu anlaşıldı. Del Mar, onu kafese çağırdı, ve Michael bu çağrıyı kabul etmedi. Ense köküne parmaklarını geçirircesine tasmasına yapışan Del Mar, onu sarsarak ayaklarını yerden kesti ve kafese tıktı, ya da daha doğrusu bir kısmını kafese tıktı, çünkü Michael iki ön pençesini kafesin enli tahtalarına geçirmeyi becerdi. Hayvan eğitimcisi vakit kaybetmedi. Serbest elini yumruk yaparak Michael'ın pençelerine pat-pat iki darbe indirdi. Ve Michael, dayanılmaz acının etkisiyle, pençelerini gevşetti. O anda, iyice içeri fırlatıldı. Del Mar, kafesin kapısını kilitlerken, Michael, öfkesini ve onurunu havlayarak kafesin parmaklıklarına atıyordu kendini.

Bundan sonra, kafes ambardan dışarı taşındı, daha birkaç sandığın yanısıra, üstü kapalı bir kamyona yüklendi. Del Mar, kafesin kapısını kilitlediği an ortadan yok olmuştu, ve şimdi taşlı yollarda sarsıla sarsıla ilerleyen kamyonda sarsıla sarsıla oturan iki adam, yabancıydı. Kafesin içi, Michael'ın ayakta durmasına ancak yetiyordu, o da, başını omuzları hizasından yukarı kaldıramıyordu. Böyle ayakta dururken başı kafesin üst yüzüne çarpa çarpa, tekerleklerin çukurlara oyuklara girmesiyle sallana sarsıla, ve kamyonun içindeki tüm öteki şeylerle birlikte kafesin içinde hop otura kalka gidiyorlardı.

Kafesin boyu Michael'ın boyu kadar yoktu, bu yüzden ayakta dururken burnunun ucunu kafesin ucuna değdirmek zorundaydı. Karşı köşeden fırlayıveren bir otomobil, kamyon sürücünün birden gaz pedalını bırakıp frene basmasına yol açtı.

Yalpalanıp duran Michael'ın gövdesi öne kaydı. Yumuşacık burnu fren olarak kabul edilmezse, onu durduracak fren yoktu, gövdesinin kafesin içinde durmasını sağlayan nokta, burnuydu.

Yerin elverdiği ölçüde büzülüp yatmayı denedi. Dudakları dişlerine sürtünmekten yarılmış, kanamaktaydı. Ama beterin beteri vardı. Ön ayaklarından biri çatlakların, ya da parmakların arasından kaydı üzerinde sandıkların gacur gucur sallandığı madeni döşemeye dayandı. Yolda rastlanan bir çukur, kafese en yakın duran sandığın sarsılıp havalanarak yer değiştirmesine neden oldu, öyle ki, bu kez, Michael'ın eline dayanıp durmayı seçmiş oluyordu. Bu ezme olayının doğurduğu acı öyle beklenmedik bir anda gelmişti ki, birden bağırmaya ve vargücüyle elini sandığın altından çekmeye davrandı. Bu hareket omuzunu gerip zorlamasına neden olduğu gibi kıstırılmış ayağın acısını arttırdı.

Ve Michael'ın üzerine kör korku çöktü, insan da dahil bütün hayvanlarda var olan *tuzak korkusu.* Artık bağrıp havlamamasına karşın kendinden geçmiş olan Michael, çılgınlar gibi ordan oraya gerilerek omuzunun ve ayağının kaslarını, sinirlerini acıtırcasına çekiliyor, ağır yaralı ayağının yarasını büsbütün derinleştiriyordu. Üzerine çöken bu canavarsı şeyi yakalamak umuduyla öfkesinden tahta parmaklıkları bile ısırıyordu. Ne var ki, bir başka çukur, kamyonu bir kez daha hoplattı ve Michael'ın ayağını ezmekte olan sandığı azıcık, ama yabanıl bir çabayla ayağını çekip çıkarmasına yetecek kadar kaldırarak onu kurtardı.

Tren istasyonunda, kafes, kötü niyetli bir kabalıkla değil, ama öylesine, büyük bir dikkatsizlik içinde taşındı. Öyle ki, kafes ve içindeki, hamalın elinden nerdeyse düşecekken, ya da düştüğü halde çimento döşeli yere çarpmadan, dizi hizasında yan ucundan havada yakalandı. Ama Michael, bu düştü düşecekliğin ve dikkatsizliğin sonucu olarak kafesin köşesine

kayınca, bütün ağırlığıyla yaralı elinin üzerine düşmüş oldu.

Trene yüklenmek üzere bekleyen bavul ve sandıkların üzerine atılmış bulunan kafesin olduğu yere gelen Del Mar, az sonra, «Hıh,» dedi Michael'a. «Ayağını parçaladın ha? Eh, ayaklarını yerinde tutmayı öğrenmişsindir böylece.»

İstasyon hamallarından biri, eğilip Michael'ın ayağına iyice baktıktan sonra, «O ayakta hayır yok,» dedi.

Del Mar da eğilip bir daha baktı.

«Başparmak gitmiş,» dedi. Bu arada cebinden bir çakı çıkarıp açmaktaydı. «Yardım edersen şimdi çaresine bakarım.»

Kafesin kilidini açtı ve Michael'ı gene öyle ensesinden kıstırıp yakalayarak dışarı çıkardı. Sağlam ayağıyla olduğu gibi yaralı ayağı ile de tepinip debeleniyor, acısını büsbütün arttırıyordu Michael.

«Sen ayağı tut,» diye buyurdu Del Mar. «Böyle tutarsan bir şey yapamaz. Bir saniye sürmez işim.»

Sürmedi. Öfkeden ve acıdan kıvranır halde gene kafese tıkılan Michael'ın parmaklarının sayısı, dünyaya getirdiği parmakların sayısından bir eksikti. Bu yabanıl ama ereğine ermiş ameliyatın akıttığı kan oluk oluk gidiyor, Michael'sa kendisini bekleyen ve çok yakınında olan korkunç geleceğinin ne olduğunu, nice korkunç olacağını bilmediğini anlamış olmanın verdiği üzüntü içinde yarayı yalıyordu. İnsanlarla olan deneyimlerinde böyle bir işlemle karşılaşmamıştı hiç, öte yanda kutunun soyutlamışlığı, tuzağı anımsattığından çıldırtıcı bir öfkeyle taşırıyordu yüreğini. Tuzağa kıstırılmıştı evet, ve çaresizlik içindeydi, ve Meringe'i yutan, *Eugênie'yi, Solomon* Adalarını, *Makambo'yu,* Avustralya'yı ve *Mary Turner*'ı da yutan Hiçlik tarafından yutulduğu anlaşılan Kamarotun başına yeryüzünün bir belası gelmiş olmalıydı.

Birden, ve uzaktan Michael'ın kulaklarını dikmesine ve yeni bir kötülüğün geleceğini sezerek tüyleri-

ni diken diken etmesine yol açan bir gürültü duyuldu. Karmakarışık, bağrış, çağrış, havlama ve uluma seslerinden oluşan bir gürültüydü bu. Kıyamet kopuyordu.

«Allah kahretsin! Gene şu artist köpekler,» diye homurdandı hamal yanındakine. «Köpek gösterilerine karşı bir yasa çıkarmalılar. Töreye uygun değil bunların yaptığı.»

«Peterson'un tayfası bunlar,» dedi öteki. «Geçen hafta gelmişlerdi. Köpeklerin biri kafesinde ölüydü. Gördüğüm kadarıyla dayaktan ölmüştü zavallı.»

«Belki de gösteri yaptıkları son kasabada Peterson'dan iyi bir kamçı yedi, sonra öteki köpeklerle vagona tıkılıp ölmeye bırakıldı.»

Köpekler, tren vagonundan perondaki taşıta aktarılırken gürültüler büsbütün arttı, ve taşıt ilerleyip Michael'ın yanıbaşında durunca, Michael, aracın tepeleme kafeslenmiş köpekle dolduğunu gördü. Gerçekte, çoğu kırma olmak üzere değişik türlerde otuz beş köpek vardı, ve hepsinin de mutlu olmaktan çok uzak bulundukları hareketlerinden anlaşılıyordu. Kimi havlıyor, kimi uluyor, kimi de tahtaların arasından ağız burun uzatıp bir diğerine homurdanıyor, öfkeleniyor, pek çoğu da sefaletin dinginliği içinde öyle duruyordu. Birkaçı yaralı ayağı yaladı, okşadı. Pek kavga etmeyen küçükçe köpekler kafeslere ikişer üçer tıkılmışlardı. Geniş kafesten başka her şeye benzeyen daha genişçe kafeslere beş altı tazı birden konmuştu.

Birinci hamal, «Bunlar çok yüksek atlar,» dedi. «Bak nasıl tıkılmış küçücük kafeslere. Balık istifi. İki kuruş fazla nakliye ödeyeceğim diye Peterson'ın ödü kopuyor. Değil dönenmeye ayakta durmaya yetecek yerleri yok hayvanların. Bir kasabada şarlatanlıkları bitip de bir başka kasabaya göçmeye başladıklarını anladıkları an cehenneme gireceklerini öğrenmişlerdir artık. Böyle yolculuk etmek ölümden beter.»

Bu sözleri söyleyen hamal, o cehennem ateşinin ka-

sabalarda azalmadığını, köpeklerin gene öyle yeterinden küçük hücrelere tıkılı bırakıldığını, aslına bakılırsa, ömür boyu hapse tutuklu olduklarını bilmiyordu. Köpekler, gösteri saatleri ya da dakikaları dışında çok seyrek olarak kafeslerinden çıkarılırdı. İş adamı gözüyle bakıldıkta, bu hayvanlara iyi bakım sağlamak, verimi kazancı etkilemiyordu. Kırma köpekler ucuz olduğundan, öldüklerinde yenilerini satın almak, ölmemeleri için özen göstermekten daha ucuza geliyordu.

Hamalın bilmediği, ve Peterson'un bildiği bir gerçek de, bu otuz beş köpekten hiç bir tanesinin, topluluğun, dört yıl önce işe başladığı zamanından kalmayı başarmış köpeği olmadığıydı. Topluluğun artistlerini oluşturan o ilk köpeklerden hiç bir tanesi işten çıkarılmış da değildi. Kafesten ve topluluktan ayrılmanın tek yolu, ölmekti. Michael'a gelince, o, hamalın bildiği kadarını bile bilmiyordu. Bu arada, acının ve iniltinin hüküm sürdüğü ve kendisinin de aynı kaderi paylaşmak zorunda kalacağı dışında hiç bir şey bilmiyordu.

Büsbütün artan havlama ve hırlama sesleri arasında taşıma aracına yığılan kafeslerin arasına Michael'ın kafesi de tıkıldı. Ve bir bütün gün, ve iki geceye yakın bir süre doğuya doğru gidilirken, köpek cehenneminde kaldı. Sonra büyük bir kentte, öteki kafesler indirildi ve Michael, kafesi kamyonun içinde ordan oraya çekildikçe depreşen yarasına, acısı hiç dinmeyen kesik ayağına karşın daha rahat, daha sessiz bir ortamda yola devam etti.

Bu işin aslı nedir — bu daracık kamyonda, daracık tutukevinde bulunuşunun sebebi neydi — diye sormadı kendi kendine. Bunu bir mutsuzluk ve sefalet olarak kabul etti ve pençesinin neden ezildiğini kendi kendine ne kadar açıklayabildiyse, bunu da o kadar açıklayabildi. Oluyordu böyle şeyler. Hayat, buydu ve

bu hayat kötülüklerle doluydu. Şeylerin *niçini* aklına gelmiyordu. *Şeyleri* ve şeylerin *nasılının* birazını biliyordu. Her şey, neyse oydu. Su ıslak, ateş sıcak, demir katı, et iyiydi. Dünyanın aydınlanması ve karanlıkların gelmesi nasıl bitip tükenmez bir tansık olarak sürüp gidiyorsa, o bu olayı nasıl böylece, bir tansık olarak kabul ediyorsa, böyle şeyleri de öylece kabul ediyordu. Sırtındaki post, durmadan atan yüreği, ya da düşünen beyni ne kadar tansıksa, bunlar da o kadar tansıktı.

Chicago'da bir başka vagon yüklendi ve bitip tükenmez kent sokaklarında, kentin gürültülerine boğula boğula bir süre gitti, sonra bir başka yük kamyonuna aktarılarak doğu gezisinin devamı olanı yolculuğa bırakıldı. Bu, daha bir yığın yabancı hamal demekti. New York'a varmanın anlamı da aynıydı: bir yığın tanımadık hamal daha. Burada, yani New York'da, bir trenin yük vagonuna yüklendi. Kafeslenmiş tutukluluk, Long Island'da bulunan Harris Collins'in tutukevinde de sürecekti.

Önce Harris Collins ve zebellahı bulunduğu hayvan cehennemiyle karşılaştı. ama bundan sonra olanları daha önce anlatmak gerek. Michael, Harry Del Mar'ı bir daha hiç görmedi. Tanıdığı öteki insanlar nasıl, olageldiği üzere hayattan çekildiyse, Harry Del Mar da, hayatın kendisinden olduğu gibi Michael'ın hayat alanından çekildi. Ve onun çekilişi, gerçek anlamda bir çekiliş oldu. Demiryolu köprüsünde bir çarpışma, köprünün altında uzanan caddede sapasağlam dolaşan insanların birden ürküp kaçışması, devrilen bir tren ve... Harry Del Mar, Hiçliğe gömüldü. İnsanların ölüm diye bildikleri ve böyle gömülenlerin hayata bir daha gözünü açmadıkları, yollarında bir daha yürümediklerine bakılırsa, hiçlik sayılabilecek o girdaba gömülmüş oldu.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Harris Collins elli iki yaşındaydı. İnce yapılı, zayıf ve çevik bir adamdı. Dış görünüşü ve tavırları öyle tatlı öyle yumuşaktı ki, yansıttığı izlenim, nerdeyse hanım hanımcık bir erkek olduğuydu. Kilisenin ana okulunda din dersleri veren, bir kız okulunu yöneten, ya da bir insanlık derneğine başkanlık eden biri sanılırdı ilk bakışta.

Teni, pembe beyaz, elleri, kızlarının eli gibi pamuk pamuktu. Elli beş kiloydu. Bir de, işkenceden korkar gibi, polisten korkar gibi karısından korkan bir adamdı, ve her an bir dolandırıcı gelip onu çarpacak, hırsız gelip evini soyacak gibi tetikteydi. Ama korkmadığı ürkmediği tek bir şey vardı, bu da aslan, kaplan, pars ve jaguar gibi yabanıl hayvanlardı. Oyunun kuralını biliyordu ve en saldırgan aslanı, hem de, kafesin dışında değil, içinde, kilit altında, bir süpürge sopasıyla yola getirebilirdi.

Çünkü oyunun kurallarını biliyordu ve bu kuralları, kendisinden bile ufak tefek, kendisi gibi hayvanlar dışında her şeyden korkan — bu konuda oğlundan da korkak olan — babasından öğrenmişti. Noel Collins adındaki bu baba, Amerika'ya göçmeden önce, İngiltere'de başarılı bir hayvan eğitimcisiydi, ve Amerika'da, başarısını sürdürerek, Cedarwild'da oğlunun daha sonra geliştirip kurduğu büyük hayvan eğitme okulunun temellerini attı. Harris Collins, babasının attığı temel üzerine öyle iyi bir yapı kurdu ki, okul, temizliğin ve iyiliğin örneği olarak parmakla gösterildi. Buraya pek çok konuk gelir ve hepsi de, yapıyı içiyle dışıyla saran tatlı ve aydınlık havanın yarattığı hayranlık duyguları içinde kendilerinden geçik gözleri arkada giderlerdi. Ancak bu konuklara eğitim iş-

lemleri hiç bir vakit izletilmezdi. Ara sıra, özel gösteriler düzenlenir, okul üzerine düşündükleri bütün güzel şeyleri vardıkları tüm olumlu yargıları doğrulamak üzere 'mamul maddeler' gözleri önüne sergilenirdi. Ama hammaddelerin işlenmesini görselerdi, durum başka olurdu. Toy çırakların nasıl ustalaştığı konuklara gösterilseydi, bir ayaklanma bile çıkabilirdi. Burası okul değil, bir hayvanat bahçesiydi; çünkü kendi malları olan ve eğitilen, alınıp satılan hayvanların dışında, işin büyük bir kısmı, eğitilmiş hayvanların, ve belli dönemlerde çalışmayan, iş anlaşması yapmamış ya da anlaşmaya varmak üzere görüşmeleri sürdüren hayvan gösteri topluluklarının hayvanlarının bırakıldığı bir pansiyon işletmeciliğine ayrılmıştı. Fareden sıçana, sıçandan deveye, file, hatta, ara sıra, Ren geyiğine, bir çift su aygırına kadar akla gelecek her hayvan bulanabilirdi burada.

Sirkçi Kardeşlerin kentte üç ay süren gösterileri sırasında atlarını da yabanıl hayvanlarını da konuk etmiş ve üç ayda tam on beş bin dolarlık bir kazanç sağlamıştı. Bu da bir şey mi — açık arttırma günü, varını yoğunu ipotek edip bütün eğitilmiş atları, tayları, zürafa sürüsünü ve becerili filleri satın aldı, altı ay sonra, halkalardan geçen Repeater adlı tay dışında bütün hayvanları on beş bin dolar kârla sattı. Repeater'a gelince, bu tayı da birkaç ay sonra iki bin dolar net kârla elden çıkardı. Sirkçi Kardeşlerin bu iflası, Harris Collins'in hayatının en büyük mali başarısıydı, böyle geçici başarılar bir yana, okulunun sürekli geliri hiç de küçümsenecek bir para değildi, ayrıca, okulunda yatıp kalkan hayvanları kışlık açık hava gösterilerine yolladığında, geliri hayvanların sahipleriyle kırışır, veee, hep değilse bile çoğu kez, film şirketlerine kiraladığı konuk hayvanlardan elde ettiği geliri kimseyle kırışmazdı.

Ülkedeki bütün hayvancılar, onun meslekte en zengin iş adamı olduğunu kabul etmekten başka, kafese

giren en yiğit adam ve hayvan eğiticilerinin kralı olarak tanırlardı. Ve onun çalışmasını yakından izleyen, işinin içyüzünü bilenler, adamın ruhu olmadığını söylerdi. Bununla birlikte, karısı ve çocukları, ve küçük toplumsal çevresindeki tanışları, hiç böyle düşünmezdi. Onlar, Collins'i iş başında hiç görmediklerinden, dünyada onun kadar yufka yürekli, onun kadar duygulu bir adamın bulunmadığına inanırlardı. Sesi yumuşak ve incelikliydi, tavırları nazik, hayat, dünya din ve siyaset üzerine görüşleri ılımlıydı. Vur tokadı, al ağzından lokmasını, daha doğrusu, tatlı söze canı kurban denen adamlardandı. Bir rica yeterdi. Yerel yardım derneklerinin hepsine para verirdi. *Titanik* battığında üzüntüsünden bir hafta ağzına lokma koymadı. Bununla birlikte — hayvan eğitmeyi meslek edinmiş kişiler, bu işte çalışan herkes, onu mesleğin en sinirli ve en duygusuz adamı olarak bilirlerdi. Ve bununla birlikte — dünyadaki en büyük korkusu, iri yarı eli maşalı karısının, sofrada, bir tas çorbayı başına taç olarak geçireceğiydi. Evliliklerinin ilk yıllarında iki kez yapmıştı bunu. Bu işi gene yapacağı korkusu yüreğinde büyüyedursun, karısını, bir dediklerini iki etmediği yedi çocuğunu olduğu gibi büyük bir içtenlikle ve adanmışlıkla severdi.

Çocuklarını öyle çok severdi ki, dört oğluna ta baştan onu *iş başında* görmeyi yasaklamış ve onlara, daha ılımlı meslekler tasarlamıştı. Yale'de okuyan en büyük oğlu John, okumuş bir adam olmayı seçti, ve bu arada, kendi otomobilini, ne New Haven üniversite kasabasında ,otomobil sahibi kişilerden umulan düzeyde bir yaşantı sürüyordu. Harold'la Frederic Pennsylvania'da milyoner çocukları akademisindeydi. En küçükleri Clarence de, Massachusetts'de bir lisede okuyor, ve doktor mu olsun, pilot mu, bilemiyordu. İkisi ikiz olan üç kız, kültürlü birer hanımefendi olacaklardı. Elsie, Vassar'dan diplomasını almak üzereydi. İkizler, Mary'yle Madeline, en seçkin ve en pahalı ha-

zırlık kurslarına gidiyor, Vassar'a girmeye hazırlanıyorlardı. Bütün bunlar parayı gerektiriyordu. Harris Collins'in parayı esirgediği yoktu, ama gereksinim, hayvan eğitme okulunun para kazanma sığasını zorluyordu. Karısı, dört oğlu ve üç kızı şu kadarcık bile çalıştığını akıllarından geçirmiyordu ama, Collins giderek daha çok çalışmak zorunda kalıyordu. Ailesi, üstün zekası ve yeteneği sayesinde yalnızca 'şöyle yapılacak, böyle edilecek,' demekle yetiniyor sanıyorlardı onu ve, eğer elinde değnek, kırk kırma köpeği ekin biçer gibi sopadan geçirdiğini, bunun üzerine büsbütün çileden çıkıp ele avuca gelmeyen hayvanları eğitmek için neler yaptığını görselerdi çok, ama çok şaşırırlardı.

İşlerin çoğunu yardımcıları yapıyordu, ama ne yapılacağını, nasıl yapılacağını durup dinlenmeden onlara gösteren, ve önemlice hayvanlar üzerinde gerekli çalışmaları bizzat yapan Harris Collins'di. Yardımcılarının hemen hemen hepsi ıslahevinden alınmış gençlerdi ve hepsini de, sezgileri ve becerikli gözleriyle Collins seçmişti. Zeki ve soğukkanlı davranacakları koşuluyla alınmıştı bunlar ve ıslahevine dönmemek için ellerinden geleni yapmaya hazırdılar. Collins'in aradığı koşul ve nitelikler bu kadardı ve elbet, bunlar uygulamada, ezici, işkenceyi gerektiriyordu. Sıcakkanlılık, eliaçıklık, yardımseverlik, duygusallık, iş yerinde görmek istemediği niteliklerdi; ve Cedarwild Hayvan Okulu, saatin ilk vuruşundan, kamçının son vuruşuna değin iş yeriydi. Kısacası, elde edilen veriler bir bütün olarak değerlendirildikte, Harris Collins'in, hayvanlara, Hristiyan aleminde, tıbba hizmet amacıyla canlı hayvanlar üzerinde ameliyat yapan labaratuvarlardaki hayvanlara çektirilen acıdan çok daha büyük acı çektirmekten sanık olduğu ortaya çıkar.

Ve Michael, Seattle'daki Yeni Washington Otelinde tıkıldığı kafes içinde altı bin kilometre yolu yatay doğrultuda katetmesine karşın, bu hayvanlar cehennemine düştü. Bütün bu yolculuk, pislik, ve içinde bulun-

duğu durumu niteleyen sefalet boyunca, bir kez bile kafesten dışarı çıkmadı. Neyse ki genelde iyi olan sağlığı, kesik parmağının yarası, gömülmedik bir kapanma sürecine girmişti. Ama yara, kir içinde, kendisi de bite bulanıktı.

Cedarwild, şöyle ilk bakışta, cehennemden başka her şeye benziyordu. Kadifemsi yeşillikler, beyaz çakıl döşenmiş ince yollar, otomobil yolları, kendilerinden beklendiği biçimde büyüyüp gelişen, dıştan güzel, ama içten ruhsuz çiçekler, ve bunların sonunda, kimi ahşap, kimi tuğla alçak yapılar topluluğu. Ama Michael'ı karşılayan, o sırada masası başına oturmuş, sekreterine, Seattle'dan Harry Del Mar adında biri tarafından, Cedarwild'a teslim edilmek üzere gönderilen köpeğin nerelerde kaldığı, neden geciktiği konusunda demiryolu ve nakliye şirketlerine sorgu soru mektubu yazdıran Harris Collins olmadı. Michael'ı teslim alan, nakliyecinin teslim fişini imzalayan, ve kafesi insanı rahatsız edecek derecede ve kimya labarotuvarıymışçasına temiz bir beton odaya taşıyan, on sekiz yaşlarında renksiz denecek kadar solgun gözlü bir gençti.

Çevre, Michael'ı etkiledi, kafesi açmadan önce ama kollarını sıvayıp büyük bir muşamba önlük kuşanan genç hiç ilgisini çekmedi. Michael zıpladı kafesten çıktı ve günlerdir yürümeyen ayakları üzerinde yürümeye çabaladı. Bu iki ayaklı tanrı hiç ilginç değildi. Sevimli değildi. Ayağını bastığı beton gibi soğuk bir insanoğluydu. Hareketleri bir makina gibi düzenli ve yöntemliydi. Böyle, kurulu bir makinaymışçasına Michael'ı aldı, yıkadı yundu, ilaçlayarak mikroplarından arındırdı. Çünkü Harris Collins hayvanlarla ilişkisinde, kelimenin tam anlamıyla bilimsel ve 'antiseptik'ti ve Michael, bilerek isteyerek yapıldığı söylenmeyecek, ama incelikten, düşüncelilikten eser taşımayan kaba hareketlerle bilimsel olarak temizlendi.

Doğaldır ki, Michael bunları anlamadı. Başından geçenler yetmiyormuş gibi, ipini kimin çekeceğini ve

idam hücresinin nasıl bir şey olduğunu bilmemesine karşın, bu bomboş ve ilaç kokulu beton odanın yaşamının son durağı, ve bu gencin, onu, tüm tanışlarını, tüm sevdiklerini yutan karanlıklara gönderecek tanrı olabileceğini biliyordu. Michael'ın tüm kuşkulardan uzak, tam bir kesinlikle bildiği bir şey vardı, o da, bütün bunların kötü bir geleceği haber veren ürkünç derecede garip şeyler olduğuydu. Tasması çıkarıldıktan sonra genç tanrının elinin ensesine değmesine ses etmemişti; ama hortum üzerine çevrildiğinde karşı koydu, direndi. Yalnızca kurgusu gereğince çalışan genç, Michael'ın ensesindeki elini etine gömdü, ayaklarını yerden kesti, ve aynı zamanda, ötekı eliyle hortumu ağzına tuttu; hortumun ucundaki musluğu kullanarak suyun basıncını arttırdı. Michael karşı koydu, ama sonunda acıları içinde boğuldu, eli kolu bağlı, soluk soluğa kendini bıraktı kaldı.

Bundan sonra, bir daha direnmedi, hortumla, büyük sert bir fırçayla, köpükleri ağzına burnuna dolup aksırmasına neden olan karbol sabunuyla yıkandı, fırçalandı. Başına, her an neyin geldi gelecek olduğunun farkında, ama bu arada, gencin iyilik ya da kötülükten yana ne olumlu ne de olumsuz olmadığının bilincine varan Michael, bir daha karşı koymadan, iyice temizlenip, banyo sonrasının rahatlığı içinde tatlı tatlı bir sepete konuluncaya dek kendini bıraktı. Sonra da uyudu ve herşeyi unuttu.

Burası bir hastane, ya da bir soyutlama bölgesiydi ve burada geçirdiği bir haftalık tutukluluk döneminde, mikroplu bir hastalığı olduğunu gösteren hiçbir gelişme olmadı; başına, iyi yemekler, saf içme suyu ve bir robot gibi kendisine hizmet eden genç tanrının dışında, yaşamla ilişkisinin kesilmesinden başka hiç bir şey gelmedi.

Michael, uzaktan Harris Collins'in çok yüksek olmayan ama buyurgan sesini sık sık duydu ama bir daha

onunla karşılaşmadı. Bu sesin sahibinin yüksek düzeyde bir tanrı olduğunu, Michael ilk duyuşta anladı. Sıradan tanrıları yöneten, onlardan üstün olan yüksek bir tanrı bunca buyurgan olabilirdi. O seste irade vardı, buyruk vermeye alışıklık vardı. Michael değil, hangi köpek olsa bunu hemen anlardı. Ve hangi köpek olsa, sesin gerisindeki tanrıda ne sevginin ne sevimliliğin, birinin yüreğini ısıtacak ya da hayranlığını çekecek hiç bir şeyin olmadığına karar verirdi.

YİRMİ BEŞİNCİ BÖLÜM

Soluk benizli genç tanrı, Michael'ın tasması zincirini takıp onu soyutlama koğuşundan çıkararak, herhangi bir dostluk gösterisi yapmadan kendisini hemen selamlayan bir başka yüzü kara genç tanrıya teslim ettiğinde sabahın on biriydi. Zincire vurulmuş bir tutuklu olan Michael, yoluna giderken daha başka tutuklularla karşılaştı. Üç taneydiler ve böylesini daha önce hiç görmemişti. Sallak sarsak, eşkin giden üç ayı canavarıydı bunlar ve Michael, ilk bakışta, tüylerini dikti, ve en alçak sesiyle hırladı; çünkü, (kuzunun kurdu ayırdettiği gibi) kalıtımla kendisine dek varmış o sezgiyle, bunların yabanıl dünyanın unutulmaz düşmanları olduğunu anlamıştı. Ama onlara saldırmayacak kadar çok görmüş çok yaşamış, ve her şeyden önce duygulu bir yaratıktı. Saldırmak yerine, tetikli adımlarla sağı solu kollayarak, ama bu yaratıkların garip kokusunu burnunun koku alma yetisini hiç sakınmadan sonuna dek harcamasına koklayarak, zincirin ucunda kendisini tutsak tutan tanrının ardında yürüye yürüye yanlarından geçti.

Burun deliklerine, sürekli olarak bir yığın garip koku doluyordu. Duvarların gerisini görememesine karşın, daha sonra aslanlar, pars, maymun, şebek ve ayıbalığı, deniz aslanı olduklarını göreceği şeylerin kokularını duyuyordu. Bütün bunlar, sıradan bir köpeği şaşırtır, belki de sersemletirdi; ama onun üzerindeki etkileri, uyanık, tetikte ve aynı zamanda çok sinik ve boynu eğik tavırlar biçiminde kendini gösterdi. Sanki yeni ve canavarlarla dolu, tıkış tıkış bir yabanıl ormanda yürüyordu ve bura törelerine, yaratıklarına tanış değildi.

Arenaya girerken, bacakları eskisinden daha te-

tikli, daha çeliksi gerildi ve büsbütün kenara kenara yönelmeye başladı, boynunda ve sırtındaki tüylerin tümü dikildi, derin derin, sessiz sessiz hırladı. Neden denilirse, arenadan çıkmış gelen beş fili görmüştü. Küçük fillerdi bunlar, ama ona sorulursa, canavarların en irisiydi, ve, *Mary Turner*'ı parçalarken ara sıra görebildiği balinayı çağrıştırıyorlardı. Ama filler, onu hiç umursamadı, hepsi de hortumlarıyla önlerindekinin kuyruğuna yapışmış, (bir yerden çıkarken böyle yürümeleri öğretildiğinden) salım salpa yürüyorlardı.

Ayılar peşinde, arenaya geldi. Bir sirk pisti büyüklüğünde, talaş serili yuvarlak bir yerdi burası. Tepesi camla damlanmış dört köşe bir binanın içindeydi. Ama izleyici kabul edilmediğinden, ringin çevresinde oturacak yerler yoktu. Halkın ağzını bir karış açık bırakacak ya da kahkahaya boğacak numaraları yapmalarını sağlamak için hayvanların nice işkenceyle eğitildiğini görmek üzere, yalnız Harris Collins ve yardımcıları, hayvan alım satımcıları ve meslekten olanlar girebilirdi buraya.

Kendisinin bulunduğu köşeden uzakça bir yöreye alınıp hemen işe koşulan ayıları unuttu Michael. Bir an için, ayıların oturup da kıramayacağı sağlamlıkta, göz alıcı renklere boyalı fıçıları yuvarlayan adamlara gözü ilişti. Sonra, kendisini buraya getiren adamın duraladığı bir arada, korkunç bir ilgiyle, alacalı bir midilliye baktı. Yere uzanmıştı. Bir adam üzerinde oturuyordu. At, durmadan başını talaş döşeli yerden kaldırıyor, adamı öpüyordu. Michael, tek bu kadarını gördü, gene de, bu işte bir yanlışlığın bulunduğunu sezdi. Neden olduğunu bilmiyordu, nedenini açıklayacağı delilleri yoktu ama gene de bir acımasızlık, bir zora koşma, bir haksızlık seziyordu bu işte. Göremediği şey, adamın elindeki uzun iğneydi. Bu iğneyi atın omuzuna her batırışında, at, acıyla sıçrıyor, bilinçsiz bir tepkiyle başını kaldırıyor ve, sırtında oturan adam, kendi ağzını, atınkine ustalıkla değdirmeye hazır bek-

liyordu. Bu hareketi izleyici koltuğundan görenler, ikisinin atın, sahibine olan sevgisini anlattığını sanacaklardı.

Birkaç adım ötede, bir başka, siyah midilli, kendisine uygulanan işlemin garipliğine uygun gariplikte hareketler yapıyordu. Atın ön ayaklarına ipler bağlanmıştı, iplerin her birini bir adam tutuyor, ve bu iki kişi, atın önünde durup dizlerini kısa, sert bir kamçıyla döven hareketlerine uyumlu olarak ipleri geriyorlardı. Bunun üzerine at, eli kamçılı adamın önünde diz çökermiş gibi, talaşlara diz çöküyordu. At bu işten hoşlanmıyor, arada bir ayaklarını yayarak, başını sağa sola çırpındırarak, iplerin birden çekilip kasılmasını önleyecekmiş gibi, ve ipler bırakıldıkta yanlamasına ya da kuyruğu üstüne düşmecesine isyan ediyordu. Ama böyle her düşüşünde, dizlerini hint kamışı kamçıyla döven adamla yüzyüze gelmek zorunda bırakılıyordu. Eğitimin nasıl yapıldığını aklından geçirmeyip yalnız sonuçları gören izleyicilerin çok hoşlanacağı biçimde diz çökmesi öğretiliyordu ata. Çünkü, Michael'ın çabucak sezmeye başladığı gibi, bilgi, burada acıyla öğretiliyordu. Kısacası, burası, bu Cedarwild Hayvan Okulu, acılar okuluydu.

Harris Collins, kendisine yaklaşan siyah genç tanrıya başıyla bir işaret yaptı ve soran, ve ölçen biçen bakışlarını Michael'a çevirdi.

«Del Mar'ın köpeği bu, efendim,» dedi genç tanrı.

Collins'in gözleri parıldadı ve Michael'a bir kez daha dikkatli baktı.

«Ne oyunları varmış, biliyor musun?» diye sordu.

Genç hayır anlamına başını salladı.

«Harry'nin eli en iyiyi seçerdi,» dedi. Bu sözleri karşısında duran gence söylediği sanılırdı, ama aslında, kendi kendine konuşuyor, ya da daha doğrusu, karşısında sözlerini duyacak birinin varlığından yararlanarak sesli düşünme gereksinimini doyuruyordu. «Bu köpeğin dünyada tek olduğunu söylemişti. Peki, güzel

ama, ne bilir, ne yapar? Onu söylemedi. Zavallı Harry dünyadan çekildi, ve biz, köpeğin numaralarını bilmiyoruz... Çöz zinciri.»

Serbest bırakılan Michael, baş-tanrıya baktı ve olacakları beklemeye koyuldu. Ringin karşı yöresinde de bir ayının acıyla bağırması, başına geleceklerin ne olduğu üzerine ipucu veriyordu ona.

Collins, soğuk soğuk, ve kaba bir sesle, «Gel buraya,» diye buyurdu.

Michael geldi, önünde durdu.

«Yat!»

Michael, yattı. Ama isteksizliğini büsbütün abartarak sergiledi bunu yaparken.

«Kahrolası safkan!» diye hırladı Collins. «Canla başla çalışmayacaksın, ha? Sen öyle bil.» Sesini büsbütün yükseltti, «Kalk!» diye bağırdı. «Yat! Kalk! Yat! Kalk!»

Buyrukları kısa, kesik ve kesindi. Kamçı şaklamaları, ya da makinalı atışları gibi çıkmıştı gırtlağından. Ama Michael, o aynı isteksiz, yavaş hareketlerle uydu buyruklara.

«Hiç değilse İngilizce bildiğini öğrendik,» dedi Collins. «Havada çift takla atar mı acaba,» diye ekledi. Bütün köpek eğitimcilerinin düşlerinde yatan bir numarayı dile getirmiş oluyordu. «Gel bakalım, görelim. Tak zinciri. Buraya gel Jimmy. Bir tasma daha tak.»

İslahevinden çıkma bir başka genç Michael'ın arka ayaklarına kalçasına doğru bir kıskaç takarak söyleneni yaptı. Kıskacın ucunda ip bağlıydı.

«Tutun ipleri,» diye buyurdu Collins. «Hazrol! Başla!»

Bu söz üzerine, dünyanın en şaşılası, en görülmedik, en onursuz işlemi uygulandı Michael'a. «Başla!» sözcüğü daha tümüyle söylenip bitmeden, boynundaki tasmaya bağlı zincir, onu çekti havaya kaldırdı, bu arada arka ayaklarına bağlı ip alt kısmını çekti, beri ve havaya doğru fırlattı, ve bu arada, Collins'in elinde-

ki sopa çenesinin altını dövdü. Böyle bir aldatmacayla daha önce karşılaşmış olsaydı, hiç değilse, sıçrar, havada döner ve acının birazını da olsa önlerdi. Ama bu durumda, çekelenip parçalanırken çenesinin altına da bir darbe yemiş, hepsi bir anda olan bu hareketler karşısında nerden geldiğini şaşırmış olarak lap diye arka üstü talaş yere düşmüştü.

Talaşların üzerinden öfkeyle, ense tüyleri dimdik, gırtlağı hır hır, dişleri ısırmaya hazır durumda fırladı, ve kurnaz bir numaranın kölesi olmasaydı, bu dişleri, baş-tanrının etine geçirecekti. İki genç, işlerini iyi biliyorlardı. Biri baştaki, öteki ayaklardaki ip çekt, ve Michael, yalnızca hırladı ve duygu olarak kalmaya tutuklu öfkesini tüylerini dikerek haykırdı. Ne ileri, ne geri, ne de yanlara doğru kımıldayamaz, hiç bir şey yapamazdı. Zinciri tutan öndeki genç, arkasındaki gence saldırmasını önlüyordu. Ve arkadaki genç, elindeki ipi çekerek öndeki gence saldırmasını, ve ikisi birden, böyle yapmakla, kötülüklerin ve acıların kralı olduğuna kuşkusunun kalmadığı Collins'e saldırmasına engel oluyorlardı.

Michael'ın öfkesi, çaresizliği gibi sınırsız büyüklükteydi. Duyduğu öfke içinde, gırtlağını paralarcasına, ses tellerini koparırcasına bağırmaktan ve tüylerini dikenlemekten başka çaresi yoktu. Ama Collins'e göre bu çok bildik ve çok sıkıcı bir deneyimdi. Ara sıra dönüp karşıya, ayıların ne durumda olduğuna bile bakıyordu.

İlgisini gene Michael'a yönelterek, «Seni gidi safkan,» diye hırladı. «Gevşetin! Salın gitsin!»

Michael, zincirlerinden kurtulur kurtulmaz Collins'in üstüne atladı. Ve Collins, yılların verdiği duyganlıkla uzaklığı ve zamanı öyle iyi ayarladı ki, çenesinin altına tekmeyi indirdiği gibi talaş döşeli yere serdi.

«Tutun!» diye buyurdu Collins. «İplere gerin!»

Ve iki genç, biri zincirden, biri ipten çekerek, onu çaresizliğe gerdiler.

Collins, gözlerini ringin giriş kapısına çevirdi, modaya en uygun ve de en süslü sokak giysisine kıyasla yeterinden çok 'giysilenmiş' bir kadının önüne katılmış yürüyen iki sıra ata baktı.

Collins, bir an için Michael sorununa dönerek, «Bu ömründe takla atmamış,» dedi.

«Tasmanın ucunu bırak Jimmy, git Smith'e yardım et. Johnny, orda bir kenarda tut onu, bacaklarını da kolla. Miss Marie birinci dersini almaya geliyor, salak kocası da peşinde. Sanki bir şey öğretebilecekmiş karıya...»

Michael, bu sözleri izleyen gösteriyi çözümleyemedi, ama genç, onu kadının ve dört atın gösteri düzenine sokulmasını izlemek üzere giderken peşinde götürdüğünden, olaya tanık oldu. Olanları anlayamadı ama, davranışlarından, kadının da, tutsak ve acılı olduğunu sezdi. Gerçekte, isteksiz olduğu halde bir numara yapmaya zorlanan ve eğitilmekte olan atlar değil, kendisiydi. İşkenceyle canı çıkarılıp, suçluysa ölsün, suçsuzsa yaşasın diye çölün ortasında bırakılan insanlar gibi işkence alanına gelirken, yürekliliğini korumuş, ama ikişer ikişer teraziye koşulan atları ve atların terazilerindeki kancalara geçirmek üzere kuşandığı aracı bir kez daha görünce, yüreği yerinden fırlayacak gibi oldu, diz çöküp ellerini yüzüne gömerek bu yüreksizliğini gösterdi.

«Hayır, hayır Billikens,» diye yakardı kocası olan iri kemik adama. «Yapamam, korkuyorum. Korkuyorum.»

«Öyle şey olur mu, hanımefendi,» diye araya girdi Collins. «Numara son derece güvenli. Hiç bir tehlike yok. Hem, iyi bir numara, tam bir para makinası. Doğrulun bir dakika.» Kadını omuzlarından tutarak şöyle bir yokladı, giysisinin altından sırtına da yokladı, «Alet yerli yerinde.» dedi. Ellerini kadının kollarından aşağı kaydırdı. «Haydi! Bırak kancaları.» Kadın kollarını salladı, kabar kabar dantelli kol ağızlarından,

kolu boyunca uzandığı anlaşılan ince bir çelik tele bağlı kancalar çıktı... «Öyle değil, öyle değil! Kimse görmeyecek. Sok onları çıkardığın yere. Bir daha dene. Kancalar avucunun içine inecek. Saklı olacak. Böyle. Gördün mü? Haah, tamam. Böyle olacak.»

Kendini toparladı, söylenenleri yapmaya zorladı. Bir önüne bir kocasına bakıyor, kaşlarını hoşnutsuzlukla çatmış az uzakta durup duran Billikens'a adeta yakarıyordu.

Terazilere bağlı atları süren adamların ikisi de, koşumların okunu kaldırarak kızın çengelleri yakalamasını beklediler. Kız kendi kolundaki çengelleri fırlatıp okların üzerine atladı, ama olmadı.

«Kollarım gövdemden kopup kırılacak,» diye yakındı kız.

«Tersine,» diye onu rahatlatmaya kalktı Collins. «Olsa olsa, giysinin büyük bir kısmını yitirirsin. Asıl kıyamet ne vakit kopar biliyor musun? Numarayı herkese belli edersen izleyiciler ağzını bırakıp gerileriyle güler sana. İşte o vakit değil kolunu kendini yok bil. Alet kırılmaz. Bak, bir daha anlatayım. Atlar senin kollarını çekmeyecek, ipin ucunda iki kişi gibi birbirini çekecek. İzleyiciler seni çekelediklerini sanacak. Anladın mı? Şimdi, bir daha. Okları yakaladığın anda elindeki kancaları oktaki kancalara geçireceksin. Haydi! Başla!»

Sesi, kesinlik ve buyurganlık taşıyordu. Kadın, kancaları kolundan boşalttı, ama okları yakalamadan geri çekildi. Collins, üst üste sinirlenip bağırmaması gerektiğini bilen bir usta, ve saygınlığını yitirmemesi gerektiğini bilen bir patron olarak, öfkesini göstermedi, bu başarısızlığı da görmezlikten gelmek üzere başını çevirip öpüşen atla dizçöken atların ringden çıkışını izledi. Ama koca, öfkeden köpürdü.

«Ama Julia, bana bunu nasıl yaparsın! Beni rezil ediyorsun!»

«Peki, bir daha deneyeceğim Billikens,» diye in-

ledi kız. «Elimden geleni yapacağım. Bak! Artık korkmuyorum!»

Kollarını uzattı, terazileri yakaladı. Collins, göstermelik bir gülümsemeyle kadının ellerini yakından izleyerek kancaların yerli yerine takılıp takılmadığını denetledi.

«Şimdi kollarını ger! Bacaklarını aç. Dik dur.» Elleriyle, kadının ellerini kollarını ve omuzlarını düzeltip doğrulttu. «Unutma, telin ilk gerilişinde kolların dümdüz olacak. Atların ilk çekişlerinde kolların gerili olursa acıyı duymazsın. Ama kollar bükükken çekerlerse, derini postunu yüzerler ha! Unutma, dümdüz, gergin, arkandan ve omuzlarından dolanan telle aynı gerginlikte, aynı düzlükte... Hah şöyle. Hazır mısın?»

«Ah, bir dakika,» diye yakardı kadın. Uzun uzun hazırladıkları kol-tel düzenini bozmak pahasına, «Yapacağım, inan olsun yapacağım,» dedi. «Ama Billikens, önce bir öp beni, n'olursun. Beni öpersen kollarımı söküp çıkarmalarına yanmayacağım.»

Michael'ı tutan kara genç ve öteki izleyiciler sırıttı. Collins yüzünde kalan gülümseme artıklarını da sildi ve mırıldandı:

«Buna bol bol vaktiniz olacak hanımefendi. İşin püf noktası şu ki, ilk yaptığınızda başarıya ulaşmalısınız. Sonrası kolay. Korku dağını yıkınca rahatsınız... Bill, gel karını öp yoksa işi kıvıramayacak.»

Öfkesi burnunda, sinirî tepesinde, utancı kızarık yüzünde olan Billikens, kollarını karısının boynuna dolayarak, ne yeterinden çok kusursuz, ne yeterinden uzun uzadıya olmayan bir öpüş öperek buyruğa uydu. Olsa olsa yirmi yaşlarında, son derece çocuksu, kız gibi yüzlü, ince belli, bol kalçalı ve tam tamına altmış beş kilo ağırlığında güzel bir genç kadındı karısı.

Kocasının kolları ve öpüşü yürekliliğini arttırmıştı. Kasıldı, dikeldi, dudaklarını da sımsıkı gerdi, kocası önünden çekilirken «Hazırım,» diye kekeledi.

«Başla!» diye buyurdu Collins.

Dört atın dördü de, sürücülerinin dürtmesiyle tembel tembel çekmeye başladılar.

«Bas kamçıyı!» diye havladı Collins. Gözleri kızdaydı, sırtındaki aletin gerilip gerilmediğine bakıyordu.

Kamçılar, atların sırtına indi, ve atlar, çerba tası büyüklüğünde dev çelik nallarıyla yerleri dövüp talaşları duman duman havalandırarak atılmaya, sıçramaya, kasılmaya başladılar.

Billikens kendinden geçti. Görünümün korkunçluğu, kadına bir şey olacak mı korkusu, yüzüne vurdu. Kadının yüzü de, içinde renkli camlar, aynalar bulunan ve döndürüldükçe değişik değişik görüntüler veren oyuncak dürbünün merceğinin ardındaymış gibiydi. Başlangıçta, kendini tanrısına kurban eden bir hristiyan şehit adayının, kendini aslanların önüne atmadan bir an önceki, tuzağın içine düşmekte olan bir suçlunun suratını andırıyordu yüzü. Sonra, ama hemen sonra, bir yerinin acımadığı anlamının verdiği rahatlığı yansıttı. Ve, son olarak, utkun bir gülüşle aydınlanan gururlu ve mutlu bir yüz göründü. Billikens'la barışmak ve sevgisini vurgulamak üzere gülümsedi bile. Ve Billikens, rahat soluklar alarak, sevgiyle, gururla gülümseyerek karısını izliyordu. Harris bu izlemeyi yarıda kesti.

«Bu numarada gülünmeyecek! Sil o gülüşü suratından. İzleyiciler, atlara karşı koyan gücün senden geldiğini sanacak. Suratını katlanasıya buruştur, yamult, ger. Kararlılık, irade gücü okunsun yüzünde. Kasların geriliyormuş, zor dayanıyormuşun gibi gelsin herkese. Bacaklarını az daha aç. Bacaklarındaki kaslar etekliğinden görünsün, şişsin, insin. Gerçekten büyük bir çaba harcıyormuşsun gibi... Atlar bir o yana çeksin seni, bir o yana. Bir o yana gerdir gövdeni, bir bu yana. Çekiyormuşsun gibi. Hah! Bacaklarını biraz daha aç. Çekilip parçalanacakmışsın da, iradenin gücüyle bütünlüğünü koruyormuşsun gibi yap yüzünü. Ko-

nuştur şu suratını. Hah! Şöyle! Hah! Tamam! Bill! Çok güzel bir numara bu! İndir kamçıyı! Zıplat! Durma! Atlar öyle bir çeksin ki birbirlerini, feleği şaşırsın ikisinin de. Gözlerinde yıldızlar uçuşsun!»

Kamçılar atlara indi, ve atlar, çarpılacakları cezanın vereceği acıdan kurtulmak için koca gövdeleriyle ellerinden geleni yaptılar. İzleyen herkesi şaşırtacak, salonlar dolusu insana parmak ısırttıracak bir numaraydı bu. Atların her biri aşağı yukarı sekiz yüz kilo vardı; izleyici gözünde, üç tonu aşkın ağırlıkta at, altmış beş kiloluk süslü püslü giysili, ince belli güzel vücutlu kadını iki yana çekeliyordu. Sirkteki bütün kadınlara çığlık attırıp başlarını çevirtip başka yöne baktıracak bir numaraydı bu.

«Atları durdur!» diye buyurdu Collins sürücülere. «Bayanın gücü atlara üstündür,» diye ekledi, ama bu sözleri, sirk sunucusu tavrıyla söylemişti. «Bill, bu numarayı biraz daha pişirmen gerek. Kancaları çıkarın hanımefendi, çıkarın!»

Marie, söyleneni yaptı, kancalar kollarından sarka sarka Billikens'e koştu, kendini onun kollarına atarken, kendi kollarını da onun boynuna doladı,

«Ah, Billikens, içime doğmuştu! Biliyordum! Başaracağımı biliyordum! Çok yürekliydim, değil mi?»

«Büyük bir falso,» diye araya girdi Collins'in kuru duygusuz sesi. «Bütün izleyicilere gösterdin kancaları. Terazileri bıraktığın anda kancaları içeri salmalısın. Bir daha dene. Bir şey daha var. Numarayı bitirdiğinde, sırıtıp kırıtmayacaksın. Yaptığın işin işten bile olmadığını belli etmeyeceksin. Çok ağır bir iş, dayanılmaz, katlanılmaz acılar veren bir iş başardığını sanacaklar. Bayılacak gibiymişsin de, iradenin gücüyle ayakta duruyormuşsun gibi yapacaksın. Dizlerinin bağı çözülüyor sanki, ve sirk görevlisi son dakikada gelip seni kucaklıyor. Ona tutunacaksın. O gelmeseydi düşüp bayılacağını sanacaklar. Senin söylemek istediğin bu, anladın mı? İrade gücüyle başardın bu işi.

İnsanüstü bir güç atlar çekerken seni çekiyorlarmış gibi renkten renge gireceksin, kıvranıp yakınacaksın, ama başeğmeyen gücünü inadından alan bir yaratık izlenimi vereceksin. Numara bitince, ellerinle öpücük gönder, acıklı bir gülümseme koy dudağına. Sanki yüreğin çekilip çıkarılmış da, hemen hastaneye gideceksin, ama tam o anda, birden oyuncu kişiliğine bürünüyor, izleyicilere gülümsüyor, ellerinle öpücükler gönderiyorsun. Seni ayakta alkışlayan seni seven insanlara sevgilerini sunuyorsun... Ne demek istediğimi anladınız mı hanımefendi? Bill, anladın mı? İyi öğret. Yılmadan çalıştır onu. Haydi, hazrol! Atlara bakarken biraz kaşlarını çat. Hah, tamam! Avuçlarında kanca olduğunu kimse anlamasın. Kolları uzat! Bırak!»

Ve bir kez daha, üç bin kiloyu aşkın at, her iki yandan bütün güçleriyle birbirlerini çekelemeye başladılar. Gören, ortadaki kadın gövdesinin çekile çekile kopacağını sanırdı.

Üçüncü ve dördüncü deneme .yapıldı, bu arada Collins, adamlarından birini bürosuna göndererek Del Mar'ın telgrafını getirmesini istedi.

Biraz da sen çalıştır, Bill,» dedi Marie'nin kocasına. «Beş altı deneme daha yapsın. Unutmayın, kendi atlarının kadının paralayacağını öne süren babayiğit bir çiftçi çıkarsa, buyur edin. Büyük paralara bahse girin. Bedava reklam, ve havadan para demektir bu. Bahse girdiğine değer. Sirk görevlisi senden yana, senin atların ilk atılımı yapar, gerisi kolay. Genç olsaydım, işim de başımdan aşkın olmasaydı, senin topluluğun başını çeker, değil Amerika'yı, dünyayı dolaşırdım.»

Harris Collins, arada bir gözünü eğip Michael'a baka baka Del Mar'ın Seattle'dan gönderdiği telgrafı okudu:

Köpeklerimi sat. Becerilerini ve kaç para ettikle-

rini biliyorsun. Onlarla işim bitti. Köpeklerin otel masrafını çıkar, parayı hesabıma geçir. Elimde köpeküstü bir köpek var. Bunun yapacağı numaralar, şimdiye dek yaptığım tüm gösterileri solda sıfır bırakacak. Eşsiz bir köpek. Göreceksin.

Her köşesinde bir çalışma yapılan arenanın bir köşesinde, Collins Michael'ı ölçüp biçiyordu gene.

«Del Mar'ın kendisi tüm numaraları solda sıfır bırakan bir adamdı,» dedi Michael'ı zincirinden tutan Johnny'ye. «Köpeklerimi sat diye telgraf çekmesi demek, daha iyi gösteriler yapacak demekti, gel gör ki, bize bunu gösterecek yalnız köpek kaldı, safkan bir köpek. Bunun köpeküstü bir köpek olduğunu söylüyor. Belki de öyledir, ama tanrı aşkına, altını gördük de, üstü nerde bunun? Çift takladan vazgeçtik, ömründe tek takla bile atmamış. Sen ne dersin Johnny? Kafayı çalıştır. Bir şeyler söyle.»

«Belki sayı saymasını bilir,» dedi Johnny.

«Eh, sayı sayan köpeği kim kaybetmiş de Del Mar bulacak? Ama gene de, deneyelim bakalım.»

Saymasını çok iyi bilen Michael, hiç renk vermedi.

«Sıradan bir köpek olsa, yürürdü bari,» dedi Collins. «Gel deneyelim.»

Ve Michael, arka ayakları üzerinde dik durdurulmak için bir işkenceler denemesinden daha geçti. Collins, elindeki sopayla çenesinin altına ve dizlerine vurup duruyordu. Michael, öfkesinden baş-tanrıyı ısırmaya kalktı, ama zincir, çekip yerine kaktı onu. Bu kez Johnny'ye saldırmayı denedi, ama tetikte duran soğukkanlı genç, kolunu havaya kaldırarak Michael'ın ayaklarını yerden keserek tehlikeyi önledi.

«Paydos,» dedi Collins. «Arka ayakları üzerinde duramayan köpek, ne fıçıdan atlar, ne bir şey... Sen Ruth'u duydun muydu Johnny? Onun üstüne köpek yoktu. Arka ayakları üzerinde, ön ayaklarını hiç bir yere değdirmeden iğneli fıçının üzerinde yürürdü. Ve, o fıçıdan o fıçıya. Sekiz fıçıya bana mısın demezdi. Bir

seferinde burda konakladı da provalarını gördüydüm. Altın madeniydi o köpek, ama Carson kıymetini bilmedi, Cripple Creek'de nezleden öldürdü hayvanı.»

«Burnunda tabak döndürür belki, ha?» dedi Johnny.

«Arka ayakları üzerinde duramıyor ki,» dedi Collins. «Hem, burunda tabak döndürmek solda sıfır bırakılalı yıllar oldu. Bu köpeğin bir özelliği var. Var bir numarası. Sıradan bir köpek değil bu. Görülmedik bir numarayı, görülmedik güzellikte yapıyor. Bunun ne olduğunu anlamak da bize düşüyor. Büyük bir düşüncesizlik edip vakitsiz ölen Harry'nin mirası bir bilmece olacakmış demek. Anlaşılan bütün vaktimi buna vereceğim. Neyse, götür onu Johnny. On sekiz numaraya koy. Sonra tek kişilik bir yere alırız.

YİRMİ ALTINCI BÖLÜM

On sekiz numara, sıra sıra dizilmiş bölümlerden, ya da Michael gibi on, on iki köpeği rahat rahat içine alacak kafeslerden biriydi. Çünkü, Harris Collins bir bilim adamıydı. Cedarwild Hayvan Okulu'nda kalıp tatillerini geçirmekte olan köpeklere, yollarda geçirdikleri altı ay, bir yıl ya da daha uzun sürenin ödünlenmesi için elden gelen arda konulmamıştı. Bu yüzdendir ki, okul, gösteri yapan hayvanların sahipleri tatile çıktıklarında ya da gösteri sözleşmeleri arasında kalan işsizlik değil de dinlenme dönemlerinde aranan bir pansiyondu. Harris Collins hayvanların temiz ve rahat yaşamasını, mikroplu hastalıklardan korunmasını sağlardı. Sözün kısası, hayvanların yeni bir vodvil ya da sirk gösterisi yapmak üzere yapacakları yolculuğa 'tazelenmiş' olarak başlamalarını sağlardı.

Michael'ın solunda On Yedi Numarada süslü püslü traşlanmış beş Fransız finosu vardı. Michael, kafesten çıkarılıp götürüldüğü ya da getirildiği zamanlar dışında onları göremiyor, ama kokluyor, seslerini duyuyordu ve yalnızlıktan, gösterilerde grubun palyaçosu olarak sahneye çıkan en büyükleri Pedro'yla hırlaşmalı bir kavgaya bile tutuşmuştu. Hayvan oyuncular arasında soylu diye bilinirdi bunlar ve Michael'ın Pedro'yla kavgası, sahnede yapılan numaralar kadar bile sahici değildi. Pedro'yla ikisi bir araya getirilse, anında dost olurlardı. Ama geçmek bilmeyen saatlerin verdiği sıkıntı içinde, uydurma bir heyecana kapılmışlar, ikisi de yüreklerinin derininde kavgacılıktan, ve hele düşmanlıktan eser olmadığını bile bile çatışma denebilecek bir hırlaşma yarışına girişmişlerdi.

Michael'ın sağında, On Dokuz Numarada, üzgün ve küskün bir grup vardı. Bunlar, kırklanmışçasına ve

mikrobik olarak tertemiz tutulan, tasmasız ve eğitilmemiş kırmalardı. Gösteri yapmakta olan topluluklarda fazladan bir köpeğe gerek olduğunda, ya da birinin yerine bir başkasını sokmak gerektiğinde üzerinde işlenecek ham madde rezervi gibi bir şeydi bunlar. Bu eğitimin yapıldığı arena cehennemine girip girip çıkıyorlar demekti. Collins ya da yardımcıları, boş vakitlerinde bunları dışarı çıkarıp çeşitli numaralar deniyor, hayvanların yeteneklerini yakalayıp işlemeye çalışıyorlardı. Bu durumda, örneğin bir spanyel kırmasını günlerce at binmeye, atın sırtından atlayıp kağıt çemberlerden geçmeye sonra gene gelip atın sırtına zıplamaya zorluyorlardı. Birkaç kez düşüp yaralar aldıktan sonra, bu işi kıvıramayacağına karar verip, tabak dengeletmeyi deniyorlar, bunda da başarı sağlamayınca, köpeği tahtaravalli köpeği olarak bir kenara ayırıyorlardı. Böyle bir köpek, yirmi köpeklik bir grubun arasında, yer dolduran bir figüran olmaktan öte geçmiyordu.

On Dokuz Numara, dinmek bilmez kavgaların ve acının kol gezdiği bir yerdi. Eğitim sırasında yaralanan köpekler, birbirinin yaralarını yalar, inler ya da havlar, ya da buluttan nem kaparak taşkınlıklara kalkarlardı. Ne vakit kafese yeni bir köpek girse — ve bu, sık sık olan bir şeydi, çünkü ötekiler, sürekli olarak alınıp yola vuruluyorlardı — kafes, savaş alanına döner, yeni gelen köpek, savaşını savaşıp üstünlüğünü kabul ettirinceye, ya da suspus oturup konulduğu yere eyvallah deyinceye dek gürültü kesilmezdi.

Michael, On Dokuz Numaranın sakinlerini yokumsadı. Başlarını uzatıp yırtılasıya havlar hırlardı da, bana mısın demez, dostluğunu selamını, Pedro'yla arasında süre gelen ve artık bir oyun niteliğine bürünen şakadan kavgaya saklardı. Bir de, Michael, daha sık arenaya çıkar, hepsinden uzun kalırdı orda.

«Harry köpek konusunda yanlışa düşmez,» yargı-

sına varmıştı Collins; ve durup dinlenmeden, Del Mar'ın Michael'da ne bulduğunu anlamaya çalışıyordu.

Bu anlama girişimleri sırasında, akla gelmedik onur kırıcı davranışların ereği oldu Michael. Havada taklaya bağladılar, ön ayakları üzerinde yürütmeye kalktılar, at bindirmeyi, takla attırmayı, başka köpeklerle birlikte palyaçoluk yaptırmayı denediler, dans ettirmeye kalktılar, dört bacağını dört ipe bağlayıp çekelediler, gerdiler bıraktılar, karnını kamçıladılar, çenesini sopaladılar. Bazı numaralarda boynuna sivri sivri çiviler batırarak sağa sola, ya da, öne arkaya kaykılmamasını öğretmek istediler. Kamçıyı eskittiler, sopayı kırdılar, burnunu büktüler. Acıdan kıvranan, ama gene de acı verilerek ortaya sürülen kırmalardan oluşan iki takım arasında düzenledikleri bir futbol maçında kaleci yapmak istediler onu. Sürükleye sürükleye merdiven tırmandırıp su dolu bir fıçıya atlatmaya kalktılar.

Çember çevirtmeyi bile denediler... Arka ayaklarına indirilen kamçının zoruyla ortası çukur dik bir tahtadan koşturup kenarları geniş tutulmuş bir çembere öyle bir atlattılar ki, Michael, bu işi yapmayı kafasına koyup yürekten isteseydi, çemberi hem dışından döndüre döndüre devreder, hem de tavandan uçuşan bir sinek gibi iç yüzünden çevresini dolaşabilirdi. Ama kafasına koyup yürekten istemeye yanaşmadan, ve her seferinde, dikeltilmiş tahtadan atlamayı kabul etmediğinden, yerlere düşüp orasını burasını parçaladı.

Collins, sürekli olarak yardımcılarını da eğitmekte olduğundan, «Harry'nin görülmedik numaralar dediği oyunların bunlar olduğunu varsaydığımdan değil,» diyordu onlara, «ama belki bu numaraları yaparken o çok eşsiz numarasından bir ipucu yakalarım diye yaptırıyorum bunları. Zavallı Harry'nin kuşkusuz bildiği o allahın belası numarayı bilsek...»

Sevgi-tanrısı Kamarotu istese, tek onu sevdiği için, bu numaraları öğrenmeye çabalar, çoğunda da başa-

rılı olurdu Michael. Ama bu Cedarwild'da sevgi yoktu, ve safkanlığından gelen doğası gereği, sevgi uğruna düşünmeden yapacağı şeyleri zor altında yapmayı inatla geri çeviriyordu. Bunun sonucu olarak, Collins de safkan bir insan olmadığından, aralarındaki çatışkı bitmez tükenmez bir yabanıl dövüşe dönüşüyordu. Bu savaşta, Michael, yenme şansı olmadığını öğrenmekte gecikmedi. Yenilmek, yenilgiyi kabul etmek zorundaydı. Daha başlamadan, kitaplara geçmiş bir yöntemle yenilmişti. Dişlerini, ne Collins'e, ne de Johnny'ye bir kez bile geçirememişti. Yüreğinin ve de gövdesinin kuşkusuz parçalanacağı, öfkesinin taşma derecesinden de öte kabaracağı bir savaşı sürdürmemesi gerektiğini bilecek kadar aklı başında bir yaratıktı. Yokuna saldırıları sürdürmek yerine, kabuğuna çekildi, asık suratlı, içi geçkin bir kişiliğe büründü, ve korkakçasına, boyun eğercesine yenilgen davranmamakla birlikte, içindeki yenilmezliği, eski benliğini için için koruduğunu belirtmek üzere, hırlamaya ve tüylerini dikmeye her an hazır olmakla birlikte, artık öyle taşkın öfkeler sergilemedi.

Bir süre sonra, ona yeni numaralar öğretme, ne numara bildiğini anlama çabasıyla türlü acılar çektirmekte olan Johnny bu eğitimleri seyreltti, ve sonunda, zincir de Johnny de yolundan çekilerek, yerini Collins'e bıraktı. Michael, Collins'le birlikte saatlerce oyun alanında ya da cehennem ateşinde duruyordu. Acı deneyimlerle, Collins nereye giderse peşinden gitmesi gerektiğini öğrendi, öğrendi ve bilgisini uyguladı. Ona karşı duyduğu nefreti her an biraz daha büyüyerek, ve nefretinin baskısı yüzünden, doğal olarak akmayan, ve salgı yapmayan bezlerinin özsularıyla kendi vücudunu hergün biraz daha zehirleyerek Collins'i izledi.

Bunun bedenindeki etkisi göze görünür bir gelişme göstermedi. Çünkü yapısı kusursuz, sağlığı yerindeydi. Bu durumda, etki, tepkisini bir yerde göstermek zorunda olduğundan, Michael, bu zorunluluğu aklıyla, ya

da ruhuyla, doğası ya da beyniyle, ya da bilinç süreciyle karşıladı. Daha çok içine kapandı, bu artışın sonucu olarak da, derin derin düşünen, uzun uzun uyuyan, dingin bir yaratık haline geldi. Bütün bunlar, ruh sağlığı açısından zararlı şeylerdi elbet. O, Michael, şen şakrak, hoş sohbet, kardeşi Jerry'den bile daha neşeli olan o, asık suratlı, sıkkın, kasvetli ve huysuz, hırçın bir yaratık olup çıkmıştı. Artık oyun oynama dürtüleri, sıçrayıp zıplama, orda burda koşuşma istekleri duymuyordu. Gövdesi, beyni gibi dingin ve isteksizdi artık. Hapishanelerde, insan tutuklular da böyle sessizliğe bürünür. Michael da saatlerce ayaküstü dikilir, öyle ilgisiz, sıkkın, isteksiz, kırma yaratıklara numara öğreteceğim diye cellatlık eden Collins'in ayakları dibinde dururdu.

Bu işkencelerin çoğuna tanık olurdu Michael. Yüksekten atlayan, yükseğe sıçrayabilen tazılar vardı. Bunlar ellerinden geleni yapmaya hazırdı ama Collins' le yardımcıları, ellerinden gelenden daha iyisini yaptırarak, — bu yaptırılana tansık denebilirse — tansıklar yaratırlardı. Ellerinden gelen şey, doğaldı. Ellerinden gelenden fazlası doğalın üstündeydi ve bu, kimini öldürüyor, hepsinin de ömrünü kısaltıyordu. Sıçrama tahtasına koşarlar, atladıktan sonra, daha havaya uçar uçmaz, tahtanın altında görülmedik uzunlukta bir kamçıyla dikilen ve en yabanıl vuruşuyla onları kamçılayan yardımcıyla karşılaşırlardı. Bu acı, onların doğal güçlerinin ötesinde bir güçle, can havliyle daha yükseğe uçmasını sağlar, kamçıdan korunma çabasıyla ama çaresizlik içinde havada kıvranırken, uçan bacaklarını akrep gibi kıskaçlayan kalın deri parçasından kurtulamazlardı.

«Eğer zorlanmazsa,» diyordu Collins yardımcılarına, «hiç bir köpek elinden geldiğinden daha yükseğe, bunca yükseğe sıçramaz. Bu iş de size düşer. Öğretirsen buluta bile değer hayvan dediğin. Ama her şey şu kamçıya bağlı. Başımı döndürüyorum, burda

havalara uçan köpek orda sandalyenin üstünden atlayamıyor.»

Collins durmadan öğretiyordu. Onun okulunu bitirmiş bir hayvan terbiyecisi, ondan bir iyi hizmet belgesi almış yardımcı, eğitilmiş hayvanlar dünyasına törenle girer, böyle bir kişinin sırtı yere gelmezdi.

«Hiç bir köpek, doğal olarak arka ayakları üzerinde yürüyemez. Ön ayakları üzerinde yürümesi nasıl doğasına aykırıysa, arka ayakları üzerinde dikilmesi de o kadar doğasına aykırıdır,» derdi Collins. «Köpekler öyle yaratılmamıştır. *Ama böyle yürümek zorunda bırakılabilirler*. Ötesi yok. Hayvan eğitiminin sırrı budur. Sizin istediğinizi yapmak zorundadır hayvanlar. Yaptırın. Yaptıramayan, burada barınamaz, başarılı olamaz. Bunu kafanıza iyice sokun. Haydi bakalım, iş başına!»

Michael, tümüyle kavramamakla birlikte, sıçrayan katırın sırtındaki iğneli semerin ne işe yaradığını gördü. Katır, etine dolgun, ve arenaya ilk çıktığı gün uysal bir hayvandı. Collins'in keskin gözleri, üzerine düşünceye dek çocuklu bir ailenin küçük bir katırıydı; ve, sevmekten, tatlılıktan, ve kendi aptal katırlığına katıla katıla gülmekten başka bir şey bilmezdi. Ama Collins'in gözleri, uzun kulaklı hayvanın hareketlerinde başka gözleri de üzerine çekecek, herkesi güldürecek bir şeylerin yanısıra, sağlık, heves, enerji uzun ömür de okudu.

Arenaya geldiği o ilk gün, Barney Barnato adı verildi hayvana ve daha o günden, hayatının en büyük beklenmedik olayı'yla karşılaştı. Semer sırtında boş dururken, çivi sırtına batmadığı gibi, semerde sivri uçlu çivinin bulunabileceğini aklından geçirmedi. Ama bir zenci olan Samuel Bacon, semere atladığı anda, çivi ereğine gömüldü. Sürücü bunu biliyordu, ve hazırlıklıydı. Ama böyle beklenmedik bir anda, kıskıvrak yakalanan Barney, hayatının bu ilk sıçrayışında, sırtını havaya dikti. Öylesine bol keseden bir sıçrayıştı

ki bu, Collins'in gözleri doygun doygun parladı; bu arada Samuel, on onbeş adım öteye talaşların içine fırlatılmıştı.

«Afferin!» diye bu düşüşü onayladı Collins. «Katırı satarken sen de onun bir parçası olarak gidersin. Ne numara olacak ama. Senin gibi iki adam daha gerek. Hırsı siniri yerinde, düşmesini bilir iki adam. Haydi, bir daha!»

Ve böylece, Barney, daha sonra, alıcısına, Kanada ve Birleşik Devletlerdeki sirklerin en büyük gösterisi dedirten numarayı öğrenme cehennemine girmiş oldu. Bu işkenceyi günlerce çekti Barney. Günlerce dayandı. Çivili semer uzun süre kalmadı ama sırtında. Öyle semersiz eyersiz zenciyi sırtına aldı, ve eline deri kayışlarla bağlı çiviyle çivilenmesini sürdürdü. Sonunda, Barney sırtı konusunda öylesine duygan hale geldi ki, biri uzaktan baksa, sıçrayıp zıplamaya başlıyordu. Elbette, saplanan acıyı artık iyice tattığından, sırtına gömülecek çiviyi iyice tanıdığından, biri semer koşmaya kalksa, çifte atmacasına tepki gösteriyordu.

Dört hafta sonunda, sağlanan iki 'düşücüyle' birlikte, kurulan sıçrama-fırlatma takımı, ince uzun, Fransız kılıklı sopa bıyıklı bir beyefendinin önünde gösteri yaptı. Sonunda bu bay, hiç pazarlık yapmadan Collins'in koşullarına gık demeden Barney'yi, satın ve Samuel'le ötekı iki sürücüyü de işe aldı. Collins, numarayı, sahnedeymiş gibi, adlı adınca yaptırdı, hatta, hazırlattığı çadırda, olası müşteri, gösteriyi izlerken, oyuncubaşılık bile yaptı.

Etli butlu, şakacı görünüşlü Barney, bez gerili demir çubuklardan oluşan çadıra getirilmekteydi. Giriş yolundakı tahta kapı kaldırıldı, ve Barney salıverildi. Hemen huysuzlandı Barney. Kulaklarını geriye attı, eski Barney'likten çıkıp huysuz bir katır oluverdi.

Collins, «Unutma,» dedi olası müşteriye. «Bunu alırsan, oyuncubaşı sen olacaksın ve sakın, ama sakın çivilemeyeceksin. Senden çivi çıkmadığını anlarsa, eli-

ni değdirmene ses çıkarmaz. Çok iyi yürekli bir katır bu, ve bu işte karşılaştığım katırların en iyilikbiliri. Seni sevmesini sağlayacaksın. Seni sevecek, şu üç kişiden nefret edecek. Bir şey daha hatırlatayım: İyice kudurur da ısırmaya başlarsa dişlerini söker, püre, haşlanmış bulgur falan yedirirsin. Midesini bozmayacak bir liste vereceğim sana. Şimdi, beni izle!»

Collins, ringe adımını attı, Barney'i okşadı. O da büyük bir tatlılıkla ona karşılık verdi ve sevgisini sergilemek üzere başını salladı, bir şeyler söyledi. Sonra başına gelecekten sakınmak üzere iplerin bulunduğu yerden uzaklaştı.

«Gördün mü?» dedi Collins. «Bana güveni var. İnanıyor. Onu çivilemediğimi ve sonunda çivilemeyi hep benim durdurduğumu biliyor. Ben onun koruyucu meleğiyim, satın alırsan sen de öyle olacaksın. Şimdi gelelim ne söz edeceğine.... Ben bir iki konuşayım, elbet sen kendine göre biraz daha bir şeyler söylersin.»

Usta eğitimci, çevresinde ipler gerili ringden çıktı, ilerisinde varsaydığı bir sahne kenarına geldi, altındaki orkestra çukuruna ve karşısındaki izleyicilerle yukarda locadakilere bakıyormuş gibi bir aşağı bir yukarı baktı.

Önündeki talaş döşeli boşluk, izleyicilerle tıklım tıklımmış gibi, «Sayın bayanlar baylar,» dedi. «Şimdi karşınızda, gelmiş geçmiş katırların en şakacısı Barney Barnato! Bir Labrador köpeği kadar sevecendir kendisi... Göreceğiniz gibi çok uysal bir katırdır.»

Geri adımlarla iple çevrili ringe dönen Collins, eliyle izleyicileri göstererek şunları söyledi: «Gel bakayım, Barney, dünyada en çok kimi sevdiğini göster bu saygıdeğer baylara.»

Ve Barney, küçük nalları üzerinde öne doğru bir iki adım attı, kendisine uzatılan elin ayasına burnunu değdirerek soludu, az daha yaklaştı, elin gerisindeki kolu koklaya koklaya Collins'in omuzuna vardı. Sonra yandan yandan gerileyerek ,Collins'i kucaklaya-

çakmış gibi karşısında durmaya davrandı. Aslında, Collins'e, onu burdan çıkarması ve kendisini beklediğini iyi bildiği işkenceden kurtarması için yakarıyor, geri geri çıkıp oradan gitmek istiyordu.

«İşte çivilemeyince böyle olur,» dedi sopa bıyıklı adama Collins. Bu sözleri doğal sesiyle, doğal tavrıyla söyledi, sonra talaş döşeli boşlukta bulunduğunu varsaydığı orkestra çukurunun üzerindeki düşsel çizgiye doğru ilerledi ve düşsel izleyicilere şunları söyledi:

«Sayın bayanlar baylar: Barney Barnato çok şakacıdır. Dört ayağının her biriyle kırk ayrı numara çeker, ve sırtında bir dakikadan fazla tuttuğu adam, bugüne dek anasından doğmuş değildir. Haksızlık olmasın diye önerimi yapmadan önce, size bu gerçeği söylemiş bulunuyorum. Çok kolay görüyor değil mi? Bir dakika, bir saatin altmışta biri, daha da kesin bir anlatımla, tam tamına altmış saniye, bu sevecen, şakacı katır Barney'nin sırtında duracaksınız. Haydi, göreyim sizi kovboylar? Bir dakika dayanana, anında elli dolar sunacağım; ve iki dakika, tam tamına iki dakika durana, tam tamına beş yüz dolar. Var mı gönüllü?»

Bu sözler, beceriksiz, sırıtık, ve utangaç bir tavırla talaşları tozuta tozuta (ama adımlarının hızlılığından değil, beceriksizliğinden) yaklaşmakta olan Samuel Bacon'aydı. Collins, onun sahneye tırmanmasına yardım eder gibilerden elini uzattı.

«Hayat sigortanız var mı?» diye sordu Collins.

Samuel başını iki yana salladı ve sırıttı.

«Öyleyse neden bu işe giriyorsun?»

«Para için,» dedi Samuel. «İş yerimde kasaya biraz yem gerek.»

«Ne iş yaparsınız?»

«Sizi ilgilendirmez bayım.» Bu sözü söylerken Samuel, patronuna karşı rol gereği yaptığı bu saygısızlıktan dolayı özür dilercesine hafiften gülümsedi, bir ayağı üzerinde dikilerken, ötekine geçti. «Canım isterse, piyango bileti alırım. Ama canım bilet çekmiyor bu-

günlerde. Parayı veriyor musunuz, vermiyor musunuz, bizi yalnız bu ilgilendirir şimdi.»

«Veriyorum, veriyorum,» dedi Collins. «Yeter ki, parayı hak et. Şurda bir kenarda dur, bekle... Bayanlar baylar, gecikmeyi hoşgörürseniz iki gönüllü daha rica edeceğim... Var mı başka para isteyen? Altmış saniyesi elli dolar. Saniyesi bir dolara geliyor... Kazanırsanız elbet. Yok mu? Peki! Saniyesi bir dolar. Barney'nin sırtında bir dakika durabilen kadın, erkek, büyük küçük, herkese, dakikada altmış dolar! Haydi bayanlar baylar. Bizde yalan yok, sür katırı al parayı. Kocalar, kardeşler, oğullar, babalar, ve dedeler, buyrun, sizi bekliyoruz. Yaş sınırı yok... Buyur nine, geliyor musun?» Bu son sözü, ön sıralardan birinde oturduğunu varsaydığı çok yaşlı bir kadına söylemişti anlaşılan. «Görüyorsun ya?» (olası alıcıya), «her şeyi öğrettim sana şimdi. İki provada kıvırırsın, ve istersen provalarını burada yaparsın. Bedava. Satış fiyatının içinde bu da.»

İki gönüllü de talaşları tozuta tozuta yaklaştı, ve Collins'in yardımıyla düşsel sahneye çıkarıldı.

«Hangi kentte gösteri yapıyorsan ona göre konuşursun,» dedi Fransız'a. «En hor görülen, en aşağılık mahalleleri ya da köyleri öğrenir, ısmarlama gönüllüleri onların arasından seçersin.»

Collins, gösteriye devam etti. Samuel'in ilk girişimi çok kısa sürdü. Daha katırın sırtına varmadan kendini yerde buldu. Beş altı kez denedi, hiç biri ilkinden hırlı olmadı, yalnız sonuncu girişimde, Barney, on saniye kadar tuttu onu sırtında, ama sonra öyle bir fırlatış fırlattı ki, katırın kafasının üzerinden balıklama yere indi Samuel. Zenci, canı çok acıyormuş gibi yanını tuta tuta, başını silkeler gibi iki yana sallaya sallaya ringden uzaklaştı. Öteki gençler ortaya çıktı. Düşe düşe öyle ustalaşmışlardı ki, en inanılmaz düşüşleri sergilediler. Sam kendine ve sahneye geldi. Sonuna doğru, üçü birden Barney'nin üzerine çullan-

dılar, üçü de ayrı ayrı yönlerden üzerine binmeyi denediler. Hepsini de çil yavrusu gibi dağıttı Barney. Arada üst üste yığıldıkları da oldu. Bir keresinde, hızlı hızlı soluyor numarasıyla bir kenarda duran iki beyaz, Samuel'ın uçan gövdesiyle yere serildi.

«Unutma ki bu gerçek bir katırdır,» dedi Collins sopa bıyıklıya. «Senin seçtiklerinin dışında biri gönüllü çıkarsa, bırak gelsin. Popolarının payını alacaklardır. Sırtında bir dakika durabilen adam bugüne dek anasından doğmamıştır... eğer katır çivi eğitimini sürdürürse elbet. Çivi korkusu içinde yaşamalı hep. Hiç yavaşlatma. Unutturma. Birkaç gün gösteri yapmadığı, yan gelip yattığı olursa, bir iki çivili prova yapmadan insan içine çıkarma. Yoksa unutur, sırtına çıkan ilk gönüllüyle salına salına dolaşır sahnede. Numaranın da canına okur elbet.

«Ve diyelim ki, kolları kanca, bacakları kıskaç bir andavallı, düşmemeyi başardı ve senin dakika dolmak üzere. Samuel ya da üçünden biri yakınlarda duruyor ya, elinde de gizli çivi bağlı ya, yaklaşıp okşayacak katırı. Ve Bay Andavallı'ya iyi geceler dileyecek elbet. Kaybın olmaz, aptal kafalarını sarsa sallaya gülmekten katılan bir sürü izleyici kazanırsın ama.

«Şimdi kapanış! İyi bak! Bu son numara alkıştan inletir salonları! Haydi, hazır mısınız? Samuel hazır ol!»

İki beyaz iki yandan Barney'nin üzerine çullanıp sırtına çıkmaya çabalıyor numarasıyla ilgisini kendi üzerlerinde toplarken, Samuel, ringin dışından, birden öfke nöbetine tutulmuş gibi fırlayarak iplerin üzerinden atladı, kollarını Barney'nin boynunda kenetledi, kendi başını Barney'nin başına yapıştırdı. Ve Barney, başına ve boynuna yediği avuç çivilerinden çok iyi öğrendiği üzere arka ayakları üzerinde dikildi.

Barney, arka ayakları üzerinde, ön ayaklarıyla çırpına çırpına sıçrar dolaşırken, «Harika!» diye ünledi Collins. «Tehlike yok. Katır hiç bir zaman arka üstü

düşmez. Üstelik çok akıllı. Hem, düşse bile, Samuel boynunu bırakıp kendini yana atar, olur biter.»

Gösteri bitince, Barney, yuların önünde sevinerek boyun eğdi, ringden çıkarılarak Fransızın önüne çekelendi.

«Daha nice yıllar yaşar bu — iyi bak,» diye sürdürdü Collins satmasını. «Başlıbaşına bir gösteri bu. Kendini de katarsan katırdan başka dört oyuncu, bir de izleyiciler arasından çıkacak birkaç andavallı, bir de köyden möyden getirttiklerin... Afişlere yazılmaya hazır bir numara sana. Vereceğin de topu topu beş bin kağıt.»

Fransız, beş bini duyunca birden irkildi.

«Bak, hesaplayayım sana,» diye devam etti Collins. «Haftada en azından bin iki yüz dolarlık bilet satsan, sekiz yüzü net kazanç mı? Altı haftalık net kazancın bunların hepsinin parasını çıkarır. Daha birinci geceden yüz haftalık bileti satarsın bu numarayla da daha yok mu diye bağıranlara ne cevap vereceğini şaşırırsın. Genç olsaydım, başımda bu okul olmasaydı, servet sahibi olurdum bu numarayla.»

Böylece Barney satıldı, ve Cedarwild Hayvan okulundan, dünyanın eğlence yerlerinde kahkahalar ve eğlenceler yaratmak için sivri uçlu çiviye köle olmak üzere çekilip götürüldü.

YİRMİ YEDİNCİ BÖLÜM

«Bak, Johnny, insan, köpekleri., tek sevgi karşılığında profesyonel numaralar yapmasını bekleyemez; kadınla köpek arasındaki ayrım budur işte,» dedi Collins yardımcısına. «Köpekleri bilirsin. İnsan onları sever okşar, arka üstü yatırır, yerde yuvarlandırır, ölü numarası yaptırır filan. Ama bir gün dostlarına ne becerikli köpeğin olduğunu göstermeye kalkarsın, bir bakarsın ki ne numara ne bir şey. Birden aptallaşmış köpek, hiç bir şey yapmıyor. Çocuklar da böyledir ya. Birini gördüler mi şımarırlar, aldıkları eğitimi tümden unutur, insanın yüzünü kara çıkarırlar.

«Ama sahnede, gerçekten numara yapmak zorundalar. Sevmedikleri, nefret ettikleri numaraları. Keyifleri oynamak istemeyebilir, canları sıkkın, başları ağrılı olabilir. Mideleri bozuk, burunları delik olabilir. Ne yapacaksın?. İzleyicilerden özür mü dileyeceksin? Üstelik, sahnede, program saat gibi çalışmak zorunda. Dakkasında programa başlayacaksın. Hem günde yedi ayrı sahneye çıktığın olacak. Ordan oraya, ordan oraya... Zaman değerli. Köpeklerin anında kalkıp oynamalı. Sevişmeye vakit yok, yalvarmaya keyiflerini beklemeye vakit yok. Ayrıca sevsen de, yakarsan da yararı yok. Yapılacak tek şey, onlara başla dediğin vakit başlanacağını öğretmek. Başlamazlarsa başlarına çok şeyin geleceğini öğretmek.»

«Köpekler aptal değildir zaten,» dedi Johnny. «Söylediğini yapıp yapmayacağını bilirler. Vururum dedin mi, vuracaksın, oynatırım dedin mi oynatacaksın.»

«Hah, tamam,» diye başını salladı Collins. Senin onlara kamçıyı indirdiğin an, onların işe koyulacakları andır. Biraz yumuşa, bak nasıl elleri ayakları gevşiyor. Akla gelmedik yanlışlar yaparlar biraz hafiften

alsan. Tanrı korkusu aşılayacaksın onlara ve unutturmayacaksın. Sen bunları yapmazsan, onlar da onları yapmaz, ve bir bakarsın gezgin çadırlarda ara program yapmak için avuç açıyorsun...»

Yarım saat kadar sonra, Michael, hiç bir şey anlamamasına karşın, eğitimcibaşının, bir başka yardımcıya bir başka kuralı öğretmekte olduğunu duydu.

«Melezlerden ve kırmalardan hayır var, Charles. On safkandan ancak biri, o da korkak bir yürek taşıyorsa, iyi çıkıyor. Zaten safkanları kırmalardan ayıran yürekli oluşlarıdır. Yarış atları gibi kanları kaynar bunların. Çok duyguludurlar. Gururludurlar. Gurur, hiç çekilmez bizim meslekte. Sen benim sözüme kulak ver. Ben bu mesleğe anamın karnında başladım, ömür boyu da çalıştım. Başarıya ulaşmamın bir tek nedeni var: BİLİYORUM. Bu sözüme mim koy, BİLİYORUM.

«Bir şey daha var, melezler ve kırmalar ucuzdur. Öldürüp yitireceğim, ya da fazla çalıştırıp canına okuyacağım diye üstlerine titremene gerek yok. Biri gitse, beşi gelir. Ucuz çünkü. Bunları eğitmek pek güç değil. Tanrı korkusu salabilirsin bunların yüreğine. Safkanlarda en büyük derdin bu işte, onlara tanrı korkusu duyuramazsın.

«Kırmaya güzel bir sopa çek, ne yapar? Elini öper, başını eğer, senin istediğini yapsın diye ayaklarına kapanır. Bunlar köle köpeklerdir, kırmalar köle olmak için doğmuşlardır. Yüreklilikten eser yoktur bunlarda, senin de sahnede numara yapan köpekte yüreklilik aradığın yoktur zaten. Senin istediğin, korkudur. Senin işine yarayacak köpek, korkacak, korkmasını bilecek. Safkana bir sopa çek, bak ne oluyor. Kimi vakit, ölürler bile. Kaç tanesi elimde öldü... Ölmezlerse, ne yaparlar? Ya inat kesilirler, ya huysuz, ya da her ikisi. Bazen görülmedik bir öfkeye kapılır, ısınmaya başlarlar. Öldürebilirsin onları, ama ısırmaktan vazgeçiremezsin. Ya da düpedüz inat kesilirler. Bunlar adam

olmaz. Pasif direniş derim ben bunların bu inadına. Karşı koymazlar. Saldırmazlar. Ölümün eşiğine getirsen, yararı yok, bir sözünü bile geçirtemezsin. Kendilerine göre bir düşünceleri vardır, ve ne yapsan, ne etsen onu değiştiremezsin. Ölürler de kararlarından dönmezler... Ölürler ha, ölüyorlar da. Ben kaç tanesini öldürdüm böyle. Öldürdüm de onlara bir şey öğretemedim. Ama kendim öğrendim... Safkanların üstüne gitmemeyi öğrendim. Dizginlerini eline vermiyorlar, ama seninkileri alıyorlar bal gibi. Dediklerini yapacaksın. Başka çare yok. Zaman ziyanı, sabır ziyanı... Üstelik de pahalı.

«Şu teriyeri alalım.» Collins sözün burasında, birkaç adım ötesinde durmuş, arenadaki oyunları izleyen Michael'ı başıyla gösterdi. «Bu, hem inatçı, hem huysuz bir safkan, yani dolayısıyla, en kötüsü. Daha hiç dövmedim bunu, dövmeyeceğim de. Çünkü, vaktimi boşuna harcamış olacağımı biliyorum. Elini üstüne biraz fazlaca bastırsan, saldırıyor. Sen bir şey yapmazsan, o da böyle, olduğu gibi duruyor. Hiç bir şey öğrenmeye isteklenmeden, nerdeyse kımıldamadan... Şuracıkta boğardım bunu ama, biliyorum ki Del Mar yanlış yapmaz. Zavallı Harry, bu köpeğin bir özelliği olduğunu, keseler dolduracağını biliyordu, şimdi bunun ne olduğunu anlamak da bana düşüyor.»

«Belki de bir aslan köpeğidir,» dedi Charles.

«Aslandan korkmuyor evet,» dedi Collins. «Ama aslanlarla ne numara yapabilir ki? Başını aslanın ağzına mı sokacak? Bu işi yapan köpeği ne duydum, ne gördüm. Deneyelim bakalım. Bakarsın yapar. Denemediğimiz başka numara kalmadı zaten.»

«Hannibal'ın karşısına çıkaralım,» dedi Charles. «Sinker sirkinde kadının başını ağzına alırmış Hannibal.»

«Bugünlerde huysuzlaştı ama,» diye karşı çıktı Collins. «Elimden çıkarmaya bakıyorum. Hayvanların, özellikle yabanıl hayvanların vidaları ne vakit gevşetece-

ği hiç belli olmaz. Hayat öyle bildiğin gibi doğal değil. Bu hayvanlar vidayı düşürdü mü, tamamdır. Yatırdığın para güme gider. İşini bilmeyen biriysen, hayatın da güme gider...»

Tam o sırada, büyük bir şans eseri, çok yerinde ve tam zamanında konuşmaları kesilip de, bir başkası söze karışmasaydı, Michael, Hannibal'in karşısına çıkarılacak, ve başını o hayvanın dev ağzı içinde yitirivirecekti. Neyse ki, bir önceki konuşmalarını izleyen dakika, Collins, aslan ve kaplan bakıcısının raporunu dinliyordu. Belki de kırk yaşlarında olan ve ancak yarı yaşını gösteren bir adamdı bu raporu veren. Derin ve dikey yüz çizgileri, adamın kendisinden başka bir canavar tarafından tırmalandığı izlenimini veriyordu. Yüz, yara ve çizik izleriyle yüz olmaktan çıkmıştı.

«Yani Hannibal ihtiyarladı, artık çıldırıyor,» sözleriyle raporunu bağladı.

«Saçma,» dedi Harris Collins. «Asıl sen yaşlanıyorsun. Hayvan senin dizginlerini ele geçirmiş, o kadar. Bak, sana göstereyim... Gelin, hepiniz gelin. On beş dakika ara. Hiç bir sirkte izlemediğiniz bir numara göstereceğim size. En azından haftada on bin dolar eden bir numara... Ne var ki, yaşlı Hannibal iki, üç on bin çıkarmadan oyunu bırakmak zorunda kalır. Hele bir de bu numarayı her gün yaparsa acıdan birkaç gün içinde nalları diker zavallı. Gelin, hepiniz gelin! Paydos! On beş dakika ara!»

Ve Michael ,okulun çalışanlarını ve profesyonel hayvancıları peşine takmış ilerleyen bu en son ve en korkunç efendisinin ayakları dibinde, oyun alanından çıktı. Bilindiği gibi, Harris Collins, yalnız ve yalnız seçkin izleyiciler karşısında, ya da eğitilmiş hayvanlar dünyasının ayak takımı karşısında gösteri yapardı.

Aslan-kaplan bakıcısı, patronunun Hannibal'in kafesine girmeye hazırlandığını görünce, kendi suratını, kendi öz pençeleriyle kavrayıp örterek, aylar amanlar çekmeye başladı; çünkü bu hazırlık dediğimiz, bir süpürge sopasıyla silahlanmaktan öte gitmiyordu.

Hannibal yaşlıydı, ama tutsak edilmiş en iri aslan olmakla ün salmıştı, ve daha dişleri dökülmüş değildi. Beklenmedik bir izleyici topluluğu, kafesinin önünde bittiğinde, tüm tutsak hayvanların yaptığı gibi, iri gövdesini sallaya sallaya kafesinde volta atmaktaydı. Bununla birlikte, gelenleri hiç umursamadı, başını iki yana sallayarak, bir uca geldiğinde hiç oralı olmadan salına salına ters yüzü dönerek, çok kesin bir karar uyguluyormuş havasıyla voltasını sürdürdü.

«İki gündür böyle bu,» diye inledi bakıcısı. «Yanına giden olursa ,uzanıp yakalıyor. Bakın bana ne yaptı.» Adam sağ kolunu kaldırdı, gömleği liğme liğme olmuştu, ve kolunda kırmızı kabuk bağlamış ve etini boydan boya oymuş derin çizgiler vardı, bunların pençe izleri olduğu belliydi. «İçeri de girmedim ha. Kafesten uzandı, bir pençede bu hale soktu beni. Kafesini temizleyecektim oysa. Ne bileyim. Hem, gürlese, bir şey belli etse, yok. Çıt yok. Böyle bir aşağı bir yukarı yürüyor yalnızca; ve birden saldırıyor.»

«Anahtar nerede?» diye sordu Collins. «Tamam. Açın gireyim. Sonra da kilitle, ve anahtarı çıkar. İster kaybet, ister bir yana fırlat. Sen buluncaya kadar beklerim, bol bol vaktim var, merak etme.»

«Ve böyle diyerek, tüy sikletten bile hafif çeken, yemek masasında, çocuklarının anasının sıcak çorba tabağını başına geçirivereceği ölüm korkusuyla yaşayan bir adam olan Harris Collins, yalnızca süpürge sopasıyla silahlanmış olarak, emrinde çalışanlarından ve meslekten adamlardan oluşan eleştirel bakışlı izleyiciler topluluğunun gözleri önünde, kafese girdi. Üstelik, kafesin kapısı üzerine kapandığında, tetikli ama böyle olduğu anlaşılmayan gözünü voltadaki Hannibal'den ayırmadan, kapının kilitlenmesi ve anahtarın alınması buyruğunu tekrarladı.

Aslan, işine burnunu sokacağa benzeyen konuğunu görmezlikten gelerek beş altı volta daha attı. Bundan sonra aslan, Collins'in bulunduğu yönün tersine dönüp

voltasını sürdürmek üzere ilerlerken, Collins, bir adım atarak, aslanın dönüş yolunu kesti. Döndüğünde yolunun tıkandığını gören Hannibal, gürlemedi. Adeleleri, ipeksi postunun altında birbiri içine geçercesine kımıldar ve uzun tüyleri durgun deniz gibi titrerken yolunu kesen engele saldırdı. Ama Collins, aslanın ne yapacağını, aslandan önce kestirdiğinden, ondan önce davrandı ve elindeki süpürge sopasıyla canavarın duygan burnunu parçaladı. Hannibal, birden gürleyerek kendine gelirken ,güçlü pençesiyle karşı saldırıya geçti. Bu hareketi de önceden kestirilmiş olup beklenmekteydi ve burnuna yediği ikinci bir darbe, onu baş eğmek zorunda bıraktı.

«Başını aşağıda tutacaksınız. Bu durumda hiç bir şey yapamaz,» diye mırıldandı baş-eğitimci. Dişleri arasından, alçak sesle, başını işinden çevirmeden söylemişti bu sözleri. «Haa, öyle mi? Al sana.»

Gazaba gelen Hannibal, sıçramaya hazırlanarak başını kaldırmıştı. Bunu izleyen darbe, burnunu bir kez daha sızlatmış, başını yere eğdirtmişti, ve canavarların kralı, burnu öyle yerde, ağzından hırıltılar, gırtlağından göğsünden değişik gürültüler çıkararak geriledi.

«İzleyeceksin,» dedi Collins. Kendisi izliyor, gözü, kulağı, bütün organları aslanın üstünde, tetikli adımlarla yürüyordu. Elindeki sopayı bir kez daha burna indirerek, aslanın geri çekilme hareketini büsbütün geriletti.

«İnsanın dediği olur, onun sözü geçer, çünkü onun, düşünen bir kafası vardır,» diye sürdürdü dersini Collins; «önemli olan, kafanın buyruklarını gövdeye dinletmektir, bu kadar basit! Böyle olunca, insan, hayvanın düşündüğünü ondan önce düşünür. Düşünme konusunda, hayvandan bir önde olacaksın hep, ve onun hareketini önceden kestirip ,ondan önce davranacaksın. Bakın nasıl dizginleri bana teslim edecek. Bunu adam etmek güç değil, ama kendisi, güç olduğu izlenimini vermek istiyor. Kafasında yeni gelişmeye baş-

layan bu fikri, ondan çekip çıkarmak gerek. Süpürge sopası yeter bu işe. Bakın.»

Hayvanın burnuna vura vura ,ve vururken sopayı aşağı aşağı savurarak burnu yere indire indire, aslanı geri geri yürüttü, kafesin duvarına dayadı.

«Şimdi köşeye büzülecek. İzleyin.»

Ve Hannibal, hırlaya gürleye, ağzından tükrükler saça saça, o inatçı ve ısrarlı süpürge sopasından korunmak için tek pençesiyle umutsuz saldırılar yapa yapa dayağa boyun eğmek zorunda kalan bir çocuk gibi köşeye çekildi, arka ayakları üzerine büzüldü ve gövdesinin etten kemikten oluşan cismini çektiği acıdan kaynaklanan bir çabayla küçültmeye çalıştı. Ve burnunu hep yere eğik, pençelerini zararsız, hareketsiz tuttu. Bütün bu karmaşa arasında, burnunu yavaşça kaldırıp esnemeye başladı .Burun yavaşça kalktığı için değil, Collins, Hannibal'in kendi beyninde gelişen düşüncelerin bir önünde düşündüğü, ve bu esnemeyi beklediği için değil, az sonra herkese duyurulacak nedenlerle, bu kez Hannibal'in burnu parçalanmadı.

«İşte gördünüz mü,» diye açıkladı Collins. Kafesin içine girdiğinden beri ilk kez titremeyen ve sakınganlık, ya da gerilim yansıtmayan gür bir sesle konuşuyordu. «Aslan, bir savaşın ortasında esnerse, aklını yitirmiş değildir. Bu, onun aklı başında davrandığını uzlaştığını gösterir. Evet, bu hayvanın aklı başında bulunuyor. Yoksa esneyeceğine sıçrar saldırırdı. Dayak yediğini biliyor, yenildiğini biliyor, ve bu esnemeyle, şunları söylemek istiyor! 'Pes. N'olur beni bırakın. Yeter. Burnum çok acıyor. Canınıza okumak isterdim, ama yapamıyorum. Ne isterseniz yapacağım, ne derseniz yapacağım, korkunç iyi olacağım, ama n'olur zavallı yaralı burnuma artık vurmayın.'

«Ama kozlar, insanın elindedir. İnsanın sözü geçer, elinde kozu olan, hemen yumuşamaz. Dizginlerin senin elinde olduğunu göstereceksin ona. Sonuna dek gide-

ceksin. Teslim olunca sopayı bırakmayacaksın hemen. Devam. Zehiri yutturup kaşığı yalatacaksın. Kuzu kuzu. Ayaklarının altını öptüreceksin. Kendisine vuran sopayı öptüreceksin... Bakın şimdi!»

Ve olgunluk çağında yabanıl ormanların ortasında, yabanıl avcılar tarafından yakalanmış, canavarlar kralı, ormanlar ha imi, şimdi kafese tıkılı, dişleri tamam, cüssesi tamam Hannibal, bacak kadar adamın elinden kendisine uzatılan süpürge sopası önünde, biraz daha köşesine büzüldü, —cismen— biraz daha küçüldü. Sırtı b r yay gibi kıvrılmış, i i büklüm olmuştu. Başını indiriyor, indiriyor, gömüldüğünce göğsüne gömerek, ağırlığını arka ayaklarının dirsek kısmına bindiriyor, tek bir vuruşta Collins'in canını bedeninden çıkarabilecek güçteki iri pençeleriyle zavallı burnunu örtüyordu.

«Şimdi, kurnazlığa kalkabilir, ama ayağımı da öpecektir, sopayı da. Bakın, izleyin.»

Sol ayağını kaldırıp, öyle tetikli ve sakıngan hareketlerle değil, kararlı bir tavırla, bir uzatışta aslanın boynuna, çenesinin altına soktu. Collins'in aklı, aslanın bir sonraki düşüncesinden nasıl bir düşünce ilerdeyse, sopa da, aslanın bir sonraki olası hareketinden bir ilerde, inmeye hazır bekliyordu.

Ve Hannibal, bekleneni ve kaçınılmazı yaptı. Kafası kalktı, dev pençeleri yere indi, kısa konçlu et renkli ayakkabıların üzerindeki ipek çoraplı bileğe geçmeye can atan dişleri parladı.

Ama dişler, hiç bir yere geçmedi. Bilekle dişler arasındaki uzaklık, daha beşte bir oranında azalmadan, burnunu bir kez daha yırtıveren süpürge sopasının verdiği acı, Hannibal'in burnunu bir kez daha göğsünün altındaki yere indirmesini ve pençeleriyle örterek bir kez daha sipere geçmesini sağladı.

«Aklı başında,» dedi Collins. «O bir avuç bilgisiyle, benim kendisinden daha çok şey bildiğimi, ve canına okuduğumu biliyor. Aklını oynatsaydı, bilemez-

di, ben de onun aklından geçenleri bilemezdim o vakit. Bilmeyince de onun düşündüklerinden bir ilerisini düşünemezdim, siz de kafesin parçalarıyla benim barsaklarımı toplardınız burdan.»

Süpürge sopasının ucuyla Hannibal'ı dürtüyor, her dürtüşün ardından sopayı indirecekmiş gibi kaldırıyordu. Koca aslan, çaresizlik içinde durmuş gürlüyor, her dürtüşün ardından burnunu biraz daha havaya kaldırıyordu. Sonunda, kırmızı dili, dişleri arasından çıktı, ve çenesinin altında, hiç de nazik denecek bir tavırla tutulmayan ayakkabıyı yaladı, ve bundan sonra, cezayı uygulayan süpürge sopasını yalamaya başladı.

Collins, ayağını kabaca Hannibal'in boynuna sürttü ve, «Uslu bir aslan olacak mısın bakayım?» diye sordu.

Hannibal, öfkesini gürlemeden edemedi.

Collins, bu kez ayağını daha sert hareketlerle gırtlağa sürttü, ve «Uslu duracak mısın bakayım?» diye tekrarladı.

Ve Hannibal, burnunu örttüğü pençeleri çekti, ve kırmızı diliyle bir kez daha et renkli ayakkabıyı ve bir lokmada yok edebileceği ince et renkli ipek çoraplı bileği yaladı.

YİRMİ SEKİZİNCİ BÖLÜM

Michael, Cedarwild Okulunda karşılaştığı birçok hayvan arasından biriyle dost oldu. Garip, acıklı bir dostluktu bu. Adı Sara'ydı. Güney Amerika'lı küçük, yeşil bir maymundu. Anadan doğma sinirli, dikbaşlı ve şakadan anlamaz izlenimini veriyordu. Kimi vakit, Collins'in peşinde arenada dolaşırken rastlardı ona Michael. Böyle zamanlarda, Sara durmuş, yeni bir numara yapmak için sırasını bekliyor olurdu. Çünkü Sara, oyun öğrenmeye isteksiz, ya da yetersiz olduğundan, durmadan yeni numaralar öğretilirdi ona, ya da hiç bir numara öğretilemediğinden, önemli gösterilerde doğru dürüst figüranlık yapması için çalıştırılırdı.

Ama Sara, hep işleri karıştırır, ya gevezelik ederek, ya da kavgaya tutuşup kendince bağırıp çağırarak, ya da düpedüz başka hayvanlara sataşarak oyunu bozardı. Ne zaman bir şey yapmasını isteseler, inatçı bir ağırbaşlılıkla karşı koyar, zorlamaya kalkarlarsa da, bağırıp çağırmaya başlar, arenadaki bütün hayvanları telaşa düşürüp çalışmalara engel olurdu.

«Zarar yok,» dedi Collins sonunda. «İkinci maymun grubuyla göndeririz bunu.»

Bir sahne maymununun başına gelebilecek en korkunç şey ,sahnede, eli kolu görünmez teller ve sopalara bağlı, görünmeyen kişiler tarafından dürtülüp oynatılan, çekilip çekiştirilen bir kukla gibi durmak zorunda bırakılmaktı.

Ama bu kara yazgı başına çökmeden önce tanışmıştı onunla Michael. İlk karşılaştıklarında, Sara birden yerinden sıçramış, bağıra çağıra üzerine atlamış, azrail gibi dişlerini, uzun tırnaklarını göstermişti. Kendi derdine yanmış ve içine kapanmış olan Michael, ku-

laklarını bile dikmeden, kılını kıpırdatmadan, ağzını açıp tek ses etmeden bakmıştı ona. Bir an sonra, şımarık öfkesi yokumsanan Sara, Michael'ın başını ve gözlerini çevirdiğini gördü. Bunu görünce durdu. Kendilerine böyle davrandığı öteki köpeklerin yaptığı gibi üzerine atılsaydı, ya da hırlasa, şu ya da bu biçimde öfke gösterseydi, Sara kendini yerden yere atacak, bağırıp çağıracak, kıyametler koparacak, nasıl haksız yere saldırıya uğradığını görsünler diye 'can kurtaran yok mu,' dercesine haykırıp herkesi başına toplayacaktı.

Ama durum böyle olunca, Michael'ın beklenmedik tutumu, onu adeta büyüledi. Sakıngan adımlarla ve çıtını çıkarmadan ona yaklaştı; ve başında duran genç, boynuna takılı zincirle Sara'ya vurdu.

«Kemiklerini kırsın inşallah,» diye diledi Michael; çünkü Sara'dan nefret ediyor, söz anlamaz bir dişi maymunun oyunlarını izleyeceğine, aslanları ya da filleri izlemeyi yeğ tutuyordu.

Ve Michael onu yokumsadığı, umursamadığı için, Sara geldi sırnaştı. Hemen ellerini Michael'ın başına, sırtına koydu, sonra kolunu boynuna doladı, ve başını kendi başına dayayarak kendince kucakladı. Sonra, bitmek bilmez, sonu gelmez masallar dönemi başladı. Her günün herhangi bir saatinde, olur olmaz zamanlarda, onu ringde yakalıyor, ağzının içine girercesine yakından, fısıltılı bir sesle, soluk almak için bile durmadan, ona, bildiği tek öyküyü, yaşam öyküsünü anlatıyordu. Her neyse, anlattıkları, başına gelen kötülüklerin, onur kırıcı davranışların öyküsüymüş gibi geliyordu duyana. Upuzun bir yakınmaydı bu, belki biraz sağlığından yakınıyordu, çünkü bir yandan boyuna burnunu çekiyor, durmadan öksürüyor, ve elini açıp oraya bastırdığına bakılırsa, göğsü ağrıyormuş gibi görünüyordu. Ancak arada bir, yakınmasını bırakır, kimi bir ana gibi, kimi bir âşık gibi Michael'ı okşar, tatlı mırıltılara benzer sesler çıkarırdı.

Cedarwild'da, Michael'ın üzerine sevgiyle konan tek el, onun eliydi, ve Sara, öyle sevecen, öyle nazikti ki ona karşı, ne çimdikliyor, ne kulaklarını çekiyordu. Gene bu yüzden, tek dostu Sara'ydı; sabah çalışmaları sırasında, gözleri onu arar oldu; her buluşmalarında bir olay çıkıyor, Sara, kendisini Michael'ın yanından almaya gelen bakıcısıyla her seferinde kavgaya tutuşuyordu. Bağrışları arasında hıçkırıklar, ağlayışlar duyulur, orada bulunan insanlar, onunla bir İrlanda teriyeri arasındaki aşk serüveninin garipliğine gülerlerdi.

Ama Harris Collins, onların dostluğuna göz yumuyor, hatta bu dostluğu destekliyordu bile.

«Çivi çiviyi söker,» dedi. «İkisi için de yararlı bu dostluk. Hayatta yeni bir amaç edinmiş olurlar; bu da sağlıkları için yararlı bir duygudur. Ama bu sözüme mim koyun, bir gün, maymun ona bir saldıracak, bir canına okuyacak, göreceksiniz. Dostlukları da bir anda paramparça olacak.»

Collins'in sesi, tanrı tarafından konuşturuluyormuş gibi çıktı ama, Sara, Michael'a hiç bir zaman saldırmadı. Buna karşın, dostlukları gene de korkunç bir biçimde paramparça oldu.

«Ayı balığı çok zeki bir hayvandır.» dedi bir gün Collins. Çıraklarını çevresine toplamış, ders veriyordu. «Bir numara yaptıklarında, ağızlarına bir balık fırlatmak zorundasın. Sen balığı vermezsen, o da numarasını yapmaz, ve o iş, orda biter. Eğitilmemiş bir domuz yavrusuna, kolunun yerine gizlediğin bir biberonla süt vere vere istediğini yaptırabilirsin, ya da pekala alkış toplayacak bir iki numara yaptırabilirsin, ama örneğin köpekleri gırtlakla kandıramazsın.

«Yapılacak tek şey, durup bir güzel düşünmektir. Şu tazıların bir parça ete fit olacaklarını mı sanıyorsunuz? Kamçıya fit olur bunlar, kamçıya. Şu Billy Green'e bakın. O köpeğe, bu numara başka nasıl öğretilir? Sevip okşamayla bir şey yaptıramazsın bunla-

ra. Parasıyla da yaptıramazsın. Ne kalıyor? *Zor* kullanmak. *Zor* kullanacaksın. Ve ne yapıp yapıp, senin istediğini yaptırmalarını sağlayacaksın.»

O anda, Billy Green, küçük, türü bellisiz, dolaşık tüylü bir köpeği eğitiyordu. Bu adam, sahnede, cebinden küçücük bir köpek çıkarır, köpeğe bu numarayı yaptırırdı. Sonuncusu, omurgası kırıldığından ölmüştü, ve şimdi yeni bir omurga kırıyordu. Küçücük hayvanı arka ayaklarından tutup havaya fırlatıyordu. Hayvan, bundan sonra havada yarım takla atacak, ön ayaklarıyla adamın avucuna basmak üzere tepesi üstü aşağı inecek, avuç içinde amuda duracaktı. Tekrar tekrar fırlattı, havada arka ayaklarından yakalayıp, döndürdü. Hayvan, korkudan kaskatı kesilmiş, adamın uğraşlarını boşuna çıkarmak için, boşuna direniyordu. Her seferinde avuç içinde amud duramadığını gösteriyor, arada bir düşüyordu; adam hayvanı birkaç kez düşmeden havada yakaladı, ama çoğunlukla yeterince atik davranmıyor, ya da yere yakın yakalamak, numaranın bir parçası olmadığı için hiç tutmaya kalkmıyor, böylece hayvan, çoğu kez yere çakılıyordu. Bir keresinde ,yanlamasına yere düştü, öyle derin bir acı duydu ki, son soluğunu verecek sanılırdı. Hayvanın yerde çırpınmasını fırsat bilip ıslak suratındaki ter tanelerini kurulamaya koyulan eğitici, bir yandan da onu ayağıyla dürtüp tekmeliyor, güçsüz gövdesini ayakları üzerinde taşıması için, lap lap düşüveren yaratığı çevirip çevirip dikiyordu.

«Bir lokma ete istediğin numarayı öğrenecek köpek, hiç bir köpekten doğmamıştır,» diye devam etti Collins. «Aynı şekilde, arka ayaklarına bir sopa yemeden ön ayakları üzerinde yürüyen bir köpek de anasından doğmamıştır. Şu numarayı alalım örneğin. Özellikle kadınların hayran olacağı bir numara... Öyle kurnaz, öyle sevimli bir olay ki... Sahibinin cebinden çıkıyorsun, bu efendine öyle güveniyorsun ki, seni böyle havaya fırlatmasına izin veriyorsun. Tam kadınla-

ra göre... Güvenç ve inanç! Aman gözleriniz yaşarmasın, ne güvenç var bu işte ne inanç! Tanrı korkusu salarlarmış hayvanın yüreğine, bu kadar!

«Ama gene de, cebine bir avuç eğlencelik koyup, arada bir hayvanın ağzına tıkmak izleyicilerin çok hoşuna gider. Duygulandırır onları. Başka bir işe yaramaz ama, iyi bir göz boyamacadır. İzleyiciler, hayvanların numara yapmaktan hoşlandıklarına inanmak isterler, hayvanların el bebek gül bebek tutulduklarına, sahiplerini ölesiye sevdiklerine inanmak isterler. Bırakın inansınlar. Ama işlerin perde arkasını görseler, herkesin lanetlemesinden lokmamız gırtlağımızda kalır. Ne lokması, ağzımıza lokma girmez ki o vakit? Perde arkasını görseler, hayvan gösterileri yeryüzünden silinir, hepimiz kapı kapı iş aramaya başlarız.

«Değil perde arkası, sahnenin ortasında neler olduğunu bilseler? Yandık. Gözlerini boyamayı öğreneceksiniz her şeyden önce. Ömrümde tanıdığım en iyi göz boyacısı Lottie adında bir kadındı. Birkaç kediyle sahneye çıkardı bu. Herkesin gözü önünde ölesiye severdi kedileri. Özellikle yapacağı numara istediği gibi olmuyorsa. Ne yapardı biliyor musunuz? Kediyi kollarına alıp öperdi. Sonra yere indirdiğinde, öpülen kedi numarasını kusursuz yapar, izleyiciler, kadının gösterdiği incelik ve insancıl duygular karşısında aptal kafalarını sallaya sallaya alkış tutarlardı. Öperdi kediyi ha? Ne öpmesi? Burnunu ısırırdı, burnunu.

«Eleanor Pavalo bu hileyi Lottie'den öğrendi, kendi köpeklerine uyguladı. Köpeklerin çoğu sahneye iğneli tasmayla çıkar. Usta bir oyuncu, köpeğin burnunu koparıp ağzına sokar da izleyicilerin ruhu duymaz. Bu işte önemli olan korkudur. Köpek, oyunu bozduğunda ağzına etin gireceğini değil, burnuna çivinin gireceğini bilsin yeter.

«Kaptan Roberts'la Dane'lerini düşünün. Gerçi onlar safkan Dane değildi ya, neyse. On on iki tane Dane'i vardı adamın, ömrümde onca acımasız köpek gör-

medim. İki kez burda kaldılar. Eline sopa almadan köpeklerin yanına gidemezdin. Başlarına Meksika'lı bir genç diktim. Delikanlı da yaman bir eli sopalıydı. Gene de onu yere serdiler, az daha yalayıp yutacaklardı. Doktorlar kırk dikiş attı çocuğun gövdesine, bir o kadar da Pastör'ün kuduz aşısından iğnelediler karnına. Buna karşın sağ bacağı topal kaldı. Delik deşik olmuştu çünkü. O köpekleri adam etmek güçtü işte. Gene de, perde açılır açılmaz Kaptan Roberts alkıştan inletirdi ortalığı. Sahnede gören, hayvanların Kaptanı ölesiye sevdiğini sanırdı. Adamın yalanmadık yerini bırakmazlardı. Seviyorlar mıydı peki? Nefret ediyorlardı, nefret. Burda, Cedarwild'da kafesin içinde köpekleriyle başbaşa kaç kez gördüm onu. Elinde sopa rastgele savururdu durmadan. Elbette sevmezlerdi onu. Atalardan kalma anasonla görürdü o da işini. Eti kuşbaşı doğrar, anasona yatırır, cebine doldururdu. Ama bu anason, öyle iri köpeklere göre. Az daha küçüklerine versen, aptallaşırlar. Ayrıca, yaptıkları numarayı, anason aşkına değil, Kaptan Roberts'ın sopası korkusuna yaparlardı. Kendisi de yırtıcı bir kartaldan aşağı değildi.

«'Hayvanları eğitme sanatı, onlara korku aşılama sanatıdır,' derdi o. Yardımcılarından biri yediği bir haltı anlattı bana sonradan. Los Angeles'de bir ay boş kalmışlar, Kaptan Roberts, köpeğe ne öğretmeyi kafasına koymuş, biliyor musunuz? Şampanya şişesinin sırtında bir gümüş doları durdurtmayı. Düşünün bir kez, bir köpeğe, sevgi verip karşılığında bu numarayı almayı düşünün? Yardımcının söylediğine göre, yarım düzine kadar köpekle bir o kadar da değnek harcamış bu işe Kaptan. Köpeklerin tanesini iki buçuk dolara alıyormuş, biri daha ölmeden, ötekini hazır ediyormuş. Yedinci köpekte başarıya ulaşmış. Evet, köpek, bir şişenin sırtında gümüş doları durdurabilmiş. İster inanın, ister inanmayın. Ama öğrenmenin etkileri, sahneye çıktığının haftasına köpeği öbür dünyaya

yollamış. Yediği sopadan hayvanın ciğerleri iltihaplanmış.

«Gençliğimde, bir İngiliz gelmişti buraya. Atları, maymunları ve köpekleri vardı. Maymunların kulaklarını ısırmıştı. Sahnede, ısıracak gibi bir uzanıyor, maymunlar oynaşmayı bırakıp susta duruyorlardı. Çok güzel bir şempazesi vardı. İki saniye içinde, sıçrayan bir tayın sırtında dört takla atardı. Haftada iki kez, hiç şaşmadan sopasını yerdi mutlaka. Kimi zaman yediği sopaya dayanamaz hastalanırdı. Hastalanınca sahneye çıkamaz ya, sahibi bu sorunu da çözdü. Tam sahneye çıkmadan önce ama her seferinde biraz döverdi. Taksit taksit. Bu yöntem onun durumunda başarılı sonuç verdi, ama her vakit böyle olmaz. Bazı durumlarda, maymun küser, suratını asar dayak yiyince.»

Harris Collins, bu dersleri verdiği gün, bir aslan eğitimcisine de, çok değerli bir bilgi verdi. Aslan terbiyecisi çalışmıyordu, üç aslanıyla Cedarwild'da kalıyordu. Yaptıkları numara, izleyiciler açısından bakıldıkta, çok heyecanlı, hatta ürkünç bir gösteriydi. Aslanlar hırlaya homurdana atlayıp zıplıyor, kafeslerinin içindeki ince, güzel bayanı parçalayacakmış izlenimi veriyorlardı. Bu ufak tefek kadın da, yalnızca yürekliliği ve elindeki küçük kamçısı yardımıyla onlarla savaşıyordu sözüm ona.

«Ama artık sopaya alıştılar,» diye yakındı adam. «İsadora artık zıplatamıyor onları.»

«Görüyorum,» diye başını salladı Collins. «İyice yaşlandılar artık. Hem, küstüler de. İhtiyar Sark örneğin. Kulağının dibinde öyle çok tabanca çekildi ki, duvar gibi sağırlaştı. Selim desen, dişleriyle birlikte yüreğini de yitirdi. Barnum ve Bailey topluluğunda bunu oynatan Portekizli bir genç söktü dişlerini, duydun muydu?»

Adam, hayır anlamına başını iki yana salladı, Ama hep merak eder dururum,» dedi. «Olay çıkmış olmalı, ha?»

«Hem de ne olay. Portekizli, demir bir çubukla söktü dişlerini. Selim, suratını asmış, öfkelenmiş, pençe sallamış adama. O da ağzına nişan almış, demiri daldırmış. Tam o sırada hayvan ağzını açmış gürlüyormuş. Kendi anlattı bana. 'Selim'in dişleri domino taşı gibi yere döküldü,' dedi. İyi etmedi elbet. Çok değerli bir malı harap etti. İşinden oldu. Attılar.»

«Yani bu üç aslanın üçü de beş para etmez,» dedi aslanların sahibi. «İsadora'ya gürleyip zıplamıyorlar artık. Heyecan unsuru ortadan kalkıyor. Vaktiyle iyi para getirdiler doğrusu. Son oyunumuz, son oldu gerçekten. Sen ne dersin? Ne yapayım bunları ben şimdi? Sonuna dek götürmeli mi, yoksa genç aslanlar mı bulmalı?»

«İhtiyarlar, İsadora için daha güvenli ama,» dedi Collins.

«Yeterinden çok güvenli,» diye karşı çıktı İsadora'nın kocası. «Genç aslanlar alırsak, bütün iş ve sorumluluk üstüne yıkılacak elbet. Ama ekmek parası. Bunların ömrü doldu.»

Harris Collins hayır anlamına başını iki yana salladı.

«Ne demek istiyorsun? Ne yani, bir önerin mi var?» diye atıldı adam.

«Daha beş yıl yaşarlar,» dedi Collins. «Tutsaklık yaramış onlara. Genç aslanlara para yatırırsan, bunlardan önce eskimeyeceklerini nerden bileceksin? Boşuna masraf. Numaranı bu elindeki malla da sürdürebilirsin oysa. Yalnız, beni dinleyeceksin...»

Baş-eğitimci durdu, ve aslan sahibi adam, bir şey söyleyecekmiş gibi ağzını açtı.

Collins, onun konuşmasına meydan vermeden, devam etti. «Biraz para harcayacaksın,» dedi. «Üç yüz dolar kadar.»

«Vereceğin akla karşılık mı?» diye atıldı öteki.

«Ama işlerin yoluna girecek. Üç yeni aslan alsan, kaç para vereceksin? Üç yüz dolar harcayacak bu

büyük harcamadan kurtulacaksın, çok mu? Çok küçük bir akıl vereceğim üstelik. Üç sözcükten oluşuyor, yani bir anlamda kelimesi yüz dolar, ve kelimelerden biri de 'kafes', bildiğin bir sözcük.»

«Kumara yokum,» diye karşı çıktı öteki. «Ekmek paramı düşünmek zorundayım.»

«Ben de ekmek paramı düşünmek zorundayım,» dedi Collins. «Onun için sana satış yapıyorum. Ben bir uzmanım, senden de uzman bedeli istiyorum. Öyle basit bir yöntem ki, kulaklarına inanamayacaksın. Saçını başını yolacaksın, ve doğrusunu söylemek gerekirse, bilmediğine şaşıyorum.»

«Verdiğin akıl işe yaramazsa peki?» diye sordu gene öteki.

«Yaramazsa parayı vermezsin.»

«Tamam. Anlaştık,» diye teslim oldu aslan sahibi.

«*Kafese elektrik döşe.*» dedi Collins.

Adam önce anlamadı, anlayamadı; sonra kafasında şimşek çaktı.

«Yani...?»

«Evet, yani,» diye başını salladı Collins. «Bunu düşünmek için akıl gerekmez ki. Birkaç büyük pil işini görür. Kafesin döşemesine bir güzel yerleştirirsin telleri. İsadora hazır olduğu an, düşmeye basacak, ayaklarına elektrik akımı geldiğinde, havalara sıçrayıp gürlemezlerse, ordan oraya saldırmazlarsa, bana vereceğin üç yüz doları almayacağım gibi, üste de üç yüz dolar veririm. Biliyorum. Uygulattım. Şaşmaz bir yöntemdir bu. Kızıl saçda danseder gibi sıçrarlar. Hoop, havaya. Ayaklarını yere değdirdiklerinde, yanacaklar çünkü. Gene hoop, havaya...

«Ama yavaş yavaş, alıştıra alıştıra vereceksin elektriği,» diye uyardı Collins. «Telleri döşemeyi gösteririm sana. Önce küçük bir pil, alışsınlar diye. Sonra daha büyük, sonra daha büyük, perdenin kapanmasına yakın en büyük pili takacaksın. Buna hiç bir zaman

alışamayacaklardır. Ölünceye dek, ilk günkü gibi canlı dans edecekler kafeste. Ne dersin bu işe?»

«Üç yüz dolar eder derim,» dedi adam. «Ben de senin kadar kolay ekmek parası kazansam, ne isterim.»

YİRMİ DOKUZUNCU BÖLÜM

Collins, «Bu köpekten elimi yıkayacağım galiba,» dedi Johnny'ye. «Del Mar bunda iş var dediyse vardır, biliyorum ama, çıkaramıyorum ki?»

Michael'la Collins arasındaki bir kavgayı izleyen sözlerdi bunlar. Büsbütûn huysuzlaşan Michael, artık buluttan nem kapar olmuş, durup dururken kin duyduğu adama saldırmaya başlamıştı. Her zaman olduğu gibi, dişlerini ona geçirmeyi başaramıyor, çenesinin altına yediği birkaç ezici tekmeyle kalıyordu.

«Malın gözü olmasına malın gözü, altın madeni olmasına altın madeni,» dedi kendi kendine Collins, «ama aynı zamanda çetin ceviz. Kıramıyorum ki. Her geçen gün biraz daha huysuzlaşıyor. Şuna bak. Şimdi ne yaptım da üstüme atladı? Höt bile demedim. Kinci namussuz. Kin tutuyor, içine içine atıyor, bir gün kalkıp adam yerse hiç şaşmam.»

Birkaç dakika sonra, müşterilerinden biri, beyaza yakın sarı saçlı gençten bir pars eğiticisi, Collins'den ödünç bir iri köpek istedi. Bu adam Cedarwild'da prova yapıyordu.

«Bir köpeğim kaldı,» diye açıkladı, «Yanıma iki köpek almadan giremem kafese.»

«Ötekine ne oldu,» diye sordu baş eğitimci.

«Alphonso — yani şu iri erkek pars — bu sabah huysuzlandı ve köpeğin işini bitirdi. Boğa alanında kişneyen bir at gibi saldırdı pars. Ama benim canımı kurtardı doğrusu. O olmasaydı barsaklarım çıkardı kafesten. Alphonso'nun arada bir böyle heyheyleri tutar. Başını yediği ikinci köpek oluyor bu.»

Collins başını iki yana salladı.

«İri türden bir köpeğim yok,» dedi, ve tam o anda, gözleri Michael'a ilişti. «Şu İrlanda Teriyerine bir

bak istersen,» diye önerdi. «Bunlar da iri türler kadar saldırgandır. Ne de olsa hısımlar.»

«Aslan köpeği dedin mi, iri Airedale türü olacak,» diye düşündü adam. «Canımı başkasına teslim edemem doğrusu.»

«İrlanda teriyeri de aslan köpeğidir. Şu örneğin Cüssesine bak. Öfke şiddet de yerinde ha! Beni dinle. Sen bu teriyeri al. Her şeye dayanır. Bir dene. Şimdi ödünç vereyim, işine yararsa ucuza satarım. İrlanda teriyeri bir aslan köpeği olarak biraz lüks ama olsun. İşini görsün de.»

Johny, Michael'ı götüren parscının ardından, «O Pars kedilerine saygısızlık ederse cenneti boylar ama,» dedi Collins'e.

«O vakit sahnelerden bir yıldız eksik olur,» diye omuz silkti Collins. «Yükünden kurtulacağım ya, sen ona bak. Bir köpek bunun gibi çığrından çıktı mı, işi bitmiştir. Beş para etmez. Bunun gibileri çok gördüm. Kaç tanesi elimden geçti...»

Ve böylece,Michael, hayatta kalan öteki iri köpek Jack'le tanışmaya ve parslarla günlük çalışmalarını yapmaya gitti. İri benekli kedileri görünce, bu hayvanlarda, kalıtsal düşmanlığı hemen tanıdı ve daha kafese fırlatılmadan, derisi sımsıkı gerilirken boyun kasları atmaya, tüyleri dimdik dikilmeye başladı. Kafese yeni bir köpeğin sunulma olayı, olayla ilgili herkes için sinir bozucuydu. Afişlerde 'Raoul Castlemon' diye geçen ve yakınlarınca Ralph diye çağrılan beyaza çalık sarı saçlı parscı kafese önden girmişti. Airadale yanındaydı, kafesin dışındaysa, demir çubuklarla, uzun çelik çatallarla silahlanmış birkaç adam duruyordu. Hemen kullanılmaya hazır tutulan bu silâhlar, bütün isteksizliklerine karşın oynamaya zorlanan parslara gözdağı olmak üzere kafesin demirleri arasından içeri uzatılmış bulunuyordu.

Michael'ın aralarına katılmasına hemen karşı koydular ve bu duygularını, uzun kuyruklarını şaklatarak, tükürük saça saça zıplama durumuna geçerek belli ettiler. Bu duygu gösterisinin yapıldığı anda, parscı, buyurgan bir sesle konuştu ve kamçısını kaldırdı. Öte yanda, dışarda bulunan adamlar da, silahlarını kaldırıp kafese biraz daha yaklaştılar. Ve, demirden ağzı yanmış olan parslar, öfkeli kuyruklarını acı acı şaklatmayı, ve tükürmeyi sürdürmekle birlikte, köşelerinde büzülü kaldılar.

Michael, korkak değildi. Adamın arkasına büzülüp onu siper edinmedi. Adamın gücüne yetkisine sığınmadı. Öte yanda, böylesine sevimli yaratıkların üzerine atlayıp saldırmayacak kadar duygulu ve aklı başında bir köpekti. Ama ne yaptı, ense tüyleri dikele dikele gergin adımlarla kafesi bir baştan bir başa yürüdü, yüzünü tehlikeye döndürdü, ve gene gergin adımlarla geri geri yürüyerek, iyi niyetli burun çekişlerle kendisini hoş karşılayan Jack'in yanıbaşında durdu.

«Bu hayvanda iş var,» diye mırıldandı eğitimci. Sesi şaşkınlığını ve heyecanını gizleniyordu. «Hayvanı anlamıyor bunlar.»

Durum, haklı olarak gergindi, ve Ralph, sakınmalı bir özenle bu gerginliği koruyor, olur olmaz hareketler yapmak bir yana, düşünüp taşınmadan soluk bile almıyor, gözlerini bir köpeklerde, bir parslarda, bir dışardaki adamlarda ve silahlarında dolaştırıp duruyordu. Yabanıl kedilerin sıçramaya hazır ama sinik ve büzülü durumlarını bozdu, birbirlerinden ayırdı. Verdiği sözlü buyruk üzerine, Jack parsların arasında dolaşmaya başladı. Michael, kendi öz kararıyla Jack'i izledi. Ve tıpkı Jack gibi, tetikli, gergin adımlarla, sağını solunu kollaya kollaya yürüdü.

Parslardan biri, Alphonso adındaki, birden tükürdü Michael'a. Tüyleri birden dikeldi, ve dişleri sessiz bir hırlayışla ortaya çıktı ama Michael, buna şaşıp kalmadı. Aynı anda, en yakınındaki demir çubuk, bir

yerine inecekmiş gibi Alphonso'ya doğru sürüldü ve Alphonso, sarı gözlerini Michael'dan demir çubuğa sonra gene Michael'a çevirdi. Saldırmadı.

İlk gün, çekişmeli geçti. Ama sonra, parslar, Jack'i kabullendikleri gibi Michael'ı da kabul ettiler. Her iki tarafta da, herhangi bir sevgi eksilmesi görülmediği gibi, dostluk girişimleri de sergilenmedi. Michael'in, insanlarla köpeklerin kedilere karşı olduğunu ve insanlarla köpeklerin dayanışma içinde bulunmaları gerektiğini öğrenmesi uzun sürmedi. Her gün, bir iki saat kafeste kalıyor, çalışmaları izliyordu. Jack'le ona, uyanık durup ayaküstü nöbet beklemekten başka iş düşmüyordu. Kimi vakit, parsların eşref saati tuttuğu sanısına varan Ralph, iki köpeğin yan gelip yatmasına bile göz yumuyordu. Ama kedilerin eser saatlerinde, köpeklerin, olası bir saldırıya karşı kendisini korumaları için yeterli uyanıklıkta, atlamaya hazır durmalarını sağlamaktan geri kalmıyordu.

Michael, vaktinin geri kalanını, Jack'le birlikte geçiriyordu. Cedarwvild'daki bütün hayvanlar gibi iyi bakılıyor, sık sık yıkanıyor, mikroplardan arınık tutuluyorlardı. Jack, üç yaşında bir köpekten beklenmeyecek kadar uslu ve ağırbaşlı bir köpekti. Ya oynamayı ömründe öğrenmemiş, ya da bildiğini unutmuştu. Öte yanda çok uysal ve söz dinler bir hayvandı, sabah çalışmalarına, Michael gibi çekile çekile gitmiyordu. Bunun üzerine Michael da, bu karşı koyma huyundan vazgeçti, ve bu sessiz dostluğun tadını tatmaya koyuldu. Aralarında göze görünür dostluk belirtileri yoktu. Öyle bir saat yanyana yatıp, birbirlerinin varlığı ve yakınlığının bilincini duymak ikisine de yetiyordu.

Arada bir, Michael Sara'nın bağırıp haykırdığını, kendisine yöneltilmiş olduğunu bildiği çağrılarını duyardı. Bir keresinde bakıcısının elinden kurtulmuş, Michael'ı, pars kafesinden çıkarken yakalamıştı. Sevinç çığlıklarıyla köpeğin üstüne atılıp, ayrı geçen dönemde neden öyle çığlık çığlığa bağırdığının, ağladığının öykü-

sünü anlatmaya koyulmuştu. Pars eğiticisi, görüşmeyi hoşgörüyle izledi, ve birkaç dakika çene çalmalarına göz yumdu. Ama sonunda Sara'nın bakıcısı geldi, Michael'ın kollarından söke söke aldı maymunu. Sara, artık yaşlanmış bir fahişe gibi bağırıyordu. Michael'ı saran kolları sökülüp çekildiğinde, çılgın gibi adamın üzerine atladı ve adam daha ne olduğunu anlamadan dişlerini bileğine geçirdi. Bütün bunlar hep izleyenleri telaşlandırmaya, bağrışlardan heyecanlanan parsların kafes demirlerine zıplamalarına, tükürüp sıçramalarına yol açtı. Sara uzaklaştırılırken, ezik bir çocuğun tutamadığı ağlamasını andıran bir inilti duyuluyordu.

Michael, parslarla başarılı olacağını gösterdi ama, Raoul Castlemon onu Collins'den satın almadı. Birkaç gün sonra bir sabah, arena, hayvan kafeslerinden gelen büyük gürültülerle inledi. Tüfek atışlarıyla başlayan kargaşa, her yeri sarmıştı. Aslanlar gürül gürül gürlüyor, köpekler çılgınca havlıyorlardı. Arenadaki bütün numaralar durduruldu, prova yapan hayvanlar zorunlu olarak paydos ettirildi. Aralarında Collins'in de bulunduğu birkaç adam, kafeslere doğru koşmaya başladılar. Sara'nın bakıcısı, zinciri elinden bıraktı, onlara katıldı.

Collins, yanısıra koşan yardımcılarından birine, «Bu Alphonso değilse ne olayım,» dedi. «Ralph'ı paralayacak.»

Collins olay yerine vardığında kargaşa yatışmış, son noktasına yaklaşmıştı. Castlemon, dışarı sürükleniyordu ve Collins koşarken, iki adamın el çabukluğuyla yaralıyı yere atıp kafesin kapısını kapamaya davrandıklarını görmüştü. İçerde, yerde, savaşı sürdüren hayvanlar, öylesine birbirine dolaşmıştı ki, bu yumağı hangi hayvanların oluşturduğu güç seçilirdi. Gerçekte yumakta, kilit altında kalmış Alphonso, Jack ve Michael bulunuyordu. Dışarda, adamlar zıp zıp zıplıyor, demir çubukları kafese daldırarak onları ayırmaya çabalıyor-

lardı. Kafesin bir köşesinde, bu yumaktan uzakta, öteki iki pars, birbirlerinin yarasını yalıyor, bir yandan hırlayıp homurdanarak kendilerini çarpışmadan uzak tutan demir çubuklara vuruyorlardı.

Sara'nın gelişi ve onu izleyen olaylar, birkaç saniye sürdü. Peşinde zincirini sürüye sürüye koşturan bu küçük yeşil maymun, sevgiyi ve sinirlilik gösterilerini bilen ve insan türü kadının uzaktan hısımı olan bu hayvan, dar aralıklı kafes demirlerine zıpladı ve içeri kaydı. Buna bağlı olarak yerde dolaşık hayvanlar yumağı, yabanıl bir yırtınışla birbirinden ayrıldı. Kafesin karşı duvarına çarpsa demir çubuklarda parçalanacağı kuşku götürmez bir hızla yere düşen Michael, sıçrayıp saldırmaya davrandı ama olduğu yerden kımıldayamadı çünkü sağ omuzundaki korkunç yaradan oluk oluk kan boşanıyor ve kırık kemikleri kımıldamayı bile kaldıramayacak kadar acıyordu. Sara, Michael'ın üzerine atladı, kollarını boynuna dolayarak, başını, tüylü küçük göğsüne bastırdı, okşamaya koyuldu. Endişesini, telaşını dile getiren sesler çıkarıyor, Michael, parçalanmış ön ayağı üzerinde doğrulmaya çabaladıkça, buyurgan bir sevecenlikle onu azarlıyor, kollarıyla daha sıkı sararak çarpışmadan uzak tutmaya çabalıyordu. Bu arada, fırsat buldukça, öfke kusan gözlerini açarak Alphonso'ya sövüp sayıyordu.

Yan tarafına sokulan bir çatal, koca parsın ilgisini üzerine topladı. Hayvan pençesiyle silaha saldırmaya kalktı, ve çatal, bir kez daha dürtünce, kendini silahın üzerine atıp, demire dişlerini geçirmeye davrandı. Birden sıçrayıp, kafesin demirlerine atladı ve parmaklıkların arasından pençesini uzattığı gibi kendisini demir çatalla dürten adamın kolunu yırttı. Adam geri çekilirken elindeki demir düştü. Pars bu kez, ettiklerine nadim olmuş bir halde geriye kalan gücüyle ancak yatıp soluyabilen, titreyebilen düşmanı Jack'in üzerine atladı.

Michael, bu arada üç ayağı üzerinde doğrulmayı

başarmış, Sara'nın onu koruyan kollarından kurtulup ilerlemeye çabalıyordu. Çılgın pars, tam bu sarmaş dolaş iki hayvanın üzerine atlayacaktı ki, demir çubuk onu durdurdu. Bunun üzerine, kendisini dürten adama saldırmaya kalktı ve kafesi sarsarcasına kendini parmaklıklara attı.

Silahlı adamlara başkaları eklendi ve herkes demir çubukları kafesin dışından sallamaya başladı, ama Alphanso durdurulamıyordu. Sara onun geldiğini gördü ve en çığırtkan en yabanıl çığlığıyla haykırdı. Collins adamların birinin elindeki tabancayı kaptı.

Castlemon, «Öldürme!» diye bağırarak Collins'in koluna yapıştı.

Parsçı, çok kötü bir durumdaydı. Kollarından biri yanından aşağı sarkıyor, kafasına aldığı yaradan akan kanlara bulanık gözleri, görmesine engel oluyordu. Gözlerindeki kanı silercesine Collins'ın omuzuna yüzünü sürttü.

«Mal benim,» diye karşı çıktı. «Beş yüz pis maymuna ve bin suratsız teriyere değişmem onu. Bırakın, ben onu yola getiririm. Bırakın... Biri gelip gözlerimi silsin, n'olur. Göremiyorum. Boş kartuşları bitirdim, kimsede var mı?»

Sara, gövdesini, bir an için, dürten demirlerle saldırıları önlenen parsla Michael'ın arasına atıyor, hemen sonra, duyduğu acıyı dile getirmekle onu saldırmaktan vaz geçirecekmiş gibi dişlerini gösteren kedisine dönüp çığlık çığlığa bağırıyordu.

Sara'yı da kendisiyle birlikte sürükleyip çekmeye çabalayan Michael, tüylerini dikip hırlayarak birkaç üç ayaklı adım attı, sonra omuzunun acısına dayanamayarak kendinden geçti, yere serildi. İşte o vakit, Sara son görevini yerine getirdi. Sonsuz hiddetini dile getiren son bir çığlıkla, kendini canavar kedinin suratına attı, elleri ayaklarıyla hayvanın yüzünü tırmalamaya başladı, ağzı, hayvanın dik kulaklarından birinin dibine gömülüydü. Şaşkına dönen pars, gürleyerek diklendi,

ön ayaklarınını pençeleriyle kendisini bırakmayan küçük şeytana vurup onu paralamaya başladı.

Küçük yeşil maymunun dövüşü ve yaşamı on kısa saniye sürdü. Ama buncacık zaman, Collins'in kapıyı aralayıp çabuk eliyle Michael'ın arka ayağından tutarak onu dışarı çekmesine yetmişti.

OTUZUNCU BÖLÜM

Del Mar usulü yalapşap ameliyat yoktu Cedarwild'da. Olsaydı, Michael yaşayamazdı. Çok becerikli ve girişkin bir cerrah, bir insan üzerinde yapmaya cesaret edemeyeceği ama Michael için yerinde olduğu anlaşılan şeyler yaparak, bir omuz yıkıntısını baştan başa onarırken, nerdeyse onarımı bırakıp, eline bıçağı almışken birkaç tıbbi deneme yapmaya kalkacaktı. Öylesine umutsuzdu durumu.

Gövdesinin büyük bir kısmı alçıya alındığından kımıltısız yatan Michael'a bakarken ellerini kurulayan cerrah, «Ömür boyu sakat kalacak,» dedi. «Eğer bir iyileşme bekleniyorsa, çok iyi bakım gerek. Ateşi çıkarsa acısını kökünden kesmek zorunda kalacağız. Kaç para eder?»

«Hiç bir numara yapmaz,» diye cevap verdi Collins. «Etse etse elli dolar, ama elbet bu haliyle değil. Sakat köpekler eğitilmeye deymez.»

Zaman, her ikisinin de yanıldığını gösterdi. Gerçi, Michael'ın omuzu daha yıllarca duyganlığını korudu, ve arada bir, hava nemli oldukça, ağrı çekmek zorunda bile kaldı ama, ömür boyu sakat kalmadı. Öte yanda, yakında, değeri çok büyük paralarla ölçülecek ve Del Mar'ın sanısını doğrulayarak büyük bir yıldız olacaktı.

Bu arada, pek çok uzun gün, alçıda kaldı ve ateşini yükseltmekten sakındı. Çok iyi baktılar. Sevgiden, hayranlıktan değildi bu ilgi. Cedarwild'da uygulanan ve kuruluşu başarılı kılan yöntem gereği iyi bakılıyordu. Alçıdan çıkarıldıktan sonra bile, her tarafı sarılıp bantlanmış olduğundan, bütün hayvanların yaralarını yalamaktan duyduğu güdüsel zevki tadmaktan yoksun bırakıldı. Sonunda sargılar çıkarıldı ama, yalanacak yara yoktu. Yalnız omuzunda, daha aylarca sürecek olan bir sancı kaldı.

Harris Collins, bir daha numaralar öğretmek için onu rahatsız etmedi, ve bir gün, üç köpeğini nezleden öldüren bir karı kocaya figüran olarak ödünç verdi.

«Beğenirseniz yirmi dolara satarım,» dedi adama Collins.

«Nalları dikerse?» diye sordu Wilton Davis.

Collins omuz silkti. «Kırk gün oturup yas tutacak değilim o vakit. Zaten hiç bir şey öğrenmiyor.»

Michael, bir yolculuk kafesine kapatılıp, Cedarwild'den trenle gittiğinde, bir daha oraya hiç dönmeyebilirdi, neden denilirse, Wilton Davis, hayvan eğiticileri arasında köpeklere karşı acımasız oluşuyla ün salmıştı. Çok iyi bir numara yapabilen köpeğe karşı biraz özen gösterebilirdi ama, böyle figüranlar ilgiye değmeyecek kadar ucuzdu. En az üç, en çok beş dolar verince, bir tane alınabilirdi. Michael'a gelince, bu bedavaydı. Ve eğer ölürse, Davis —bir başka köpek aramak zahmeti dışında— hiç bir şey yitirmeyecekti.

Michael, yeni serüveninin ilk aşamasında, görülmedik güçlüklerle karşılaşmadı. Ne var ki, kafesinde öyle eciş bücüştü ki, ayaküstü duramıyor vagon sarsıldıkça, kafesi ordan oraya taşındıkça kafesin kenarlarına çarpan omuzuna sancılar saplanıyordu. Yolculuk Brooklyn'e kadardı. Burada, Wilton Davis'in büyük sirklerde gösteri yapamayacak kadar ikinci sınıf bir sıradan adam olması nedeniyle, ikinci sınıf bir tiyatro binasına taşındı.

Avuç içi kadar kafesin içinde bulunmanın zorlukları, Michael'ın sahnenin üst katında, gene aynı biçimde kafeslenmiş köpeklerin bulunduğu koca bir odaya taşındıktan sonra büsbütün dayanılmaz oldu. Çoğu dünyaya geldiğine pişman olmuş, hayata küsmüş, neşesi sönük köpeklerden oluşan bu güruhtaki oyuncuların hepsi ikinci sınıftı. Birkaçının kafasında, Davis'in sopasının izi olduğu belli yaralar vardı. Bu yaralara bakan yoktu, sahneye çıktıklarında yaraların gizlenmesi için sürülen beyazlatıcı şeyle de iyileştirilmiyorlardı.

Bazıları arada bir acıklı bir uluma tutturuyor, sık sık da, daracık hücrelerinde yapacakları başka bir şey yokmuşçasına hep bir ağızdan havlamaya koyuluyorlardı.

Bu korolara katılmayan tek kişi Michael'dı. Surat asmayı huy edindiğinden beri havlamayı bırakmıştı. Böyle gösterilere katılmayacak kadar toplumdan elini eteğini çekmiş, etliye sütlüye karışmaz bir tavır takınmıştı. Kafeslerinin aralıklarından burunlarını uzatıp hırlayan, ve durmadan kavga eden öfkeleri burnunda köpeklerin huyunu da kapmadı elbet. Aslında, Michael'ın huysuzluğu kavgaya çeneye tutuşmaya bile istek bırakmayacak kadar artmış bulunuyordu. Tek isteği, kimsenin ona sataşmamasıydı, ve ilk kırk sekiz saat bu isteği kendiliğinden yerine geldi.

Wilton Davis topluluğunu zamanından birkaç gün önce bir araya getirirdi, bu yüzden programın değişmesine daha beş gün vardı. Bu aradan yararlanıp karısının New Jersey'deki hısımlarını görmeye karar verdiğinden köpekleri besleyip sulamak üzere sahne yardımcılarından birini tutmuştu. Bu tutulan adam, bir meyhaneciyle, ona bir yarık kafa ve hastaneye kadar ambulans seferine patlayan bir kavgaya tutuşmamış olsaydı, üstlendiği görevi yerine getirecekti. Üstüne üstlük, tiyatro da, İtfaiye Müdürlerinin buyruğu üzerine gerekli onarımı yapmak için kapanınca, kimsenin kimseye sataşmayacağı ortam sağlanmış oldu.

Kimse, odanın yanına bile yaklaşmadı ve birkaç saat sonra, Michael, aç ve susuz olduğunun bilincine vardı. Saatler geçiyor, açlık duygusunun yerini susuzluk, yiyecek gereksiniminin yerini su isteği alıyordu. Gece yarısına doğru, havlama ve yaygaralar süreklilik kazandı, sabaha kadarki süre içinde, uluma ve inlemelere dönüştü. Yalnız Michael'ın çıtı çıkmadı. Sefaletin kucağında, suratını asmış, için için kıvranıyordu.

İkinci günün güneşi doğdu; geçmek bilmeyen saatler, ikinci karanlığı çöktürdü; ve ikinci gecenin karan-

lığı, sahnelerin arkasındaki sahnede, bütün dünyadaki sirk çadırlarını ve hayvan gösterisi yapan tiyatroları mahkûm edecek tabloyu çizdi. Michael düş mü görüyordu yoksa sayıklıyor muydu, bilinmez; ama her iki durumda da, geçmiş yaşamının çoğunu bir kez daha yaşadığı kesindi.

Mister Haggin'in Meringe'deki çiftlik evinin geniş verandalarındaki çocukluk günlerini, eniklik oyunlarını bir kez daha oynadı; kardeşi Jerry'yle ırmak boyu uzanan ormanlarda koşup, timsahları gözleyerek sahip'lere haber verdi; *Mister* Haggin ve Bob'dan, Bidy ve Terrence gibi, kara derili adamların, haddini bilmesi, kim olduklarının hatırlatılması gereken küçük görülesi tanrılar olduğunu öğrendi.

Eugénie uskunasında, Kaptan Kellar'la, ve ikinci kaptanla birlikte seyretti, Tulagi sahillerinde kalbini, sihirli parmakları olan Kamarota kaptırdı, ve onunla ve Kwaque'la birlikte *Makambo* gemisine binerek denizlere açıldı. En çok Kamarot geliyordu gözü önüne. Arkasında dumanlı dumanlı koca gemilerin seçildiği, Eski Gemicinin, Simon Nishikanta'nın, Grimshaw ve Kaptan Doane'ın, ufarak ihtiyar Ah Moy'un görünümünü andıran silik çizgilerden oluşan bir tabloda, en önde duruyordu Kamarot. Kırpıntı da eksik değildi görüntüde. Cocky de, güneşin altındaki kısa serüvenine yüreklilikle göğüs geren bir avuç, tüylü hayat yudumu yiğit yürekli Cocky de vardı aralarında. Ve Michael'a öyle geldi ki, bir yanına Cocky tutunmuş, kulağına karmakarışık bir şeyler söylüyor, öte yanına Sara yapışmış, sonu gelmez ve anlaşılmaz bir masal anlatıyor. Ve sonra, kulaklarının ta başına yapıştığı yerlerde, sevgili Kamarotunun okşayan parmaklarının gizemli temasını duyuyormuş gibi oluyordu.

«Bizde şans yok ki zaten,» dedi Wilton Davis. Köpeklerine bakıyordu. Havada, az önce savurduğu sövgüler titreşiyordu daha.

«Ayyaş bir sahne çırağına güvenirsen, böyle olur

işte,» dedi karısı. «Yarısı ölüp üstümüze kalmadıysa şaşarım.»

«Şimdi gevezeliğin sırası değil,» diye hırladı Davis ceketini çıkarırken. «İşe koyul tatlım. Bakalım başımıza daha neler gelecek. Su gerek bunlara. Küvet dolusu su vereceğim ben de.»

Köşedeki lavabo musluğundan kova kova su doldurup, geniş galvanize demir küvete boşalttı. Musluktan akan su sesini duyan köpekler, kısık kısık inlemeye, hafif hafif ulumaya başladılar. Adam hayvanları ite kaka kafeslerinden çıkarırken, kimileri şiş dilleriyle ellerini yalamaya çabaladılar. Daha güçsüz kalanları, güçlülerin ayakları altında ezile ezile küvete doğru süründüler. Küvet, hepsine yetecek kadar büyük değildi, ve güçlüceneler, yanlarındakini iterek, dişlerini göstererek ötekilerden önce sulandılar. Michael da bunların arasındaydı ve itip kakarak, itilip kakılarak, bu hayat kurtaran sıvıdan birkaç yudum almayı başardı. Davis ortalıkta zıp zıp zıplıyor, sağa sola tekme atarak, hepsinin sulanma fırsatı elde etmesini sağlıyordu. Karısı da elinde paspas ortalıkta koşuşuyor, olaya katılıyordu. Köpekler cehennem acısı içindeydiler, ve gırtlaklarına suyu değdirip de biraz yumuşatınca acılarını havlayışlarla dile getirebilmeye başladılar.

İçlerinden birkaçı su içemeyecek kadar zayıf düşmüştü, su bunların ayağına götürüldü, sağa sola saçıla döküle ağızlarına boşaltıldı. Suya hiç kanmayacakmış gibi görünüyorlardı. Hepsi yerlere serili yatıyor, ama ikide bir, biri ya da öteki, küvetin yanına sürünüp zar zor uzanarak bir iki yudum daha içiyordu. Bu arada Davis ateşi hazırladı ve haşlanacak patatesleri kazana doldurdu.

«Kokarca ini gibi kokuyor burası hayatım,» dedi Mrs. Davis. Bir yandan da burnunun ucunu pudralıyordu. «Sevgilim, bunları yıkamak zorundayız.»

«Peki hayatım,» dedi kocası. «Bari hemen başlayalım. Patatesler haşlanıp da soğuyuncaya dek banyo

işini bitirmiş oluruz. Ben yıkarım, sen kurularsın. Hemen kurulamak gerek. Nezleden nalları dikeni düşün ve iyi kurula, olur mu hayatım.»

Gene ite kaka, yalapşap yıkandılar. Davis, eline geçen köpeği kapıp az önce içinden su içtikleri küvete atıyordu. Çırpınan, ya da herhangi bir biçimde karşı koyan olursa, banyo fırçasını ya da şu anda köpeklere kullandığı yeşil çamaşır sabunu kalıbını kafalarına indiriyordu. Her köpek, birkaç dakikada çıkıyordu banyodan.

Başlarını pis, sabunlu suya sokup, «İç, kahrolasıca, iç... Daha doymadın mı?» diyordu arada bir.

Köpeklerin içinde bulunduğu bu korkunç durumdan, onları sorumlu tutan bir tavır içindeydi adam. Böyle pislenmiş olmalarını kendisine karşı yapılmış bir saygısızlık olarak görüyordu.

Michael, sırası geldiğini anlamış gibi kendiliğinden atladı küvete. Cedarwild'da çok daha iyi ve değişik biçimde uygulanan ve Kwaque'la Kamarotun bir anlamda sevişme eylemi yerine geçirdiği yıkanmaların gerekli ve zorunlu olduğunu anlamış, kabul etmişti. Bu yüzden ovulmaya dayanmak için elinden geleni yaptı, ve eğer, Davis, sabunlu elini altında gezdirmeseydi, işler yolunda gidecekti. Michael birden irkilip başını dikti ve adamı uyarmak üzere hırladı. Davis, havadan indirmekte olduğu koca fırçayı, yolculuğunun yarısında durdurdu ve şaşkınlığını üfleyen bir ıslık çaldı.

«Vayy, selam bayım!» dedi. «Vay, vay, vay! Sen neymişsin meğer! Hayatım, bu Collins'den aldığım İrlanda teriyeri. Beş para etmez. Collins böyle söyledi. Figüran olur belki dedi... Çık dışarı!» diye buyurdu Michael'a. «Şimdilik bu kadar Bay Küstah Köpek. Şimdi çek arabanı! Biraz sonra yanına varır başını döndürüveririm, merak etme. Sabret.»

Patatesler soğurken, Mrs. Davis, bağrış çağrış aç köpekleri sıcak yiyeceklerden uzaklaştırıyordu. Michael bir karış suratla bir kenara çekilip yan yatmıştı.

İzin çıktığında da, yiyeceğe üşüşme eylemine katılmadı. Davis gene aralarında zıplıyor, güçlülerle aç gözlüleri tekmeleyip dürtüklüyordu.

«Bütün bu hizmetlerimizden sonra bir de dövüşe yaramazlığa kalkarlarsa, vur kıçlarına gitsin, hayatım,» dedi karısına...

«Al sana! Yaramazlık yaparsın ha?»

İri bir kara köpeğe, yabanıl bir tekmenin eşliğinde söylenmişti bu söz. Hayvan acıyla inleyerek kaçtı ve yeterince uzaklaşınca, dumanı tüten yiyeceğe acıklı acıklı baktı kaldı.

Davis, musluğun başında ellerini yıkarken, «Daha da köpeklerimi hiç yıkamadığımı söylerlerse şaşarım,» diye seslendi. «Ne dersin hayatım, bugünlük dükkanı kapatalım mı?» Mrs. Davis olur anlamına başını salladı. «Yarın, öbürgün prova yaparız. Bol bol vaktimiz var. Bu gece gelir kepek lapası kaynatırım onlara. İki günlük oruçtan sonra ikinci bir övün yedirmek gerek.»

Patatesler bitince, köpekler bir yirmi dört saat daha tutuklu kalmak üzere hücrelere konuldu. Su kapları dolduruldu, ve akşam, kafeslerinden çıkarılmadan kepek lapasıyla köpek kurabiyesi servisi yapıldı. Suratını asıp patateslere yanaşmamış olan Michael'ın ilk yemeğiydi bu.

Prova sahnede yapılıyordu, ve Michael'ın başı daha başlangıçta derde girdi. Perde açıldığında, yirmi köpek yarım halka oluşturacak biçimde dizilmiş iskemlelerde oturur görüneceklerdi. Ve, perde arkasında köpekler böyle hazırlanırken, yukardan inme perdenin önünde bir önceki gösteri yapılmakta olduğundan, kesin bir sessizlik gerekiyordu. Bundan sonra, sürgülü perde yukarı çekildiğinde, köpekler, hep bir ağızdan havlayacaklardı.

Michael, bir figüran olduğundan, yalnızca oturacak başka hiç bir şey yapmayacaktı. Ama ilkin, iskemleye çıkması gerekiyordu, ve Davis, böyle yapması

için gerekli buyruğu verirken, yanağına da bir tokat vurdu. Michael hırladı. Saldıracağı ipucunu verircesine.

«Haaa!» dedi adam. «Küstah Köpek başını derde sokmak istiyor. Bak, şimdi sözümü dinle ki, adını değiştirip İyi Köpek yapayım — Hayatım, ben Küstah Köpeğe birinci dersi öğretirken ötekileri yerlerine yerleştiriver.»

Bu sözleri izleyen dayaktan hiç söz edilmese daha iyi olur. Michael öyle bir kavga çıkardı ki ve karşılığında öyle bir dayak yedi ki... Yara bere içinde, orasından burasından kanlar aka aka sandalyeye oturdu, gösteriye hiç katılmadı. Yalnız, öyle küskün, yüreğindeki kine kin, kanındaki kudurganlığa kudurganlık kattı kaldı. Perde kalkmadan önce sessiz durmak güç gelmiyordu ona. Ama perde açılınca, öteki köpeklerin delice havlamalarına katılmıyordu.

Köpekler, kimi tek başına kimi ikişer, üçerlik gruplar halinde sandalyelerinden atlıyor, verilen buyruğa uygun olarak, ard ayaklar üzerinde yürümek, zıplamak, sıçramak, dansetmek ve takla kılmak gibi klasik köpek numaralarını yapıyorlardı. Prova boyunca, Wilton Davis'in öfkesi burnunda ve yerli yersiz bağıran köpeklere inen elleri ağırdı.

O gün ve ertesi sabah, topu topu üç uzun prova yapıldı. Michael'ın dertleri de şimdilik dert olmaktan çıkmıştı. Buyruk üzerine sessizce iskemleye çıkıyor, ve sessiz sessiz oturuyordu. «Bu da gösteriyor ki hayatım, sopa cennetten çıkmadır,» diye böbürlendi karısına Davis. Michael'ın ilk gösterilerinde oynayacağı bir rolün olay yaratıcı bir rol olacağı ikisinin de aklının ucundan geçmezdi elbet.

Perde arkasında hepsi hazırdı. Köpekler iskemlelerinde sessizce oturuyorlar, Davis'le karısı onların ses çıkarmaması için gerekeni yapıyor, perdenin önündeyse, Dick ve Daisy Bell, uçarı danslarıyla matine izleyicilerini eğlendiriyordu. Her şey yolundaydı, ve Dick' le Daisy, orkestra eşliğinde «Roll Me Down to Rio»

şarkısını söylemeye başlamasalardı, izleyicilerden hiç biri, perdenin arkasında sahne dolusu köpek olduğundan kuşkulanmayacaktı.

Michael dayanmadı. Elinde değildi. Nasıl ki, çok önceleri Kwaque ağız tamburasıyla, kamarot sevgiyle ve Harry Del Mar armonikayla ona egemen olmuşsa, şimdi de orkestranın ezgileri ve ona Kamarot tarafından öğretilmiş olan «Roll Me Down to Rio» türküsünün o eski bildik ritmini coşkuyla söyleyen kadınla erkeğin sesleri ona egemen oluyordu. Kendisinin rağmına, küskünlüğünün asık suratlılığının rağmına, kendi dışındaki zorunlu güçler, çenelerini açtı ve tüm gırtlağını, ezgiye eşlik etmek üzere titreştirmeye koydu.

Perdenin ardından, çocuklarla kadınların, giderek gürültüye dönüşen ve Dick'le Daisy'nin seslerini boğan kıkırdamaları duyuldu. Michael'ın üzerine atlayan Wilton Davis, ağza alınmadık sövgüler savurmaya başladı. Ama Michael ulumada, izleyiciler gülmedeydi daha. Kısa bir sopa, üzerine indiğinde Michael hâlâ uluyordu. Bu beklenmedik olayın verdiği şaşkınlık ve acı, türküsünü kesip, elinde olmayan bir acı çığlığı atmasına sebep oldu.

Mrs. Davis. «Kes soluğunu hayatım,» diye kocasını yatıştırıyordu.

Ve bir meydan savaşıdır başladı. Davis, Michael'ın hırlamalarının, homurdamalarının duyulduğu açıklıkta duyulabilen acımasız darbeler indiriyordu. Gülmekten katılan izleyiciler, Dick ve Daisy Bell'i hiç umursamıyorlardı. Davis'in numarası, Wilton'un sözleriyle 'bir fiyasko'ydu. Michael'ın soluğu, tam anlamıyla kesilmişti. Perdenin öte yanındaki izleyiciler, yatışmış ve hoşnut, bekliyorlardı.

Dick'le Daisy gösterilerini sürdüremediler. İzleyiciler, perdenin önündekini değil, ardındakini görmek istiyorlardı. Sesi soluğu kesilmiş olan baygın Michael'ı çıraklardan biri aldı götürdü ve perde, bir boş iskemle dışında eksiksiz açıldı. İzleyiciler arasındaki delikanlı

çocuklar, az önceki kargaşayla boş iskemle arasındaki ilişkiyi hemen kurup, bulunmayan köpeği görmek istediklerini belirtmek üzere alkış tuttular, bağırıp çağırmaya başladılar. Büyükler de bu bağrışa katılınca, köpekler daha beter havladı, ve, sonunda başlayabilen ve düzensiz uyumsuz hareketler yapan bir yığın huysuz köpekle sinirlenip titizlenen bir Wilton Davis sergilemekten öte gidemeyen gösteriyi beş dakika geciktirdiler.

Soğukkanlı karısı, «Üzülme şekerim,» diye fısıldayarak avuttu onu bir ara sahnede. «O köpeği atar doğru dürüst birini alırız. Hem, Daisy Bell'i de rezil ettik, bak. Daha geçen hafta yakın dostlarıma beni nasıl çekiştirdiğini söylemedim sana. Oh olsun, rezil ettik.»

Birkaç dakika sonra, daha sahneden çekilmemiş, hayvanların numarasını bitirmemiş olan koca, karısına birkaç söz mırıldama fırsatı yarattı. «Ben asıl köpeğe bozuldum. Geberteceğim onu. Dinini imanını yapa yapa öldüreceğim.»

«Olur canım,» diye onayladı bu sözleri kadın.

Önde neşeyi bulmuş izleyiciler, arkada, sahnenin üstündeki odada izleyicileri neşelendirmiş köpeklerle perde indiğinde, Wilton Davis hemen aşağı inip Michael'ı aramaya davrandı. Ancak Michael, bir köşeye büzülüp korkmak yerine, sahne çırağının ayakları arasına dikilmiş duruyor, kendisine uygulanan işlemden ve saldırılırsa vargücüyle kavgaya tutuşmaya hazır, titriyordu. Davis, yolda giderken dansedip şarkı söyleyen çiftle karşılaştı.

«Köpekçiyim diye geçinirsiniz bir de,» dedi erkek olanı. «Ne mal olduğunuzu gösterdiniz işte.»

«Bana sataşma, senin de dinini imanını!..» diye gürledi Wilton Davis. Barut gibiydi. Elindeki kısa demir çubuğu adamın başına başına sallıyordu bir yandan. «Ve eğer sen de ondan istiyorsan bekle, sırada başkası var. Önce o köpeğin canına okuyacağım. Gel izle istersen. Nerden bilirdim böyle malın gözü ol-

duğunu. Provalarda çıtı çıkmadı. Hiç ötmedi. Nerden bileyim senin arkanda hazırlandığımız an yaygarayı basacağını?»

Davis, peşinde Dick Bell, çırağın bacakları arasında tüylerini dikmiş tetik duran Michael'ın yanına geldiğinde, tiyatronun müdürü, «Her şeyi berbat ettin,» diye selamladı Davis'i.

«Şimdi yapacağımın yanında o hiç kalır,» dedi Davis. Elindeki demiri evirip çevirmeye başladı. «Bu köpeği geberteceğim. Canına edeceğim. Bak da gör şimdi.»

Michael, verilen gözdağını bir hırlamayla cevapladı, sıçramaya hazırlandı, gözünü de demir silahtan ayırmıyordu.

«Bana kalırsa öyle bir halt karıştıramayacaksın?» dedi ordan çırak.

Davis, tavırlarına yasal bir hava vererek. «Mal benim değil mi, dilediğimi yaparım,» dedi.

«Ben gene de sağduyuma inanırım,» diye cevap verdi çırak. «Ona bir fiske vur, bak görürsün. Köpek, köpektir, insansa insandır, senin ne olduğunu biliyorsam kahrolayım. Bir köpeğe böyle davranamazsın. Hayatında ilk kez sahneye çıkmış, üstelik iki gün aç susuz kalmış. Aah, siz bunların ne mal olduğunu benden sorun Müdür Bey.»

«Köpeği öldürürsen, cesedi alması için çöpçüye bir dolar vereceksin. Masraf olur sana.» dedi müdür.

«Sevinerek veririm,» dedi Davis, ve elindeki demiri gene kaldırdı. «Ettiklerini yanına bırakmayacağım.»

«Siz hayvancılar midemi bulandırıyorsunuz,» dedi çırak. «İnsanı deli ediyorsunuz. Bak, artık burama geldi, sen bu hayvana o elindeki demirle bir fiske vur, işimden olup seni hastanelik etmecesine pataklamazsam bana da sahne çırağı Jackson demesinler.»

«Aaa, Jackson...» diye uyarmaya kalktı müdür.

«Aası maası yok,» dedi çırak. «Kararımı verdim.

Şu sütü bozuk, bu köpeğe elini sürerse, ben işsiz kalacağım. Bu aşağılık insanların hayvanlarını nasıl dövdüğünü biliyorum. Burama geldi artık. Yeter be!»

Müdür Davis'e bakti, 'elden ne gelir' gibilerden omuz silkti.

«Burda kavga çıkarmayın,» dedi sonra. «Jackson gibi bir işçimi kaybetmek istemem, ve eğer, hastanelik ederim diyorsa, eder. Ben malımı bilirim. Köpeği aldığınız yere gönderin. Karın bana anlattı. Bir sandığa tıkın ödemeli gönderin. Gönderme bedelini karşı taraf ödesin. Collins'e dokunmaz. Hem, istediği türküyü söyletir, adam eder köpeği.»

Davis, Jackson'a bir yan bakış daha baktı, kolunu kanadını düşürdü.

«Sana bir iyilik daha,» diye devam etti müdür. «Sen işi Jackson'a bırak. Sandığa koyar, posta arabasına koyar, her şeyi yapar... Yaparsın, değil mi Jackson?»

Çırak evet anlamına başını salladı, sonra eğildi, Michael'ın yaralı başını okşadı.

Davis, dönüp giderken, «Iıh,» dedi, «köpekle bir oluyorlar. Kendilerini gülünç duruma sokuyor aptallar. Benim kadar tecrübeleri yok ki, n'olacak...»

OTUZ BİRİNCİ BÖLÜM

Davis'in Collins'e gönderdiği posta kartı, Michael'ın dönüş nedenini açıklıyordu. «Bu benim türkümü çağırmıyor,» diye yazmıştı yanlızca, ve böylece, farkında olmadan Collins'e, arayıp da bulamadığı, ve Collins'in, farkına varıp kavrayamadığı ip ucunu vermiş oluyordu.

«Aldığı yaralara bakılırsa, türkü çağırmasına, ağıt yakmasına şaşmamak gerek,» dedi Johnny'ye. Bu hayvancılar böyledir işte. Mallarının kıymetini bilmezler. Hayvandan uysal bir melek olmasını bekleyip kafasını kırarlar... Neyse, götür şunu Johnny. Yıka pakla, yaralarına merhem de sür. Ben onu boşverdim artık, ama bundan sonraki köpek topluluğunun arasına bir yere sokacağım.»

İki hafta sonra, bir raslantı sonucu, Harris Collins, Michael'ın ne işe yaradığını buldu. Bir gün, arenada dolaşırken, birkaç figüran eksiği olan bir köpekçinin görüp denemesi için Michael'ı çağırttı. Buyruk üzerine ayağa kalkmak, yatmak, buraya gelmek, ve oraya gelmek gibi bildiği şeylerin dışında hiç bir şey yapmadı Michael. Bir sahne köpeğinin bilmesi gereken en birincil şeyleri öğrenmeyi bir kez daha reddedince, Collins arenanın bir başka yerinde, bir maymunlar bandosunun, uyduruk bir sahnede dizilip yerleştirildiği köşeye gitmek üzere onu orda bıraktı.

Ürkmüş ama gene de başkaldırmaya hazır bir öfkeyle dolu maymunlar, taburelerine bağlandı, çalgı gereçleri itildi çekildi, sonunda onlar da tellerle gövdelerine bağlandı böylece bando hazırlanmış oldu. Huysuz bir ihtiyar maymun olan orkestra şefi, bir döner tabureye sımsıkı bağlandı. Sahne dışından uzatılan uzun sopalarla dürtülünce, çok öfkeleniyor, ve elbet

bu öfkeyi gizlemiyordu. Aynı anda, sopa dürtülürken, bağlanan bir uzun ip yardımıyla taburesi sağa sola döndürülüyordu. İzleyicilerde uyandırılmak istenen izlenim, orkestra şefinin, müzisyen arkadaşlarının falsolarına öfkelendiğiydi. Böyle bir öfke, izleyicileri kahkahadan geçirirdi. Collins'in dediği gibi:

«Maymunlar bandosu çok geçerli bir gösteridir. Kahkaha toplar. Kahkaha da para toplar elbet. İnsanlar, maymunlara gülmek zorundadır, çünkü ona çok benzerler, ve çünkü insanlar üstün durumdadır ve kendisini üstün görmekten hoşlanır. Tut ki ikimiz yolda yürüyoruz, senin ayağın kayıyor, düşüyorsun. Gülerim. Çünkü sana üstünüm o anda. Ben düşmedim. Diyelim şapkan uçtu. Sen şapkanın peşinde koşarken ben gülerim. Neden, çünkü ben senden üstünüm. Benim şapkam başımda duruyor. Maymun bandosunda da durum aynı. Onların yaptığı aptalca şeyler, bize üstünlük duygusu veriyor. Kendimizi onlar kadar aptal görmüyoruz. Bu yüzden, maymunların aptalca davrandığını görmek için para veriyoruz.»

Aslında, maymunları eğitmekle ilgisi yoktu bu işin. Maymunları harekete geçiren gizli mekanizmayı çalıştıran adamları eğitmek gerekiyordu. Ve bu gereği yerine getirmek üzere, Harris Collins büyük çaba harcıyordu.

«Onlara dilediğiniz parçayı çaldırabilirsiniz. Bu, sizin elinizde. Telleri nasıl çektiğinize bağlı. Haydi bakalım. Göreyim sizi. Hepinizin bildiği bir şeyi çalın. Unutmayın, asıl orkestra size yardımcı olacak. Herkesin bildiği ne var? Kolay olsun, izleyicilerin de bildiği bir türkü olsun?»

Bu fikre öyle bir kendini kaptırmıştı ki, at sırtında keman çalan, dörtnala giden atın üzerinde keman çala çala takla atan bir sirk numaracısını ödünç almıştı. Bu adam birkaç kolay türküyü, yardımcıların telleri çekmesine fırsat tanımak üzere yavaş tempoyla çalacaktı, o kadar.

«Baktınız maymunlardan biri uludu, biri bir yanlış ses çıkardı, bütün telleri çekiştirecek, ihtiyarı taburesinde döndüreceksiniz. Bu salonları kahkahadan geçirir. Bunun müzik kulağının çok iyi olduğunu, orkestra da akordu bozdular diye öfkelendiğini sanacaklardır.»

Bu işin gücün ortasında, Johnny'yle Michael geldiler.

«O adam diyor ki, bedava verseniz almam diyor,» dedi patronuna Johnny.

«İyi, iyi, götür koy yerine,» diye buyurdu Collins. «Şimdi, hazır mısınız? Hazrol! Başla Fisher! Heey, hepiniz Fisher'e bakın. Ezgiye uygun hareketler... Hah şöyle. Maymunlar çalıyormuş gibi. Simmons, daha çabuk. Hep geride kalıyorsun.»

Ve rastlantı, oldu. Patronunun buyruğunu hemen uyup Michael'ı kafesine götürmek yerine, orkestra şefinin taburesi tepesinde dönüp durduğunu görmek umuduyla biraz oyalandı. Michael'ın arka ayakları üzerinde oturduğu yerden bir metre kadar ötede duran kemancı; omuzlarını kısıp, yüksek perdeden ama yavaş bir tempoyla, «Home Sweet Home» türküsünü çalmaya başladı.

Ve Michael'ın elinde değildi. Kendisine bir sopayla gözdağı verildiğinde, hırlamayla cevap vermemek nasıl elinde değilse, «Roll Me Down to Rio» türküsünün ezgilerine kendini kaptırıp Dick ve Daisy Bell'in numarasını berbat etmemek nasıl elinde değildiyse; nasıl ki, *Ariel*'in güvertesinde, Villa Kennan kollarını Jerry'nin boynuna dolayıp uzun saçlarıyla onu tatlı tatlı okşarken, atalarının atalarının türünün sürü halinde dolaştığı eski günlere bir ezgi gibi süzülüp uçmamak Jerry'nin elinde değildiyse, şimdi bu ezgiye kendini kaptırmamak da Michael'ın elinde değildi. Jerry neyse, Michael da oydu. Müzik, düşlere dalma ilacıydı onlara. O da, yitik sürüyü ansıdı ve aradı; bu arayış içinde gecenin donuk karanlığında, başının üzerinde pırıl-

dayan yıldızlarda ve çıplak karlı tepelerde dolaştı; sürü toplanırken, başka tepelerden gelen duyulur duyulmaz ulumaları, soydaşlarının çağrılara cevap veren sesini duydu. Michael'ın atalarının, insanların ateşiyle yaşadığı binlerce yıl içinde, sürü yitmişti; ama gene de, ezginin gizemi içine akıp da, varlığını, kendi öz yaşamında hiç bilmediği o Başkayerin duyguları ve görüntüleriyle doldururken, hatırlanıyordu.

Onu uykusundan uyandıran Başkayerin düşüyle içiçe, şu anda sirk kemancısının yansıladığı notaların ta kendisini birlikte söylemeyi öğrendiği Kamarotun anısı ve Kamarotun sevgisi düşüyordu. Ve Michael'ın çenesi indi, gırtlağı titreşti, ön ayakları, sanki gövdesi koşma durumundaymış gibi kıpır kıpır oynadı, çünkü gerçekte, aklından Kamarota koşuyordu, bütün o çağrıları geri dönercesine yitik sürüye koşuyordu, ve gözünün önünde belli belirsiz canlanan o yitik sürüyle birlikte, karlarla kaplı uçsuz bucaksız kırlara, yiyecek et avlamak üzere sıra sıra ağaçlarla dolu ormanların yollarında koşuyordu.

Gözü açık gördüğü bu düşün içinde koşar ve türküsünü söylerken, yitik sürü, imgesel çizgilerle çevresini sarmıştı; kemancı şaştı, durdu; ve adamlar, maymunlar orkestrasının maymun şefini sopalarla dürttüler, böylece öfkelenen maymunu, döner taburede çekip çekiştirircesine döndürdüler. Ve Johnny güldü. Ama Harris Collins dondu kaldı. Michael'ın türkünün ezgisine katıldığını duymuştu. Şarkı söylediğini duymuştu... ulumak değil, şarkı söylemekti bu resmen.

Derin bir sessizlik çöktü. Maymun orkestra şefi dönüp durmayı, çın çın ötmeyi bıraktı. Onu dürten adamların ellerindeki kazıklar ve teller, öyle ellerinde havada kaldı. Maymunlar orkestrasının geri kalanı, bundan sonra başlarına bir başka felaketin geleceği bekleyişiyle titremeye durdular. Kemancı bakıp kaldığı noktaya bakıyordu daha. Johnny, iyice geçmeyen

gülmesindeen, hafif hafif sallanıyordu. Ama Harris Collins düşündü, kafasını kaşıdı ve gene düşündü.

«Söyleseler inanmam...» diye mırıldanmaya başladı ilkin. «Ama duydum. Kulağımla duydum. Köpek bu şarkıyı aynen söyledi. Değil mi? Söyleyin, söylemedi mi? Hepiniz duydunuz, duymadınız mı? Bu köpek şarkı söyledi. Eğer az önce şurda duran şu köpek şarkı söylemediyse ben kendimi asarım. Durun. Bırakın. Maymunları bir kenara bırakın şimdi. Kemancı, şunu gene çalsana. «Home Sweet Home» türküsünü, haydi. Hızlı, güçlü ve yavaş. Nasılsa işte, çal, çal. Şimdi hepiniz dinleyin, bakın görün ve delirdiysem haber verin. Ben mi delirdim, yoksa şu köpek mi şarkı söylüyor... İşte! Buna ne denir? Şarkı. Türkü. Bu köpek bunu söylüyor mu?»

Kimse bir şey demedi. Michael'ın çenesi aşağı indi, türkü birkaç kez tekrar edildiğinde ayak kıpırtılarını hızlandırdı. Harris Collins yanıbaşına gitti, onunla birlikte söyledi.

«Harry Del Mar, bir sürü köpeği sattırmakta haklıymış. O bilir. Bu köpek, bir Caruso köpek. Kingman'ınki gibi uluma korosu değil bu, gerçek bir şarkıcı, bir solist. Elbet numara öğretemezsin bu köpeğe, yaa. Özel numarası var. Vay canına... Hay allah. Ben, bu ben, bu köpeği, köpek katili Wilton Davis'e verdim bir de. Ama döndü... Johnny, ona özellikle iyi bak. Akşamüstü benim eve getir, iyice bir yoklayacağım bakalım. Kızım keman çalar. Bakalım onunla birlikte ne türküler çağıracak. Bunun içinde koca bir para küpü var, sen beni dinle.»

Böylece, Michael keşfedildi. O akşam üzeri yapılan deneme biraz başarılı oldu. Garip müzikler denedikten sonra, Collins, Michael'ın «God Save the King» ve «Sweet Bye and Bye» ezgilerini bildiğini, ve söylediğini öğrendi. Bu araştırma için birçok günün birçok saati harcandı. Michael'a yeni havalar öğretmeye çabaladılar, boşuna. Michael'ın içi almadı, yüreğinin

sevgisini bu çabalara vermedi, suratını asıp durdu yalnızca. Ama Kamarottan öğrendiği bir hava ne vakit çalınsa, etkilendi. Etkilenmemek elinde değildi. Büyü, kendisinden güçlüydü. Sonunda, Collins bildiği altı şarkıdan beşini keşfetti: «God Save the king,» «Sweet Bye and Bye,» «Lead, Kindly Light,» «Home, Sweet Home» ve «Roll Me Down to Rio.» Michael, «Shenandoah»ı hiç bir zaman söylemedi, çünkü ne Collins ne de Collins'in kızı bu eski denizci türküsünü bilmiyorlardı ve dolayısıyla önermemişlerdi.

«Daha tek bir nokta öğrenmese bile beş şarkı yeter,» sonucuna vardı Collins. «Nereye gitse para kırar. İçinde altın madeni var bunun. Ah bir genç olsaydım, bu okul da olmasaydı, çoluk çocuk olmasaydı, alıp yollara düşerdim be. Kimseye verir miydim aah.»

OTUZ İKİNCİ BÖLÜM

İşte böylece, Michael, Jacob Henderson adında birine, iki bin dolara satıldı. «Bu köpek, bu paraya bedava, bilesin,» dedi Collins. Altı aya kalmadan beş bin dolar vermek için kapını aşındırmazlarsa bana da anadan doğma hayvan eğiticisi demesinler. Senin o son aritmetikli köpeğini yüz yıl geride bırakacak bu. Sahnede hayvanla birlikte şarlatanlık yapmak zorunda da kalmayacaksın. Tanınır tanınmaz bu köpeği elli bin dolara sigorta ettirmezsen de aptalsın. Aaah, genç olsaydım, işim gücüm olmasaydı... Daha ne isterdim? Alır bu köpeği kent kent dolaşırdım... Kendi ayaklarımla...»

. Henderson, Michael'ın tüm öteki sahiplerinden farklı çıktı. Adam, yansız türden bir yaratıktı. Ne iyiydi, ne kötü. Ne içki içiyordu, ne sigara. Sövmüyordu da. Ne kiliseye gidiyordu ne de Genç Hristiyanlar Örgütüne üyeydi. Aşırı tutucu olmayan bir vejeteryen, geziyle ilgili filmlere hayran, Swedenborg okumaya bayılan yansız bir adam. Öfke denen şey yoktu bunda. Kimse sinirlendiğini görmemişti daha. Ve herkes, adamın, çok sabırlı olduğunu söylerdi. Polislerden, nakliyecilerden, tren görevlilerinden korkar denemezse de, sakındığı ortadaydı. Nasıl ki, Swedenborg'dan başka hiç bir şeye tutkun değilse, hiç bir şeyden de korkar değildi. Giydiği giysiler nasıl renksizse, tepesine yayılan saçlar nasıl renksizse, dünyayı gözlediği gözleri nasıl renksizse, kişiliği de öyle renksizdi. Akıllı, ya da bilgili olmadığı gibi, aptal da değildi. Hayattan çok az şey bekler, hayata çok az şey katardı, ve, sahnecilik mesleğinde, hayatın canlılığın göbeğinde içi kararık bir adamdı.

Michael, onu ne sevdi, ne sevmedi, yalnızca kabul

etti. Birlikte Birleşik Devletleri bir baştan bir başa gezdiler, ve hiç kavga etmediler. Henderson, bir kez bile Michael'a sesini yükseltmedi, ve Michael, bir kez bile hırlayıp ona gözdağı vermedi. Yalnızca, birlikte dayanıp direniyorlar, birlikte varlıklarını sürdürüyorlardı, çünkü, hayatın akışı onları birlikte sürüklüyordu. Elbet, aralarında yürek bağı yoktu. Henderson efendiydi. Michael, Henderson'un kölesiydi. Henderson nasıl herşeye karşı duygusuz algısızca, Michael da ona karşı ruhsuz bir beden gibiydi.

Bununla birlikte Jacob Henderson doğruyu eğriyi yadsımayan, işbilir, ve yöntemli bir adamdı. Ucu görünmez trenlerde, bitmek bilmez yolculuklar yapmadıkları vakitler, Michael'ı her gün iyice yıkar, sonra da iyice kurulardı. Banyo sırasında ne kaba davranır ne de itip kakardı. Bu adam banyo işleminden hoşlanıyor mu, hoşlanmıyor mu, Michael farkında değildi. Onu öyle sık sık yıkamak nasıl Henderson'un kaderinin bir parçasıysa, banyo almak da Michael'ın dünyadaki kendi kaderinin bir parçasıydı.

Michael'ın işi, tekdüze, sıkıcı olmakla birlikte, hayli kolaydı. O sonsuz geziler, kasabadan kasabaya, kentten kente yaptıkları bitmez tükenmez dolaşmalar dışında, haftada yedi gece, ve iki gündüz, sahneye çıkardı. Perde açılır, kapalı gişe oynayan bir sanatçıya yaraşır bir sahnede o tek başına dururdu. Henderson, sahne arkasında, izleyicilerin görmeyeceği bir yerde durur izlerdi. Orkestra, Michael'a Kamarotun öğrettiği dört parçayı çalar, ve Michael şarkı söylerdi, çünkü onun o yumuşak, inişli çıkışlı uluması, gerçekten şarkı söylemekti. Dört parçayı bitirdikten sonra, sahneden ayrılmamasını isteyen izleyiciler yalnız bir şarkıyla cevap verirdi, ve bu şarkı, «Home, Sweet Home»du. Bundan sonra, izleyiciler salonu alkıştan inletir, ve Caruso köpekten nice hoşlandıklarını bağırırlarken, Jakob Handerson sahneye gelir, kitaplarda yazılı çizili hoşnutluk ve şükran gülümsemelerini gülümser, sağ eli-

ni, yoldaşıymış izlenimi uyandıran bir tavırla Michael'ın omuzuna koyardı. Bunun üzerine, Henderson'la Michael birlikte selam verir, perde eğik başları önüne inerdi.

Bununla birlikte, Michael, bir tutukluydu, ömür boyu hapse tutuklu. Yemesi içmesi yerinde, yıkanıp paklanması yerinde, yürüyüp dolaşması yerindeydi, ama bir an bile özgür değildi. Geziler sırasında, neyse ki boylu boyunca ayakta durmasına fazla sıkışmadan dönüp dönenmesine yetecek büyüklükte, ama ne de olsa bir kapalı kutu olan yolculuk kafesinde gecelerle, günlerle kaldığı oluyordu. Kimi zaman, otele vardıklarında, yolculuk kafesinden çıkarılıp, Henderson'ın odasını paylaşıyordu. Ya da, gösteri yaptığı yerde, başka hayvanların programı yoksa, sahneye çıktığı ve üç günden bir haftaya kadar birkaç gün oynadığı, yani şarkı söylediği yerin hayvan odasında yatıp kalkma, dolaşma özgürlüğü vardı.

Ama hiç bir zaman, tek bir an bile, bir kafesin parmaklıklarından bağımsız, bir odanın duvarlarından bağımsız, tasmasına bağlı bir zincirden bağımsız koşup oynamıyordu. İyi havalarda, akşam üstleri, Henderson yürüyüşe çıkarırdı onu. Ama hep zincirin ucuna bağlı olarak. Ve hemen hemen her seferinde, bir parka götürülür, Henderson burada, zincirin öteki ucunu, oturup Swedenborg okuduğu sıraya bağlardı. Kendi istemiyle tek bir hareket yapmasına izin yoktu. Öteki köpekler birbirleriyle koşa oynaya dolaşıyor, ya da kavgalaşıyorlardı. Araştırma ya da tanışma amaçlarıyla yanına yaklaşırlarsa, Henderson hiç üşenmeden okumasını bırakıyor, öteki köpekler uzaklaşıncaya dek de sabırla gerekeni yapıyordu.

Hayatsız bir gardiyan, hayat boyu tutuklu olan Michael'a göre yaşam, bozrenkliydi. Asık suratlılığı yoğun bir karaduygululuğa dönmüştü. Hayata da, hayatın özgürlüğüne karşı da ilgi duymaz oldu. Yaşamın oyunlarına isteksiz, kıskanmalı gözlerle bakıyor değil-

di artık, gözleri görmez olmuştu. Yaşamdan yoksun bırakıldığından, onu yokumsuyordu artık. Yalnızca bir kukla köle, yiyen yıkanan, kafes içinde geziler yapan, sürekli ve düzenli sahnelere çıkan ve bol bol uyuyan bir kukla köpek olmaya bırakmıştı kendini.

Gururu vardı — safkan gururu, Batı Hint Adalarındaki malikanelerde köle alınan ve yakınmasız, başeğmesiz ölen Kuzey Amerika Yerlilerinin gururu. Michael da böyleydi. Kafese ve zincirin demirlerine teslim oluyordu, çünkü bunlar, kendi adeleleri ve dişlerine göre çok güçlüydü. Sahneye çıkmak olan kölelik görevini yapıyor ve Jacob Henderson'a itaat ediyordu; ama bu efendiyi ne seviyor ne de ondan korkuyordu. İşte bu yüzden, içine kapandı. Boyuna uyuyor, uyanık yatıp düşünüyor, ve hiç karşıkoymasız, ama son derece acı bir yalnızlık çekiyordu... Henderson ona kalbini vermeye çabalasaydı, kuşkusuz cevap verirdi Michael; ama Henderson'da, yalnızca Swedenborg'un kitaplarını sürekli albaştan edecek, onun felsefesine kafa yoracak, ya da daha doğrusu kafa eğlendirecek yürek vardı ve Michael, sırtından geçindiği bir para kazanma aracıydı yalnızca.

Kimi zaman, güçlüklerle karşılaştığı oluyordu. Michael, bunları olduğu gibi kabul ediyordu. Özellikle, kışın tren yolculuğu yapmayı çekilmez buluyordu. Hele bir gösteriden çıkar çıkmaz gecenin karanlığında kafese girip, kamyona yerleşip, onu, gösteri yapacağı öteki kasabaya götürecek treni beklemek, kolay yutulur lokma değildi. Bir gece, Minnesota'daki bir tren istasyonunda bir gece geçirmişti de, arkasındaki kamyonda onun gibi tren bekleyen başka bir topluluğun iki köpeği donarak ölmüşlerdi. Kendisi de soğuktan donmuştu o gece, hele parsın yaraladığı omuzu, sızım sızım sızlamıştı; ama ona, öteki köpeklerden daha iyi bakmaları, yapısının da onlara göre daha sağlam olması, hayatını kurtarmıştı.

Öteki sahne hayvanlarına kıyasla, iyi davranılı-

yordu ona. Öteki hayvanlarla birlikte kendisine de yapılan kötü işlemin çoğunu anlamıyor, ya da kestiremiyordu. Birlikte üç ay çalıştığı gösteri topluluklarından birinin bir numarası, tam bir kepazelikti. İçlerinde en katı yürekli olan hayvanlar bile, Duckworth ile, Duckworth'ün Kedileri ve Farelerinin büyük başarı sağlamasına, beğenilmesine karşın, bu numaradan da numarayı yaptıranlardan da hoşlanmıyorlardı.

Çıtkırıldım bisikletçi Pearl La Pearle, «Eğitilmiş kedilermiş!» diye dudak büktü. «Bunlar asıl, ezilmiş kediler. Bütün kediler kanları tükenesiye dövülmüş, hepsi de biraz fare olmuşlar. Onların ne mal olduğunu benden sorun.»

Akrobatlardan Manuel Fonseca, Annandale Otelinde, Duckworth'ün sunduğu içkiyi geri çevirip bara geçtikten sonra, «Eğitilmiş farelermiş!» diye patladı. «Dumanlanmış fareler, siz bana sorun. Önünde bir kedi, peşinde bir kedi gerili ipe tırmanırken neden zıplamıyorlar? Neden atlayıp inmiyorlar? Atlamaya dermanları yok da ondan. Uyuşturulmuş hepsi. İşin başında düpedüz uyuşturucu madde verilmiş, sonra da fazla masraf olmasın diye doz azaltılmış. Karınları da aç. Doyurmuyor ki hayvanları? Siz bana sorun. Yoksa neden haftada kırk elli farenin başını yesin? Kasabalarda fare bulamadığı vakit sağdan soldan hızlı postayla getirttiği fareleri görmüş adamım ben.»

Sahnede on altı görünen, ama özel yaşantısında, torunlarının arasında, kırk sekiz yaşında olduğunu gizlemeyen Akordeoncu Kız Miss Merle Merryweather, «Tanrım!» diye vahlandı. «Halk bu numaranın nesinden hoşlanıyor, anlamıyorum doğrusu. Dün sabah kendi gözlerimle gördüm, otuz fareden yedisi ölüydü — açlıktan ölmüş. Bir damla yiyecek vermiyor onlara. Fareler o ipe tırmanırken, can çekişiyorlar zaten. Bu yüzden sürünüyorlar. Midelerinde bir lokma ekmek peynir olsa zıplar kaçarlar. Can çekişiyorlar, o ipin üzerinde herkesin gözü önünde can çekişiyorlar be!

Can çekişen bir adam, kendisini parçalamış aslandan nasıl sürüne sürüne uzaklaşırsa öyle, sürünüyorlar. Ve, tanrım! Taşkafalı izleyiciler de orda oturup eğitsel bir gösteriyi alkışlıyoruz diye avuç patlatıyorlar!»

Peki, izleyiciler? «Tatlı dil, ayıyı ininden çıkarır,» dedi izleyicilerden bir banker, aynı zamanda diyakos. «Hayvanlara, tatlı dille, yumuşak başlıklarla insan sevgisi bile öğretilebilir. Kediyle fare dünya kuruldu kurulalı birbirine düşmandır. Bununla birlikte, bu gece, öğrendikleri bir oyunu el birliğiyle sergilediklerini görüyoruz. Ve ne kedi fareye karşı ters bir davranışta, ne de fare kediden korktuğunu gösteren bir davranışta bulundu. Aah, tatlı dil! İnsanların tatlı dili, güleryüzü neler neler yapabilir!»

«Kurtla kuzu yanyana,» dedi bir başkası. «Kıyamet gününe bin yıl kala, kurtla kuzu yanyana yatacak derler ya — ama bu kadarı olmaz. Gözlerime inanamıyorum, şekerim, gözlerime inanamıyorum. Kıyamet gününün habercisi bu olay. İnsanoğlu kendi sonunun yaklaştığı günü seziyor, düşün bir kez! İnanılmaz şey. İyiliğin gücüne bak sen! Güler yüzlü, iyi yürekli insanlar bunu da başardılar demek! Kediyle fare! Düşünsene! Kendi çocuklarımız, küçücük fidanlarımız için birkaç ev hayvanı alalım hayatım. Daha küçükten iyilikseverliği, güleryüzlü, tatlı dilli davranmayı, sevmeyi öğrensinler. Köpeğe, kediye, fareye, evet fareye bile iyi davranmayı, kafesteki güzel kuşa iyilik etmeyi, besleyip büyütmeyi öğrensinler, değil mi hayatım?»

«Ama,» dedi hayatı. «Blake ne demiş, unuttun mu: 'Bülbülü altın kafese koymuşlar, vatanım diye inlemiş.'»

«Aa, ama gerçek anlamda iyilik görür, iyi davranışlarla karşılaşırsa inlemez, hayatım. Hemen birkaç tavşan ısmarlayacağım, ve bir iki kanarya... Ve... yavrucaklarımızın ne tür bir köpekle oynamasını isterdin hayatım?»

Ve hayatı, iyiliğin, gerçekte ne olduğunun bilinci-

ne sahip bir kendini beğenmişliğin aniatılması güç gönül rahatlığı içinde kocasına baktı ve, Ella Wheeler Wilcox'la Lord Byron hayranı olan, «Tutku Şiirleri» yazma düşleriyle Topeka kasabasına, sonra da oyuna gelip, yanındaki şu büyük iş adamıyla, gergin ipte dostça yürüyen kedilerle fareleri görmekten büyük zevk alan ve yanındaki kadının altın kafese konmuş bir bülbül olduğunu aklından bile geçirmemenin mutluluğu içinde yaşayıp giden bu iş adamıyla evlenen küçük köy öğretmenini, kendini gördü.

«Farelerden vazgeçtim,» dedi Miss Merle Merryweather, «şu kedilerin haline bak. Hayvanları nasıl da harcıyor... Son iki hafta içinde üçünü öldürdüğünü gözümle gördüm. Evet, alt tarafı sokak kedisi ama, onların da canı var. Asıl o boks maçı canlarına okuyor hayvanların.»

İzleyicilerin büyük beğenisini kazanan boks maçı, Duckworth'un final numarasıydı. Küçük boks eldiveni takılmış iki kedi, bir dostluk maçı yapmak üzere masanın üzerine konurdu. Doğal olarak, farelerle birlikte gösteri yapan kediler, bu numara için hiç uygun değildi. Taze kediler kullanırdı Duckworth boks maçına. Öfkesi hiddeti, gücü kuvveti yerinde kediler... Ve elbet bunları, güçleri kuvvetleri, öfkeleri hiddetleri yitip gidinceye, ya da hastalanıp ölünceye dek kullanırdı. İzleyiciler açısından, eğlenceli bir karşılaşma yapan ve böylece, üstünlere, iki ayaklı insanlara gülünç bir benzerlik sergileyen dört ayaklı yaratıkların kasık çatlatan bir oyunuydu bu. Ama kediler açısından, işin oyunluk yanı yoktu. Hayvanlar, sahneye getirilmeden önce, birbirleriyle boğuşma isteği duyacak hale getirilirdi. İndirdikleri yumruklarda, öfke, acı, şaşkınlık ve korku vardı. Ve perde inerken, birbirlerini tırmalayıp ısırsınlar, tüylerini havalarda uçuştursunlar diye hemen eldivenleri çıkarıldı. Bu doğaç dövüş, perde özellikle yavaş indirilirken izleyicilerin gözü önüne serildikte, salon alkıştan inler, kasıklar çatlar,

çığlıklar duyulurdu ve bu alkışların sesine perde bir kez daha kalkar, Ducworth'la bir sahne yardımcısı, iki kavgacıya havlu sallarken yakalanmış da şaşırmış gibi kedileri toparlar kaçarlardı.

Ama kediler, zaten hep yara bere içindeydi. Yaraların iyileşmesine fırsat kalmıyor, yangılanıp şişesiye azıyorlardı. Arada bir ölüyorlar, ya da, bir fareye bile saldıramayacak kadar dünyalarından geçik hale geldiklerinde, kedilerden kaçamayacak kadar ölüme yaklaşmış olan farelerle birlikte gerili ipte işe koşuluyorlardı. Ve, Miss Merle Merryweather'ın dediği gibi: Odunkafalı izleyiciler, gülmekten katılıyor, 'Duckworth'ün Eğitilmiş Kedileri'ni, eğitsel bir numara olarak alkışlıyorlardı!

Sirklerin birinde, Michael'la birlikte çalışan bir şempanzenin, giysilere karşı bir soğukluğu vardı. Nasıl ki bir at, başlık takılmasına karşı çıkar, sonradan, başlık takılıp bitince de, onu unutur, umursamazsa, büyük şempanze, giysi giymeye öyle karşı çıkardı. Bir kez giydi mi, sahneye çıkıp gösterisini yapmaya hazırdı. Ama asıl iş, giysileri giydirmekteydi. Maymunun sahibiyle iki sahne yardımcısı, çeke çeke getirir, duvardan çıkma bir halka kıskaca boynunu, geçirip sıkarlardı da öyle giydirirlerdi — üstelik, sahibi hayvanın dişlerini çoktan sökmüştü de gene de giyinmeyi kabul ettirememişti.

Michael, bütün bu ezinci bilmeden duyuyordu. Ve bunu, aydınlığı ve karanlığı, rüzgarlı istasyonlarda soğuğun ısırmasını, o düşlerinden ve şarkılarından tanıdığı gizemli Başkayer ülkesini, Meringe Malikanesinin ve gemilerin ve okyanusların ve adamların, ve Kamarotun içinde yok olduğu gene aynı ölçüde gizemli Hiçliği kabul ettiği gibi kabul ediyordu.

OTUZ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Michael, iki yıl, Birleşik Devletleri baştan başa dolaşarak böylece şarkı söyledi. Kendisine ün, Jacob Henderson'a servet sağladı. Tatil mola yoktu. Başarısı öyle büyüktü ki, Henderson, Avrupa'da gösteri yapmak üzere Atlantik'i geçme tekliflerini, bütün parlaklığına karşın geri çeviriyordu. Ama Henderson, Chicago'da tifodan yatağa düşünce, Michael tatile kavuştu.

İyi bakılan, ama gene de bir tutuklu olarak, Mulcachy Hayvanlar Yuvasında kafeste kapalı kalan Michael için, üç aylık bir molaydı bu. Harris Collins'in en parlak öğrencilerinden biri olan Mulcachy, Chicago'da iş kurarak ustasının izinden yürümüştü, ve o da, yuvasını ordaki gibi kusursuz temizlik, titiz bir sağlık ve bilimsel acımasızlık içinde yönetiyordu. Yiyeceklerin ancak en iyisi, temizliklerin en kusursuzu en titizi sağlanıyordu Michael'a; ama kafesinde yapayalnız ve düşünüp duran içine kapanık bir tutuklu olarak, insanların zevki için kırılıp geçirilen hayvanların acı ve korkularının etrafını saran havasını sezmeden edemiyordu.

Mulcachy, sürekli uyguladığı, ve arasında şunların da bulunduğu özel cezalandırma yöntemleri geliştirmişti:

«Siz beni dinleyin, bir hayvan acıya boyun eğmek zorunda kalmazsa adam olmaz. Acı, en iyi öğretmendir.»

«Bronço atlarının kızgın kanını soğutmak nasıl gerekliyse, aslanın da ısırmasını önlemek öyle gereklidir.»

«Hayvanlar, tüy fırçayla adam edilmez. Kafa nice kalınsa, sopa da onca kalın olmalıdır.»

«Hayvanlar, her kavgada insanı yener. Yapılacak ilk iş, kavga yetilerini ezmektir.»

«Eğitimcilerle hayvanlar arasında gönül bağı! Bu ancak gazetecileri uyutmada kullanılır, evlat! Benim tanıdığım tek gönül bağı, ucu demir kakmalı sağlam bir sopadır.»

«Hayvanı elinden kaçırabilirsin. Ama elini yemesine izin vermemelisin. Burun deliğine saplanan bir boş kovan, benim bildiğim en iyi önleme ilacıdır.»

Gün olur, ortalık arenadan gelen gürlemeler, bağrış çağrış, acı öfke haykırışlarıyla inlerdi. Sonuncu hayvan kafesinden çıkarılıp kudurtuluncaya dek sürerdi bu sesler. Gerçekte, Mulcachy'nin gürlemesi, en rahat hayvanın bile rahatını kaçırdığından, eline düşüp de rahatı kaçmayan, onun gönlüne göre kudurmayan hayvan yoktu. Başkalarının başaramadığını anında yapıvermekle ün salmıştı; ve korkusuz, acımasız ve kurnaz davranarak, bu ününün azalmamasına bakıyordu. El atmaktan sakındığı, geri çevirdiği hiç bir kudurtma adam etme işi yoktu, ve adam olmaz hayvanları bir kenara atması gerekiyorsa, son sözü söyleyen, mutlaka Mulcachy olurdu. Çünkü bu durumda, bir hayvan için, kafes hayvanı olup, yapayalnız bir soyutlanmışlık içinde, bir aşağı bir yukarı yürümek ya da daha doğrusu kafesin içinde dönmek insanlar dünyasına küskün, lanet olası bir kin duygusuyla gürleyip haykırmak, ve bu öfkesini para verip karşısına geçen izleyicilere kusmaktan başka yapacak şey kalmıyordu.

Michael'ın Mulcachy Hayvan Yuvasında geçirdiği üç ay içinde, iki önemli olay oldu. Elbet, bu arada, eğitimin günlük ezinçlerinin hay huyu, bağrış çağrış dinmedi, baskı ile uysallaştırılan «İyi» ayıların, aslanların kaplanların eğitilmesi işi sürdürüldü, davul çalmaya takla kılmaya zorlanan fillerin itilip kakılmasından, kamçılanmasından doğan o çalışma saati gürültüleri dinmedi. Ama o özgün iki olay, duyan gören

bütün hayvanların yüreğine, insanların, cehennemin kapısında, kendilerinden önce buraya gelip işkence odalarına girmiş yoldaşlarının çığlıklarını duyduklarında kapıldıkları korku ve yılgınlık duygularını düşürdü.

İlki, iri Hint kaplanıyla ilgili olaydı. Ormanlarda özgür doğmuş, özgür yaşamış, doğası ve gücü gereği, kaplan yoldaşları dahil tüm öteki yaşayan yaratıklara egemen olmuş bu kaplan, sonunda kolunu kanadını indirdi; tasaya gömüldü; ve ormandaki tuzağın içinden, fil sırtına, trenlere, vapurlara — ve hep tıkış tıkış bir kafesin içinde — kamyonlara binerek, denizler, karalar aştı ve sonunda Mulcachy'nin Hayvan Yuvasına geldi. Birkaç müşteri baktı, ama almayı göze alamadı. Ama Mulcachy, kendisiyle inatlaştı. Görkemli yabanıl kediyi görür görmez savaşkan damarları kabardı, kanı işkence çığlıklarıyla kaynadı. İçindeki ezinç duygularını doyurmak için eline bir fırsat geçmişti işte. Ve koca kaplana ve öteki hayvanlara birinci derslerini vermek, iki haftalık bir cehennem ateşini gerektirdi.

Adına Ben Bolt denilmiş olan koca kaplan, tüm hareketlerini kısıtlayan daracık kafesinde eziş büzüş geçen altı haftalık yolculuktan kımıldayamaz halde olmasına karşın, tüm yenilmezliği, tüm dikbaşlılığıyla yuvaya vardı. Mulcachy hemen işe koyulacaktı, ama evlenip balayına çıkmış olması nedeniyle, iki haftalık bir gecikme oldu. Bu iki haftalık süre içinde, kalın demirlerden yapılma genişçe bir kafeste kalan Ben Bolt, yürüyüp gerinerek, atlayıp sıçrayarak, yolculuk kafesinde paslanan adelelerini çalıştırdı, kullanılır hale getirdi, bir de, hileyle dolanla onu kıskıvrak yakalayan özgürlüğünü elinden alan bu güçsüz kuvvetsiz, sıkılsa suyu çıkmayacak iki ayaklı yaratıklara karşı duyduğu kini biraz daha besledi.

Cehennemin ağzını esnetip Ben Bolt'a açtığı bu sabah, Ben Bolt, tüm gelenleri karşılamaya hazır ve istekliydi. Geldiler. Yöntemlerle, halatlar sopalarla,

ucu çatallı demir çubuklarla silahlı olarak geldiler. Beşi, ucu ilmikli halatları demir parmaklıkların arasından kafesin tabanına fırlattılar. Kıvır kıvır kıvrılan iplere hırladı, saldırdı ve on dakika, iki bacaklı sefil yaratıklarda bulunan sabır ve aklın dışında hiç bir şeyden kusur kalmamacasına, dünyanın en yırtıcı, en elegelmez yabanıl yaratığına yaraşır davrandı. Sonra, kımıltısız duran iplere umursamasız, ve onlara hırlamaya bıkkın, bir ayağı yerdeki iplerin bir ilmiğinde, durdu, adamlara hırlamaya başladı. Bir an sonra, ayağındaki ilmik, çatallı bir demirin yardımıyla ayağının çevresinde düğümlenmiş, sıkılmaya, ve etine, ve gururuna batmaya başlamıştı. Atladı, gürledi, azgın bir deliye döndü. Adamların avuçlarını paralarcasına çekiyordu halatı, çekiyor, iki ayaklıların ellerini yakıyordu. Ama adamlar, ilmiği bir gevşetiyor bir sıkıyorlardı. Tüm çabasını bu ilk ilmiğe harcayan Ben Bolt, bir baktı ki öteki ön ayağı da aynı yöntemle ipe geçirilmiş. Şimdiye dek yaptıkları, şimdi yaptığının yanında bir hiçti. O aptal ve sabırsızdı. İnsan yaratıklar akıllı ve sabırlıydı, ve üçüncü, dördüncü ayaklar da ilmiğe alındı ve birçok adamın asıldığı iplerle, yan yatırılıp ar namus tanımaz bir biçimde parmaklıkların ucuna sürüklendi, ve gene ardan namustan uzak bir biçimde, korkunç uzunluktaki dişlerinden sonra en büyük saldırı silahları olan dört ayağı, demir parmaklıkların dışına çekildi.

Sonra, ufak tefek çelimsiz bir insan yaratık, Mulcachy'nin ta kendisi, kıllı göğsünü açıp yaralı düşmanın üzerine yürüyen zavallı bir yiğit gibi kafese girmeye ve ona yaklaşmaya davrandı. Ben Bolt, üzerine kapanmak üzere sıçradı, ya da, daha doğrusu, sıçramaya çabaladı, ama çekip altına alamadığı dört bacağına bağlı ipler bu hareketini engelledi. Mulcachy, yan yana diz çöktü, yanına diz çökme yürekliliğini gösterdi, ve beşinci ilmiğin başından dolanıp boynuna sarılmasına yardım etti. Derken, başı da, bacakları gi-

bi çaresizlik içinde demirlere yanaştırıldı. Bundan sonra, Mulcachy, ona el sürdü. Başına, kulaklarına, dişlerinden iki üç santim uzaktaki burnuna bile el sürdü; ve kaplan, hırlayıp gürlemekten, ilmik soluğunu kestikçe hızlı hızlı solumaktan başka bir şey yapamadı.

Korkudan değil, öfkeden titreyen Ben Bolt, uçuna çok sağlam ve çok uzun bir halatın bağlı olduğu kalın deriden geniş bir tasmanın zorla boynuna geçirilmesine dayanmak zorunda kaldı. Bundan sonra, Mulcachy kafesten çıkınca, ayaklarına ve boynuna geçili ilmikler, birer birer, ve büyük ustalıkla kurtarıldı. Müthiş onur kırıcı ve aşağılık saydığı bu işlemden sonra, kafesin içinde serbest bırakıldı. Havaya fırladı. Aldığı soluk la, öfkesini soludu. Sinirlerini bozan uzun ipe saldırdı, boynunu saran tasma tuzağına pençesini geçirdi, düştü, yuvarlandı, ipin orasına burasına dolaşmasıyla sinirleri büsbütün bozuldu, ve yarım saat kadar, bu cansız şeyle boşuna çarpışarak dermanını yitirdi. Kaplanlar böyle kırılır.

Sonunda, bitkin, kendi öfkesinin yarattığı sinir gerilimiyle hastalanmış gibi duygular içinde, kuyruğuyla yere vurarak, gözleriyle nefret, ve kurtulamayacağını öğrendiği boynundaki kıskacı kabul ederek yere uzandı.

Bir kaplanın akılsal sürecinde böyle bir şey olasıysa eğer, Ben Bolt, şaşkınlıkla gördü ki, kafesinin arka kapısı ardına bir açılmış ve açık bırakılmış. Açıklığa, dövüşken bir merakla baktı. Kapıda, hiç kimse ve hiç bir tehlike görünmüyordu. Ama merakı büsbütün arttı. Bu insan hayvanları arasında, bilmediği ve anlayamadığı şeyler oluyordu. Olduğu yerde kalmayı yeğlemişti bu durumda, ama arkadan, kafesin parmaklıkları arasından, bağrış ve haykırışlar, kamçı şaklamaları, ve demir çatalların acılı daldırısı geldi. İpini ardından sürükleyerek, kaçmak düşüncesiyle değil, işkencecilerine saldırmak umuduyla, yeri değiştirilmeyen kafeslerin bulunduğu alana açılan arka geçide at-

ladı. Geçit, ıssız ve karanlıktı, ama ilerde ışık gördü. Koşar adımlar ve gürlemelerle o yöne doğru hareket etti, kafeslerdeki hayvanların bağırıp çağırarak büyük bir kargaşalık yaratmalarına da yol açtı.

Işığa doğru gitmişti ve ışığa gelince, pırıltısından gözleri kamaştığından, kendini yeni duruma alıştırmak üzere uzun kuyruğunu sallaya sallaya yere çöktü. Ama bu, daha geniş bir kafesten, her tarafı parmaklıklarla çevrili, aydınlık büyük gösteri alanından başka bir şey değildi. Kendini saymazsa, arena ıssızdı. Kimseler yoktu. Gene de, tavan demirlerine asılı yukardan sallanan yedi demir zinciri tutan koca bir gereç, gürlemesine yol açtı. Hayvan, bu zincirlere gürledi.

Yarım saat boyunca, tutuklu geçen on hafta içinde kısıtlı özgürlüğünü yaşadığı tüm kafeslerden daha büyük bir alandı bu. Sonra, ucu kancalı bir demir çubuk parmaklıklar arasından uzatıldı, yerde sürünen ipinin ucuna takıldı, ve ipi dışardaki adamın eline verdi. Birden, on kişi birden ipe yapıştı, ve eğer, içinde bulunduğu alana, karşı taraftan Mulcachy girmemiş olsaydı, o anda parmaklıklara sıçrayıp onlara saldıracaktı. Bu yeni giren yaratıkla Ben Bolt arasında parmaklık yoktu ve Ben Bolt, kaslarındaki tüm öfkeyi ona yöneltti. Böyle gergin, saldırmaya hazır dururken, önündeki bir sıkımlık insan-yaratığın sıçramayıp, ya da yere çömelmeyip dikildiğine, kendisini beklediğine şaştığının bilincindeydi.

Ben Bolt, ona saldırmadı. İlkin, büyük dikkatle, büyük bir ustalıkla, gergin kaslarını gevşetti, saldırma geriliminden çıktı, ve yere yayılıp, kuyruğunu sallaya sallaya, çantada keklik saydığı adamı incelemeye koyuldu. Mulcachy, uzun bir kamçı ve sivri çatallı bir demir çubukla silahlıydı. Belinde, kurusıkıyla dolu bir tabanca vardı.

Karnını biraz daha yere yaklaştıran Ben Bolt, ona doğru ilerledi. Farenin peşinden giden bir kedi gibi yavaş yavaş sürünüyordu. Belli bir atlama uzaklığı-

na ya da yakınlığına gelip durduğunda, karnını az daha yere yaklaştırdı, sıçramak üzere iyice toparlandı, ve başını çevirip, kafesin dışında duran adamlara baktı. Ucu onların elinde, başı boynunda bağlı, kendisi ardından sürünen ipi unutmuştu.

«Şimdi... Yaramazlık yapmasan iyi olur ihtiyar,» dedi ona Mulcachy. Sesi yumuşak, okşayıcıydı. Demir çatalı öne uzatmış, Bolt'a bir iki adım yaklaşmıştı.

Bu, kocaman, görkemli yaratığı yalnızca kışkırtmaya yaradı. Alçaktan, ama gergin bir hırlama mırıldandı, kulaklarını düzledi, pençelerini geniş geniş açtı, ardındaki kuyruğunu bir sopa gibi dümdüz dikti. Ne adam korkup büzüldü, ne de canavar ona dokundu. Fırlayıp havalandığında, atlayışının en yüksek noktasındayken, boynundaki ip gerildi, havada nasıl takla atıldığını gösterip yanüstü yere yapışmasına neden oldu.

Daha ayaküstü kalkmadan, Mulcachy tepesine dikilmiş, küçük izleyici topluluğuna bağırıyordu: «İşte inadını buradan vuracaksınız!» Ve sözünü ettiği bu vuruşun, uygulamasını da yapmak üzere kamçı sopasının topuzuyla burnuna vurdu, saplayışı da, elindeki demir çatalı kalçalarına geçirmekle gösterdi. Ben Bolt, ne vakit saldırmaya davransa ipin ucuna asılı on adam onu yere seriyor, ve her seferinde, yanüstü yere düşerken bile, Mulcachy üstüne yürüyor, vuruş, kırış, ve saplayışlarını sürdürüyordu. Acısı, hele o duygan burnundaki acı, sonsuzdu. Ve bu acıyı veren yaratık, kendisi kadar, hatta, daha akıllı olduğuna göre, kendisinden çok korkunç ve ürkünçtü. Birkaç dakika içinde, acıyla sarhoş, acıyı veren adama varıp onu yok edemediğine öfkeli Ben Bolt, yürekliliğini yitirdi. Yetişkin bir Royal Bengal kaplanı olan kendisinden daha korkunç, iki ayaklı, ufak tefek yaratığın önünden rezilce kaçıyordu. Büyük bir telaş içinde havaya zıpladı; acı yağmurunu önlemek üzere başını öne eğe eğe oraya buraya koşuştu. Arenanın demirli duvarlarına

bile saldırdı, sıçrayıp sıçrayıp, kaygan dikey demirlere yokuna tırmanmaya çabaladı.

Hınçlı bir şeytan gibi, öc alıyormuşçasına kıyımı sürdürüyordu Mulcachy, ve vuruyor, kamçılıyor, dürtüyor, saplıyor, dişleri arasından da söz kusuyordu: «Karşı gelirsin ha, inadın inat ha? Sana inat etmeyi göstereceğim! All! Al sana! Al sana! All!»

Vurmayı bırakıp, yorgunluktan hızlı hızlı soluyarak. «Artık benden korkuyor, gerisi kolayca öğretilir,» diye açıkladı. Bu arada koca kaplan sindi, titredi ve demir parmaklıkların dibine dibine gerileyerek ondan uzaklaştı. «Beş dakika ara,» dedi Mulcachy. «Biraz dinlenelim.»

Demir sandalyelerden birini indirip sıkıca yere saptadı. Mulcachy ilk numarasını öğretmeye hazırlanıyordu. Ormanlarda doğmuş, ve ormanlarda büyümüş olan Ben Bolt, insan — yaratıklara acınası ve gülünesi bir öykünmeyle sandalyeye oturmaya zorlanıyordu. Ama Mulcachy daha hazır değildi. Birinci ders olan kendisinden korkma dersi, iyice sindirilmeli, yerine yerleşmeliydi.

Çekince yaratmayacak kadar uzağına yaklaşarak, Ben Bolt'un burnuna bir kamçı indirdi. Bir kamçı daha. Bir daha, bir daha, bir daha. Ben Bolt, başını çeviriyordu ama gene de kamçıyı yaralı burnuna yiyordu; çünkü Mulcachy, kamçı kullanmadaki, ustalığıyla da ayrıca ün yapmış bir hayvancıydı, ve salladığı kamçı, mutlaka şaklıyor, kıvrılıyor ve Ben Bolt'un burnu o anda nerede olursa olsun, Ben Bolt'un burnuna iniyordu.

Acıları, çıldırtasıya dayanılmaz hale geldiğinde, hayvan sıçrıyor, havaya fırlıyor, ama boynuna bağlı ipi tutan on güçlü adam, birden ipi çekince, olduğu yere iniyordu. Ve kaplanın alev alev yanan beyninden, öfke de, azgınlık da, yıkma yok etme eğilimi de birer birer çekilip gitti ve ona kala kala, kendisini böy-

lesine dayanılmaz acılara boğan adama karşı duyduğu korku, yalnız ve yalnız korku kaldı.

Birinci numaranın dersini başlattı. Mulcachy, kamçısının sopasını tak tak demire vurarak hayvanın ilgisini sandalyeye çekti ve sonra kamçıyı şaklatarak burnunu bir kez daha paraladı. Aynı anda, parmaklıkların gerisinde duran yardımcı, elindeki demir çatalı hayvanın kalçalarına batırıp iteleyerek, parmaklıklardan uzaklaşıp, sandalyeye yaklaşmaya zorluyordu. Bir ileri uzandı, sonra gene parmaklıklara dayanıp büzüldü. Bir kez daha sandalye tıklatıldı, burnu kamçılandı ve kalçaları dürtüklendi, acıyla sandalyeye yaklaşmak zorunda bırakılıyordu. Bu, sonsuza dek — tam çeyrek saat, yarım saat, bir saat sürdü; çünkü insan türü hayvanlarda, tanrıların sabrı vardı, oysa kendisi yalnızca bir orman yabanılıydı. Onda ne sabır, ne zaman kavramı vardı. Kaplanlar böyle kırılır. Ve bu eylemin anlamı, sözcüğün yansıttığı anlamdır. Gösteri yapan bir hayvan *kırılmıştır*. Yabandan gelen hayvanın içinde bir şey *kırılır*, kırılır ki, hayvan para verip izlemeye gelenlerin karşısına çıkmaya boyun eğsin.

Mulcachy, yardımcılarından birinin arenaya girmesini buyurdu. Kaplanı doğrudan sandalyenin üzerine oturmak zorunda bırakmayacağına göre, başka araçlar kullanmalıydı. Ben Bolt'un boynundaki ip, demirlerden geçirildikten sonra tavandaki palangaya takıldı. Mulcachy'nin işareti üzerine, on adam ipi çektiler. Bu yeni yabanıl ezinç karşısında yeni bir korku çılgınlığına kapılan Ben Bolt, hırıldaya çırpına, boğula soluya savaşça boynundan yukarı kaldırılıyor, ayakları iyice yerden kesilip, darağacına çekili bir adam gibi boynundan asılıp çırpınasıya, kolunu bacağını can havliyle sallayıp silkesiye, nerdeyse boğulup ölesiye kaldırılıyordu. Kıvranıp bükülüyor, o eşsiz adeleleri, nerdeyse havada düğüm düğüm oluyordu.

Tavana döşeli rayda, makarasıyla gidip gelebilen palanga, yardımcının, hayvanın kuyruğunu yakalama-

sına, kuyruğundan tutup ordan oraya çekmesine olanak sağlıyordu. Çaresiz gövdesi, böylece kuyruğunun peşinden giderken, Mulcachy'nin elinden uzanan demir çatal, göğsüne saplanıyor, makara birden alçaltılınca, Ben Bolt, düşte mi gerçekte mi ayırmadığı beyniyle kendini sandalyeye oturmuş buluyordu. Yere atlamaya davrandığı anda, ağır kamçı burnunda şaklıyor, ve bir kuru sıkı doğrudan burun deliğine ateşleniyordu. Acıdan ve korkudan uğradığı çılgınlık kat kat olmuştu artık. Sıçrayıp havaya zıplamaya davrandı, ama Mulcachy'nin sesi dev bir çan gibi inletti ortalığı: «Makarayı çalıştırın! Havalandırın!» ve Ben Bolt, yavaşça havalandı, boynundan asılı, çırpınmaya başladı.

Bir kez daha kuyruğundan çekilerek, göğsünden deşilerek havada ordan oraya götürüldü ve birden indirildi; ancak bu indiriliş öyle beklenmedik bir ana rastlandı ki, kıvranmakta olan gövdesi karınüstü sandalyenin üzerine yapıştı. Bu düşüşün yabanıllığı, aşılıp çırpınmaktan, çekilip çekiştirilmekten içinde bir damla bir güç kaldıysa, onu da aldı götürdü. Gözlerindeki pırıltı, hasta, deli bir pırıltıydı, bulanık bir pırıltı. Hızla soluyor, kafası öne arkaya düşüyor, dönüyordu. Ağzından salya, burnundan kan akıyordu.

«Kaldırın!» diye bağırdı Mulcachy.

Ve bir kez daha, gırtlağında kıskaçlanan tasma soluğunu keserken, Ben Bolt yavaşça havaya kaldırıldı. Öyle yabanıl bir savaşım vermişti ki, arka ayakları yerden kesilince, koca gövde, bir saat sarkacı gibi bir o yana, bir bu yana sallanmaya başladı. Sandalyenin üzerine fırlatıldığında, bir an için, kaplan postu giymiş bir adam, sandalyede oturuyor sanıldı. Sonra korkunç bir çığlık atarak zıpladı.

Bu çığlık, ne gürleyiş, ne homurdanış ne de kükreyiş değil, düpedüz bir çığlıktı. İçinde bir şeyler kırılmıştı sanki. Onun çığlığıydı bu. Kurusıkılardan biri daha ateşlenip öteki burun deliğine girer, ve eli ipli

adamlar, boynunu kırarcasına onu irkip geri çekerken, ya da bunlar olmadan bir an önce, az daha Mulcachy'ye saldırmıştı.

Bu kez, çabucak indirildi, boş bir un çuvalı gibi saldalyeye gömüldü, ve kabarık saçlı başı öne düşüp, baygın yere yayılıncaya dek gömülmesini sürdürdü. Kararmış ve şişmiş dili, ağzından sarkıyordu. Kovalarla soğuk su üzerine atılırken, homurdanıp mırıldandı. Ve birinci ders, burada sona erdi.

Her geçen gün, bu öğretme işi sürdürüldükçe, «Zarar yok,» diyordu Mulcachy. «Sabır ve yılmadan çalışmak, numarayı gerçekleştirecektir. İpleri elimde. Benden korkuyor. İşin yarıdan çoğu yapıldı demektir. Şimdi, biraz zaman gerek, zaman bunun gibi bir hayvanın değerini arttırır. Şarap gibi...»

Ne o birinci gün, ne ikinci, ne de üçüncü gün, Ben Bolt'un içinde kırılması istenen şey, tümüyle kırılmadı. Ama iki haftanın sonunda, bir daha belki de onarılmamak üzere kırıldı. Çünkü o gün, Mulcachy kamçısının sopasıyla sandalyeye vurduğunda, parmaklıkların dışındaki yardımcı, demir çatalı Ben Bolt'un kalçalarına daldırdığında, ve Ben Bolt, soyluluktan uzak acınası bir korku içinde, pıstırılmış bir sokak kedisi gibi sandalyeye emekleyip üzerine bir adam gibi oturduğunda, kırılan kırılmış, istenen sağlanmış bulunuyordu. Şimdi artık «eğitimli» bir kaplandı. Onun böyle otururkenki görünümü, acıklı bir öykünmeyle insana benzetilen tavrı, sayısız izleyici tarafından «eğitsel» sayılacaktı, ve elbet, sayıldı.

İkincisi, İlyas Peygamber olayı, daha da korkunçtu, ve herkesin, bu başarısızlığın kaçınılmaz olduğunu kabul etmesine karşın, Mulcachy'nin seyrek yenilgilerinden biri oldu. İlyas Peygamber adlı dev canavar, bir Kutup Ayısıydı. İyi huylu, ve çoğu ayılar gibi şakacı, palyaço gibi güldürücü bir hayvandı. Ne var ki, iri gövdesi kadar inatçı bir doğaya sahipti. Kandırılıp inandırılırsa, her isteneni yapardı, ama zorla güdül-

meye dayancı sabrı yoktu. Ve eğitilmiş hayvanlar dünyasında, gösterilerin saat gibi vaktinde yapılması gerektiğinden, kandırıp inandırmaya yer ve zaman yoktur. Bir hayvan, numarasını yapmalı, üstelik, kusursuz ve tam vaktinde yapmalıdır. İzleyiciler, eğitici huysuz ya da başeğmez bir canavarı inandırıp kandırırken beklemek için para vermiş değillerdir. Ve beklemeye dayanasıları yoktur.

Bu yüzden, İlyas Peygamber'e zar zor olsa da ilk dersi verildi. Ancak, bu aynı zamanda son dersi oldu ve İlyas eğitim alanına varma derecesine bile erişmeden, ders bitti, çünkü ders, kendi kafesinde verilmişti.

Dört ayağı ve kafası bilinen yöntemle ilmiğe geçirilip, boynu bir 'boğazlayıcı'yla kıskaca alındıktan sonra, demir parmaklıkların yanına çekildi ve baştan ayağa bir güzel manikür yapıldı. İri tırnaklarının her biri kökünden kesildi. Dışardaki adamlar yaptı bunu. Sonra, Mulcachy, içerden burnuna vurdu. Bu işlem, öyle söylendiğince hafif değildi. Darbe, gerçekte, bir zımbalama oldu. Aleti dev ayının burun deliğine fırlatan Mulcachy, burnunun ucundaki koca et parçasını deldi geçti. Mulcachy ayıdan anlardı. Her zaman için, eğitilmemiş bir ayıya söz dinletmek için, ayının duygan bir yöresini kesmek gerekir. Kulaklar, burun ve gözler, erişebilir duygan yörelerdir, ve gözler, söz konusu olmayacağına göre, geriye hemen ele geçirilecek yöreler olarak kulaklar ve burun kalmaktadır.

Delme işini yaptıktan hemen sonra, hayvanın burnuna geçirdiği halkayı kenetledi Mulcachy. Halkanın ucuna, uzun bir ip bağlandı. Yazgısı yazılmıştı. Yaşadığı ve soluduğu sürece, burun deliğine geçirili bu halkaya bağlı ipin kölesi ve tutuklusu olacaktı.

İlmikler çıkarıldı, ve İlyas Peygamber, burnundaki halkaya alışmak üzere kafesinin sınırları içinde bağımsızlığına kavuştu. Ayağa dikilip kükreye gürleye, ön pençelerini burnuna götürdü ve halkasıyla tanışmaya başladı. Kolayca kanıp kabul edilecek şey değildi bu

kuşkusuz. Cayır cayır bir yangın yanıyordu burnunda. Arı kovanına baskın yaparken, iğnelerini nasıl çekip çıkarırsa, öyle asıldı, çekti çıkardı halkayı burnundan. Onunla birlikte, burnunun ucundaki et parçasını da koparark, kudurgan acılara boğuldu.

Mulcachy sövdü. «Her şeyi berbat etti!» dedi. Gene ilmikler atıldı. Gene İlyas Peygamber çaresizlik içinde yan yatarak parmaklıklara sürüklendi ve burnu delindi. Bu kez öteki burun deliği delindi. Ve hayvan, bir kez daha her şeyi berbat etti. Bağları ilmikleri çözülünce, halkayı etinden söktü çıkardı.

Mulcachy, öfkeden kuduruyordu. «Şu inada bakın, görüyor musunuz,» dedi, ve bu kez, sözünü ettiği inat, üçüncü bir halkayı, her iki burun deliğinden burun kemiğinin orta yerinde bir noktadan geçirme inadıydı. Ama İlyas Peygamber, halden sözden anlamaz, inadından ödün vermez biriydi. Ben Bolt'dan farklı olarak onun içinde kırılacak kadar zayıf, ya da sinirli, ya da kopma derecesinde gerili birşey yoktu. Serbest kalır kalmaz, burnunun yarısıyla birlikte halkayı söktü attı. Mulcachy, İlyas Peygamberin sağ kulağını deldi. İlyas Peygamber hemen kulağını paraladı. Mulcachy sol kulağını deldi. O da sol kulağını paramparça etti. Ve Mulcachy bıraktı. Bırakmak zorundaydı.

«Yenildik,» dedi yalnızca. «Artık ele geçireceğimiz bir şey kalmadı.»

Sonra, İlyas Peygamber, «kafes hayvanı» olmaya hüküm giydi. Ve Mulcachy, hep şöyle homurdandı:

«Tanıdığım en inatlı hayvan! Hiç bir işe yaramadı. Hiç bir şeyini ele geçiremedim.»

OTUZ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

California'nın Oakland kentindeki, Orpheup Tiyatrosunda, Harley Kennan, eğilmiş, koltuğunun altındaki şapkalıktan şapkasını almaya hazırlanıyordu ki, karısı:

«Ama daha bitmedi? Bir gösteri daha var,» dedi.

«Bir köpek gösterisi,» diye açıkladı o da, çünkü böyle hayvan gösterilerine başlanırken tiyatrodan çıkmayı gelenek edinmişti.

Villa Kennan, hemen programa baktı.

«Aa, eveet,» dedi, ve sonra hemen, «Ama köpek şarkı söylüyormuş,» diye ekledi. «Caruso Köpek. Bak burda yazıyor, sahnede köpekten başka kimse bulunmuyormuş. Bir kerecik olsun kalalım, bakalım Jerry' den üstün mü.»

«Ezinçle ulutulmuş zavallı bir hayvan,» diye geveledi Harley.

«Ama sahneye tek başına çıkıyormuş,» diye üsteledi Villa. «Hem, acınası bir hali varsa, gideriz. Ben de seninle çıkarım. Ama görmek istiyorum, bakalım Jerry ondan ne kadar daha iyi söylüyor. Hem üstelik, İrlanda teriyeriymiş.»

Böylece Harley Kennan oturdu. İki mantar kafalı güldürücü gösterilerini yaptılar, üç kez de sahneye tekrar çağrılıp üç şaklabanlık daha yaptılar, ve arkalarındaki perde tümüyle açılarak boş bir sahneyi gözler önüne serdi. Uzun tüylü bir İrlanda teriyeri ağırbaşlı bir yürüyüşle sahneye çıktı ve ağırbaşlı adımlarla sahnenin ortasına, yerden yansıtılan ışıkların yakınına geldi ve orkestra şefine yüzünü döndü. Programda da belirtildiği üzere, sahne tümüyle onundu.

Orkestra, «Sweet Bye and Bye» şarkısının açılış ezgilerini çaldı. Köpek esnedi ve oturdu. Orkestraya, köpek tepki gösterinceye dek açılış ezgilerini tekrar

tekrar çalması sonra da onu izlemesi tembihlenmişti. Üçüncü tekrarda köpek ağzını açtı ve başladı. Bir uluma değildi bu yalnızca. Ona bakarsanız, uluma diye nitelendirilemeyecek kadar yumuşak ve tatlı bir sesti bu. Yalnızca uyumlu da değildi; köpeğin söylediği notalar, tam tamına havaya uyuyordu, ve doğruydu.

Ama Villa Kennan onu dinlemiyor gibiydi.

Harley, «Jerry'yi fersah fersah geride bıraktı,» diye fısıldadı karısına.

«Bak ne diyeceğim,» diye cevap verdi kadın. «Bu köpeği daha önce bir yerde gördün mü hiç?»

Harley hayır anlamına başını salladı.

«Gördün,» diye üsteledi kadın. «Şu bükük kulağa bak. Düşün! Geçmişi düşün! Hatırla!»

Kocası, gene hayır anlamına başını iki yana salladı.

«Solomon Adalarını düşün,» diye üsteledi kadın. «*Ariel*»i düşün. Hani Jerry'yi aldığımız Malaita'dan Tulagi'ye döndüğümüzde, orda, bir uskunaya zenci avlayan bir kardeşi vardı hani?»

«Eee, adı da Michael'dı. Devam et.»

«Onun da aynı böyle büyüktü kulağı,» diye telaşlandı kadın. «Tüyleri de böyle sertti. Ve Jerry'nin öz kardeşiydi. Anaları babaları Meringe'li Terrence ve Biddy'di. Ve Jerry bizim şarkıcımız. Ve bu köpek şarkı söylüyor. Ve kulağı bükük. Ve adı da Michael.»

«Olamaz,» dedi Harley.

«Olmaz olmaz deme, olmaz olmaz,» diye cevap verdi. «Ve bu da olanaksızın olabileceği bir fırsat.»

Gene de, adamın erkek damarı, bunun olanaksız olduğunu, kadının damarı, olanaksızın gerçekleştiğini söylüyordu. Bu arada, sahnedeki köpek, «God Save the King»i söylemeye başlamıştı.

«İşte bu haklı olduğumu gösterir,» diye rahatladı Villa. «Amerika'da hiç bir Amerikalı, bir köpeğe(*) 'God

(*) God Save the King: Biritanya Milletler Topluluğu ulusal marşı.

Save the King' öğretmez. Önce bir İngilizindi bu köpek, ve ona bu marşı öğretti. Solomon Adaları İngilizlerindir.»

«Çook uzak bir olasılık,» diye gülümsedi adam. «Ama şu kulağa takıldım. Şimdi ansıyorum. Tulagi'de kumsalda biz Jerry'yle dolaşırken, kardeşi *Eugénie* gemisinden bir balina kayığıyla kıyıya gelmişti. Kardeşinin kulağı da aynı öyle dolgun, dökük ve büküktü.»

«Dahası var,» dedi Villa. «Kaç tane şarkı söyleyen köpek gördük bugüne dek? Yalnız bir tane, o da Jerry. Demek pek sık rastlanmıyor bu yeteneğe sahip köpeklere. Bir ana babadan doğan köpekler, değişik ana babalardan doğan köpeklere kıyasla daha çok birbirlerine benzer, değil mi? Terrence ve Biddy ailesi Jerry'yi üretti. Bu da Michael.»

«Evet, sert uzunca tüylüydü, kulağı da büküktü,» diye düşündü Harley. «Balina kayığının ucunda ayakta dikili hali gözümün önüne geliyor, Jerry'yle kumsalda koşması gözümün önüne geliyor, evet...»

«Eğer Jerry, yarın bununla yanyana koşarsa, inanacak mısın?» diye sordu kadın.

«Evet, iki kardeş yanyana koşardı, onlardan önce Terrence ve Biddy de öyle koşardı, hepsi de böyle şarkı söylerdi,» diye karısına hak verdi bu kez. «Ama, Solomon Adaları nerede, Amerika Birleşik Devletleri nerde.»

«Jerry, ta Solomon Adalarından California'ya gelir de, Michael gelmez mi? Bunda şaşılacak ne var? Aah, dinle bak!»

Sahnedeki köpek bu arada gösterisini bitirmiş, tekrar çağrıldığından, «Home, Sweet Home» şarkısını söylemeye başlamıştı. Bu bitince, dinmez alkışlara eğilmek üzere Jacop Henderson sahneye çıktı ve köpekle birlikte eğilerek selam verdi. Villa ve Harley, bir an için sessiz oturdular. Sonra, Villa, damdan düşercesine şunları söyledi:

«Biliyor musun, en çok neye seviniyorum?»

Kennan bilmiyordu, bekledi.

«Neyse ki çook, çok zenginiz.»

«Yani bu demek oluyor ki, köpeği istiyorsun, onu elde etmelisin, ve edeceksin, çünkü ben parasını verecek kadar zenginim,» diye takıldı kocası.

«Çünkü parasını vermeyecek kadar kötü yürekli değilsin,» diye cevap verdi. «Çünkü Jerry'nin kardeşi olduğunu biliyorsun, hiç değilse onun kardeşi olabileceğine inanır gibisin?..»

«Öyle,» diye başını salladı Kennan. «Olmayacak dediğin şey oluverir bakarsın bazen, belki de böyle olağandışı rastlantılardan biridir bu da... Yok, Michael olamaz... ama Michael olmadığını kanıtlayacak ne var elimizde? Gel gidip bakalım.»

Kadınla erkek, tiyatro müdürüyle birlikte, küçücük soyunma odasına geldiklerinde,

«Hayvanları Koruma Derneğinden birileri daha,» diye düşündü Jacop Henderson. Bir koltukta oturmakta, ve uyuklamakta olan Michael, onları umursamadı. Harley Henderson'la konuşurken, Villa Michael'ı inceliyordu; ve Michael, umursamasız bir tavırla gözlerini bir açtı, bir kapadı. İnsanlar dünyasına küskündü, kendi küskün içine kapanmıştı. Üstüne çullanıp başını okşamaya kalkan, bunu yaparken aptalca sözler söyleyen ve bir daha görünmemek üzere geçip giden insanlara bu fırsatı vermeyecek kadar kişilik sahibiydi yalnız, o kadar.

Böyle terslenince şaşıran Villa Kennan, ona yaklaşma girişimlerine ara verip Jacop Henderson'un köpeği üzerine söylediklerini dinlemeye koyuldu. Bir hayvan eğiticisi olan Harry Del Mar, köpeği, Pasific Sahillerinde bir yerlerde, herhalde San Francisco'da falan bulmuştu, diye öğrendi Villa; ama köpeğiyle birlikte Doğuya gitmekte olan Harry Del Mar, köpekten hiç

kimseye söz edemeden, New York'da bir kazada ölmüştü. Söylenecek başka söz yoktu, yalnız, şu vardı ki, Henderson, Harris Collins adlı birine, iki bin dolar ödemişti ve bu yaptığı yatırımın da hayatında yaptığı en iyi yatırım olduğunu görmüştü.

Villa, köpeğe döndü.

«Michael,» diye seslendi. Tatlı, fısıltıya yakın bir sesti bu.

Ve Michael'ın gözleri azdan açıldı, kulaklarının dibindeki kaslar gerildi, ve gövdesi titredi.

«Michael,» dedi gene kadın.

Bu kez, Michael başını kaldırdı, gözlerini açtı, kulaklarını tümden dikti ve ona baktı. Tulagi kumsallarından beri duymamıştı bu adın çağrıldığın· Yılları ve denizleri aşan sözcük, geçmişten geliyordu ona. Elektriksel bir etki yarattı bu çağrı, çünkü o anda. «Michael» ile ilgili her şey bir sel gibi bilincine aktı. Ona son kez Michael diyen *Eugénie* gemisinin kaptanı Kaptan Kellar'ı gördü gene, *Mister* Haggin'i, Derby'yi, Meringe Malikanesinin Bob'unu Biddy ve Terrence'i, ve solgun geçmişin gölgeleri arasında, elbet, kardeşi Jerry'yi gördü.

Ama bu yok olan geçmiş değil miydi? Yıllarca duyulmayan ad, geri gelmişti. Bu kadınla adamla birlikte odaya girmişti. Bütün bunları ölçüp biçmedi, düşünüp çözümlemedi, ama kuşkusuz, sanki düşünmüş gibi davranış değiştirdi.

Koltuktan atladı ve kadına koştu. Elini kokladı, kadın onu okşarken, o kokladı. Sonra, kadını tanıdıkça, çılgına döndü. Sıçradı koştu, oraya buraya saldırdı, odayı dolaştı, musluk taşının altını kokladı, köşeyi bucağı kokladı. Çılgın gibi döndü kadına koştu, onu okşamaya çabalayan elin karşısında istekli istekli mırıldandı, inledi. Hemen sonra, gene öyle çılgın, odayı araştırmayı sürdürdü, durmadan ağlıyordu.

Jacop Henderson renksiz bir karşıkoymayla baktı.

«Hiç böyle yapmazdı,» dedi. «Çok dingin bir köpektir. Belki de nöbeti tuttu, gerçi hiç nöbeti tutmaz ama!»

Kimse, Villa Kennan bile anlamadı. Ama Michael anladı. Eski adının havada yankımasıyla bilincine boca edilen o yitik dünyayı arıyordu. Eğer ki bu ad ona Hiçlikten gelirse, Tulagi kıyılarında dolaşırken bir kez gördüğü bu kadın Hiçlikten döner gelirse, Tulagi'nin tüm öteki şeyleri ve tüm Hiçlikleri döner gelirdi. Eğer ki bu kadın burada, karşısında, canıyla kanıyla duruyor, onun adını söylüyorsa, Kaptan Kellar da, *Mister* Haggin de, Jerry de orada, burada, odanın içinde, ya da kapının hemen dışında olabilirdi.

Kapıya koştu. Ağlayarak tırmaladı kapıyı.

«Belki dışarda bir şey var sanıyor,» dedi Jacop Henderson, kapıyı açtı.

Michael, gerçekten öyle sanmıştı. Aslına bakılırsa, o açılan kapıdan, uskunaları ve gemileri, adaları ve yelkenleri tanıdığı bildiği ve halâ ansıdığı tüm insanları, hayvanları ve her şeyi kucaklamış bir Güney Pasific Okyanusunun içeri akmasını, beklemişti.

Ama geçmiş, kapıdan içeri boşalmadı. Dışarısı her zamanki gibiydi. Düş kırıklığı içinde, kadına döndü. Başını okşayan, ona 'Michael, Michael' deyip duran kadının yanına geldi. Ama ne olursa olsun, bu kadın gerçekti. Vardı. Sonra, özenli bir koklayış sonunda, Tulagi kıyılarında ve *Ariel*'in güvertesinden ansıdığı adamı tanıdı, ve bir kez daha heyecanlandı.

«Aah, Harley, biliyorum, Michael bu!» diye haykırdı Villa. «Onu sınayamaz mısın?»

«Ama nasıl?» diye düşündü Harley. «Adını tanıyora benzer. Duyunca heyecanlanıyor. Bizi çok iyi tanımıyor olmasına karşın hatırlamışa benziyor. Ahh, bir konuşsa...»

«N'olur, konuş! Konuş!» diye yakardı Michael'a kırdı Villa. «Onu sınayamaz mısın?»
na aldı, başını sallayarak yakardı.

«Dikkatli olun hanımefendi,» diye uyardı Jacob

Henderson. «Çok öfkeli bir köpektir. Herkesin böyle onu tutmasına izin vermez pek.»

«Bana veriyor ama,» diye güldü kadın. Sevinçten uçuyor gibiydi. «Çünkü, beni tanıyor... Harley!» diye atıldı birden. Aklına bir şey gelmişti. «Nasıl sınayacağını biliyorum. Dinle bak. Jerry'yi biz almadan önce, zenci avcılığı yapıyordu değil mi, Michael da zenci avcısıydı. O adalı İngilizcesiyle konuşsana bir? Bir zenciye öfkelenmiş gibi yap bakalım onu etkileyecek mi?»

«Adalı İngilizcesini ben nasıl hatırlayacağım bakalım,» diye başını kaşıdı Harley. Öneriyi uygun görmüştü o da.

«Sen konuşurken ben ilgisini başka yöne çekeceğim,» diye atıldı karısı.

Oturdu, Michael'a sokuldu, başını kollarına ve göğsüne gömdü, Jerry'ye yaptığı gibi onunla birlikte sağa sola sallanarak tatlı sözler mırıldamaya başladı. Kadının bu yürekli davranışına karşı koymadı Michael, ve tıpkı Jerry'nin yaptığı gibi mırıltılarına katıldı, tatlı tatlı mırıldanmaya koyuldu. Kadın, bir göz işareti yaparak Harley'e başlamasını söyledi.

«Heey!» diye bağırdı Harley öfkeyle. «Sen ne arıyorsun bakayım burda? Çekil git bakayım, beni kızdırma!»

Bu sözleri bozuk ada İngilizcesiyle söyledi elbet, ve Michael, tüylerini dikti, kadının sıkılı kollarından sıyrıldı, ve, demek ki, tam o sırada odaya girip beyaz tanrının öfkelenmesine yol açmış olan kara deriliyi aramaya koyuldu. Mırıltıları, şimdi hırlamaya dönmüştü. Ama zenci yoktu odada. Gene tüyleri kalkık baktı, kapıya döndü, o yöne baktı. Harley kendi bakışını kapıya çevirdi, ve Michael anladı; kapının dışında bir Solomon zencisi vardı kuşkusuz.

«Hey! Michael!» diye bağırdı Harley. «Yakala şu zenciyi, gemiye kovala!»

Korkunç bir hırlamayla kendini kapıya attı Michael. Öfkesi, ve saldırısının gücü öyle büyüktü ki, kapının mandalı açıldı, kapı yaylanıp duvara çarptı. Dolu olmasını beklediği yerin boşluğu karşısında düş kırıklığına uğradı, sindi, onu öyle aldatan düşsel geçmişin bilincinde yarattığı küskünlük başını döndürüyordu.

«Ee, şimdi gelin,» dedi Harley Jacob Henderson'a, «biraz iş konuşalım...»

OTUZ BEŞİNCİ BÖLÜM

Tren, Ay Vadisinde Glen Ellen İstasyonuna vardığında, yük vagonunun kapısında duran Harley Kennan, Michael'ı tutup yere indirdi. Michael, böyle kafessiz ilk kez tren yolculuğu yapmış oluyordu. Oakland'dan buraya yalnızca tasma ve zincirle gelmişti. Bekleyen otomobilde, Villa Kennan'ın bulunduğunu gördü; tasması zinciri çıkarıldı, ve Michael, Villa'nın yanına, onunla Harley arasına oturdu.

Sonoma Dağının yamacından dolanan iki millik yolda otomobil mırlarken, Michael arada bir ormandaki ağaçlara ve tek tük evleri kucaklayan yeşilliklere bakmıyordu. Üç yıldır Birleşik Devletlerde yaşıyordu, ancak bu süre içinde hep tutuklu tutulmuştu. Kafes, sandık ve zincir, dar odalar, yük vagonları ve istasyon peronları onun bir parçası haline gelmişti. Toprağa en yakın olduğu vakit, Jacob Henderson, Swedenborg'u incelerken, çeşitli parklarda onun oturduğu sıraya bağlandığı saatciklerdi. Bu yüzden ağaçlar, tepeler ve çayırların pek bir anlamı kalmamıştı gözünde. Göğün mavisi gibi, uçan bulut kümeleri gibi erişilmez şeylerdi bunlar. Bir şeye hiç bakmamanın tersi olan davranış, belli bir tinsel durumu yansıtır denilebilirse, Michael ağaçlara, tepelere ve çayırlara bu tinsel durumda bakıyordu işte.

«Çiftliği gördüğüne pek sevinmişe benzemiyorsun, ha, Michael?» dedi Harley.

Eski adının sesine başını kaldırdı, ve bu duyduğunun eski adı olduğunu bildiğini belirtmek üzere kulaklarını azıcık titreterek, Harley'nin omuzuna burnunu sürttü.

«Duygularını da pek belli etmiyor,» dedi Villa. «En azından, Jerry gibi değil bu konuda.»

Hele bir karşılaşsınlar da bak,» diye gülümsedi Harley.

«Bunca yıl sonra birbirlerini tanıyacaklar mı acaba,» dedi Villa.

«Tulagi'de nasıl tanımışlardı?» dedi Harley. «O vakit de, hayli büyüklerdi ve çocukluklarından beri birbirleri görmemişlerdi. Hani nasıl havlayıp kıyıda koşturmuşlardı? Michael yaygaracıydı. İki Jerry kadar gürültü çıkarıyordu.»

«Ama şimdi korkunç büyümüş ve durulmuşa benziyor.»

«Üç yıl, dile kolay o durulmayacak da kim durulacak.»

Villa bu görüşü benimsemedi ama. Başını iki yana salladı.

Otomobil evin önünde durdu, Kennan indi, duyduğu sevinçli havlama sesi, hiç yabancı gelmedi Michael'a. Jerry, Harley'nin onu okşayan elinden bir başka köpeğin kokusunu alınca, sevinçli havlayış, kuşkulu ve kıskanç bir hırlamaya döndü. Hemen otomobile uzanarak, kokunun kaynağını buldu ve üzerine atladı. Michael hırlayarak öne atıldı ve karşı taraftan gelen hırlayışlı atılışı yarı yolda karşıladı, otomobilin altına yuvarlandı.

Harley Kennan'ın sesi havada çınlayınca, İrlanda teriyerlerinin az sayıda köpek türlerinde olduğu gibi, hangi koşul altında olursa olsun sahiplerinin denetimine saygı gösterdikleri özelliği Jerry ve Michael'da hemen kendini belli etti. Ayrıldılar. Gırtlaklarındaki alçak sesli hırlamayı sürdürmelerine karşın, birbirlerine saldırmaktan sakındılar. Bu küçük kavga, öylesine az birkaç saniye içinde olup bitmişti ki, birbirlerini tanımaya çalışmaktan vazgeçmemişlerdi daha. Gülünesi bir tavırla karşılıklı geçmiş, ayaklarını germiş, tüylerini dikmiş, koklaşmaktaydılar.

«Tanıdılar!» diye haykırdı Villa. «Bakalım ne yapacaklar.»

Michael ne yaptı? Kabul etti. Hiç şaşırmadan, Jerry'nin Hiçlikten çıkıp geri geldiği olgusunu olduğu gibi kabul etti. Bu tür şeyler sık sık olmaya başlamıştı, ama onu şaşırtan, şeylerin kendisi değil, imlemeleriydi. Eğer, son olarak Tulagi'de gördüğü kadınla erkek ve aynı şekilde Jerry, Hiçlikten dönüp geldiyse, sevgili Kamarot da gelebilirdi, ve her an gelivermesi olasıydı.

Jerry'ye karşılık vermek yerine, burnunu çekti, ve Kamarot'u arayan gözlerle sağına soluna bakındı Michael, Jerry'nin selamlama ve dostluk gösterisi, koşma isteği biçimini aldı. Havlayarak kardeşini çağırdı, beş altı zıplayışla, ileri koştu, geri koştu ve ön ayaklarından birini Michael'a dokundurarak bir el şakası yapar gibi çağrısını vurguladı, gene sıçrayıp koştu.

Michael, onca yıldır bir başka köpekle koşmamıştı, bu yüzden, Jerry'nin çağrısı pek anlam taşımıyordu onun için. Gene de köpeklikte, böyle koşmak, mutluluğun ve dostluğun alışılmış anlatımıydı ve bu duygular onda özellikle güçlüydü çünkü Solomon Adalarının ünlü koşan aşıkları Terrence ve Biddy'ye çekmişti.

Jerry bir kez daha eliyle dokunarak havlayıp da çevresinde çağırgan bir yarım yuvarlak çizince, Michael isteksiz, adımlarla peşinden gitti. Ama Michael, havlamadı; beş altı sıçrayışlı koşudan sonra, olduğu yerde durdu, döndü. Villa'yla Harley'e bakarak izin istedi.

«Tamam Michael, peki!» diye seslendi Harley. Sanki onunla ilgilenmiyormuş, izin vermesi pek önemli değilmiş gibilerden hemen döndü Villa'nın arabadan inmesine yardım etti.

Michael bir kez daha sıçradı ve Jerry'yle yanyana koşarlarken, kendisine omuzunu dayayan kardeşine kendi omuzunu dayayıp böyle koşarken, çok eski bir sevincin, çok eski bir coşkunun az da olsa bilincindeydi. Ama Jerry sevincinden uçuyor, yerinde duramıyor, hızlanıyor, yavaşlıyor, omuzluyor, kıvranıyor,

kulak dikiyor, sevinç çığlıkları atıyordu. Jerry, havladı da; ama Michael, havlamadı.

«Eskiden havlardı,» dedi Villa.

«Hem de Jerry'den çok,» diye tamamladı Harley.

«Demek onu susturmuşlar,» diye karar verdi Villa. «Havlama yetisini yitirmek için nice korkunç deneyimler geçirmiş olmalı...»

Kırda bayırda koşuşmaya alışık olan Jerry, Ay Vadisindeki Kennan çiftliğinin en uzak ve en yüksek köşelerini Michael'e tanıtırken, yeşil California baharı, altın sarısı yazlara döndü. Yaban çiçeklerinin cümbüşü söndü uzaklaştı ve kavruk yamaçlar, sarıları iyice solmuş California gelincikleri ve Maripoza zambaklarıyla beneklendi. Uzun saplarını rüzgara bırakmış, kuru otların arasında, konup yerleşecek yorgun güveler gibi sallanıyordu bu çiçekler.

Coşkun Jerry'nin gösterdiği her yere koşup giden Michael, geçmekte olan bu bir yıl içinde bulamadığı şeyi arıyordu.

Harley, «Bu bir şey arıyor, mutlaka bir şey arıyor,» diyordu Villa'ya. «Aklı başka yerde. Bir şey arıyor. Ama ne?»

Bu, Kamarottu, ve Michael, onu hiç bulamadı. Hiçlik onu tutmuş, bırakmıyordu; gerçi, Michael, on günlük bir deniz yolculuğu yapıp da Güney Pasifik'deki Markiz Adalarına gidebilseydi, orada, Taiohae cennetinde, tatlı düşlere gömülmüş bir halde yaşayan Kamarotu, ve onunla birlikte, Kwaque'ı ve Eski Gemiciyi bulabilirdi. Ayrıca, görkemli avakado ağaçlarının altındaki saman kulübenin içinde ve çevresinde, başka ev hayvanları da — kediler, kedi yavruları, domuzlar, eşekler, taylar, bir çift bülbül ve yaramaz bir iki maymun da — görecekti Michael. Ama köpek ve papağan yoktu bu evde. Çünkü Dag Daughtry, ağza alınmaz sövgüler savurarak köpeklere yasak koymuştu. Killeny

Boy'un üstüne köpek sokmam yanıma diye karar vermişti. Ve Kwaque, kendisine hiç bir şey söylenmediği halde, gemi tayfalarının getirdiği beyaz papağanları alıp eve getirmeyi kendi kendine yasak etmişti.

Michael, Kamarotu aramaktan hemen yılmadı, ve dağ yollarında koşar ya da tırmanırken, sarp kayalıklardan aşağı yuvarlanırken, her an Kamarotun karşısına çıkıvermesine, ya da onu ona götürecek o şaşmaz kokuyu alıvermeye beklerli ve hazırdı.

Harley Kennan Villa'yla birlikte atla dolaşırken, Michael'ın sonu gelmez arayışını görüyor, ve merakla, «Bir şey arıyor, bir şey arıyor, ama ne?» diyordu. «Jerry tavşanların peşinde, tilki izlerinin peşinde; ama farkındaysan bunlar Michael'ın ilgisini çekmiyor pek. Çok büyük bir hazineyi yitirmiş de, nerede yitirdiğini, nerede arıyacağını bilmeyen biri gibi davranıyor.»

Michael, orman ve çayırların değişik yaşantısı üzerine Jerry'den çok şey öğrendi. Jerry'yle birlikte koşmak, hoşuna giden tek şeydi, çünkü hiç oynamıyordu. Oynayası yoktu. Sahnelerde geçirdiği yıllar ve Harris Collins'in işkence okulu ona yalnız küskünlük ya da dalgınlık vermekle kalmamış, onu bilemiş, daha ölçülü, daha aklı başında yapmıştı. İtilim ve kendiliğindenlik gitmişti içinden. Nasıl ki pars omuzunda pençesinin izini bırakmış, orada, nemli ve soğuk havalarda depreşen bir ağrı kalmışsa, aklında da geçirdiklerinin izi kalmıştı. Jerry'yi seviyor, onunla birlikte olmaktan, koşturmaktan hoşlanıyordu; ama başı çeken hep Jerry'ydi, avlandıklarında ilk izi yakalayan, yerden on, on iki metre yüksekte, bir ağacın tepesinde gizli sincaba öfkeyle ve ona sahip olma isteğiyle havlayan, hep Jerry'ydi. Michael, bakar ve dinler, ama böyle modası geçmiş heveslere hiç katılmazdı.

Jerry, koca Fransız aygırı Norman Chief'le korkulu ve de gülünç çarpışmalar yaptığında da, öyle bakardı. Bu çarpışma, bir oyundu aslında, çünkü Jerry'yle Norman Chief'in dostlukları denenmiş; ve, koca at,

kulaklarını arkaya yatırıp, ağzını ısırmaya hazır açarak çılgın çifteler ata ata Jerry'nin peşinden gidiyorsa, ona acı vermek düşüncesiyle değil, yalnızca bu savaş oyununda kendine düşen rolü oynamak içindi. Bununla birlikte, Jerry'nin çağrıları, Michael'ı oyuna katılmaya razı edemiyordu. Demir parmaklıkların dışında oturup bakmak ona yetiyordu.

İçindeki tüm oynama isteği söndürülmüş olan Michael, «Oyun da nesi?» diye sorabilirdi.

Ama iş ciddiye binerse, Jerry'den bile ileriydi. Domuz kolerası ve başka hayvan hastalıkları geçmesin diye, yabancı köpeklerin, Kennan Çiftliğine girmesi yasaklanmıştı. Michael'ın bunu öğrenmesi uzun sürmedi ve av köpekleri, ondan uzak durmaya başladılar. Hiç avlanmadan hırlamadan, ölü bir sessizlik içinde onları kovalar, döver, ısırır, tozlara yuvarlar, çiftlikten uzaklaştırırdı. Bu, zenci avı gibi, sevdiği ve böyle bir kovalamayı isteyen tanrılara sunulan bir hizmetti.

Villa ve Harley'i, öyle Kamarotu sevdiğince tutkuyla sevmemişti, ama onlara karşı büyük, akla dayalı, olgun bir sevgi besliyordu. Bu sevgiyi anlatmak için hiç çaba harcamıyor, ne kuyruk sallıyor, ne mırıldayıp hırıldıyor ne de inleyip haykırıyordu. Bu işler, Jerry'den beklenirdi. Ama Michael, Villa ve Harley ile birlikte olmaktan ciddi bir mutluluk duyuyor, Jerry'den sonra, ya da onun yanısıra ilgilerini gördüğüne seviniyordu. Bu mutluluğu en derinden duyduğu zamanlardan biri, şöminenin önüne, Villa ya da Harley'nin yanıbaşına oturup başını bir dize yasladığı, ve bir elin, arada bir başının üzerine konduğu, ya da tatlı tatlı, bükük kulağıyla oynadığı anlardı.

Jerry, zaman zaman Kennan'ın bakımı ve koruması altında bulunan çocuklarla oynayacak kadar ileri giderdi. Michael, ancak kendisine dokunmayan çocuklara ses çıkarmaz, karışmazdı. Biraz şımarmaya yı-

lışmaya kalksalar, burnundaki tüyleri dikerek, homur homur hırlayarak kalkar, yanlarından uzaklaşırdı.

«Anlamıyorum,» diyordu Villa. «Ne oyuncul, ne neşeli bir hayvandı bu, şimdi suspus oturuyor. Jerry'den çok daha kolay kışkırtılabilen ve kuşkusuz, ondan daha yaygaracıydı eskiden .Tulağ'deki günlerle, onu Orpheum sahnesinde bulduğumuz zaman arasındaki serüvenlerine ilişkin çok ilginç bir öyküsü olsa gerek. Ama anlatamaz ki?»

Harley, Michael'ın omuzunu, Jack'in ve küçük yeşil maymun Sara'nın öldüğü o gün parsın pençelediği o sakat yeri gösterir, «Eldeki tek ip ucu bu belki de,» derdi.

«Havlardı eskiden, biliyorum, havlardı,» diye devam ederdi Villa. «Şimdi neden havlamıyor peki?»

Ve Harley sakat omuzu gösterir ve, «Belki de bu açıklıyor havlamamasının nedenini, ve belki de daha görmediğimiz bir yığın kanıt vardır,» derdi.

Ama günü gelecek, Michael'ın gene havladığını, —bir değil— iki kez havladığını duyacaklardı. Her iki havlama da, kendisini yolculuk kafesinden, sahne ışıklarından kurtarıp ona Ay Vadisinin özgürlüğünü verenlere karşı duyduğu sevgi ve saygısının ölçüsünü, havlamasız davranışlarıyla anlattığı ciddi ve içtenlikli tavırlarının bir yansısıydı.

Bu arada, Jerry'yle durmadan koşup, çiftliği bir baştan bir başa dolaşmış, bütün yollarını yöntemlerini, tavuk kümeslerinden ördek havuzlarına, Sonoma Dağının en yüksek noktasına dek her yeri öğrendi. Mevsiminde, yaban geyiklerinin nerede bulunabileceğini, öğrendi; ne vakit erikliğe, ne vakit üzüm bağlarına ve elma ağaçlarına baskın yaptıklarını, ne vakit en derin uçurumların derinliklerini, en gizli bucakları dolaştıklarını; ve ne vakit açıklıklara çıkıp, çıplak tepelerde boynuz vuruştuklarını, çarpıştıklarını öğrendi. Jerry'nin önderliğinde, ağırbaşlı ve olgun bir köpeğe yaraşır biçimde hep ardından koşarak, dar keçi yolları aşa-

rak, tilkilerin, ağaç tilkilerinin, gelinciklerin ve kedi, ağaç tilkisi ve gelincik karışımı bir hayvanı andıran yaban kedilerinin yollarını yordamlarını, görenek ve alışkanlıklarını öğrendi. Yuvalarını yerde yapan kuşları, vadi bıldırcınıyla dağ bıldırcınının ve sülünlerin alışkanlıkları arasındaki ayrımları öğrendi. Dağ köpekleriyle çakallar arasındaki yabanıl aşkları öğrendiği gibi, yabanıllaşmış evcil kedilerin nasıl yaşadıklarını da öğrendi.

Mendocino kasabasından az ilerde bir yerde, bir dağ aslanının bulunduğunu, aslanın bir buzağıyı parçaladığını da öğrendi ve bilgisini, yarası beresi ve akan kanlarıyla kanıtlayarak, Harley Kennan'ın ertesi gün omuzda tüfek iz sürmesine yol açtı. Gene aynı şekilde, Michael, Harley Kennan'ın bilmediği ve böyle bir yerin çiftliğinin sınırları içinde var olduğu gerçeğini yok saydığı bir şeyi — sık ağaçlarla kaplı ormanın göbeğinde, bir sürü çıngıraklı yılanın kışları içinde gizlenip, yazları üzerinde güneşlendiği kayalıkların bulunduğunu da — biliyordu.

OTUZ ALTINCI BÖLÜM

Kış, kendine özgü bir hoşluk içinde, Ay Vadisine geldi. California pastırma yazı, rüzgarsız havaların morumsu sislerinin kucağında yavaş yavaş çekilirken, son Mariposa Zambağı, kavruk otların arasından kayboldu. Şeytanın ayağını ilkin yağmurlar kırdı. Sonoma Dağının tepesine kar düştü. Çiftlik evinde, sabah havası keskin ve ısırgandı, bununla birlikte, öğle saatinin dönmesiyle ortalığa gölgeler doluşurken, açıklıklarda, kış güneşinin altında, güller konca verdi ve portakallar, kız memesi ve limonlar, altın sarısı olgunluklarına büründü. Öte yandan, sabahlar, dört yüz metre kadar aşağıda, vadinin tabanında don beyazı tüysüz halılarını seriyordu.

Ve Michael, iki kez havladı. İlki, Harley Kennan'ın, altındaki atı, dar bir ırmaktan atlatmaya çabaladığı güne rastlar. Villa, berideki tepede, atının dizginlerini çekmiş, küçük vadiye bakıyor, tayın dersini almasını bekliyordu. Michael da bekliyordu, ama o, daha yakındaydı. Önce ırmağın kıyısına yattı, koşmanın yorgunluğuyla soluya soluya uzandı. Ama atları iyi tanımıyordu ve Harley Kennan'a bir zarar gelir kaygısıyla ayaküstü dikildi.

Harley, atı atlatmaya uğraşırken, çok yumuşak, inandırıcı ve çok sabırlıydı. Sesinin ve dizginin dürtüsü, yumuşacıktı; ama hayvan bir türlü hamle yapamıyor, ıkınıp duruyor, damarlarındaki safkanlık, onu kanter içinde bırakıyordu. Ayakları, kadifemsi taze otları yerden yırtıyordu boyuna, ve ırmaktan öyle korkuyordu ki, kıyıya vardığında, birden kazık kesilip duruyor, arka ayaklarıyla geri geri gidiyordu. Michael, buna dayanası değildi işte.

Atın, ön ayaklarıyla birlikte yere deyen başına at-

ladı, ve atlarken havladı. Bu havlayışında, eleştiri vardı, gözdağı vardı, ve at gene gerilirken, o da peşinden havaya sıçradı, atın burnundan kıl payı kurtulan dişleri birbirine kenetlendi.

Villa yamaçtan indi, ırmağın karşı kıyısına geçti.

«Tanrım!» diye seslendi. «Şuna bak! Resmen havladı!»

«Tayın bana zararı dokunacak sanıyor,» dedi Harley. «Havlamayı unutmadı! Zamanını beklemişti, bak, taya bir söylev çekti işte.»

«Burnunu yakalarsa, söylev çekmekle kalmamış olacak,» diye uyardı Villa. «Dikkat et Harley, ısıracak gibi.»

«Bak, Michael! Yat, bekle orda,» diye buyurdu Harley. «Bir şey yok, inan bir şey yok. Haydi yat.»

Michael, söyleneni saygıyla yerine getirdi ama aklı boyun eğmiş değildi; atın yüzüne dört gözle bakıyor, Harley'ye gene bir zarar vermeye kalkarsa atlayıvermek üzere gergin bekliyordu.

Harley, atı döndürüp gene atlatmaya çabalamak üzere uzaklaştırırken, «Şimdi bırakırsam, bir daha ömründe atlamaz,» dedi karısına.

Dörtnala geldi, ve tay, elinde olmayarak, kendini tutamadığından, korktuğu ırmağı kendisinden uzaklaştıracak zıplamayı yaptı ve karşı kıyıya, kıyının da iki metre uzağına ayak bastı.

Michael bir daha, Harley, aynı ata binmiş, bir orman yolunun sonunda, derince bir uçuruma açılan uydurma bir kapıyı kapamaya uğraşırken havladı. Michael, insan tanrısının üzerine çöken tehlikeye, varsabrıyla dayandı bekledi, sonra havlama derecesine varan bir çılgınlıkla atın başına atladı.

Harley kapıyı kapadıktan sonra, «Gene de iyi oldu havladığı.» dedi. «Michael taya uslu durmazsa gününü göstereceğini söylemiştir mutlaka.»

«Dilsiz olmadığını anladık ya,» diye güldü Villa. «Gerçi, pek konuşkan değil ama...»

Ve Michael, konuşma konusunda daha ileri gitmedi. Yalnız bu iki durumda, sahip-tanrısının tehlikede olduğu düşüncesine kapılınca havladığı duyuldu. Gökteki aya hiç havlamadı, ne seslerin dağlardaki yankısına, ne havada dolaşan bir şeye, havlamadı bir daha. Çiftlik evinden geldiği belli bir sesin yankısı, Jerry'nin ciğerlerini çalıştırmada kaçınılmaz bir kaynaktı. Jerry böyle havlarken, Michael, sıkkın bir suratla uzanır, ikili söyleşi bitinceye dek beklerdi. Çiftlikte dolaşan yabancı köpeklere saldırırken de havlamazdı.

Harley, böyle bir dövüşe tanık oldu ve, «Savaş görmüş bir er gibi dövüşüyor,» dedi. «Soğukkanlı. Hiç heyecan yok yüreğinde.»

«Yaşından önce yaşlanmış,» dedi Villa. «Hiç oynayası yok, konuşası yok. Ama gene de, beni sevdiğini, bizi sevdiğini biliyorum...»

«Bu sevme işini de pek büyütmüyor,» dedi kocası.

«Gözlerinin parlamasından belli, seviyor.»

«Yüzbaşı Greeley'nin seferinden canlı dönen birini hatırlatıyor bana,» dedi Harley. «Gönüllü bir asker ve hayatta kalabilen bir avuç kişiden biriydi. Başından öyle çok şey geçmiş, öyle çok çekmişti ki, aynı Michael gibi içine kapanık ve ağırbaşlıydı. Onu anlamayan çoğu dostuna sıkkınlık verirdi. Elbet, madalyanın öteki yüzüne bakılırsa, asıl dostların onu sıktığı görülürdü. Ze harfine dek bildiği hayatın azıcığını bile bilmiyordu ötekiler. Ağzından söz almak, deveye hendek atlatmaktan güçtü. Konuşmayı unuttuğundan değildi bu, ama kimsenin anlayamayacağını bile bile konuşmayı gerekli görmüyordu. Çok acı günler geçirmiş, büyük zorluklara göğüs germiş, iyice pişmiş, kabuk bağlamıştı artık. Ama yüzüne bakmak, cehennemlerin her çeşidini, alevlisinden ateşlisinden buzlusuna karlısına hepsini gördüğünü anlamaya yeterdi. Gözleri aynı Michael'inkiler gibi dingindi. Ve aynı akıl pırıltıları vardı onun gözlerinde de. Şu omuzunu nasıl sakatladığını öğrenmek için canımı bile verirdim, bili-

yor musun. Ya bir kaplandı bunu yapan, ya da bir arslan.»

Adam, Michael'm dağlarda karşılaştığı dağ aslanları gibi, inişli çıkışlı dağ yollarını aşa aşa, Mendocino kasabasının yabanıl ormanlarından geçe geçe vadiye indi ve insan barındırması nedeniyle çekinceli olan ekilmiş vadi topraklarını geceleyin geçerek yoluna koyuldu. Dağ aslanı gibi, adam, insan düşmanıydı, ve bütün insanlar, ona düşman, karnını doyurmak için yalnızca davarları öldürmekle yetinen aslandan daha korkunç yollarla sürdürdüğü hayatına son vermek için onu aramaktaydı.

Adam, dağ aslanı gibi bir can alıcıydı. Öldürgendi. Ama aslandan ayrı olarak, onun belli belirsiz tanımı ve yaptıklarının öyküsü, gazetelere geçmişti ve insanoğlu, aslandan çok daha fazla, onunla ilgilenmekteydi. Aslan, yaylalarda davar öldürmüştü. Oysa adam, soygunculuk amaçlarıyla, bütün bir aileyi, Chisholm dağ köyündeki postanenin üst katında postacı, karısı ve üç çocuklarını öldürmüştü.

İki haftadır kaçmaktaydı adam. Çoğu ekili topraklarla kaplı Santa Rosa Vadisinde uzanan Rus Nehrinden geçerek, Sonoma Dağına çıktığı biliniyordu. Son, buradan geçmişti. İki gündür Kennan Çiftliğinin uçsuz bucaksız ormanlarının ucunda bucağında bir yerde dinleniyor, bol bol uyuyordu. Yanında, bastığı son evden çaldığı kahve vardı. Harley Kennan'ın tiftik keçilerinden biri etini sağladı. Bitkinlikten, saat akrebinin dört dönüşü süresince, aradabir kalkıp, bir hayvan gibi obur ve doymak bilmez iştahla keçi eti yemek, sıcak olsun, soğuk olsun bol bol kahve içmek üzere uyandı ve ağır, ama karabasanlarla dolu uykulara daldı.

Ve bu arada uygarlık, elektrik de dahil birçok kar-

maşık bulguları ve yetkin örgütleriyle üzerine çullandı. Elektrik onu kuşattı. Söylenen sözler, adamın Sonoma Dağının yabanıl uçurumlarının dibinde olduğunu bildirdi ve dağın kenarlarına, salkım salkım barış görevlileri ve silahlı çiftçi birlikleri dizdi. Topraklarında, insan öldüren bir insanın başıboş dolaşması, bütün dağ aslanlarının başıboş dolaşmasından daha korkunçtu onlar için. Kennan Çiftliğindeki telefon, ve Sonoma Dağına yakın bütün çiftliklerdeki telefonlar, sık sık çalıyor ve çeşitli konuşmalar, bildirgeler, bilgiler iletiyordu.

Barış görevlisi polisler, çemberi daraltmaya başladıklarında, adam güpegündüz Ay Vadisine fırlayıp bu vadiyle Napa Vadisi arasındaki dağı aşmaya kalktığında, Harley Kennan kaynar kanlı tayıyla dolaşmakta, onu eğitmekteydi. Chisholm'lu postacıyla ailesini öldüren adamın peşinde değildi. Dağın, adam avcılarıyla kaynadığını biliyordu çünkü, bir gece önce avcılar onun çiftlik evinde yatmış, yemiş içmişti. Yani Harley Kennan'ın adamla karşılaşması tasarlanmış değildi.

Adam, o gün, daha başka adamlarla da karşılaşmıştı. Bir gece önce, birkaç polisin yaktığı ateşi görmüştü. Gün doğunca, dağın güney batı yamacından Petaluma'ya kaçmaya çalıştığında, hepsi de Winchester ya da av tüfekleriyle silahlı beş ayrı çiftçi birliğiyle karşılaşmıştı. Bunun üzerine yoldan dönmüş, tabanları arkasına çarpa çarpa Glen Ellen ve Caliente köylerinin delikanlılarından oluşan bir grup gencin tuzağına düşmüştü. Gençlerin, sincap ve ceylan avlamaya yarayan tüfekleri ona ermemiş, ama sırtı, saçmalarla dolmuştu, ve kurşunlar derinin içine içine gömüldükçe, adama acı veriyordu.

Geri çekilme telaşı içinde dağ boğazından aşağı aşağı koşarken, kendisinden daha büyük bir şaşkınlığa düşen, ve adamı yere yuvarlayıp korkuyla karışık bir telaş içinde üzerinde tepinen, tüfeğini de ayakları altında ezen birkaç boğayla karşılaştı. Silahsız, çare-

siz ve dayanılmaz acılar içinde kıvranmakta olan adam, ormandaki geyik yollarından dolaşa dolaşa iki boğazı geçti ve üçüncü boğazda bulduğu katır yolundan aşağı inmeye başladı.

İşte bu yolda, aşağı inerken karşılaştığı gazeteciyle. Gazeteci... Canım işte, gazeteci, bir gazeteciydi. Kentten çıkma, belki de ömründe dağ görmemiş, ve kuşkusuz, daha önce insan avına çıkmamış bir adam... Vadide kiraladığı at, kırık dizli, dünyadan geçik, ruhsuz bir yaratıktı ve sürücüsü, keskin bir dönemeçten fırlayıveren yabanıl suratlı, kaba ve aceleci adam tarafından sürüklenmekteydi. Gazeteci, saldırganına bir kez kamçıyla vurmuştu. Sonra, acemilik günlerinde, meyhane akşamcıları ve denizciler üzerine düş gücünden de yararlanarak yazdığı, ama daha ilk kez karşılaştığı bir dayak yedi.

Adam, gazetecinin bir parça kağıt ve kalem dışında hiç bir şeyle silahlanmamış olduğunu öfkeyle ve lanetler okuyarak saptadı. Bu saptama üzerine, neden silahı yok diye gazeteciyi biraz daha dövdü, ve onu dalların yaprakların arasında sürünür bırakarak gazetecinin atına atladı, gene onun kamçısıyla atı dehleye dehleye, yoluna devam etti.

Sabah gezisinde Harley Kennan'a Michael'ın önüsıra eşlik etmekte olan Jerry, avlanmaya daha hevesli bir hayvan olarak, Michael'dan önde ve hayli ilerdeydi. Bununla birlikte, sahibinin atının ayakları dibinde ilerleyen Michael, başlarına yaklaşan felaketi ne gördü, ne sezdi. Ona bakarsanız, Harley'nin de bir şeyden haberi yoktu. Böyle atın üzerinde, üç dört metrelik bir tepeciğin yanında yavaş yavaş giderlerken, at da, Harley de, birden önlerini kesen yabanıl ağaç dallarından sakınmak üzere durdular. Atını hemen yana kaydırıp ağaçlara çarpmamaya davranan Harley, o bir anlık bakışta, ağaçların dışında gözüne çarpan şeyin, umursamasız bir bırakılmışlıkla tepede duran atla, şu anda atını üzerine atlatmaya hazırlanan yüzü

gözü sıyrık içinde, üstü başı yırtık, gözleri alev alev, yabanıl yüzü sakallarla kaplı, avlanan adam olduğunu anladı.

Çiftlik beygiri, üstünde durduğu tepeden atlamaya davranmayacak kadar umursamasızdı. Dünyasından geçikti. Kırık dizinin ve eklem yerlerinin verdiği dayanılmaz sancı içinde, ayaklarını yosunlarla kaplı tepeciğe gömüp gömüp çıkarıyor, kaygan toprağı adeta kazıyordu. Ama ayağı birden kayınca, düşmemek için sıçramak zorunda kaldı. Böyleyken bile, omuzu, az aşağısındaki tayın omuzuna çarparak, onu devirdi. Harley Kennan'ın bacağı atın altında kalmış, kırılmıştı ve at, gerek yere düşerken, gerek yerdeki çırpınması sırasında kendi belini kırdı.

Silahlı köylülerce kovalanmakta olan adam, büyük bir öfkeyle, son kurbanı Harley Kennan'ın da gazeteci gibi silahsız olduğunu gördü. Atından indi, düş kırıklığı ve öfke içinde bağırıp çağırarak, yerde kıvranan adamın böğrüne bir tekme indirdi. Ayağını ikinci tekmeye hazırlamak üzere geri çekti çekmedi, Michael işe el - ya da daha doğrusu diş - koyarak, dişlerini tekmeleme eylemini gerçekleştirmek üzere olan ayağın kabasına gömdü.

Adam, sövüp sayarak ayağını çekti, elbet aynı anda, Michael'ın dişleri etini taramış parçalamış oldu.

Atının altında çaresiz yatmakta olan Harley, «Yaşa Michael!» diye kutladı onu. «Hey, Michael!» diye devam etti, «Git şu beyaz sahibi yakala getir ormandan!» Yeni Gine İngilizcesiyle ve zencileri yakalatırken kullanılan sözcüklerle verdi bu buyruğu.

«Ben sana gösteririm!» dedi adam Harley'e dişleri arasından.

Davranışları ve konuşmaları gibi kendi de yabanıl olan adam, nerdeyse ağlayacaktı. Yalnız iki eli iki ayağıyla, onca adamdan kaçmak adamı tüketmişti. Düşmanlarla çevriliydi. Gençler bile ayaklanmış sırtını saçmayla doldurmuştu, hayvanlar bile karşısına

çıkmış, kendisini olduğu kadar tüfeğini de ayaklarıyla ezmişlerdi. Her şey, ona karşıydı. Her şey olumsuz yönde gelişiyordu. Şimdi de bir köpek ayağını paralamıştı işte. Ölüm yolundaydı. Bu, böylesine açık bir biçimde kafasına dank etmemişti daha önce hiç. Hiç bir şey ondan yana değildi. Ağlamak istiyordu, ve çaresiz bir adamda ağlama isteği, korkunç yabanıl davranışlar biçiminde kendini gösterir. Ne olursa olsun, şu adama gününü göstermek istiyordu o da şu anda. Ona hazırladığı tekmesini indirmekten başka düşündüğü yoktu. Tekmeyi indirmekle kalmayacak, canını da alacaktı mutlaka. Yolu yok, gebertecekti onu. Oysa Kennan ona bir şey yapmış değildi. Tersine, Kennan'a saldıran, onu yere devirip, bacağını atının altında kıran kendisiydi. Ama Harley Kennan bir insandı ve tüm insanoğlu onun düşmanıydı; ve ona öyle geliyordu ki, Kennan'ı öldürmekle, hiç değilse azıcık, bütün insanlıktan öcünü almış olacaktı. Ölüme giderken, götürebildiği kadarını sürükleyecekti peşinde.

Ama adam daha yerdeki Kennan'ı tekmelemeden Michael ona saldırmaya başlamıştı. Öteki bacağı da pantalonunun kumaşıyla birlikte bir kez daha taranmıştı bile. Derken, Michael'ın karnına rastlayan bir tekmeyle onu havaya kaldıran adam, top gibi fırlattı, yolu aşırtıp hendeğe gönderdi. Rastlantı bu ya, Michael'ın ayakları yere varmadı. Hayvan, yerden bir metre kadar yüksekte dalda asılı kaldı.

«Şimdii,» diye sırıttı adam Harley'e, «Şimdi söylediğimi yapacağım. Duanı yap.»

«Ama ben size bir şey yapmadım ki,» dedi Harley. «Öldürülmek neyse de, neye öldürüldüğümü bilmek isterim.»

«Beni izlediğin için,» diye hırladı adam yaklaşırken. «Senin gibileri bilirim. Hepiniz benim canıma düştünüz. Senin canını alıp, hepinize ders vermiş olacağım. Hepsinin öcünü senden alacağım.»

Kennan, içinde bulunduğu durumun nice korkunç

olduğunun bilincindeydi. Eli kolu bağlıydı ve insan öldürmüş bir saldırgan, hem de korkunç bir biçimde onu öldürmek üzereydi. Ağacın çatalına baş aşağı sıkışmış ve kurtulma çabasıyla kıvranmakta olan Michael, yardımına koşamazdı.

Adamın ilk tekmesi, Harley'nin kolunun üstünde duran yüzüne indi; ve, adam ikinci tekmeyi savurmadan, Jerry olay yerine vardı. Sevgisini yeşerten ve kazanan sahibinden izin ya da yönerge almayı beklemedi. Adama saldırdı, dişlerini pantalonunun bel kemerine geçirdi, ama gücüyle onu yere yaklaştırdı.

Adam bu kez, zıvanadan çıkmış bir halde Jerry'ye döndü. Evet, bütün dünya ona karşıydı gerçekten. Yerden köpek fışkırıyordu. Şu gördüğü toprak, şu gördüğü ağaçlar köpek yağdırıyordu. Ama yukarlardan, Sonoma Dağının eteklerinden iz süren polislerin bağrış çağrışları kulağına geldi ve dikkatini başka yöne çevirmesine yol açtı. Bunlar, yaklaşan ölümdü, asıl onlardan kaçmalıydı. Jerry'ye bir tekme daha vurup gazetecinin öyle kımıldamadan, bana mısın demeden, bıraktığı yerde durup duran atına atladı.

At, gene isteksiz, cansız ve topal bir koşu tutturduğunda, Jerry, ciğerlerini paralarcasına bağırıp havlayarak peşine düştü.

«Dur, Michael, zarar yok,» diye onu yatıştırmaya çabaladı Harley, «Fazla zorlama. Bir yerini acıtırsın. Her şey bitti. Artık tehlike yok. Şimdi biri gelir kurtarır bizi burdan.»

Ama, Michael'ın arasına sıkıştığı çatalın ötekine oranla ince olan dalı kırıldı, Michael yere düştü, o şaşkınlıkla başı ve omuzları yere çarptı. Hemen ayağa fırladı, Jerry'nin gittiği o gürültülü yola doğru bir koşu tutturdu. Jerry'nin çığlıkları, Michael'ın ayaklarına güç katıyordu. Öyle hızlı koştu ki, elinde olmayarak onu geçti.

Oysa, çiftlik atı, kasılı eklemli, kırık dizli dörtnalası sırasında tökezlemiş, düşer gibi olmuş, ve bu

arada kazara Jerry'nin üzerine basarak ön ayağını kırmıştı.

Arkasına bakıp da Michael'ın yaklaştığını gören adam, yerden bir başka köpeğin bittiği ve kendisine saldırmak üzere olduğu düşüncesine kapılmıştı. Ama köpeklerden korkmuyordu ki. Asıl korktuğu, insanlardı, ve ancak, elinde silahı peşine düşmüş olan insanlar ona ölümü getirebilirdi. Bununla birlikte Jerry ile Michael'ın bacaklarına sapladığı dişlerin acısı ve söz konusu yerlerden akan kan, köpeklere öfke duymamasını önlüyordu.

Eğilip kamçısını Michael'ın yüzüne sallarken, «Gene köpekler!» diye düşünüyordu.

Adam şaşkınlıkla gördü ki, köpek kamçıyı yerken irkilmedi, gözünü kırpmadı belki de. Ona bakarsanız, acıyla inlemedi de. Havlamadı, hırlamadı ve de ulumadı bile. Sanki kafasına kamçı vurulan o değilmiş gibi, kamçı başının üzerinde, havada şaklamış, ona değmemiş gibi durdu öyle. Michael, sağ bacağını ısırmak üzere sıçradığında, kamçıyı bir kez daha salladı ve hayvanın tam ağzına, gözleriyle burnu arasına indirdi. Michael, birden yere yığıldı ve hemen kalkıp, bir daha saldırmak üzere adamın arkasından koşmaya başladı.

Adam, bir şey daha görmüştü. Öylesine yakından, kamçısını indirirken, Michael'ın kamçıyı yerken gözünü kırpmadığını görmezlik edememişti. Bu işte bir iş vardı. Köpeklerin huyu mu değişmişti ne? Michael bir kez daha sıçradı ve adam bir kez daha kamçısını indirdi ve o garip olaya bir kez daha tanık oldu. Köpek, darbeyi umursadığını ne bir irkilme, ne de bir göz kırpmayla belirtmiyordu.

Bunun üzerine, tümüyle yeni bir korku bürüdü adamın yüreğini. Sonu gelmiş miydi ne? Bunca çektiklerinden sonra, başına bu mu gelecekti? İnsanların yapmayı başaramadığı şeyi yapıp onu yokedecek olan şu sert tüylü ölü sessizi teriyer mi olacaktı? Köpeğin ger-

çek köpek olduğuna bile kuşkusu vardı. Yaşamın ötesindeki gizemli evrenlerden gelmiş korkunç bir öc alıcı mıydı acaba köpek kılığındaki bu yaratık. Ölüm yolundaydı adam, evet. Ve bu köpek, gerçek köpek değildi. Olamazdı. Savrulmacasına inen bir kamçı darbesini gözünü kırpmadan yiyen köpek görülmemişti.

Köpek sıçradıkça, iki kez daha yerini bulan kamçı darbeleri indirdi ona. Ve köpek, aynı güvenlik, aynı suskunluk içinde yedi kamçıları. Adam, topuklarını atının ihtiyar kaburgalarına bastırarak başına ve karnına, atın ömründe koşmadığınca hızlı koşmasını sağlayacak kamçıları indirmekle, korkusunu ona da geçirdi. Bu hızlı kaçış içinde, giderek artıyordu atın korkusu. Düpedüz bir köpek olduğundan kuşku duymadığı köpekten değil, kendi sırtındaki sürücüden korkuyordu. Geçmişte, onu ahırlardan kiralayan sarhoş sürücüler, dizlerini kırmış, eklem yerlerini işlemez hale getirmişlerdi. İşte şimdi, bir sarhoş, üstelik çılgın biri daha karşısına çıkmış — çünkü at, adamın korkudan çılgına döndüğünü seziyordu — topuklarının darbesiyle kaburgalarını ağrıtıyor, yüzüne, burnuna kulağına acımasız kamçılar indiriyordu.

Atın hızlı dörtnalası, pek öyle hızlı değildi; Michael'ı geride bırakacak kadar değil, ama köpeğin, *yalnızca* arada bir sıçrayıp adamın ayağını yakalamasına yetecek kadar hızlı. Ancak, her atlayışında, adamın kamçısı havada şaklayıp üzerine iniyordu. Gerçi her seferinde, dişleri adamın bacağında kenetleniyordu ama, kendisi de her seferinde yere düşüp zaman kaybetmek, ve dört nala atın üzerinde korkudan çılgına dönmüş adamı yakalamak için çok hızlı koşmak zorunda kalıyordu.

Enrico Piccolomini, bu yarışı gördü; kendisi, finiş noktasındaydı. Dünyadaki en büyük serüvenlerinden biri olan bu olay, ona ömür boyu konuşma konusu olacak malzeme sağladı. Enrico Piccolomini Kennan Çiftliğinde çalışan bir oduncuydu. Yola bakan bir te-

pecikte duruyordu ve atın nal sesleriyle köpeğe inen kamçıların sesini duymuştu. Bir baktı, insan, at ve köpek arasında süren koşulu bir çarpışma. Üzerinde durduğu tepeciğin tam altında, yedi metre kadar uzağında, köpeğin o derin suskunluğu içinde sıçrayıp kamçının şaklamasıyla dişlerin adamın etine geçirildiğini gördü. Sonra köpeğin, yere düşerken adamı eyerden aşağı sarkıttığını gördü. Adamın dengesini sağlama çabasıyla kaykılıp, ağırlığını üzengiye bindirdiğini gördü. Ve atın, kah gerileyerek, kah sallanıp tökezleyerek, adamın dengesinin son damlalarını da yok ettiğini ve sürücünün, köpeğin peşinden yere indiğini gördü.

«İki köpek gibi, iki canavar gibiydi ikisi de,» diye anlatıyordu Piccolomini yıllar sonra Glen Ellen'deki küçük otelinde şarabını yudumlarken. «Köpek, adamın bacağını bırakıp gırtlağına saldırıyordu. Ve adam, yere yuvarlanıp köpeğin gırtlağına sarılıyordu. İki elini —böyle— köpeğin boynunda kenetliyordu. Ve köpek, hiç ses çıkarmıyordu. Ne önce, ne sonra, çıt yok. Adamın elleri gırtlağında kenetlenip solugunu kesince, ses çıkaramaz. Ama o öyle köpeklerden değildi. Hiç bir zaman ses çıkarmazdı. At durmuş bakıyor, sonra at, öksürüyor. Gördüklerim öyle garip, öyle inanılmaz ki.

Adam, kudurmuş. Çılgın. Bu şimdi söyleyeceğimi yalnız çılgınlar yapar. Adamın, düpedüz köpek gibi dişlerini gösterdiğini ve köpeğin elini, burnunu ve gövdesini ısırdığını gördüm. Gözümle gördüm. Köpeğin burnunu ısırdığında, köpek, onu yanağından ısırdı. Adamla köpek çılgınlar gibi dövüşüyor, köpek, bir kedi gibi arka ayakları üzerinde kalkıyor. Ve bir kedi gibi, adamın gömleğini yırtıp paralıyor, göğsünü açığa çıkardıktan sonra, tırnaklarıyla bütün göğsünü kan içinde bırakınca tırmalıyor. Sonra adam, yabanıl bir dağ aslanı gibi sesler çıkarıyor. Ve gelip gelip köpeği gırtlaklıyor. Korkunç bir dövüş.

«Köpek, Mister Kennan'ın köpeği. İyi bir adam, iki yıl ekmeğini yemişim. Burda durup Mister Ken-

nan'ın köpeğinin, bir dağ aslanı gibi dövüşen bir adam tarafından parçalandığını izleyecek değilim ya. Koştum tepeden indim. Ama heyecandan baltamı unutmuşum. O aralıktan, bu aralıktan, kendime yol bula bula aşağı indim. Sen de yedi metre, ben diyeyim on metre, o kadar, ama köpek gidiyor. Dili bir karış dışarı sarkmış, gözleri örümceklenmiş gibi, ama gene de, o haliyle arka ayaklarıyla bir dağ aslanı gibi uluyan adamın göğsünü tırmalıyor.

«Ne yapabilirim? Baltayı unutmuşum. Adam köpeği öldürecek. Taş arıyorum. Yok. Sopa arıyorum. Bulamıyorum. Adam köpeği öldürüyor. Ne yaptım biliyor musunuz, o kadar da aptal değiliz şükür... Adamı tekmeledim. Papuçlarım — bunlar gibi değil — ağır, kır pabuçları. Oduncu pabuçları. Tabanları kalın kösele, demir çivi kaplı. Yüzünün yanına, boynuna, tam kulağının altına indirdim tekmeyi. Bir tekme. Ama yerli yerinde. Yetti. Vuracak yeri biliyorum; kulağın altı.

«Ve adam köpeği bıraktı. Gözlerini kapadı, ağzını açtı, kımıltısız yatıyor. Ve köpek, soluğuna kavuşuyor. Solukla birlikte can gelir, geldi de. Ve köpek, hemen adamı öldürmeye davrandı. Köpekten korkmuşum, ama, 'Hayır,' diyorum. Ve adam canlanmaya başlıyor. Gözlerini açarak, bir dağ aslanı gibi bana bakıyor. Ağzı, bir dağ aslanının ağzından çıkan sesler gibi ses çıkarıyor. Köpekten nasıl korkuyorsam, ondan öyle korkuyorum. Ne yapacağım? Baltayı da unuttuk? Bakın ne yaptım. Adamın kulağının altına bir tekme daha indirdim. Sonra belimdeki kemeri ve azık mendilimi çıkardım, bağladım adamı. Ellerini bağladım. Ayaklarını da bağladım. Ama hep, 'Hayır,' diyorum köpeğe, adama dokunmamasını söylüyorum. Köpek bakıyor. Benim dost olduğumu biliyor, adamı bağlıyorum ya? Ben korkuyorum ama köpek beni ısırmıyor. Çok korkuyorum. Korkunç bir köpek bu köpek. Bilmez mi-

yim? Güçlü kuvvetli dağ aslanına benzeyen adamı attan indirdiğini görmedim mi?

«Derken adamlar geldi. Hepsi silahlı - tüfek mi istersin, tabanca mı, av tüfeği mi. Hemen, dedim ki kendi kendime, şu Amerika'da adalet ne hızlı işliyor, dedim. Şurda adamın kafasına bir tekme indirdim indirmedim adamlar silahlarla bittiler başımda. Öldürdüm diye yakalayacaklar beni dedim. Öyle ya, anlamadım doğrusu. Adamlar bana söylemediğini koymuyor, sövüyor, kötü sözler söylüyor, ama tutuklamıyorlar. Haaa! Anladım! Üç bin dolardan söz ediyorlar. Ben onların üç yüz dolarını çalmışım. Doğru değil. Hayır, ben çalmadım dedim adamlara. Ömrümde bir sent bile çalmadım ben. Gülüyor adamlar. Hah, şimdi oldu diyorum, iyi. Güldüklerine göre... Yavaş yavaş anlamaya başlıyorum. Üç bin dolar, kemerimle, mendilimle bağlamış olduğum bu adamın başı için hükümetin koyduğu ödül değil miymiş? Ve üç bin dolar benim, çünkü adamın kafasına tekmeyi indirip elini ayağını bağlayan benim.

«Eee, elbet Mister Kennan'ın yanında çalışmıyorum artık. Zengin bir adamım. Üç bin doların, üç bini de benim. Hükümetten. Mister Kennan göz kulak oldu, hükümetten paramı aldırttı, parayı çalmasınlar diye yanıma da adam kattı. Dağ aslanına benzeyen adamın kafasına vurduğum için! Düşünsenize. Yazgı işte. Burası Amerika. İyi ki İtalya'dan kalkmışım, Mister Kennan'ın çiftliğinde odun kesmeye gelmişim. Glen Ellen'deki bu oteli o üç bin dolarla açtım. Otelcilikte para var, biliyorum. Ben bu kadarcıkken, babamın da Napoli'de oteli yok muydu? Şimdi iki kızım lisede okuyor. Bir de otomobilim var.»

«Tanrım, şuraya bakın, koca çiftlik hastane oldu!» diyordu Villa Kennan iki gün sonra verandadan inerken. Harley ile Jerry'yi yoklamaktan geliyordu. Biri

alçıda, biri sargıda, ikisi de yatak döşek yatıyordu. «Şu Michael'a bakın,» diye sürdürdü sözlerini. «Yalnız sizin kemikleriniz kırılmış değil. Michael'ın burun kemiği kırılmamış olamaz, anlayamadım ama, bir saattir buz basıyorum. Şuna bak!»

Villa'nın çağrısına uyan Michael, Jerry'yle burun buruna koklaşırken, gülünç görünümlü şiş burnunu göstermemiş olan Michael, Harley'yi selamlamak üzere kuyruğunu salladı, başını okşayan sevecen ve borçlu el selamını aldı.

«Kavgadan olacak,» dedi Harley. «Adam onca kamçıyla vuruyormuş durmadan, Piccolomini söylüyor. Eh, hayvan adama doğru sıçradığına göre kamçıyı burnuna yemesi doğal.»

«Piccolomini diyor ki, kamçıyı yerken hiç ses çıkarmamış, atlamış durmuş boyuna,» dedi Villa. «Düşünsene! Michael kadar bir köpek, bir yığın polisin yakalayamadığı koca bir kanun kaçağı katili attan indirsin, görülmüş şey mi?»

«Bizim açımızdan çok daha önemli bir iş yaptı,» dedi Harley. «Michael olmasaydı, ve Jerry de elbet o ikisi olmasaydı, kuşkusuz o çılgın dediğini yapacak, canıma kıyacaktı.»

Villa'nın gözleri parladı, elini kocasının eline sardı, hemen coşkuya dönüşen büyük bir korkuyla sıktı. «Tanrı onlardan razı olsun!» dedi. «Köpeklerin ne harikalar yaratabileceğini yazan defterlerin son sayfasına gelinmedi daha,» diye ekledi. Birden gözlerini kırpıştırarak, dolu gözlerindeki ıslaklığın gözyaşına dönüşmesini önledi.

«O defterin son sayfası hiç bir zaman yazılmayacak,» dedi Harley. O da karısının elini sıktı bunu söylerken.

«Bunun için şimdi biz de sana bir şey söyleyeceğiz,» diye gülümsedi Villa. «Jerry, Michael ve ben senden gizli çalıştık. Sürpriz olsun diye. Sen yat, dinle. Bu bir ilahi. Gülme ama. Alay ediyor falan değiliz.»

Oturduğu taburede az öne eğildi, Michael'ı kendisine doğru çekerek dizleri arasına oturttu, iki eliyle başını ve çenelerini tuttu, Michael'ın burnu, saçlarına gömülüydü.

«Jerry!» diye seslendi. Bir müzik öğretmeni tavrı vardı sesinde. Jerry, başını ona doğru çevirdi, baktı, gözleriyle gülümsedi ve bekledi.

Önce Villa başladı, ve iki köpek, öylesine yumuşak, tatlı ve gerçek bir ulumaya uluma denirse eğer, kendi tatlı ve yumuşak ulumalarıyla ona katıldılar. Şarkı söylerlerken, Hiçlikte yiten her ne varsa, iki köpeğin aklına geldi, ve Başkayer ülkesinin Hiçliğinden gelen şarkılarını söylediler, ve bir kez daha, Yitik sürüyle koştular, ve bununla birlikte, onları seven, onlarla birlikte şarkı söyleyen, adına Villa denen iki ayaklı tanrının kuşku götürmez varlığından, tümüyle habersiz değildiler.

Harley Kennan, söylenene kendi sesiyle katılırken, «Haydi dört sesli yapalım,» dedi.

roman

JACK LONDON

sevginin katıksızı

Jack London'un ölümünden hemen sonra yayımlanan Sevginin Katıksızı, yazarın yazma ve düşünme ustalığını olduğu kadar sanat yeteneğini de bir kez daha gözler önüne seren eşsiz bir kanıt.

İnsanın özüne yabancılaşması olgusu, böylesine doğal bir anlatım ve böylesine sürükleyici bir romanın sınırları içinde daha önce hiç yansıtılmamıştır kanımızca.

Büyük ustanın en usta ürünlerinden birini daha dilimize kazandırmakla mutluyuz.

3. baskı